

ea ad capiendas animas: cōposita et circūdata ut similitudo templi. Hoc est idolum zeli ad puocādū. emulacionē. Ezech. 8. Isti sunt idola in quibus demones dant responsa fallacia: et libidinis incentiua. Radiant auro et argento et gemis et vestibus p̄ciosis: et nihilominus sunt intrinsecus vile lutum. Uñ metricē dī. Auri nobilitas luteam si vestiāt ollam. Nō tamen hinc sequitur hanc minus esse lutum. Contra vero curiositatez ornatus: ut exinde p̄sona quelibet virum vel mulierem ad illicitū amorē alliciat: dicit beatus Hieronymus in quadā epistola. Si vir vel mulier ad illicitum amorē se ornauerit et vultus hominum ad se puocauerit et si nullū dānū inde sequat: iudiciū tñ patietur eternum: qz venenū attulit si fuisse qui biberet. Nec ille. Et de istis potest exponi prima pars lectiōis hodiernae. (In idolis nationū nō erit respectus.) hoc est nō licet viro virtuoso et bono tale idolum respicere. Juxta illud Ecclē. 9. Ne respicias mulierem multivolā: ne forte incidās in laqueos illius. Et infra. Auerte faciē tuam a muliere compta et ne circumspicias speciem alienam. Iste creature sunt de quibus dicit in littera. (Quoniam creature dei in odium facte sunt.) v. 3. ipsius dei (et in tēptationē aīe hominū et in muscipulā pedibus insipiētū). In hac muscipula captus est Dauid. Hoc idolū etiā sapiētē Salomonem ad culturam idolorū p̄duxit. 3. Reg. 12. Nec idola fugiēda sunt et nō exquirenda per curiositatem: qz sicut dī in littera. (Initiū fornicationis est exquisitio idolorum.) Nā impossibile est qd homo curiosus et lasciuus se socians istis idolis nō corumpat ab ipsis: vel homo diligenter exquirens et cōmemorans cogitādo de specie mlierum ut faciat sibi idola: et sic necessario sibi preparat casum. Unde in vitā patrū narratur de quodāz qui noluit aliquid mulierem: imo nec matrē: nisi clausis oculis. Et qd senes tūc temporis noluerunt videre mulieres a quibus dū quererēt de causa. Responderūt qd cogitationes sunt sicut picture inquietantes ex cōmemoratione rerum visarū. Nota fabulam Ouidy metamor. 10. de pugna leonis cōtra pictores et. Et ideo summa cautela cōtra ista idola est fuga. Nā pugna est difficillima et hoc satis innuit Ap̄ls. 1. Corinth. 10. Fidelis inquit deus est qui nō patiet̄ vos tēptari supra id quod potestis: sed faciet cum tēptatione etiā prouentū ut possitis sustinere. Propter quod charissimi fugite ab idolorū cultura. q. d. Licet necessariū sit ut tēptemini nō tñ tēptabimī sup id quod poteritis: nisi vos p̄sumptuose oportunitatib⁹ ingeratis: et iō fugite ab idolorū cultura et.

Lectio CLXIII.

Acerbo enim luctu dolens pater cito sibi rapti filij fecit imaginem: et illum qui tunc quasi mortuus homo fuerat: n̄sic tanq̄ deum colere cepit: et constituit inter seruos suos sacra et sacrificia. Deinde interueniente tempore conualescente iniqua cōsuetudine hic error tanq̄ lex custoditus est: et tyrānorum imperio colebantur figmenta.

Postquam spūsanctus multipliciter reprobauit suspiciōsam idolorū adorationem. In ista parte incipit enarrare idolorū primariam adinventionem. Et circa hoc duo facit.

Primo ostendit quō idola adiuuiebāt. Secundo quāt ex eis mala sequebant. sc̄da pars ibi. (Et nō

sufficeret.) Circa p̄mū tria facit. Nā p̄mo agit de idolorū adinventionē. Secundo de idolatrie cōtinuatione. Tertio de eiusdem augmentatiōe. sc̄da pars ibi. (Deinde interueniente.) et tertia ibi. (Prouexit.) Circa primum tria narrat. videlicet. Idoli facturam. Motiuū autē ad idolum construendum. Primum fuit cultus seruādī cēsura. amor d̄ordinatus patris carnalis ad filiū suū qui filio iam defuncto dolēs ultra rationis mensurā modū iā excogitauit quō tñ dolorē de linire valeret. Et accersito sculptore effigiari fecit filiū: ut quē realiter habere nō posset: saltē haberet apparenter. Sicut. n. dicit Aristo. in poetria. Nō nātr̄ delectat̄ in representatiōe sui. Et qz vnusquisqz hoc p̄ deo colit quod summe diligit: iō ex d̄ordinata dilectiōe ad filiū cepit talis pater fatuus imaginē filij colere tanq̄ deus et inter seruos suos qui sibi d̄dicere nō audebant legē statuit de solēnitatibus et sacrificijs faciēdis eidē. Ista hystoria de ortu idolorū narrat magister in sp̄ali fulgentius mirtologiaz lib. 1. Et Alexander neq̄ in scintillario poetarum. ca. 1. Fuit inq̄t in egypto vir d̄tissimus nomine Sirophanes. hic habuit filiūz ynigenitū: quem imoderate diligebat. Contigit filiūz mori: cuius simulacrum pater p̄ nimio dilectiōis affectu in edibus suis constituit: dumqz tristitie quesitū remediū: seminariū potius doloris inuenit. Deniqz simulacrū illud idolū dictum est: quod nos latini sp̄ez doloris dicimus. Familia ḡ sirophanis in adulationē domini flores offerebat idolo: coronas plectebat. et odoramenta succendebat. Rei etiā ad simulacrū confugientes veniā sunt adepti: veneratiqz sunt illud potius timore q̄ amore. Unde petronius lacedonuz. Primum in orbe deos fecit inesse timor. Duius hystorie narrator antiquissimus est diaphātes lacedonū auctor s̄m Fulgentiū vbi supra. Unde s̄m magistrum in hystoria scholastica. super. c. 4. Hen. aliam narrat hystoriam de ortu idolorū. Dicit enī qd Ninus rex assyriorū mortuo Belo patre suo in solatium doloris imaginē patris fecit: cui tantā exhibuit reuerentiā: ut quiblibet reis qui ad eam confugerent parceret. Propter quod ceperunt homines illi simulacro diuinos honores impendere: et huius exemplo plurimi caris suis mortuis imaginē dedicauerūt. Ista hystoria n̄rat gre. super illud Luce. xi. In beelzebub p̄ncipe demoniorū eicit demonia. Nec inter istas hystorias est repugnantia: qz origo idolatrie in diuersis regionibus diuersos habet inuētores. Uñ Ninus rex ninie p̄m⁹ fuit apud assyrios. Sirophanes autem p̄mus apud egyptios. Et qz apud egyptios maxime idola colebant: placuit Salomoni in hoc loco idolatrie egyptiace tangere iuentorem. Sicut enim docet hermes trimegistus libro suo logostileos: quod est verbum perfectū. In egypto potissime et religiosissime fiebant idola et colebant. Uñ dicit qd egyptus est imago celi et mūdi totius templū. Propterabat tamē mirabiliter de egyptiace religionis d̄structione. Et dicit sic. Tūc terra ista sanctissima sedes delubrorum atqz temploz sepulchrū erit atqz mortuorum plenissima. De egypte. religionū tuarū sole superūt fabule: et eque incredibile posteris tuis: solaqz superūt verba lapidibus incisa tua pia facta narrantibus. hec ille. Quia igit̄ in egypto idola maxime colebantur: placuit Salomoni in hoc loco per ordinē enarrare q̄ apud egyptios facta fuerūt. De multitudine vō idolorū dicit Lytbon: et ponit in glosa lactantij qd optimi quiqz virorum deoz honore consecrabant. Vinc romani celsi

Prima causa originis ydolarum.

Aristo.

A Fulgentius Alexander neq.

Hystoria de ortu ydolorum.

Timor fuit causa colendorum ydolorum.

Gregorius.

Hermeto.

Egyptus maxime ydola colcbat.

Serius.

Dicitur viri vel mulieris et piculofus.

Fugeda est creatura multa copiarum. et est piculofa. et eis non est cogitanda.

Exemplum.

Ouidius.

res suos consecrauerunt et mauri reges suos: et sic paulatim inceperunt religiones in varijs principibus celebrari. Consequenter in ciuitatibus et urbibus tam viri quam femine propter virtutis aliquod privilegium insignem putam fortitudinem: castitatem vel scientiam deificari ceperunt. Unde Iud. 8. ethi. ca. xi. Quos pagani deos asserunt homines olim fuisse produnt: et pro vniuscuiusque vita vel merito colunt apud suos post mortem fecerunt ut apud egyptum Isis: apud cretam iupiter: apud mauros iuba: apud latinos faunus: apud romanos Quirinus: qui et romulus. Isis fuit filia regis pitbi dicta que de grecia veniens in egyptum docuit egyptios litteras et culturam terre: et ideo ea post mortem deam habuerunt. Iupiter a iuuando dicitur quasi iuuans pater. Sicut autem filius Saturni et rex crete expulso patre de creta. Juxta illud. Primum creteis Saturnus venit ab oris. Hic deificatus est propter multa mirabilia que fecit maxime apud Cretenses. Similiter iuba fuit rex maurozum. Faunus latinozum. Quirinus qui et Romulus primus conditor urbis rome. Redundo ergo ad litteram exponenda est de Sirophane egyptio. Iste enim (pater acerbo luctu dolens cito rapti filij fecit imaginem.) Et post hoc aduerbium cito determinare hoc participium rapti. et est sensus quod filius ille ante maturam etatem moriebatur: et ideo quasi raptus patri dicitur. Vel potest hoc aduerbium cito determinare hoc verbum fecit: et erit iste sensus: quod statim filio mortuo imaginem sibi statuit. (Et illum qui tunc quasi homo mortuus fuerat) .i. vere et realiter mortuus fuerat (nunc) .i. post mortem (tanquam deus colere cepit) exhibendo sibi latram .i. cultum debitum soli deo. Nota quod quasi aliquando ponitur pro similitudine. sicut. y. Lozinth. 6. cap. Quasi tristes semper autem gaudentes. Aliquando autem pro veritate. Sicut Job. i. Luce glorijs videmus quasi vngenti a patre plenam gratiam et veritate. (Et constituit tres seruos suos sacra) .i. dies solenes: et sacrificia) .i. oblationes. Consequenter agit de perueria continuatione. Inualuit autem iste error pro antiqua consuetudine et tyrannorum coercionem et potentiam. Unde dicit sic. (Interveniente tempore et conalescente iniqua consuetudine.) Quis proprie loquendo similitas consuetudo non potest esse iniqua: quia iniqua assuetudo corruptela est: non consuetudo: large tamen loquendo assuetudo dicitur visitatio quecumque bona vel mala: et sic (iniqua consuetudine inualescente hic error) de colendis idolis (tanquam lex custoditus est et tyrannorum imperio colebantur signenta.) (Juxta illam clausulam (Acerbo enim luctu dolens pater etc.) Notandum est quod circa modos lugendi amicos decedentes multipliciter se habent homines his diebus. Lugent ei.

- ¶ Quidam amicos suos defunctos fallaciter: simulatiue et cum fictione.
- ¶ Quidam pertinaciter et excessiue et sine solatiōe.
- ¶ Quidam sagaciter et charitatiue et ex pia deuotione.
- ¶ Primo modo lugent interdum filij mortem parentum in quorum bonis succedunt.
- ¶ Uxorēs maritos: a quorum societate libenter recedunt.
- ¶ Legatary testatores qui eis bona legando recedunt. Hi omnes nigris vestiuntur extrinsecus et facies suas exterminant: et tamen in mente satis gaudent. Sicut forte iudas luxit mortem uxoris sue que sine dicebat. De quo Hen. 38. dicitur quod post luctum consolatione suscepta ascendit ad tonsoras ouium suarum et diuertit ad thamar quam putauit meretricem. Sicut etiam plaxit patrem suum gelliam de qua epigramaton lib. i. Amissus non flet cum sola est gellia patrem. Si quis adest iusse psallunt lachryme. Non lugeat quisquis laudari gelliam querit. Ille dolet vere qui si

ne teste dolet. Isti figurantur per mulierem thecunite cui dixit Joab. y. Reg. i. 4. Lugere te similia et induere veste lugubri et non yngaris oleo: ut sis quasi mulier pluri mo iam tempore lugens mortuum. Secundo modo lugent immoderati qui sic lugent mortem amicorum quasi totaliter penniter interirent: quorum fatuitas ex decem rationibus declaratur que in duobus versibus continentur seu includunt. Nec bis quinqz tibi qui mortem plangis amici. Mensuram statuant: et gaudia leta. reducant. Vult deus et suus est: lex liberat omnia noscens. Nec valet imo nocet: obstat surget amabit. Prima ergo ratio ad ostendendam fatuitatem pertinaciter lugentium mortem amicorum accipitur ex consideratione diuine voluntatis: cui nullo modo debemus esse contrarij. Unde Seneca ad Lucillum. Placeat hoc quicquid deo placet ob hoc ipsum quod deo placet. Diuina enim voluntas prima et summa est causa omnium que fiunt. Cuius alia causa querenda non est secundum magistrum sen. lib. i. di. 45. Ergo si amicorum quantuncumque charum mortuum habeas: considera primo hanc rationem: quod deus vult. Unde augustinus de vera religione. cap. 43. Qui perfecte deum diligit non affligitur morte cuiuscumque: quoniam qui toto animo deum diligit: nouit nec sibi perire quod deo non perit. Deus autem dominus est viuorum et mortuorum. Secundo considera quod iustum et licitum est vnicuique repetere quod suum est. Hieronymus in epistola ad Marcellinum vel Tyrasium. Nihil abstulit tuum qui dignatus est recipere proprium. Creditum suum recipere decuit creatorem: et nihil aliud decet quam creatori gratias agere mutuanti. exemplo sancti Job. qui filius orbatus et substantia tota priuatus dixit. Dominus dedit dominus abstulit: sicut domino placuit ita factum est. Sit nomen domini benedictum. Tertio considera quod necessitas moriendi est lex communis omnibus: si aliquid factum esset contra amicum tuum mortuum: quod non fuisset necessario euentum iuste conqueri posses et plangere. Jam vero nihil actum est: nisi quod lege communis toti generi humano statutum est. Deu. 4. Statutum est omnibus hominibus semel mori. Unde Ambrosius lib. 3. de morte Satiri fratris sui dicit sic. Quid absurdius quam illud quod scis omnibus prescriptum quasi speciale deploras. Hoc est amicum supra conditionem extollere. legem communem non recipere. nature consortium recusare: sensum carnis inflare: et carnis ipsius mensuras nescire. De hac communi lege dicitur metrica. Pauperis et regis communis lex moriendi. Dat causam flendi si bene scripta legis. Hultato pomo nullus transit sine morte. Deu misera sorte clauditur homo morte. Quarto cum lugere proponis amicum: considera quod per mortem fit liber de seruo: certus de dubio: beatus de misero: quod dicitur Job. 13. Homo natus de muliere breui viuens tempore repletur multis miserijs. Unde Augustinus de visitatione infirmorum. lib. i. dicit sic. Quis numerare potest presentis vite molestias. Furire: sitire: algere: calere: lassari: et cetera innumerabilia que ex ipsa consuetudine sola nobis domestica sunt. Et infra. Denique audaciter pronuicio: quia principium vite hominis initium doloris est: finis vero requies. Philosophi vero quidam hoc non ignorantes in ortu puerozum iugebant: in morte autem gaudebant: per hoc signantes quod homo ad laborem nascitur: ad requiem autem moritur. Consimiliter fecit saluator qui de morte lazari non plorauit quin potius dixit. Lazarus mortuus est et gaudeo propter vos. In resurrectione vero quando eum ad vitam reuocauit: plorauit: quod eum ad huius vite miseras reuocauit. Et paulo post dicit ibidem. Aug. Quis mors desiderabilis. omnis enim ma-

Iudoms.

Quasi dupl accipitur.

Eripit luget homines amicos defunctos

Primo. Sicte lugentes mortuos qui sunt et quod lugent.

Secdo

Decet ieiunium ad litem dum dolere excessiuum lugentis mortuum.

Seneca.

Augustinus

Secundum.

Tertium.

Ambrrosius.

Quartum. Quod per mortem liberat a tribu icomodia.

Augustinus

Homo i bac vita affligit multipir.

Augustinus

Bona mors
plara.
Indo.
D
Quintum
Sextum
Luges moz
ni no pot cu
reuoare ad
nam: nec a
purgatoz u
berare.
Septimum.
Octauum
Nug.
De subtra
hu amicuz a
nob vt nras
affectioes in
deu iugruo
crendamus
Exemplam.
Nonu.
Ambrosiu.
Decimum.
Emic moz
tas r in vita
deu exis nri
memoz exti
ta magis q
hic uiuere.
Cyprian

lorum presentium finis. o mors laborum clausura quie
tis principium: quis cogitare potest tuarum utilitates
beatitudinum. Nam male mori christianoz non est.
bene autem mori cum christo viuere est. bec Augustin⁹
Igitur mors liberat a seruitute rē. Unde Irido. lib. 3.
de summo bono. Illi deploradi sunt in morte: quos mi
seros infernus ex hac vita recipit: non quos celestis au
la letificando includit. ¶ Quinto considera dum mor
tem plangis amici: q̄ deus est omnia noscens. Ipse eni
nouit quid vnicuiq; expedit potius: quādo viuere: quā
do mori nobis conueniat. De igitur quinq; rationes in
primo versu tangunt cū dicitur. Vult deus rē. ¶ Sex
to considera q̄ luctus tuus immoderatus eum non iu
uat. Neq; enim ad vitam poteris eum reuocare: nec p
talem luctum a purgatorio liberare. Et hoc fuit qd alle
gabatur Dauid. y. Regum. iz. cū filius suus charissimus
langueret: flebat r non capiebat cibū. Lum autem mor
tuus esset surrexit de terra. lauit: comedit: r consolatio
nem recepit r ait. Nunquid potero eum reuocare am
plius. Ego vadam magis ad eum: ille veronon reuerte
tur ad me. ¶ Septimo considera: quia luctus irratio
nabilis tibi p̄ se nocet qui luges: r illi pro quo luges non
prodest. iuxta illud Eccle. 3. 4. Repelle tristitiam a te.
Et infra. Neq; enim est conuersio r huic nihil proderis
r teipsum pessimabis. Dum enim homo a tanta tristi
cia absorbetur: animum non habet liberum ad orandū
pro illo quem lugeat. ¶ Octauo considera q̄ aliquorū
ens amici nos impediunt a virtute r a via salutis. Nas
cor nostrum ad mundum alliciunt r ad gerendum sol
licitudinem circa statum eoz: r ob hoc minus obedi
unt deo r consilijs suis. vnde Augustinus. super bene.
ad litteram. Sepe offenditur deus ne offendatur ami
cus. Et ideo dispensatione diuina plerunq; contingit
vt amici quos carnaliter dileximus subtrahātur: qua
tenus affectiones nostre in deum liberius r integritus
extendantur. ¶ Nota de heremita vidente angelum
filium boni viri submergere. ¶ Nono considera spem
resurrectionis future: quia quē modo mortuum vides
als rediitū videbis. i. Thessalo. 4. Nolumus vos
ignorare fratres de dormientibus vt non contristemini
sicut r ceteri qui spem non habent. Unde Amb. lib.
y. c. 3. de morte fratris sui. Lessabunt inquit lachryme
mee: quia debet aliquid iter fidos r perfidos interesse
¶ Sleant suos qui eos in perpetuum estimant interyisse
qui spem resurrectionis non habent: nobis vero quib⁹
mori non nature sed huius vite finis est: quia ipsa natu
ra in melius reparatur: mortis casus absterget omnes
fletus. Decille. ¶ Decimo cōsidera quia si vitens fue
rat tibi gratus: gratior erit tibi iam saluatus. Et ideo di
citur in versu. Amabit. Sic enim amici nostri a torren
te voluptatis diuine inebriantur: vt tamen nullatenus
nostri obliuiscantur sicut docet beatus Augustinus. 9.
confessionum. ca. 3. loquens de nebridio amico suo de
functo. Dis ergo decem considerationibus r motiuis
excessum doloris mitigare debemus cum amicos no
stros. i. moriendo subtrahi videmus: sicut notabiliter
suadet Cyprianus libro suo de immortalitate anime. Nō
sunt inquit lugendi fratres nostri accensione dominica
de seculo liberati. cum sciamus eos non amitti: sed pre
mitti: r occasionem non esse dandaz gentilibus vt nos
merito reprehendant: vt quos apud deum viuere dici
mus: vt extinctos ac perditos lugeamus. Nihil enim
prodest verbis proferre r factis destruere veritatem.
Decille. Igitur cōtra istos excessiue lugentes: nec istas

decem considerationes attendentes: dicitur signanter
Eccle. 22. Modicum plora super mortuum quoniam
requieuit. videlicet a laboribus r miseris huius vite.
Apocalipf. 14. Amodo iam dicit spiritus vt requiescat
a laboribus suis. ¶ Tertio sunt qui lugent mortē ami
corum sagaciter r charitatiue r ex pia deuotione. Ni
hil eni tritari i recessu amici: ingratitude signus est.
Nimis vero tritari: desperationem arguit de salute re
cedentis. Sunt autem tres rationes quare cum ratioe
condolere possumus morientibus bonis viris. ¶ Pri
mo quia pauci boni viri sunt in ecclesia militante: r de
beato Augustino legitur q̄ quotiens de morte alicuius
boni sacerdotibus audiuit: doluit: nō quia sibi de statu
suo timuit: sed quia paucos tales in ecclesia dei reliquit
¶ Secundo quia forsitan aliqua purganda secum de
ferunt que in presenti totaliter nō ipluerunt. ¶ Ter
tio ex consideratione naturalis miserie: qua oportet nos
propter peccatum primi parentis mori: putrefieri r in
cinerari. Et sic Tobias sepeliebat r lugebat mortuos.
Tobie. y. Et inde dicitur Eccl. 7. Melius est ire ad do
mum luctus q̄ ad domum conuiuij. In illa enim ad
monetur finis omnium viuentium.

Lectio. CLXIII.

¶ Hos quos homines in palā honorare nō
poterant propter hoc q̄ longe essent a lon
ginquo figura eozum allata euidentem ima
ginem regis quem honorare volebant fece
runt: vt illum qui aberat iāq̄ presentem co
lerent sua sollicitudine.

¶ **P**rima causa ad inuentionis
idoloruz que fuit amor de
ordinatus hominum ad amicos r parē
tes. In ista parte prosequitur de causa
secunda principali eiusdem erroris: que
fuit superbia r vana ambitio regum r
p̄cipium ad dominationes r honores
¶ Principes r tyranni volentes honorari non solū a pre
sentibus sed etiaz ab absentibus: dedicauerunt vel or
dinauerunt sibi p̄ se imagines quas multiplicari fece
runt r apud remotas nationes statuerunt veneratione
seruari: vt vbiq; timerentur. Unde sibi p̄ se honores
diuinos fecerunt attribui: infirmitatis humane obliu.
Sic Nabuchodonosor precepit Doloferni omnes de
os terre exterminare: vt ipse solus ds diceret ab alijs na
tionibus que potuissent Doloferni potentia subiuga
ri. Sic Caius caligula imperator per vniuersum mun
dum imaginem suam misit: vt ab omnibus tanq̄ deus
coleretur. Dicebat enim se fratrem iouis esse. Unde r
unicam filiam quam habebat posuit inter genua iouis
vt postq̄ egressa esset de genibus iouis. cōmunis vtrius
q̄ filia videretur. Iste Caius mandauit Petronio: quē
iudee prefeceerat pro pretore: q̄ statiam suam erigeret
in hierusalem: eo q̄ intellexerat solos iudeos cultum
statue sue recusare. Quo audito iudei ad petronium ac
cesserunt supplicantes vt nullo modo ad cultum statue
cesaris eos hortaretur: quia citius vellent occidi r se iu
gulari obtulerunt: r irabant q̄ nunq̄ terras amplius
colerent: r sic inedia afflicti morentur. Sic herodes
agrippa diuos honores ab adulatoribus recepit. sicut
dicitur Actuum. iz. Qui inter honores sibi factos bubo
nem vidit insistentem r imminentem capiti suo: nuncijs
mortis sue r inclinatus ad eos qui sibi applaudebant

Tertio.
Trib⁹ rōib⁹
cōdolem⁹ bñ
mouentib⁹.

¶
Scda ad ostē
gnis ydolo
rie.

Superbia Cal
imperatoris.

digit. En ego deus vester morior. Statimq; percussus ab angelo et consumptus a corrodentibus vermibus viscera eius expiravit. De ergo vana superbia et ambitiosa elatio secunda causa fuit idola faciendi. Et hoc est quod dicitur in littera. (Nos quos palam). i. principaliter. (homines honorare non poterant). i. colendo (propter quod). i. (quia longe essent ipsi a regionibus) suis (e longinquo figura eorum allata euidentem imaginem etc.) Littera plana est. (Circa illam clausulam. (Imaginem regis quam honorare voluerunt.) Nota dum q; quia hic agitur de ambitione honoris gentilium principum et fm doctrinam Aristote. 4. Ethic. circa amorem honoris contingit inuenire superabundantiam et defectum et medium. Ideo circa honoris materiam est sciendum: q; ad honorem tripliciter nos habere debemus. Debemus eni.

Beato.

B Triplex debemus nos habere ad honores.

Primo

Donoribus nos dignificare. Donores non nimis desiderare. Honoribus inuicem comunicare. Primo enim debemus honoribus nos dignificare. Sola enim virtus facit hominem dignum honores. Nullus eni paruus existens est dignus honore: quia virtutis premium est honor et tribuitur bonis. sicut dicit Aristote. 4. ethic. ca. 4. In cuius signum narrat Augustinus. 5. de ciui. dei. c. 13. q; romani antiquitus virtute et honorem sicut duos deos coluerunt: quibus duas edes: siue duo templa constituerunt: sic ad se inuicem ordinata et continuata q; nullus posset intrare templum honoris nisi prius templus virtutis pertransiret. In signum q; apud eos nullus reportaret honorem: nisi illum per virtutem aliquam meruisset. Et ideo dicit Aristot. 4. ethic. c. 5. secundum veritatem q; solus bonus est honorandus. Unde ad Ro. 9. Honor et pax omni operanti bonus. Et quis honor debeat virtuti sicut premium quoddam insufficientis: tamen nihilominus honor plerumq; derogat virtuti dum mentem honorati in superbia nititur eleuare. Et ideo ad istam pestem rationabiliter euitandam legimus q; victoribus triumphantibus et romam redeuntibus triplex honor impeditur et triplex iniuria inferebat.

Sola fr fac hoies dignus honore.

Aristo.
Augustinus

Aristo.

Triplex honoris irruptionis.

Primus.

Seco

Tertius.

Triplex molestia triumphantis.
Prima.

Secunda

Tertia

Isidorus.

Primus honor fuit q; victori populus obuiauit cum iubilo et leticia. Secundus q; omnes captiui sequentur currum eius ligatis manibus post tergum. Tertius honor fuit q; victor induebatur tunica ionis et ponebatur in curru quem traherant quattuor equi albi: et ducebatur vsq; ad capitolium. Juxta illud. Quattuor in niveis aureis ibant equis. Ne tamen istis honoribus sublimatus obliuisceretur sui: triplicem molestiam sustinere debuit illo die. Prima erat q; ponebatur vna cum eo quedam persona seruilis conditionis vt daretur spes cuiuslibet quantumq; vilis conditionis perueniendi ad talem honorem: si per probitatem et virtute se dignificare vellet. Secunda molestia erat q; seruus ille eum per vices sedentem in curru colaphicabat dicens. Hnotofolyton. i. nosce teipm: et noli de honore tibi exhibito suppire. Tertia molestia erat q; illo die licebat cuiuslibet dicere impune opprobria in victore. Unde Iulio cesari reuertenti post multas victorias fuerunt grauissime contumelie dicte: nulla penitus vltione sequente. Aliter aliquantum de isto honore scribit Isidorus. s. etymo. ca. 9. et allegat tranquillum ducem q; triumphus dicitur ab eo: quia triumphans cum urbem ingrederetur: tripartito iudicio honorabatur. Nam primum de trium-

pho duci concedendo iudicabat exercitus. Secundo senatus. Tertio populus. Erat autem mos romanorum vt triumphans quadrigis veheretur et colore rufo perliniretur: purpura et palmata toga indueretur: palma aurea vel lauro coronaretur: scipione seu sceptro super quo sedebat aquila ornaretur. Et istis omnibus preparatis ei carnifex pro socio preponeretur. Ideo vero in quadriga vehebatur: quia illo genere vehiculi primi preliantes ante vehebatur. Ideo colore rufo perlinebatur: quia si diuini ignis inuictam effigiem imitaretur. Ideo super scipionem siue sceptrum aquilam habebat: eo q; per victoriam ad summam magnificentiam ascendebat. Coronabatur corona palmea: si in bello vel in conflictu triumphasset. Palma autem aculeos habet et significat conflictum. Coronabatur corona laurea si sine conflictu contingeret triumphare: videlicet hostes sine pugna fugando: quia laurus aculeos vel spinas non habet. A carnifice contingebatur: vt ad tantum fastigium euectus mediocritatis humane comoneretur. Ac si sibi diceretur illud Eccl. xi. In vestitu ne gloriaris vnq; nec in die honoris tui extollaris. Secundo debemus honores non nimis desiderare. Aristote. 6. Topicorum. dicit q; omnes appetunt honores. Nec bene diffinitur ambitiosus si sic dicatur. Ambitiosus est appetens honores: sed vltra merita querens vel a quibus non debet aut quando non debet: hoc est enim viciosus. Eccl. 10. In mansuetudine serua animam tuam: et da illi honorem fm meritum suum. Qui autem vltra meritum vel sine merito honorari desiderat: alios ad falsum testimonium inuitat. Qui enim honorem alteri impendit: eius aliqua virtute preditum dicit. Eccl. 10. dicitur q; inscius non honorabitur. et Proverbio. 26. Sicut qui mittit lapidem in aceruum Mercurij: sic qui tribuit insipienti honorem. Status enim honoris non est nimis appetendus: quia sicut dicit Seneca epistola 82. Abstrahunt a recto: dinitie: potentia: et honores. Narratur de quodam priore clarenallensi Haufrido nomine qui cum electus esset in episcopum tornacensem: et ab Eugenio papa et abbate suo sancto Bernardo cogerebatur onus episcopatus subire prostratus ad pedes abbatum et clericorum quise elegerant in modum crucis dixit. Monachus sitigitius si me eligitis ee potero. episcopus nuq; ero. Isti laboranti in extremis quidam Monachus ei charus assidebat: et dixit. Care mi: quia nuc corpore separamur oro te vt si potes: salua dei voluntate: statum tuum mihi post mortem reuelas. Qui oranti post mortem eius coram altari apparuit Haufridus dicens. Ecce assum Haufridus frater tuus. Qui ille. Care mi quomodo est tibi: Qui Haufridus Bene inquit est: sed reuelatum est mihi a sancta trinitate q; si promotus fuisset in episcopum fuisset de numero reproborum. Nec mirum quia honores vt frequenter mutant mores in peius. Unde metrica dicitur. Plurima cum soleant hominum corrumpere mores. Alius euertunt femina census honores. tamen quidam dixit ad socium iam ad dignitatem promotum. Optimus esse soles te fecit: honor melior est. Estimo q; fies de meliore bonus. Et ideo nemo si bi sumat honorem: sed qui vocatur a deo tanq; aaron qui iudicio virge florentis et incendio emulorum electus est et monstratus placere deo secundum gloriam ad Debeo. quinto. Tertio debemus honores inuicem comunicare. Est enim triplex.

Donor. i. subiectionis et obedientie. Donor supportationis et beneficentie.

Insignia triu phantia.

Exponunt signa trium phantia ad significum.

Seco Beato.

Ambitiosus diffinit.

Stat honoris si e nimis appetendus. Seneca. Exemplum.

Honores si cuius hoies periorare idunt.

Beatus

Beato Triplex honor.

Primus. Aristo.

Honor affectiois et benivolentie. C Primus honor de beis platis et principibus. Dicit enim Aristote. s. et bico. capitulo septimo. q. quilibet tenetur dare mercedez ei qui pro se laborat. Sed princeps laborat pro tota multitudine. Nec autem merces est honor et gloria. Et cui ista non sufficiunt tyrannus est et no princeps. pme. Pe tri tertio. Deum timete: regem honorificate. Et con cordat Apostolus prima Timothei. s. Qui bene presunt pres byteri duplici honore digni habeantur: et maxime qui laborat in verbo et doctrina. Duplici honore: vt scilicet eis obediatur et exteriora ministrantur secundum gloriam. C Secundus honor est supportationis et bene ficentie: et maxime debet parentibus. Deutro. s. Do noza patrem et matrem: vt longeuus sis super terram. Et Deutro nomio. 27. Maledictus qui no honorat pa trem suum et matrem suam. C Tertius honor qui est honor affectionis et benivolentie debetur omnibus. pri ma. Petri secundo. Omnes honorate: fraternitatem di ligite. Ad Romanos duodecimo. Honore inuicez pre uenientes: non alta sapientes sed humilibus consenti etes. Et ideo refert magister Helynadus q. Deli? adria nus ex senatore factus est imperator. Iste instanti gra tiam habuit populi et senatus q. senatus eum rogauit vt filium suum Augustum appellaret. Pater vero sci ens q. graue periculum imminabat regimini: respon dit. Sufficit q. ego inuitus regnauerim. Et subiunxit. Alendi sunt prius pueri et virtutibus exercendi: vt pro bentur virtutibus antecedere quos debent honoribus anteire. Unde metrica dicitur. Ut ver dat florem flos fructum fructus odorem. Sic studium morem: mos sensum: sensus honorem. Huius vero conclusionis: vi delicet q. iuxta merituz virtutis honore debetur: nota bile reperimus exempluz in Julio sexto. libro quarto. capitulo primo: de duce quodam qui Theogenes dice batur. Iste dux erat athenensium et exercitum contra Megarens. ducere debuit. Milites statim ordinem su um petunt vt videlicet designentur qui et quot precede re debeant. Theogenes respondit se tunc ordinem assu gnatum cum megaram peruenissent. Et statim clam equites quosdam premisit: qui in specie hostium impe tum in socios retorquerent. De istis autem quos secum habuit visis istis insultationibus permisit vnumquem q. ordinare sicut voluit. Strenui et cordati sponte pre tulerunt se: yecordes et timidi se retro traxerunt: vbi igitur ad insultantes deuentum est: compertum est eos so cios esse: non hostes. Dux ergo predictus prudens vni cuiq. ordinem illum tribuit quem sibypsi in isto euen tu eligere primo vidit.

Clectio. CLXV.

Proroxit autem ad horum culturam et hos qui ignorabant artificis eximia diligen tia. Ille enim volens plus placere illi qui se assumpserat: elaborauit arte sua vt similitu dinem in melius figuraret. Quo facto mul titudo hominum abducta per speciem ope ris: eum qui ante tempus tanq. homo ho noratus fuerat nunc deum estimauerunt. Et hec fuit humane vite deceptio: quonias aut affectui aut regibus deseruientes homi nes incomunicabile nomen lapidibus et li gnis imposuerunt.

ostquam actum est de idolo rum principali ad inuentioe. In hac parte agitur de qua dam idolatrie promotione vel augme tatione. Et circa hoc duo facit.

C Primo ponit istam causam inci dentalem.

C Secundo recapitulat duas causas principales. Se cunda pars ibi. (Et hec fuit humane.) C Circa primu dicit q. causa vehementer promotiua ad colenduz ydo la fuit diligentia et subtilitas artificum qui labore sum mo et rebus preciosis elaborauerunt fabrice ydola mi re speciei et pulchritudinis gratiose: propter quod sim plices ydola intuentes credebant ydolis aliquid numi nis inesse. Isti autem artifices ideo hec fecerunt vt placerent regibus a quibus inducebantur vt eorum effigies fabricarent. Dicit ergo sic. (Proroxit autem ad horum:) scilicet ydolorum (culturam: et hos qui se ignorabant.) id est ad simplices alliciendos (arti ficis eximia diligentia.) Et subdit. (Ille) scilicet arti fex (volens placere illi.) id est alicui regi vel principi vel tyranno (qui assumpserat) pre alijs ad effiganduz speciem suam (elaborauit.) id est diligenter laborauit (arte sua: vt similitudinem.) id est imaginem talis re gis (in melius figuraret) id est ita pulchre: sicut melius sciuit formaret: (quo facto multitudo hominum abdu cta) a veritate (per speciem.) id est pulchritudine ope ris: (eum) principem vel regem (qui ante tempus.) id est pauloate (tanq. homo honoratus fuerat:) quia ho noratus fuit dulia: id est cultu debito alicui excellenti persone: (nunc.) id est post mortem (deum estimauerunt) exhibentes sibi latriam qui est cultus debitus so li deo. 2. Macha. vndecimo. Rex anthiochus lysie fra tris salutem: patre nostro inter deos translato etc. Conse quenter ponit recapitulationem causaruz ydolatrie que fuerunt principaliter due vt predictum est.

C Amor deoordinatus amicorum.

C Timor tyranorum. Unde dicit q. hec: scilicet demen tatio fuit vite humane deceptio: id est causa deceptio nis. (Quoniam aut affectui.) id est dilectioni amicoru defunctorum: (aut regibus) adhuc viuentibus pre ti more (seruientes homines incomunicabile nomen) quod est hoc nomen deus: (lapidibus et lignis imposue runt.) Dicitur autem hoc nomen (incomunicabile) quia impossibile est plures esse tales res absolute di stinctas: quale est illud pro quo iste terminus deus pro prie loquendo supponit: et tamen hoc nomen deus est equiuocum. Nam dicitur adoptiue de sanctis. In psal. si. Ego dixi dy estis. Nuncupatiue de ydolis. In psal. 85. Omnes dy gentium demonia. Substantiue et natu raliter de diuina essentia. Et lz hoc nomen sit commu ne tribus personis: tamen quia ille persone sunt vna res simplicissima: dicitur hoc nomen incomunicabile. C Circa illam clausulaz. (Et hec fuit humane vite de ceptio.) Notandum est q. licet vita humana multipli citer decipiatur. quattuor tamen sunt in quibus vt com muniter maior pars mundi decipitur et obrerit. Deci piuntur enim homines.

C In presumptione proprie perfectionis.

C In acceptione nimie commendationis.

C In delectatione feminee affectionis.

C In simulatione columbine compositiois. C Prima ergo materia in qua homines comunissime decipiunt est in presumptione pprie pfectiois. Nemo. n. de facili

Honor debe tur maxime parentibus. Scds.

Tertius

Exemplum.

Exemplum.

Julius sextus.

Hoc nomen ds quo dicab ee icdicabile

B Quadruple humana vita decipit.

Primo.

Anli⁹ bñ tu/ dicit de cul/ pis vñ gratiō sūo.

Terentius

Tullius.

Suspensio re putatio.

Seco.

Seneca.

Herbis adu/ latozū nimis credere ē ma lum.

Seneca.

Terreo

Immodera/ ta n̄ p̄it regi.

Justinus.

Dirabilis exercit⁹ & clas/ sis copia.

Valerius.

bene iudicat: nec de gratijs proprijs: nec de culpis pro prijs: sed gratias nostras nimis magnificamus: et culpas n̄ras nimis attenuamus. Et ideo vix est aliquis qui bene iudicet de seipso. Unde Terenti⁹ in quadam come dia. Ita fere cōparata est humana natura: seu oīum ho minum nā vt aliena melius iudicet q̄ sua. et Tullius in orōne p̄ deiotaro. Nemo fere est sui piculi iudex q̄ non se egorē q̄ reo prebeat. Hinc est q̄ nōnulli cū pauca faciunt: magna sibi arrogāt: et facta p̄pria non aliter extol lunt q̄ si per ea ceteri oēs supportarent. Dīno similes kakelino depicto et sculpto q̄ colla humeris et brachijs et facie p̄minens totā fabricā cū onerosa fatigatione se simulat supportare: et tñ fabrica ita fortiter staret et eq̄ duriter si totū illud idolū deleret vel tolleret. Tales et similes sunt cuidā alienato a mente q̄ semp̄ stās sub di uo nullo mō voluit itrare domū nec sedere: bibere vel comedere. Registis quare hoc faceret. R̄s̄idit q̄ ipse supportabat totū celū et si ad horā dimississet celū cēt ca surum. Ita est de nōnullis p̄sumptuosiss̄ qui inflati scia seculari: reputant se totam ecclesiā supportare discretio ne et sapia: quā se habere presumūt: quoz̄ cuiuslibet illud Esa. 44. d̄r. Sapia tua et scientia tua hec decepit te. Et q̄ deceptio p̄sumptio ex verbosis sciētys magis q̄ ex realib⁹ solet oziri. signāter scripsit ap̄ls ad Col. 2. Uide te negs vos seducat per phiam et inanez fallaciam. C̄ Secunda materia in qua hoīes cōiter decipiunt est in acceptatione nimie cōmendationis. De ista peste di cit Seneca epla. 9. Incredibile ē multis q̄ magnos vi ros dulcedo orationis abducant: et epla. 95. Illud sc̄pue impedit q̄ nobis cito placemus. Si iuenimus qui nos laudat: q̄ nos bonos dicat: q̄ prudentes: q̄ sanctos: nō su mus modica laudatiōe cōtēti. Quicqd̄ in nos adulatio sine pudore cōgessit: tāq̄ debitum pendimus: optimos nos esse et sapiētissimos assentientes credimus: cū scia mus illos multa mentiri sepe. hec Seneca. Et quia hec deceptio sit potissime p̄ amicos vel veros vñ appentes: signāter d̄r tali. Terē. i. Uocauī amicos meos et ipi de ceperunt me. Ursus excecari solet si cādens peluis ocu lis suis obyciat. Consimilr si homini aliqua gratia vel vere vel fallaciter sibi attributa oculis mentis obyciat: tur adulatoz̄ cōmendatione: statim excecatur et decipit. Esa. i. Popule meus q̄ beatū te dicūt ip̄si te decipiunt: et viam gressuū tuoz̄ dissipāt. Exēplū hui⁹ narrat Sene. lib. 6. de bñficijs. Feryes inqt̄ dux medoz̄ grecis bellū idixit. Cui familiarū vnus dixit. Grecos bellū nō expe ctaturos. Alius greciam nō solum vinci: sed obzui mole exercitus medoz̄. Alius dicebat timendū eē ne vires desertas et vacuas iuenirent: nec se habiturū vbi tantas vires exercere possent. Alius dixit vix illi nām rerum posse sufficere angusta esse classibus maria: militib⁹ ca/ stra explicanda: copys equestrib⁹ campestris: vix celuz̄ patere sagittis. Dum in hunc modū regē nimia exulta tione furentē excitarent: dixit Demaratus regi. Multi tudo ista que tibi placet metuēda est tibi. Verū est enī imoderata nūq̄ posse regi: nec diu durare qd̄ reginon pōt. Nihil tam magnū qd̄ pire nō possit. Acciderūt q̄ q̄ dixit demaratus. Ille. n. taz̄ grādīs exercit⁹ ob defectū p̄uidencie et regim̄is fuit victus a paucis p̄uide ordina tis. De cui⁹ victorie cōmendatiōe narrat Justinus in ab/ strologi. li. 9. q̄ de regno suo. dccc. milia armauerat de auxiliarijs v̄o. ccc. milia et cētū milia nauū legiē habuiss̄ se: sed ip̄e p̄mus in fuga: postremus in p̄sio. In piculis ti midus: si metus abesset inflat: a paucis est fugatus. In cui⁹ exercitū parū ante fugā equa peperit leporē qd̄ est aīal fugitiuū: sicut narrat Valerius. lib. i. cap. 4. p̄pter

hoc fuit sententia Platonis: sicut narrat in dictis pho ruz. Domies ex inimicis magis q̄ ex amicis sibi profu ciunt: q̄ inimici dū eis errozes improperāt exide corri guntur. Amici vero stnos eis non ostendunt errozes: sed tolerant et occultāt. C̄ Tertia materia circa quam po tissime decipitur vita humana est in delectatione femi nee affectionis. Licet enim inuicem amare et amari sit iuuenibus delectabile multum: sicut dicit Augusti. 2. confes. suarū. caplo. i. Quid erat quod me delectabat: ni si amare et amari: sed non tenebatur modus ab animo vsq̄ ad animum: quatenus limosus est limes amicitie: sed exalabant nebule de limosa concupiscentia carnis et scatebra pubertatis et obnubilabant et obfuscabāt cor meum: vt non discerneret serenas dilectionis a ca liginē libidinis. hec Augustinus. Licet inq̄ ista caligi nosa dilectio et carnalis charitas multum delectet: mol liat et enemet: potissime tamen constringit et decipit fa miliaritas feminarum. Numeri. 31. Tur feminas refer uastis: nonne iste sunt que deceperunt filios israel: Da rum nāq̄ natura ars et delectatio est hominem emolli re et emollitum decipere. Et ideo signanter philistei da lidaz̄ fecerunt mediatricem vt superarent sampsonem dicentes. Decipe eum et disce ab eo in quo habeat tantā fortitudinem. Scierunt enim illum versiculum. Sal lere nere flere statuit deus in muliere. Simul enī ista sunt nonnunq̄ dum mulier a sancto viro soliditatem recepit ad virtutem: viro molliciez̄ infirmitatis refun dit. In cuius figura Sene. 9. dicitur q̄ ad fabricam mu lieris: ablatum est a viro quoddam os et restituta caro pro offe. et ideo quantumcūq̄ homo sit offensis solidita te bone vite: caueat sibi semper: quia ex familiaritate se minea os pro carne facillime commutatur. Singunt fa bule de achille q̄ mox totus natus esset: mater eum in aquis stigus intinxit per totum corpus: excepto talo: pro pter quod factus est postea inuulnerabilis in toto cor pore: sed tandem in talo vulneratus occiditur. Nec fa bula quam exponit Alexander neq̄ in scintillario poetarum sic intelligitur. Achilles grecorum fortissimus: virum virtute perfectum designat. Dic in aquis stigus intingitur: quia in actibus penitentie et aduersitatibus solidatur: solus talus nō intinctus dimittitur: quia sem per libidinis tentationibus exponitur. Dicit enim Or pheus q̄ in talo est locus libidinis. Humana igitur vir tus quāuis munita sit ad omnia: libidinis tamē vsibus subiacet patula. Vene etiam que in talo sunt ad renuz̄ et femouum et viriliuz̄ pertinent rationem. Signat etiā moraliter q̄ quātumcūq̄ homo virtuose et pudice vi perit ante: caueat tamen semper talū. id est sinez̄. Per sona quedam sexagenaria semper virgo vixerat. et an no sexagesimo corrupta est et defuncta. Et ideo signan ter enumerat Job inter cetera difficillima que deuicit. Si deceptum est cor meum super muliere. quasi dicat. Non esse quicq̄ super difficultatem resistentie contra stimulum carnis et tentatiōis libidinis. Job. 31. Et Va lerius ad Ruffinum in fine. Lege Aureolam theofra sti et Medeam Jasonis: et vix pauca inuenies impossi bilia mulieri. Et subdit. Amice det mihi deus omnipo tens omnipotentis femine non falli fallacys. vnde me trice dicitur. Adam sampsonem dauid loeb et salomo nez̄ femina decepit. quis modo tutus erit: C̄ Quarta materia in qua decipitur vita humana communiter est in simulatione columbine compositionis: et hec est hy pocritarum et assuetorum ad falsam seculi affabilita tem et pretendentiū extrinsecus sanctitatem: et haben tium intrinsecus lupinam rapacitatem. p̄ ouerbio. xi.

D Tertio.

Augustinus

Familiaritas feminarum molliat et enemet: potissime tamen constringit et decipit familiaritas feminarum. Numeri. 31. Tur feminas referuastis: nonne iste sunt que deceperunt filios israel: Da rum nāq̄ natura ars et delectatio est hominem emolli re et emollitum decipere. Et ideo signanter philistei da lidaz̄ fecerunt mediatricem vt superarent sampsonem dicentes. Decipe eum et disce ab eo in quo habeat tantā fortitudinem. Scierunt enim illum versiculum. Sal lere nere flere statuit deus in muliere. Simul enī ista sunt nonnunq̄ dum mulier a sancto viro soliditatem recepit ad virtutem: viro molliciez̄ infirmitatis refun dit. In cuius figura Sene. 9. dicitur q̄ ad fabricam mu lieris: ablatum est a viro quoddam os et restituta caro pro offe. et ideo quantumcūq̄ homo sit offensis solidita te bone vite: caueat sibi semper: quia ex familiaritate se minea os pro carne facillime commutatur. Singunt fa bule de achille q̄ mox totus natus esset: mater eum in aquis stigus intinxit per totum corpus: excepto talo: pro pter quod factus est postea inuulnerabilis in toto cor pore: sed tandem in talo vulneratus occiditur. Nec fa bula quam exponit Alexander neq̄ in scintillario poetarum sic intelligitur. Achilles grecorum fortissimus: virum virtute perfectum designat. Dic in aquis stigus intingitur: quia in actibus penitentie et aduersitatibus solidatur: solus talus nō intinctus dimittitur: quia sem per libidinis tentationibus exponitur. Dicit enim Or pheus q̄ in talo est locus libidinis. Humana igitur vir tus quāuis munita sit ad omnia: libidinis tamē vsibus subiacet patula. Vene etiam que in talo sunt ad renuz̄ et femouum et viriliuz̄ pertinent rationem. Signat etiā moraliter q̄ quātumcūq̄ homo virtuose et pudice vi perit ante: caueat tamen semper talū. id est sinez̄. Per sona quedam sexagenaria semper virgo vixerat. et an no sexagesimo corrupta est et defuncta. Et ideo signan ter enumerat Job inter cetera difficillima que deuicit. Si deceptum est cor meum super muliere. quasi dicat. Non esse quicq̄ super difficultatem resistentie contra stimulum carnis et tentatiōis libidinis. Job. 31. Et Va lerius ad Ruffinum in fine. Lege Aureolam theofra sti et Medeam Jasonis: et vix pauca inuenies impossi bilia mulieri. Et subdit. Amice det mihi deus omnipo tens omnipotentis femine non falli fallacys. vnde me trice dicitur. Adam sampsonem dauid loeb et salomo nez̄ femina decepit. quis modo tutus erit: C̄ Quarta materia in qua decipitur vita humana communiter est in simulatione columbine compositionis: et hec est hy pocritarum et assuetorum ad falsam seculi affabilita tem et pretendentiū extrinsecus sanctitatem: et haben tium intrinsecus lupinam rapacitatem. p̄ ouerbio. xi.

Herius.

Notabile b/ criū o familia ritate cū mu licre.

Fabula moralizata

Alex. noq̄

In talo est locus libidinis.

Nihil est sup stimulus libi dino. Valerius.

Femina e oī potēs ad de cepiendum. Quarta.

Non solum iudicatur
et potes esse
boni vel ma
li ex quoz.

Simulator ore decipit amicum suum. Et ideo signater dicitur
cemur in scriptura. Non debemus nos iudicare boni
num malicium vel bonitatem.

Nec secundum extrinsecam physonomiam.

Nec secundum intrinsecam anthonomiam.

Nec secundum geneaticam astronomiam.

Nec secundum ignotam phylosophiam. Extrinseca
physonomia relucet in facie. Job. 7. Nolite iudicare secundum
faciem. Intrinseca anthonomia sunt intentiones quas
homines habent intrinsece et has iudicare non licet. Luce. 6. No
lite iudicare ut non iudicemini.

Beneticia astronomia est divinatione secundum horam natiuitatis alicuius et constellationis tunc habite. Ignota propheta est statim pronunciare et diffinire: iste nunc est bonus homo de vno iuvene forsitan errante ex alioquin lenitate. i. Cor. 4. Nolite ante tempus iudicare. Dicitur enim. Hypocritas in amphorosis: quod pronosticationes acutoz morboz non sunt oino certe pronosticationes neque sanitatis neque mortis. Moraliter acuti morbi sunt laetitia et dissolutio iuuenilis. Malus igitur medicus in moribus est qui statim pronosticat quod talis iuuenis morietur si naturaliter morte peccati et non quod beneficiet.

Lectio. CLXVI.

Et non suffecerat errasse eos circa dei scientiam: sed et in magno viuentes inscientie bello: tot et tam mala magna paces appellant. Aut enim filios suos sacrificantes aut obscura sacrificia facientes. Aut insanie plenas vigilias habentes. Nec vitam neque nuptias mundas iam custodiunt: sed et alius alium occidit per inuidiam: aut adulterans contristat: et omnia commixta sunt sanguis et homicidium: furtum et fictio: corruptio et infidelitas: turbatio et periurium tumultus bonorum dei memoratio: animarum inquinatio: natiuitatis imutatio: nuptiarum inconstantia: inordinatio meretricie et impudicitie.

Lectio. CLXVI.

Et non suffecerat errasse eos circa dei scientiam: sed et in magno viuentes inscientie bello: tot et tam mala magna paces appellant. Aut enim filios suos sacrificantes aut obscura sacrificia facientes. Aut insanie plenas vigilias habentes. Nec vitam neque nuptias mundas iam custodiunt: sed et alius alium occidit per inuidiam: aut adulterans contristat: et omnia commixta sunt sanguis et homicidium: furtum et fictio: corruptio et infidelitas: turbatio et periurium tumultus bonorum dei memoratio: animarum inquinatio: natiuitatis imutatio: nuptiarum inconstantia: inordinatio meretricie et impudicitie.

Dositis tribus causis adinuentionis idolatrie. v. s. amore delictorum: timore tyrannorum: et decore idolorum. In hac parte prosequitur enarrare quate malicie et quot vitia seu morum corruptiones ex idolatria causantur. Et circa hoc duo facit.

Quia primo ista mala enumerat diuisim.

Secundo coniunctim. ibi. (Et omnia commixta sunt.) Mala autem que inter idolatras per idolatriam sunt suborta: sunt quattuor in genere: quod.

Quantum ad deum debita eius noticia priuabantur.

Quantum ad seipos decipiebantur.

Quantum ad demones eorum seruituti subdebantur.

Quantum ad primos omnes sibi inuicem iniuriabantur. Si igitur loquamur de noticia quam homo per fidei habere de deo: ista priuabantur. vnde permittit. (Et non suffecerat errasse circa dei scientiam) per infidelitatem: (sed et in magno viuentes inscientie bello: tot) in multitudine (et tam magna mala) intentione. s. maliciose (pacem appellat.) quod decipiebantur quantum ad seipos. (Dec. enim inscientia bellare eos fecit deum: cuius debuissent subditi legibus: et cum essent in bello continuo contra deum et bonos mores existimauerunt se viuere in gete. Dec. ergo duo mala secuti sunt quo ad deum primo: et postea quantum ad seipos. (3. demonibus seruitute crudelissima sub

Primo.

Secundo.

Tertio.

Quarto.

Non solum iudicatur
et potes esse
boni vel ma
li ex quoz.

Quatuor mala
quod ex ydola
tria pueniunt.

Primo.

Secundo.

Tertio.

debant. Nam cultus et sacrificia que idolis faciebant fuerunt.

Inhumana et irrationabilia quantum ad mentem de qua fiebant.

Intepetita et suspecta quantum ad tempus in quo fiebant.

Seda et abominabilia quantum ad ritum et modum quo fiebant. vnde quantum ad ista tria dicit sic. (Aut enim filios suos sacrificantes) sicut obseruabant in sacrificijs saturni. Doc. enim. propter odium iouis filij sui quem eum de regno expulerat cultoribus suis precepit sibi filios suos imolare. (Aut obscura sacrificia facientes) vel de nocte vel de die. s. in antris vel speluncis et lucis siue in locis obscuris. Dicitur enim. lucus pro antro. profratim locus sine luce pro nimia arborum umbram. (Aut insanie plenas vigilias habentes) sic in sacrificijs Bachi et Lybeles maris deorum in quorum festiuitatibus iustis et luxurys vacantes tota nocte turpiter transibant: quos arguit apostolus ad Eph. 5. Nolite comicare operibus infructuosis tenebrarum: sed magis redarguite. Que autem in occulto fiunt ab ipsis turpe est dicere. Propter habet seditates subtrahit ecclesia multas vigilias: que solebant ab omnibus populis celebrari de nocte in solenitatibus sanctorum. 4. s. sibi inuicem iniuriabantur in corporibus inferendo molestias: et in vxoribus nuptias violando. vnde dicit. (Neque vitas) super plebem mundam (iam custodiunt neque nuptias mundas: sed alii alium per inuidiam occidit aut adulteras contristat etc.) ista est plana. Segue scilicet per lectionis huius in qua morum corruptioes coniunctim enumerat idolatriam omnes et sunt. 15. dicitur enim sic. (Et omnia commixta sunt sanguis) s. in inuasiore: in vulneratiore iniusta: (homicidium) in occisione: (furtum) in aliene rei indebita detentio: (fictio) in falsa hypocrisis simulatione: (corruptio) in virginum defloratione: (infidelitas) in iurata perditione: (turbatio) in discordiarum seminatione: (periurium) in falsa probatione: (tumultus) in rixarum intentione: (bonorum dei memoratio) est in beneficiorum dei ingrata obliuione: (aiaque in gnatione) in gula et luxurie delectatione: (in natiuitatis imutatio) in vitij contrariam perpetratiore: (nuptiarum inconstantia) in vxoribus illicita permutatione: (inordinatio meretricie) in incestu et adulterij permutatione: (impudicitie inordinatio) supple in libidinosam tractatiore. Contra tales idolatras luculenter inuehitur Didimus rex bragmarum in epla ad Alexandrum magnum deridens eos in hoc quod hominem minorem mundum dixerunt et singulas partes corporis singulis dijs coaptauerunt. Hominem igitur mundum paruū dicitis: et sicut in eo multiplicia sunt membra disposita: ita varios deos fingitis in celo consistere. quorum vnicuique diuersas et diuisas vestri corporis partes deputatis et familiares singulis victimas imolat: et vocabula illis exposita tribuitis asserentes mineruam capitis arcem: vtpote sapiam tenere. Junonem iracundie presidentem precordia possidere. Martem bellicorum presidem pectora vulneribus apta distinguere. Mercurium facundie repletore lingue ianuas possidere. Vercule lacertos sibi vtpote pugiles veditasse. Cupidine iecoris secreta coercere. Bacchum ebrietatis ductore celaria gutturis obtinere. Cererem frumeti datrix horrea vestris implere. Venerem maris libidis femoz occupasse cubacula. Jovez quantum ad atrium supremum in naribus habere precone. Appollinem medicie et musice preceptorum palmarum habitacula possidere etc. Tantaque hominis fabrica dijs quos dicitis vestris dominando dicitur nulla parte corporei domicilij naturali diuinitatis sedibus reservata. Qui tamen nec gratiarum vobis debita actione ut liberis hospitibus referunt: sed ut iniquis obnoxys soluendum vectigal imponunt atque alijs alia tributa profligunt. Itaque marti aperceditur. Bacco dicitur hircus. Junoni pauco mactatur. Jovis thaurus ducitur. Appollini cignus offertur. Veneri columba decernitur. Minerue noctua consecratur. Cereri farra libantur. Mercurio mella panduntur.

Saturnus in suo sacrificio voluit filios sibi imolari.

Secunda lectio.

Didimus

Secundum gentes quos corpus humanum habet vnum deum.

Singulis dijs singula et apta propinata offerrebantur sacrificia.

Aras percutiles populea corona circumdat. Pbanum cu pidimis rosea ferta decozant. z infra. Reuera no opitu lares deos sed carnifices teterrimos iuocatis q viscera vestra suppliciorum diuerfitate discerpant. Necesse est enim in corpore vestro tot penas constitutas esse: quot sunt dy: cum singuli suis vos cogit inferuire ludibzys. vnus trahit ad bellum: alter eundē dncit ad luxuriam: tertius lucrandi cā hortat ingre. hic desideriu suggerit epulandi. Et in sineple sic deridēdo cludit. O q̄ vos felicissimos dixerim. quozuz z religio crimen est z vita suppliciu. (Circa istā clausulā. (Et tam magna mala pacem appellant.) Uideo q̄ in cōi modo loquēdi tria magna mala pacis nomine gloriāntur.

Erta mala q̄ pacis nomine appellantur.

Interdū enim vocat̄ pax lz indigne beniuolentia libi dinoſe familiaritatis.

Interdū violentia calūnioſe fraternitatis.

Interdū negligentia ſcleroſe impunitatis.

Prima est pax carnalium peccatorum.

Secūda est pax mundaliū conspiratoz.

Primo Tertia est pax curialiū platoz. C Prima pax. i. carnaliū peccatoz reperit̄ inter adultez z adulteram: fornicatoz z fornicatricem: vt dicit mulier illud Lan. 8. Ego inurus z ybera inuicē sicut turris exquo facta sum coram eo q̄ſt pacem repiens. Talis pacificus fuit salomon de quo dī Ecclesia. 47. Salomon impauit in diebus pacis. z cito post seq̄. Inclinaſti femora tuamulie ribus. habuiſti p̄tēz in corpore tuo: dediſti maculam in gloria tua. In dieb' belli z aduerſitatis homines nō vacant libidini sed in dieb' ocu. Unde dauid cū ociare cur in domo: Joab exiit in bello adulteriu comiſit. z. Reg. xi. Sic ciuitas romana cū bellis z discordijs p̄tra carthaginē vexaret̄ virtuoſis exercitijs colebat̄. Sed postq̄ carthago subuerſa fuit ocio libidini z gule tota se dedit vt plus nocuerit rome euerſa carthago q̄ p̄us nocebat aduerſa: sicut dicit Aug. 3. de ciui. dei. ca. 19. In horuz signū mēſis martius deo belli fuit consecrat'. Uñ ille est mēſis in quo ſolēt reges ad bella procedere. y. Regū. xi. Et ſtatim imediate mēſis ſequēs q̄ est Aprilis veneri est dedicatus. In cui' signū q̄ finito bello et exercitio bonoz opez tēpore pacis z ocu dominaſt libido. Juxta illud Quidy de remedio amoris. Ocia ſi tol las piere cupidinis arcus. C Secda est pax mundaliū conspiratoz: q̄ nihil aliud est q̄ violentia quedaz calūnioſe fraternitatis qua mali se colligāt z cōfederant ad reſiſtendū z nocendū iuſtis. Nec figurat̄ p̄ amicitias z pacē herodis z pylaticonra xpm. Et ſicut videmus q̄ inter ſpinaſ ſteriles z infructuoſas longe maior est con nexio q̄ iter arbores fructuoſas: ſic in malis congrega tionib' z collegijs longe fortior est coherētia brigolarū personaz adinuicēz ad se defendendū q̄ ſit bonoz ad malos corrigendū. Nau. i. Sicut ſpine inuicē cōplectū tur ſic xpiuū eoz pariter potantium. De iſta pace dicit ps. 72. Zelauit ſup iniquos pacē iniquoz vidēs. glo. i. i uidi eis z male tuli pacem pctōz. C Tertia est pax curialiū platoz: z hec nihil aliud est q̄ qdā negligentia ſcleroſe impunitatis: q̄ n. platus videt̄ pctā notoria ſub ditoz z ea diſſimulat ſcire: talis platus vocat̄ pacificus.

Augu.

Quidius. Scdo.

Maioz p̄ne xio ē malozū ad nocēdum bonis q̄ bonoz ad extir pāda mala.

Terus.

Dumectatio tempoz cū la etc mulieris iduxu ſonū.

Prelat' q̄ſe dz eē cū bōis z malis dīuē ſimode.

Notandū q̄ humectatio locoꝝ circa aures q̄ vocāt̄ tpa de lacte mulieris inducit ſomnū: ſic p̄ſimilr q̄n platus bz yba remiſſionis z dulcedis ad manifeſte ma los inducit eos ad dormiendū in pctō ſuo. vnde verba prelatoz z pphetarum antiquitus vocabantur onera Malach. p. Onus verbi dei ad iſrael. z i Eſa. Onus da maſci: onus egypti: onus tyri: z ſic de alijs. Debēt enim verba prelati eſſe oneroſa contra p̄tinaces z rebelles: lz

ſolatioſa ad deuotos z hūiles. Sic diſtinguendū videt̄ de remiſſione z rigore in platis: qz ſi loquamur de eozū pſonali iniuria vel derogatiōe honoris eoz inueniūt̄ acutiſſimi z rigidiſſimi: nihil remittūt. Si vero agat̄ de iniuria illata deo: vel de honoris diuini diminutiōe ibi ſunt remiſſiſſimi nec curant omnino. Cōtra tales loq̄ Chyſo. ſuper Mat̄h. Eps ſi debitū honoris nō accepe rit a p̄ſ bytero: aut p̄ſ byter a dyacono: aut dyacon' a le ctore irascat̄ z turbat̄. Si aut̄ viderit eps p̄ſ byteri: aut p̄ſ byter dyaconū aut dyacon' lectorez circa obſequiū eccleſie nō p̄manetes: aut als peccantez in deū non ira ſcit̄ ei neqz curat: qz oēs qdē d̄ honore ſuo ſolliciti ſunt. de honore aut̄ dei nullus. hec Chyſo. Quāuis eniz eſſe pacificū z patientem in p̄p̄yſ iniurijs ſit laudabile: eē tamen patientem in dei iniurijs eſt ſumme vitupabile in plato. In cui' figura xpus ſicut legimus Mat̄h. 4. qn̄ diabolus ſibi dixit. Si fili' dei es: dic vt lapides iſti pa nes ſiant patiēter ſuſtinuit: z p̄ auctoritatē ſacre ſcriptu re eum cōſutauit. Iterū ſecūdo quādo ſibi ſimilr dixit. Si filius dei es: mitte te deoz ſuz. quia iſte due tentatio nes non fuerunt directe niſi contra humanitates. Sed in tertia tentatione quando dixit. Nec omnia tibi dabo ſi cadens adoraueris me: repulit miſerum cuius indigna tione dicens. Uade ſathana non tentabis dominū deū tuum. Exodi. 10. Super quem locum dicit Chyſoſtom. Exemplo chriſti diſcimus iniurias noſtras equanimi ter ſuſtinere. dei autem iniurias neqz vſqz ad auditum ſufferre. Quoniā in p̄p̄yſ iniurijs eſſe quādoqz patiē tem laudabile eſt. Iniurias vero dei diſſimulare nimis impiū eſt: z de iſta mala pace negligentie: prelatiſ dicit ſaluator Mat̄h. 10. Non veni pacem mittere: ſed gla dium. i. acutam correctionem vitiozū.

Chyſoſt.

Prelat' nō debz eē negli gēs ad puniē dūz dei offen ſas in ſubdit

Chyſoſt.

Lectio. CLXVII.

Infandozū enim idolorū cultura ois mali cauſa eſt: z initium z finis. Aut enim dum letantur inſaniunt: aut certe vaticinan tur falſa: aut viuunt in iuſte: aut perſiſtant ci to. Dum enim confidunt in idolis que ſunt ſine anima male iurantes noceri ſe non ſpe rant. Utraqz igitur illis eueniēt digne: quoniā male ſenſerunt de deo attendentes ad idola z iniuſte iurauerunt in idolo contem nentes iuſticiam. non enim iurantiuz eſt vir tus: ſed peccantium pena perambulat ſem per in iuſtozū p̄uaricationem.

ſtquam enumerata ſunt vi tia z moꝝū corru ptiones q̄ ex idolatria p̄creant̄. In iſta pte explicat̄ cālitās illa z oſtēdit̄ ſpāli ter quō ex idolatria deriuat̄ falſitas et iniuſticia. Et circa hoc tris ſiūt.

Secundo de malozū punitione.

Tertio de iuramēti naturalis condiōe. Secda pars. ibi. (Utraqz zc.) Tertia ibi. (Nō. n. iurantiū.) Cir ca primū in deteſtationem illozū replicat̄ generalita tem malitie idolatrie: z dicit. (Infandozū enim idolorū cultura ois mali cauſa eſt z initium.) Et ſic idola dicunt̄ ſifanda: qz nō ſunt famine. i. ſimone digna. Nec q̄ cul tura eſt cā ois mali initium z finis in ſuis cultozib'. Nā propter idola colenda ordinant̄ pctā ſicut p̄pter ſines. Qualium autez malozū ſit idolatria initium z finis:

Expōſitō

manifestat cū subdit. (Aut enī dum letant īsanlunt.) Sic
 cut in festis z ludis: quos dīs suis faciebant: in qbus se
 per libidinē moze bestiarū sedabant. (Aut certe vatici
 nanī falsi.) Sicut pphete Achab. de qb' dī. 3. Regū. 22.
 Ecce dedit dñs spm mendacii in ore oīum pphetarū
 tuorū: (aut vīnūt in iuste) p̄ximis nocendo. (Aut periur
 rant cito). i. de facili: z p̄ leui cā falsa scienter iurāt. Da
 bent. n. ad hoc audaciā p̄ tanto. Sciūt. n. q̄ ydolu non
 pōt se vindicare nec eos punire p̄ periurio facto p̄ ydo
 lu. n. z iō facilius periurant z cōfidenti: z hoc est qd̄ dīc.
 (Dū. n. cōfidūt in ydolis q̄ sunt sine aīa). i. sine intellectu
 z voluntate. (Male iurantes nocere se). i. sibi (nō spe
 rant). i. nō metuūt ex hoc puniri q̄ iurant falsū p̄ ydo
 lu. Narrata multiplici eoz culpa: legtur de eoz pena.
 Pena autez est q̄ p̄ vtroqz dānabuntur. vnde subdit.
 (Utraqz ergo illis eueniēt digne). i. pro vtroqz digne
 punient: videlz de eo q̄ (male senserunt de deo attēde
 tes ydolis z iniuste iurauerūt in ydolo contēnentes iu
 sticiam): z sic dupliciter peccauerunt. Tum qz iurauer
 runt falsum. Tum qz iurauerunt per falsū: qd̄ est ydo
 lum. Et tertio subinferē de natura iuramenti: z dicit sic.
 (Non enim iuramentū est virtus). i. iurare non est vir
 tus nec est virtus nec per se appetendū est: (sed peccā
 tium pena.) Propter incredulitatem enim hominum
 oportet iurare. Matth. 5. Sic sermo vester est est: non
 non. Quidānt his abūdantiū est: a malo est. s. a pena vī
 a culpa illius cui iurat vel qui iurat. z hec pena (peram
 bulat semper). i. crescit: (iniustorū). i. iusticie vel iusta
 rum rerum (preuaricationem) iuxta illam clausulam.
 (Periurat cito). Circa periurium est notandum q̄ p̄
 iurū est multipliciter detestādū z specialiter propter
 tria. Est enim periuria.

C Proditioſus per infidelitatem quo ad deum.
C Iniuſoſus per falſitatem quo ad proximum.
C Pernicioſus per iniquitatem quo ad ſeipſm.
C Primo
 igit̄ periurus est p̄ditioſus per infidelitatē quo ad deū.
 Proditio foret magna ſi ille q̄ haberet custodiam ſigil
 li. regū ſigillaret litteram pactiois quā rex maxime dei
 teſtare: z ſi hoc faceret de ſigillo pape eſſet excōſcatus
 ipſo facto z brachio ſeculari tradendus. Nomen dei eſt
 nomen cōmiſſum nobis quaſi quoddam ſigillū ad te
 ſtificandum veritatem z confirmandū. Deut. 6. Dñm
 deū tuū timebis z illi ſoli ſeruias: z p̄ nomen eius iura
 bis: z ideo dicit Ap̄ls ad Heb. 6. q̄ oīs cōtrouerſie finis
 ad confirmationem eſt iuramentum. Falſitas autē eſt
 illud quod deus ſumme odit tāq̄ ſibi contrariū qui eſt
 veritas. Et ideo qui nomē dei aſſumit ad confirmandā
 falſitatem dei proditor eſt. Hoc ideoz patet ſecūdo: qz ſi
 caſtrum dñi regis ſue fidelitati cōmiſſūz traderet hoſti
 bus regis proditor eius eſſet. Caſtrū eſt nomen dñi qd̄
 inuocamus z ad qd̄ refugimus in omni noſtra neceſſi
 tate. Proverb. 18. Turris fortiſſima nomen dñi. ad eaz
 fugiet iuſtus z ſaluabitur. Iſtud caſtrum traditur hoſti
 quando demonibus z falſis hominibus cōmittit ad p̄
 bationem falſitatis. Hoc idem patet tertio: qz qui dñm
 ſuum diffamat malicioſe z inuoluit in crimine proditor
 ſuus eſt. Sed qui deum inducit tāq̄ teſtes falſitatis ni
 titur deum inuoluere in crimine z auferre ſibi nomen
 bonūz quo vocatur z eſt ſumma veritas. ergo proditor
 ſuus eſt. Unde q̄tum in eo eſt plus cōtēnit xpm q̄ cru
 cifixozes xpi. nam ipſi non intulerunt xpo niſi malū pe
 ne: z iſte nititur eum mittere in malūz culpe. Diabolus
 adiuratus in nomine dei dicere veritatem non mentit̄
 cōmuniter nec inuenitur q̄ addat ſuis mendacijs iura
 mentum licet mendax ſit z pater mendacijs. z ideo non

est mix si de eis velocem vltionez pmittat. Malach.
 3. Ero testis velox maleficis z adulteris z piuris. Nar
 rat Quidi. y. Metamor. de mercurio z Bacho. Mer
 curius accepta figura huana tetant furari boues quos
 Appollo pastor regis Amiddi debuit custodisse: intue
 nit autem eos depalcentes latera cuiusda montis z sta
 tim arte sua abegit eos ad quandam siluaz z ibi eos oc
 cultauit: istud factū nullus percepit nisi quidam pastor
 qui dicebatur bachus. Istum igitur mercurius timens
 accessit ad eum rogans q̄ si aliquis veniret inquirere
 pro bobus q̄ negaret se eos vidisse nihilqz aliud respō
 deret: z ne factum suum careret premio: dabo inquit tibi
 istam vaccam albam omnino. Qua accepta bachus
 respondit. Sic tutus eas. Lapis iste prius tua furta lo
 quetur: z lapidem ostendit. Mercurius simul se rece
 dere: z statim mutata figura. cozpozis z voce sermonis
 redit ad rusticum in forma. s. alicuius iquirentis boues
 z vaccas dicit sibi. Rustice vidisti quis hoc limite du
 xit boues. Seropez furtoqz silentium deme. Fūcto suo
 pariter dabitur sua femina thauo. Videns ergo rusti
 cus q̄ merces sua foret geminata si furtum diceret: z ēē
 volens habere vaccam albam z albū thaurum respon
 dit q̄ sub illis montibus fuerunt: z ostendit montes in
 quibus fuerunt ante vagati. Risit mercurius z me mi
 bi perfide prodis. De mihi prodis ait periuro pecto
 ra vertit. In durum silicez: qui nunc quoqz dicitur: in
 dex. Inqz nihil merito vetus est infamia saxo. Et sic in
 ste in illum vel confimilez est mutatus de quo prius di
 xerat. Tutus eas lapis iste prius tua furta loquetur. Et
 sic frequenter videmus q̄ homines falsi minus acci
 piunt ex vtraqz parte z cōmittunt periurium z lesionē
 veritatis: z tandem iusto dei iudicio in lapides conuer
 tuntur: quia appropinquante fine vite frequēter despe
 rant. Job. 41. Lor eius idurabitur quasi lapis. Non sic
 fuit de Marco marcello regulo. De quo beatus Augu.
 5. de ciuita. dei. cap. 10. vel. 19. fm lib. 23. nostri. Mar
 cus iste imperator romanus captiuus fuit apud cartha
 ginēses: q̄ cū mallēt a romanis suos reddi captiuos q̄
 romanoz captiuos tenere. Regulū istū cū legatis suis
 romā miserūt pus iuramēto constrictū se carthaginez
 rediturū si illud qd̄ volebāt minime peregisset. Ferre
 rit ille z plane in senatu contraria p̄uasit: qz nō arbitra
 batur vtile reipublice romanoz cōmutare captiuos:
 nec post hanc persuasionē ad hostes redire compulſus
 eſt: sed quia iurauerat illud sponte compleuerat. At illi
 excogitatis supplicijs interemerunt: inclusimqz angu
 sto ligno vbi stare cogetur: clauis acutissimis v̄ndiqz
 confixo: vt se in nullam partem sine penis atrocissimis
 inclinaret: abscessis etiā cilyz ne dormiret crudeliter pe
 remerunt. Iſte liber ſul z in ciuitate prop̄ia pro nulla
 causa hoſtibz se reddidit niſi vt fidelitatem ſeruaret
 quam promiserat iuramento: se videlicet rediturū ſi
 romanis cōmutationem captiuozum persuadere non
 posset. Et tamen cum persuasisse potuisset z vitā ſaluas
 se: noluit. quia hec contra fidem reipublice fore vidit:
 z sic cum posset per duas vias euasisse: neutram tamen
 voluit: qz neutra cum fidelitate stare potuit. **C** Secun
 do periurus est iniurioſus per falſitatem quo ad proxi
 mū. Decipit. n. iudicēz z ſpoliat iure ſuo bone fidei pos
 ſeſſorem. z iō reſtituere tenet q̄libet de duodena vel ad
 duo ſolidūz: sed cū vnus ſoluerit reſtituendo complete
 alij deobligantur. Legimus de dolo gabaonitarum q̄
 ſimulantes ſe a longe veniſſe obtinuerunt a filijs iſrael
 vite promiſſionem. Hanc aut̄ promiſſionē ſeruauerunt
 non obſtante dolo gabaonitarum, vnde percepto dolo

B
 Propter tria
 p̄dūz eſt de
 uilando.
C
 Primo.
 ſilūdo
 p̄dūz.
C
 Periurus eſt
 p̄dūz oct.
C
 ſilūdo ſe
 uanda.
C
 ſilūdo ter
 tiū.

L
 Quidam.
C
 Exemplum.
 Auguſtinus
C
 D
 Scd.

et propter hoc clamate populo et murmurante dixit Josue. Reseruent inquit Josue et vivat: ne contra nos ira dei committat se si periuraverimus. Tertio pius est pniciosus in iniquitate quo ad seipsum. Ille enim qui scienter piurat: manus libro supponit quod tangit euangelium: et illa diabolo commedit nisi dicat verum. Unde illa manus efficit diaboli: et postea manu diaboli se signat: se cibatur et opatur. Unde per illam manum et diabolus donec peniteat. In missali vero super quod iurat quatuor scripta sunt: consecratio corporis et sanguis christi: suffragia sanctorum: beatitudo honorum: et donatio reproborum. Est consensus iuramenti sui. Nisi verum sit quod modo iuro: non me iuuet missarum celebratio nec sanctorum deprecatio et puer omnino futura beatitudine sanctorum et beatorum: et veniat super me maledictio reproborum quod ponit Matt. 23. Ite maledictio in ignem eternum qui preparatus est diabolo et angelis eius. Si lingua genua flectendo abrenunciat omnibus gressibus quos pedibus suis fecit nisi dicat verum. Extendendo manum ad librum: abrenunciat bonis operibus elemosyne si quod fecit. Osculando librum abrenunciat omnibus bonis verbis et orationibus quas dominus fecit: propter quod Ecclesia. 23. dicit. Vir multum iurans replebit iniquitate: et non recedet de domo eius plaga. et Leuiti. 19. Non perirabis in nomine meo.

Caplin. XV. Lectio. CLXVIII.

Autem deus noster suavis et verus es: patiens et in misericordia omnia disponens. Et enim si peccaverimus tui sumus scientes magnitudinem tuam.

Et si non peccaverimus: scimus quoniam apud te sumus computati. Nolle enim te consummata iusticia est: et scire iusticia et virtutem tuam radix est immortalitatis.

Intentio spiritus sancti tam in isto capitulo quam in duobus precedentibus est idolatriam destruere et verum dei cultum hominibus suadere. Hoc autem in isto capitulo per duas vias aggreditur.

Nam primo commendat divinam bonitatem propter quam omnis creatura rationalis ei debet servire.

Secundo declarat idolorum vilitatem propter quam omnes homines ea tenent et tenere. Secunda pars ibi. (Nomen in errore.)

Circa primum primo ponit divinam commendationem.

Secundo subiungente commendationis declarationem. Secunda pars ibi. (Etenim si peccaverimus.)

Commendabilia autem quod dicit de deo sunt quatuor que maxime movent aliquem ad servendum domino tales conditiones habent. scilicet.

Primum est suavitas in conversatione.

Veritas in promissione.

Patientia in expectatione.

Misericordia in generali dispositione.

Veritas in promissione. Nam multa promittens pauca persolvens raro habet famulos sibi devotos. Patientia in expectatione. Dominus enim non subito nec rigide procedit ad sui ultionem dat subditis confidentiam sperandi veniam post offensas.

Et misericordia in generali dispositione: quia misericordia dominus famulos facit esse devotos et obedientes. Quatuor ergo ad ista quatuor dicit. (Tu autem deus noster suavis et verus es: et in misericordia omnia disponis.) Suavis beneficia largiendo: verus promissa implendo: patiens expectando delinquentes. Ecclesia. 5. Altissimus est patiens redditor et in misericordia disponens omnia: quia punit citra condignum et premit bonos ultra condignum. Nec verum dei commendatio. (Secundo subiungit huiusmodi magne commendationis declaratio. Iustum est

enim ut deo fuimus et eum honorem siue fuerimus in statu culpe siue in statu iusticie: quia si fuerimus peccatores nihilominus infra potentiam suam puniendi sumus: si fuerimus iusti sumus infra potentiam suam et per eam supra meritum premiandi: et hoc est quod subdit. (Etenim si peccaverimus tui sumus scientes magnitudinem tuam.) id est infinitatem potentie tue. in ps. 144. Magnus dominus et laudabilis nimis et magnitudinis eius non est finis. (Et si non peccaverimus scimus.) id est firmissima fide credimus: (quia apud te computati sumus.) id est nuati et electi ut in celis eternamur prememur. Luc. 6. Haudete et exultate: quia merces vestra multa est in celis. Sed posset aliquis querere quod est illud premium vite: et quomodo ad illud pervenimus: id subdit. (Nolle enim te nudum.) v. 3. et apte (consummata iusticia est.) Joban. 17. Nec est vita eterna ut cognoscatur te solum verum deum et quem misisti in hunc mundum christum. Ecce premium: scilicet quomodo ad illud pervenimus subdit (Et scire.) id est credere per dilectorem (iusticia.) id est equitate (et virtute tua.) id est pietate: (radix est.) id est per immortalitatis.) id est beatitudinis sempiternae. quod dicitur hanc fidem formatam charitate: quia tu es vere iustus et vere pius: ille hanc radicem beatitudinis. De hac radice fidei christiane loquitur Aug. super Joban. sic dicens. Sicut in radice arboris nulla proventus appetit spes: et tamen quod est in arbore per beatitudinis vel decoris totum ex illa procedit: sic ex fidei beatitudine quod meriti quod beatitudinis anima susceptura est: ex fidei fundamento procedit. unde signatur dicitur quod fides est radix immortalitatis. unde Ecclesia. 1. Radix sapientie est timere deum. Rami eius longevi. Circa illam clausulam. (Scimus quoniam apud te sumus computati.) Nondum est quod istud verbum dicitur de electis: quorum numerus soli deo cognitus est. sicut dicit Aug. in encheiridion. 22. Ubi notandum quod magni domini aliter possidet modica et vilia et aliter preciosa et nobilia. Vilia vel res parvi preii habentur: non tamen a dominis computantur. Sed preciosa et nobilia localia bene habentur: et in numero diligenter computantur. Isto modo est de deo qui omnes possidet sine sint peccatores siue iusti et predestinati. Peccatores hanc sub domino suo: scilicet nulli numeri sunt apud eum. Ecclesia. 5. Stultorum infinitus est numerus. unde Boetius in arismetico loquens de divisione numeri per diminutum et superfluum et perfectum dicit. In his est magna similitudo virtutis et virtutis perfectos enim raros invenimus numeros: sed superfluos et diminutos multos et infinitos. Perfectus enim numerus est qui ex omnibus partibus suis aliquoties simul sumptis: sicut est sex et infra centum milia: non sunt nisi quinque tales numeri: et quia tanta est malorum copia: non est deo cura de eis ut numerentur. Iusti autem possidentur sicut loca loca perfecta et preciosa. Etiam. 13. Preciosior erit vir auro et homo mundo obrizo. Et bene dicitur vir. quia sicut ordi nabatur in lege mulieres et parvuli non numerabantur sed soli viri: ita apud deum effeminati ad opera virilia seu virtuosa nec rationabiliter viventes preciosi iudicantur: sed tamen viri. id est virtuosus qui pro christo persecutiones et iniurias seu ignominias pertulerunt: de quibus Sapientia. 5. scribitur. Tunc stabunt iusti in magna constantia adversus eos qui se angustiarunt: et sicut ibidem infra dicitur tunc dicent reprobi. Nos insensati vitam illorum estimabamus insaniam: et finem illorum sine honore. quomodo igitur computati sunt inter filios dei et inter sanctos foris illorum est. Possunt ergo sancti et electi dicere. Scimus quoniam apud te sumus computati: sicut ex arte algebristica satis patet. Septem sunt computationis species que in communibus versibus continentur. Addere subtrahere duplicare dimidiare. Sextaque dividere: quinta vero multiplicare. Radicem trahere pars septima dicitur esse. Deus autem in effectibus gratiosis quos circa electos suos facit: omnes istas computationis species exercet.

Debemus deo
fuisse siue in
statu culpe
siue in gratia.

Augustinus

Augustinus

Boetius

Numerus electorum apud deum computatur. non est reproborum.

Septem sunt species computationum que continentur in versibus quos deus in electione suis facit.

Tertio.

Mala que peccator quis falso iurans.

Primo. Divina bonitas commendat in duobus.

Quamvis commendabilia deo dicuntur.

Expolite.

Secundo.

Primo **Ad**dit. **Ad**dit eniz nobis peccantib' tps pnie vt iteramur. Exemplu de rege Ezechia. 4. Regum. 20. cui dixit dñs. Addam dieb' tuis gñdecim annos. **Sub**trahit qñqz malos z impeditores quietis nre vt pficiamus: qz puerb. 26. dñ. Susurrone subtracto iurgia gescut. z ideo consulit per aplm. y. Thessa. 3. Subtrahite vos ab omni fra tre ambulante inordinate. **Du**pliat nobis spūalia in p'senti vt sufficiat qñ dat nobis vtutes tam naturales qz gratuitas. Prover. 31. Dñs domesticus eius vestiti duplicibus. Et in futuro duplicat nobis gloriā: qñ dabit nobis duplicem stolam. I. qñ tam in corpore qz in aīa glorificati erim'. Esa. 61. In terra sua duplicia possidebit. **Di**midiat penas quas iuste meremur: qz lōge cōtra dignū punit: si tñ alia pena possz estimari pctō mortali z digna. i. Macha. x. Dimidia partē fructus ligni qd est portiois mee relinquo vobis zc. **Mu**ltiplicat in nobis dona sua z bñficia oratiois nostras exaudiēdo. in ps. 137. In quacuqz die inuocauero te velociter exaudi me: multiplicabis in aīa mea virtutē. **Di**uidit qñ gratias gratis datas diuersis personis cōicat diuersi mode vt oēs fideles in ecclesia seiniuicē valeāt suppor tare iuxta sententiā apostoli. i. 1. Cor. 12. Diuisiones gratiarū sunt: idem autē spūs diuidens singulis prout vult. **Sed** radices extrahet qñ peruersas cogitationes a gbus oīa mala oriunt iudicialiter denudabit. Prover. 25. Cogitationes impiorū eradicannt. Sunt ergo iusti multiplr computati. Notandum est autē qz. **Al**iter computat senescallus cum preposito. **Al**iter vsurarius de superfluo. **Al**iter iconomus. i. procurator domus cuz famulo. **P**rimus computat ad calūniandum. **S**ecundus ad iniuste lucrandum. **T**ertius ad iuste remunerandū. Isto modo. **Al**iter computant nobiscum demones. **Al**iter vani arrogantes homines. **Al**iter deus z angeli boni nos expectantes. **D**emoni es computant ad calūniandū tantūmodo. Unde sicut falsus auditor cōpoti q calūniari pponit prepositū vel balium illas expensas diligentissime computat in qb' videt euz amplius neglexisse: ita diabolus cōputat nobiscū de pctis nostris. Portat enī semp talliam preparatam cōtra nos: qui plus letatur in sentibus peccatorum qz in floribus meritoz. de gbus dñ Job. 30. Inter huiuscemodi letabant z esse sub sentib' delitias computabāt. **S**cdo aliter computant boies arrogātes. Illi. n. cōputāt modo vsurary. solus vsurarius vedit tps: qz p solo lapsu tps plus percipit qz debet. Et istuz modū cōputandi hñt aliq' psonē q cū iue iuētutis tēpora trāsierint ociose quocūqz merito virtuosos: ex solo lapsu tps z nature defectu honozez vendicant senectutis similes antiquis imaginibus: in quibus s'm opinione ventalariū nihil est numinis donec fuerint. 60. annoz. Et certe istud lucrū est illicitū: qz nō correspondet merito vel vtuti: s'z lapsu tps z senectuti. ecce qd dicit scriptura Sap. 4. Senectus enim venerabilis est nō diuturna nec ānoz numero cōputata. Lani sunt sensus hois: z etas senectutis vita imaculata: z ideo vos qñqz iuuenes q in senectute vtutis honozes preponitis vendicare: nitamini in iuētute non ociosis sed studiosis instere laborib' z meritis: dum vires habetis in corpore z recens ingenium possidetis in mente iuxta consiliuz Quidiy de arte amandi. lib. 3. Duz vires anniqz linunt

tolerate labores. Nam veniet tacito curua senecta pede. Nō que preterit iterū vocabit vnda. Nec que preterit hora redire potest. Utredū est etate: cito pede labitur etas. Nec bona tam sequit qz bona pma fuit. Quia nisi virtuose vixeritis iuuenes: nō poteritis iuste vendicare virtutis honozes. Sapiē. 3. Sigdē lōge vite erūt: in nihilū pputabunt: z sine honore erit nouissima senectus eoz. Et qñis homo honozes ambire non debeat: debet tñ se honozibus dignificare. sicut dicit Aristo. 3. ethi. vt als extitit declaratum. **T**ertio computant nobiscum deus z angeli eius beati z etiam anime nos expectantes modo quo iconomus computat cuz famulo suo de labore ad remunerandū: sicut computant ille procurator qui sero redyt singulis operarijs reddere singulos denarios. Math. 20. Sic etiam deus computat mō dies quib' meritoze laboramus z actus etiā meritoz. Et nō solū deus imo tota celestis hierusalem mater nra: vt merito dicat qlibet nostrū illud Tob. 10. Ego noui qz pater meus z mater mea dies cōputāt: ad iuste. v3. remunerandū vnicuiqz p merito vitam sempiternam. **Lectio CLXIX.** **N**on enim in merorem induxit nos hominum male artis excogitatio nec ymbra picture: labor sine fructu effigies sculpra per varios colores: cui' aspectus insensato dat concupiscentiaz: z diligit imaginis mortue effigiem sine anima. Malozum enim amatores digni sunt morte: qz spes hñt in talib' z qz faciūt illos: z qui diligit: z qz colunt.

Cum sit intentio spūs sancti in isto capitulo: sicut in duob' precedētibus idolatriāz penitus extirpare z cultum vnus dei hominibus publicare: pcedit contra idolatriam ostendens idolatrarum fatuitatem s'm quattuor causas ipsius idoli. videlicet.

Materialem. **F**orma nāqz idoli vana est z inutilis atqz deceptoria pcedēs **E**fficientem. aliquid numinis vbi nihil vite ē. **S**ignalem. **M**ateria est corruptibilis de quocūqz accipiat: siue sit aurū vel argētū: siue sit lapis vel lignū. **E**fficiens est verisibilis: qz homo miser z peccatis iuoluitis psumit sibi facere deū. **S**ignalis cā siue finis est impossibilis: qz illud qd in se nec vinit nec i' telligit alyis nullo modo s'liū z auxiliū pōt p'stare. **D**uidit qz ps sequēs vsqz ad finē pncipalr in quattuor. **N**ā pmo ostendit idoloꝝ inutilitātē ex pte forme. **S**ecundo ex materie z efficientis simul. **T**ertio ex parte efficientis per se. **Q**uarto ex parte finis z efficientis coniunctim. secunda pars ibi. (Sed z signus.) tertia ibi. (Sed z est cura.) quarta ibi. (Qm̄ omnia idola nationū). **C**irca primuz duo facit: qz primo ostendit quō idolatres per speciem idoli decipiuntur. **S**cdo quō iuste p hoc puniunt. ibi. (Maloz amatores.) **P**rimo g' deridēdo formā siue pulchritudinē idoli loq' in psona colētū vey deū. i. in psona iudeo rū: qz tūc coluerūt vey deū. z dicit sic. (Nō. n. in errore induxit nos hois male artis excogitatio: male artis fabricādi idola q' dñ ars hoium: qz ab hoib': nō a deo ē inuenta. Illa in qz cogitatio. i. ars excogitata non induxit nos in errorem idolatrandi vel deserendi vey cultum dei: nec etiaz ymbra picture.) i. spēs idoloꝝ cito

Et licet non debeat honor res abire de tñ bonūb' se dignificare. **Z**erua.

Et licet non debeat honor res abire de tñ bonūb' se dignificare. **Z**erua.

Et licet non debeat honor res abire de tñ bonūb' se dignificare. **Z**erua.

Idolatre fatuas s'm qñ tuoz cas.

Idolatre fatuas s'm qñ tuoz cas.

Expō s'ro.

Primo
Secundo
Tertio
Quarto
Quinto
Sexto
Septimo
D
Diabolus
Secundo
Quidius

transfuit sicut ymbra. Umbra dico que est (labor sine fructu). i. forma inutili labore fabricata. Effigies sculpta (per varios colores cuius aspectus). i. forma aspecta (dat in sensato cupiditate). i. amore reuerentie et dilectiois idolo tribuende. (Et) talis in sensato (diliget mortue). i. non viuētis (imaginis effigiem sine anima) sicut fecit pigmaleon. de quo Metam. io. narrat Ouidius. Cōsequēter ibi (Maloz. n. amatores) subiungit quod pena digni sunt: et distinguit quattuor personas. quarum tres p̄tinet ad idolorum cultores. quarta p̄tinet ad factores idolorum.

C Sperantes. Ad cultores p̄tinet: sperantes: diligētes et colētes. **C** Diligentes. ad factores que opantur. **C** Dolentes. omnes isti digni sunt morte. v. z. inferni. in ps. 48. Sicut ones in inferno positi sunt mors depascet eos. Et hoc est quod dicit littera. (Malorum enim amatores digni sunt morte etc.) **C** Circa illud quod dicit in presenti littera. (Labor sine fructu). Notandum est quod locus vite p̄tēns est medius inter celum et infernum. Medius autē sapē p̄tēuit naturarum extremorum. modo in celo est summa quies et nullus labor. Apocal. 14. Amodo iam dicit sp̄s ut requiescat a laboribus suis. In inferno est summus labor et nulla requies. Juxta illud ps. 48. Laborabit in eternum et viuēt adhuc in finem. Ergo conueniens est quod in loco medio. i. in mundo sit quedam cōmixtio laboris et quietis: tamen plus participare debet de labore: quia vicinior est inferno quam celum. Unde signatē dicit Job. 5. Homo ad laborandum nascit. Et ideo necessaria est nobis cautela aliqua qua fiat tolerabilis labor iste. Labor autem iste fieri potest tolerabilis tripliciter et etiam facilis.

B

In hac vita laborandum est continue.

Labor huius vite sit tolerabilis tripliciter.

Primo.

C Primo per occupationum variationem. **C** Secundo per collaborantium considerationem. **C** Tertio per magne mercedis expectationem. **C** Primum ergo quod faciliat labores bonorum virosum est occupationum variatio: ut homo modo studeat. modo scribat. modo oriet. modo loquat. Juxta illud metricum. Nunc lege: nunc ora: nunc cura: nunc feruore labora. Sic erit hora breuis et labor ipse leuis. Et hoc est quod docet Aug. lib. 9. de sancta virginitate. Diversis inquit seminibus pectoris tui colens agrum terra tolles. Sere nunc alimonis mediocribus: nunc ieiunij parciorebus. lectio: ne: ope: p̄ce. et mutationes laboris inducie sunt quietis.

Hugustinus

Secundo:

C Secundo faciliat laborē nostrum collaborantium cōsideratio. Sicut. n. cōsideramus dñm dicēte p̄ ps. 87. Pau-per sum ego et in laboribus a iuuentute mea. et apostolus dicit. i. Corinth. 4. Usque in hac horam esurimus et siti-mus et nudī sumus et colaphis cedimur et instabiles sumus et laboramus manibus nostris. Non solum viri: imo etiam mulieres. Phil. 4. Adiuua illas que mecum laborauerunt. Si ergo talium collaborantium diligentiaz cōsiderauerimus: facile erit nobis laborare in operibus meritoz. Un̄ Hreg. 5. lib. moral. Si desideramus in la-bore p̄sistere: collaborantē videamus: quia subleuatio la-boris est visio collaborantis. Iaco. 5. Exemplis accipite fratres laboris et patientie p̄ p̄phetas que locuti sunt in no-mine domini. Un̄ subdit ibidē Hreg. Sicut cum in itinere comes iungit: via quidē non strabit: sed tñ de societate comitis labor itineris alienat. **C** Tertio labore sanctorum faciliat in p̄senti magne mercedis expectatio. Dinc athletic preponitur brauium in fine stady rusticus recolat in hyeme futuros fructus autūni et oparius quantitātē sui stipēdy p̄tēplaf. De hac mercede nostra futura et labore p̄tē dicit Hiero. in quodam epistola. Null

Collaborantes minuunt tedium laboris

Gregorius.

Tertio.

Hiero.

lus labor durus: nullū tēpus lōgū videri d̄z quo gloria eternitatis acquiritur. Sap. 5. Bonoz laborz gloriosus est fructus. Et Sap. 10. Reddidit iustis mercedem la-borū suoz. **C** Est. n. notandū quod distinguere possumus de multiplici labore hominum in presenti. Est enim.

C Labor delinquentium atque peccatorum.

C Labor studentium atque scholasticorum.

C Labor presidentium atque prelatorum. **C** Primus ergo labor est delinquentium atque peccatorum. Via enim peccatorum est magis laboriosa quam via sanctorum. Sani-lus quanto pluribus h̄z sequitur: tātō maiore labore h̄z: mō peccator vult finire diabolo: mudo et carni sue: et tō necesse habet multiplici laborare. Dier. 9. Docuerunt lin-guā suam loqui mendacium: ut inique agerēt laborauerunt. Et multo sollicitius laborant homines circa mundana transitoria quam circa eterna: et magis circa voluptates quam circa vtutes. Un̄ leo papa i f̄mōe quādam de ieiunio septi-mi mēsis. Libertinus sustinet labor p̄ desiderio voluptatis quam amore vtutis. Et Hreg. sup. Ezech. Quibusdā prauiis mētibus nihil laboriosius est quam si eis p̄cipit quod in mundi huius actibus non laborēt. De h̄z varie et vane laborati-bus loquitur Ansel. de similitudinibus. Molētium. i. in hac vi-ta laborantium tria sunt genera. Pec autē sunt velut tres homines a mane usque ad vesperam molētes. Primum itaque primum quod molit in saccum suscipit et abicōdit. Alter vero partem capit et partē ex negligentia in flumē cadere facit: et partē aliā a vento rapi p̄mittit. Tertius vero quicquid molit flumis impetus secus tollit vel ven-tus dissoluit. Veniente autē vespa quā a labore cessat et fructus laboris inquiritur: quid putas singulos habituros: Primum quidē farinā totā seruauit bene: totus la-bore suū recognouit bñ. Scōs vero qui partē collegit: inde letat est quod habuit: inde mestus quod v̄to vel flumi-ne amisit. Tertius autē qui totus amisit: eo tristior fuit. Moralr loquēdo. Elumen p̄ seculi decursu accipitur. Vento vō gloria designat inanis. Molendinus quod to-ta die molit: p̄sens labor est qui a mane usque ad vesperā nūquam finit. Mane nobiscū erat quā nati sumus. vesperē autē erit quādo p̄ mortis debitū hinc trāsibimus. Tem-pus itaque p̄ns dies est quo laborare debemus ut ad ve-sperā veniamus. Et sicut mola circūducta ad eundem locū semp̄ reuertit: sic labor iste singulis annis more so-lito reiterat. Modo nāque aratur: seminā: metit panifical: comedit itez ad idē reuertit. In vesperē autem cum dicef voca operarios: et reddē illis mercedē: letabun-tur iusti tota sua seruata farina. i. vita sua. Alii vō quod nō totā eā seruauerunt in hoc mestri erūt. leti enī quod ex parte laboris sui deū cognouerūt. Uez alij omne tēpus suū in vanitate ponūt: et quod faciūt nō ab humana laude ab-scondunt quasi omne studium vite sue in decursuz fluminis p̄ciunt: farināque suam vento cōmittunt. Unde et in fine pane vite carebunt eterne: ve illis. hec Ansel. Isti fatue laborātes dicere poterūt illud Luc. 15. p̄: et totam noctem laborantes nihil cepimus. Nihil. i. pec-catum s̄m illud Job. 1. Sine ipso factū est nihil. **C** Se-cundus labor in proposito est penitentium et contritoz. Narrat sextus Julius. i. stratogem. c. 41. quod Cyrus rex p̄sarū volens animos popularium concitare ad belluz contra medos tali vsus est cantela. Duxit populus ad quandaz siluam: vbi tota die laboribus maximis occu-pauit eos circa ligna succidenda. In crastino iussit epu-las lautissimas preparare et exercitum cum gaudio et tri-pudio conuiuari: et circūiens per turmas interrogauit quis illoz dierum plus placeret eis: Responderūt quod dice-

Quadruple labor in hoc mundo.

Primo

Magis laborat boies circa mūdus quam circa ea que de sum.

Leo papa Gregorius.

Anselmus.

Pulchra multudo.

Moraliter

Secundus D

Sextus iulius

Exemplum

secundus plus placeret eis quam primus. Quibus ille subiungit. Sicut per labore besternum peruenistis ad hodiernum conuiuium: sic felices beati que esse non potestis nisi prius medos viceritis. Sic etiam moraliter si peccatorum nostrorum remissionem: si vitam et cenam eternam ingredi volumus: necesse habemus plus labore penitentiae et humilitatis subire. unde ps. sic petur. Uide humilitatem meam et labores meos et dimitte vniuersa delicta mea. Et cuiusmodi fuerit labor suus manifestat alibi dicens. Laboranti in gemitu meo lauabo per singulas noctes etc. Tertius labor in opposito est studentium et scholasticorum. De quo loquitur sic Seneca. Non est inquit viri timere laborem. Bene uolens animos labor nutrit. Phibia inquit nemini nascitur: qui eam uolunt habere operibus laborant. Aristotelem non suscepit philosophia ingenio: sed effectit. Dicit Hieronymus. cum in studiis scripturarum et circa hebraeorum discendum usque ad fatigationem laboraret: semetipsum per illud dictum poeticum confortare solebat. Labor improbus omnia uincit. Iste labor est in studio: loquendo et scribendo: ut posteris poterit prodesse. Eccl. 24. Uidete quoniam non solum mihi laboranti: sed omnibus exquirentibus ueritatem. Et etiam in orando exemplo Salomonis dicentis. Da mihi domine sedium tuarum asilictricem sapientiam: ut mecum sit et mecum laboret. Quartus labor est presidentium et aliorum prelatorum: quorum est laborare in doctrina et exemplo bone uite. iuxta illud. i. Thymo. 5. Qui bene presunt presbyteri duplici honore digni habeantur: maxime qui laborant in uerbo et doctrina etc.

Lectio. CLXX.

Sed et si figulus mollem terram premens: laboriose fingit ad usus nostros unquamque uasa: et de eodem luto fingit que munda sunt in usum uasa: et similiter que bis sunt contraria. Horum autem uasorum quis sit usus inder est figulus. Et cum labore uano deum fingit de eodem luto: ille qui paulo ante de terra factus fuerat et post pusillum reducit se: unde acceptus est: repetitus anime debitum quas habebat.

Siqua reprobata est idolatrum fatuitas et malitia ex parte speciei: siue artificialis pulchritudinis idolorum. Sic consequenter eos reprobatur de causa tam efficiente quam materiali eorundem coniunctis. Et quis quecumque materia inepta sit et inconueniens ad essendum pars dei: et omnis artifex ipotens et insufficientis ad producendum deum: maxime tamen euidenter idolatrum fatuitas ostenditur in hoc quod credunt unum figulus qui est deiectus artifex de uilissimo elemento: quod est terra posse formare deum: preferunt cum uident figulum de eodem luto formare uasa honesta et inhonesta quantum ad usum secundum iudicium suum: et de eodem luto fabricare unum idolum. Igitur quantum ad manum nulla nobilitas maior est in idolo quam sit in olla uilissima facta de luto. Et hec ratio ponitur in prima parte lectionis plane et sumitur principaliter a parte materie. Secunda est talis. Solentes idolorum materia lutea siue terrestri sciunt ipsum figulum factum de terra: et post modicum redigendum in terram. Ergo cum non possit dare terre de qua factus est uitam imortalem uel diuinam: multo minus potest dare uitam terre circa quam operatur arte sua. Et hoc est quod dicit. (Et cum labore uasa

no deum fingit) idolum colendum pro deo: de eodem luto. s. de quo prius fecit uasa honesta et inhonesta quantum ad usum illoque ille qui paulo ante de terra factus fuerat. Eccl. 17. Deus de terra creauit boiem. (Et post pusillum reducit se) id. ducit merito peccatorum suorum: (ubi acceptus est) id. de terra in terras reuertetur. Eccl. 24. Omnia que de terra sunt in terras conuertentur. Uel educit se secundum alios libros: ille etiam non solum sic ducit in terram: sed (reperiturus est debitum anime quam habebat.) Nec ista dupliciter exponit. Primo modo anime debitum dicitur mors ipsa quam pati omnis homo debet post peccatum primi parentis. Seneca. In quacumque die comederis ex eo morte morieris. id. necessitati mortis addictus tu et tota posteritas tua. Alio modo est constructio intransitiua. (Repetitus anime debitus etc.) id. debitum quod est ipsa anima. Luce. 12. Stulte hac nocte animam tuam repetent a te. Et est grammatica non uisitata modo. ut hoc participium passive signationis repetitus regat hunc accusatiuum debitum: quod dicitur quod hoc id est: quod sum actiuum regit duplicem actiuum: sicut hoc uerbum doceo. ubi bene dicitur: repetitus debitu: sicut dicitur de octo grammaticis. Circa illam clausulam. (Repetitus anime debitum.) Notandum quod homo bene considerans statum suum diuersimode est debitor multorum. Et est debitor.

- Superioris. Primo quidem ratione delicti. Omnes enim sunt eius delinquimus. Et ideo omnes ei pro offensa emendari debemus. Exemplum huius. Reg. 6. habemus de philisteis qui arca dei detinuerunt iniuste: et id diuersimode afflicti fuerunt. Unde dicitur fuit eis. Non debetis ei reddere pro peccato: et tunc curabimini. Istud debitum est penitentia quod multi male solunt: et quodammodo. Male solunt quod suam penitentiam in senectute differunt. Nulli solunt quod si ne penitentia et charitate decedunt. Et ratio huius debiti quod est pena pro peccatis: etiam ipsa peccata debita nuncupant. Math. 6. Dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Secundo sumus deo debitores ratione beneficij. Recepinus enim a deo bona.
- Inferioris. Pro quibus omnibus merito ei seruire debemus. Luc. 17. Cum omnia bene feceritis que precepta sunt uobis dicite: quod oino serui inuiles facti sumus: quod debuiimus facere fecimus. Tertio sumus deo debitores ratione depositi. Dec. no. omnia bona que uidentur nobis esse collata deposita sunt magis quam data. Unum reddituri sumus de omnibus ratione. Math. 18. Mittite eum in carcerem donec reddat uniuersum debitum. Secundo principaliter debitores sumus carni: non ut secundum eam uiuamus: sed ut eam spiritu subiciamus. Ro. 8. Debitores sumus non carni ut secundum eam uiuamus. Si enim secundum carnem uixeritis morietur. Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis: uiuetis. Carni igitur tria debemus. uidelicet.
- Equalis. Ratione uelicti. Ratione beneficij. Ratione depositi.

- Sustentationem. Sustentari enim debet ne deficiat. Delicari non debet ne infelicitat. Unum Hego. omel. 7. scilicet partis super Ezech. In mundo cum nostris temptationibus nascimur: et caro nobis aliquam adiuuatrix est in bono opere: aliquam seductrix in malo. Si enim ei plusquam debemus tribuimus: hostem nutrimus: et si necessitati eius quam debemus non reddimus: ciues necamus. Satianda itaque est caro: sed ad hoc

Expofte.

Deo est debitor multorum.

Primo.

Secundo.

Tertio.

z. principale.

Primo.

Gregorius

Carni necitas est tribuenda si superflua.

Idolatrum fatuitas ostenditur.

si uolumus ad eternam ueritatem operibus laborare.

Tertio.

Secundo.

Hieronymus.

Scia acquiri cum labore studio: loquere: discipuli et orandi.

Quartus.

Prelati debent laborare in doctrina et exemplo.

Idolatrum fatuitas ostenditur.

Primo.

Secundo.

ut in bono ope nobis sufficiat. Na quis ei tantu tribuit ut superbiat: satiari penit' ignorat. Nec ille. De eodem Gene. epla. 4. 4. Fateor ista nobis nostri corporis charitatez. fateor nos huius gerere cautelam. No nego indulgendu illi: feruendu nego: sic gerere nos debemus no taqz ppter corpus viuere debeamus: s; taqz no possumus sine corpore viuere. Et infra dicit notabile vbus. Donestuz ingt ei vile est cui corpus nimis carz est. Caro ergo sustetari dz no impinguari: ne ptra spirituz fiat hostis. Juxta illud metricum.

Si bene sum pasta dicit caro non ero casta. Item alijs dicit sic. Omibi cara caro rationi consona raro. Dum tibi multa, paro fercula litus aro.

Secundo Scdo debemus carni castigationez per abstinentias vigiliat' z afflictiones ronabiles. i. Lori. 9. Castigo corpus meum z in seruitute redigo: ne forte cum alijs pdi cauerim ipse reprobus efficiar. Est eni caro sicut equus lasciuus ppter nimiaz prebedam qui dicitur. pccit in lutuz. vii Hrego. super illud Job. Ueris dicitur cythara mea. dicit sic. Si chorda in cythara minus tenditur non sonat: si amplius raucuz sonuz dat: qz nimiru tanto quisqz sibi met moderamie dz pesse: ut ad culpaz caro no supbiat: z tñ non ad effectuz rectitudinis i opere subsistat. Tertio debemus carni exercitatione non ocii vel vacationem. De ista loquitur Gene. epla. 8. Pz libros coes. Nullus mihi per ociaz exit dies: partem noctiu studys vendico: no vaco somno sed succubo: z oculos vigilia fatigatos cadentesqz in ope detineo. Et Hieronymus in qdam epla. Semp aliqd operis facito: ut te dyabolus inueniat occupatu. No enim facile capis a dyabolo qui bono vacat exercicio. Tertio pncipaliter debitores sumus proximo: cui debemus.

Primo Dilectionem. Dilectionez debemus omnib'. Juxta illud Ro. 13. Nemini quicqz debeatis nisi ut inuicem diligatis. Et. i. Joh. 4. Si de dilexit nos: z nos debemus alterutru diligere. Unde dicit Tullius de amicitia qz fructus ingeny z vntis oisqz pstantie: tuc maxime carpit cu in pximu queqz cofertur. Itz Hrego. in quadaz omelia dicit sic. Habes intellectuz cur ret oino ne taceat: habes rerum affluentia z misericordia no to: pscat: habes arte qua regit: vsum illius cum proximo partiat: habes locum loquedi apud diuite: p pauperib' intercedat: talenti noie reputabit cuiuslibet ee minimum qd accepit. De ista dilectioe dicit petr' rauē. in quadā epistola. Cum humane coditionis status multiplici motu variet: nihil in tepozibus inuenio pter vnu qd vite celest' imaginē repitet. Sola dilectio ē qua no alterat casualis euētus: qua separatio corporalis no diuidit: qua tepozis lōgitudō no abolet: que defectui non succubibit. Sola dilectio est per qua amicos absentes videmus: allogmur: amplexamur: que sic qdaz angelica agilitate z imaginario comeatu trāstulolat z recurrit: ut nihil de dāno corporee molis: aut distātie localis iniurie cōqueramur. Scdo debemus pximo instructionem. Rom. i. Grecis ac barbaris sapientib' z insipientibus debitor sum. Tertio debemus pximo supportatione: cuius exemplum de ceruis habemus: qz Amb. z Jfido. iz. etby. ca. i. Luz flumina vel maria trāsmatāt capita clumib' precedētuz supponūt: sibiqz inuicem famulantes nullius pōderis laborem sentiunt. Cōsimili modo: in omni cōgregatione z statu: q puetiores fuerint z fortiores: infirmozum defectus z imbecillitates sustinere debent Rom. 15. Debemus nos firmiores i

becillitates infirmoz sustinere. Lec. CLXXI. Sed est cura illi no quia laboraturus est: nec quoniam breuis vita illius. sed concertat cum aurificibus z argentarijs: sed z erarios imitatur: z gloriā prefert: quoniam res superuacuas fingit. Cinis est enim cor eius z terra superuacua spes illius z luto vilior vita illius: quoniam ignorauit illuz qui finxit se z qui insufflauit animam: z amat ea que operatus est. In eum qui insufflauit ei spiritum vitę.

Scdo reprobata est vanitas idola fabricantium ex pte cęe materialis z formalis. In parte ista reprobat vanitatem eozdem ex pte cause efficientis: z hoc in materia vili: sicut de luto. Nam quanto materia idoli est vilior: tanto magis sunt dissibiles idola fabricantes de illa: z etiam talia idola adorates. Vñ spiritus sanctus deridet hic specialiter figulos idola gentium fabricantes de materia fictili. Et circa h duo facit.

Nam pximo eos absolute vituperat. Scdo eos fabricates idola alijs cōparat. ibi. (Dic. n. scit se super oēs.) Circa pximu duo facit. Primo tales opifices arguit de negligentia bonę pderatiōis qstū ad labore ppxiu z corporale fragilitate. Scdo eos redarguit de vehemētia false opionis circa hūane vite bonitate. Scba pars ibi. (S; est iūmauerit.) Circa pximum quatuor facit. Nam pximo arguit tales de negligentia. Secundo de vana gloria. Tertio de spe superuacua.

Et quarto de ignorātia nimis fatua. Negligētes vero sūt in eo q no curāt de laboris sui qstitate: nec de sue vite breuitate: z qstū ad h dicit sic. (Sed est illi cura: non qz laboraturus est: sed nec qm breuis est vita illius.) Istā negligentiaz patiuntur omnes cupidi qui pxime circa diuitias z honores laborant: z vite sue breuitates non considerāt (sed cōcertant cum aurificibus). i. q in auro operantur (z argentarijs). i. qui operant in argento: ecce vana gloria figuli qui certat cum nobilib' artificibus: ut operetur ita subtiliter in luto: sicut alijs in metallo (sed z erarios). i. illos qui operant in ere: z in quo cūqz alio metallo (imitat' z gloriā pfert). i. inutili se iactat querēs gloriā preferēdo opus suū operib' artificuz alioz. Et ideo se inutiliter prefert. (Qm res supuacuas finxit). i. inutiles. Reprobata eoz negligentia z vana gloria. Dic reprobat tertio eoz spes supuacua i idoloz cultura: q quidē cultura reprobada est ut mala ex.

Logitatione. Quantuz ad cogitationem dicit sic. Cinis enim est cor eius: hoc est cogitatio cordis illius qui adorat vile idolu est cinis. i. circa cinerem: sicut circa obiectū suū. Actus. n. specificant' z denominant' frequēter ab obiectis: sicut cogitatio cupidi est auz: z terra supuacua spes illius. Quāuz ad affectionē (z luto vilior vita illius). i. uersatio adorantis idoli vilior est ipso luto quod adorat: z cui se subdit. Moraliter in cinere qui vento agitat: designat superbia vite. In terra concupiscentia oculoz. In luto cōcupiscentia carnis. Quarto reprobat eos de ignorantia ppxia ppter quā inciderunt in tot errozes. Vñ sub

Seneca.

Verfus

Secundo

Caro est do manda. Gregorius.

Seneca.

Sciōstas est fugienda. Hierony.

Tertium pncipale.

Primo.

Tullius. Cū pximus docem' fructū igenij nri carpinus. Gregorius.

Petrus Rauē.

Sola dilectio repñat nob imagiez vite celestis.

Secundo

Tertio.

Ambrosius. Jfido.

Expōse

Primo

Secundo

Supbia pte nre designatur.

dit: (Quoniaz ignorat eum qui se finxit). i. deum. De quo in ps. 32. Qui finxit singularem corda eorum. Et qui illi inspiravit animam. Gen. 1. Inspiravit in faciem eius spiritus raculus vite: (amat que operatus est). i. figulus amat idola sua (et non eum qui inflavit ei spiritum vitale). i. deum quia illum ignorat: nihil autem ignotum est amatum. Brevis est vita illius. Circa istam clausulam notandum est quod inter omnia que considerare debemus ad virtuosam vitam: maxime nobis confert ponderare diligenter vite presentis innumerabiles conditiones. Unde Augustinus libro suo de oratione dicit sic. Logitemus quod brevis sit vita nostra quod lubrica sit vita nostra: quod incerta mors nostra. Logitemus quod lugentes habet vitam intrinsecam: cum labore vivimus: et cum gemitu exiituri sumus. Logitemus cum quibus amaritudinibus mixtum sit si quod dulce est: si quod iocundum in huius vite via occursum suo nobis alludit quod fallax: quod suspectum quod instabile: quod transitorium sit. si quod amor mundi parturit: quicquid spes et pulchritudo temporis promittit. Et postea enumerat multas huius vite miserias quomodo cum peccatis intrinsecam: et peccata peccati accumulavimus: et tandem subdit. Quis enim omnia mala huius vite enumerare potest? Ut enim permittamus ea mala que omnes committere opprimunt: quibus putamus singulorum secreta pericula: quorum quicquid sibi conscius sunt. Si quis enim cogitare voluerit a iuventute mala que fecerit: que sustinuerit: ponatque ante oculos tempora preterita dies vite sue: consideret diligenter que et quot pericula et quantos labores inaniter protulerit: quotiens ad huius vite honores frustra defraudaverit: quotiens in laboriosis conatibus fallaces exitus inuenerit: profecto sciet quid de hac vita iudicet. Unde Salomon. Qui addit sciam addit et dolorem. Quanto enim homo seipsum plus intelligit: tanto plus suspirat et gemit. hec Augustinus. Habet ergo vita ista.

C Durationis brevitatem. **C** Dabit enim pro modo duratiōis brevitatem. **C** Afflictionis acerbitatem. **C** Terminationis ambiguitatem. **C** Juxta illud Job. 14. Homo natus de muliere: brevis vivens tempore etc. Et infra. Breves dies hominis sunt. Et quis habet de omni homine: magis tamen ista brevitatis apparet in magnis personis: sicut sunt pontifices atque reges. Quorum anni crebrius computantur cum dicitur. Anno regis talem etc. Pontificatus nostri anno tali etc. Unde Ecclesi. 10. Omnis potentatus brevis vita: et forte ad litteram malum regimen corporis et excessus deliciarum in cibis et potibus et voluptatibus huiusmodi agit fortasse ad vite brevem brevem. Quia Ecclesi. 37. dicitur. In multis escis erit infirmitas. et cito post. Propter crapulam multi obierunt. Disputat Macrobius. 5. saturnalius. Utrum difficilius digestionis sit cibus simplex et uniformis. Et respondet ad istam questionem Dysarius philosophus asserens quod cibus multiplex est difficilius digestionis. Quod probat quatuor rationibus: quarum tria sunt exempla pro rudibus. **C** Primo enim videmus quod pecudes que simpliciter alimentum vescuntur sanissime sunt: et siquidem inter pecudes aliqui infirmantur: ille potissime infirmantur quas hominum voluptas per varietates ciborum nititur saginare. **C** Secunda ratio est quod cibus simplex facilius digeritur. In cuius signum omnis medicus simpliciter cibum reficit infirmum: tamquam natura debilis facilius simplicem cibum in sui naturam convertat. **C** Tertia ratio est. quod sicut citius nocet varietas vinorum quod idem vinum in equali sumptu quantitate: ita varietas ciborum in aliqua quantitate plus resistit nature quod unus cibus in consimili quantitate. **C** Quarta ratio est. quod qui simplicem cibum sumit: si postea infirmetur facilius sue infirmitatis causa perpenditur. Et per

consequens potest sibi facilius cauere: vel tali cibo totaliter abstinendo vel minuendo. Quod tamen cibi: quod si multis et variis iteretur: quod tunc nesciret cui de multis posset imputare: ergo simplex dieta salubrior est censenda quod multiplex. **C** Quinta ratio est talis. Diversorum ciborum in stomacho receptorum diversa est natura: et ideo agente natura uniformiter ex parte sui quidam cibus citius digeritur alijs adhuc manentibus crudis. Illud autem quod prius infra stomachum manens convertitur dum expectat illud quod est postea digerendum corrumpitur et arefcit: sicut in eructationibus satis patet. Ergo quando cibus est uniformis et idem uniformiter digeritur vita talis putrefactio in stomacho. Unde relinquitur huiusmodi quod cibus simplex est salubrioris digestionis quod cibus multiplex. Hec ibi. Quia ergo potentes et divites multis ferulis et varijs vescuntur ciborum generibus: frequenter infirmantur et citius moriuntur. Et ideo omnes potentatibus brevis vita. Et in multis escis erit infirmitas: et in abstinentia vita diuturna. Ecclesi. 37. dicitur. Quod qui abstinentes est adiciet vitam. **C** Duic sententia concordat Seneca. epistola. 7. Multos inquit morbos multa fercula fecerunt. Ista tamen veritas vite nostre non est contra nos: sed pro nobis si bene consideremus: quod sicut dicit Ambrosius in sermone de quadragesima. Ideo deus bene illas vitam fecit ut molestie eius: quod prosperitate vincere non poterat: temporis exiguitate finiretur. Sap. 11. Exiguam enim et cum tedio est tempus vite nostre. **C** Secundo vita presentis afflictionis acerbitatem secundum auctoritatem beati Augustini superius allegata. Et ibi Gregorius. 11. moralium dicit sic. Si subtiliter consideremus quicquid hic agitur pena et miseria est: et cum hoc ipso quod vita nostra tantis repletur miserijs misericorditer dispensatur. Unde idem Gregorius. 13. moralium. Secreto dei consilio agitur ut huius peregrinationis tempore electorum vita turbetur. Via quippe vita presentis est qua ad patriam tendimus: et ideo huiusmodi de iudicio frequenti turbatione conterimur: ne vias pro patria diligamus. Istud satis consideravit Salomon quod in omnibus que sunt sub sole vanitatem vidit et afflictionem spiritus. Et ideo Ecclesi. 1. c. dicit. Tedit me vite mee videntes mala esse universa sub sole: et cuncta vanitatem et afflictionem spiritus. Docet Aristoteles de pleuma. partem. 1. pleumate. 3. quod aqua salis multo melius supportat naues quod aqua dulcis etiam eiusdem quantitate. Cuius causa est: quod aqua salis est corpulentior et densior quod aqua dulcis. Unde si ovum ponatur in vase in quo est aqua salis supernat: si in aqua dulci submergitur. Et ob hoc aliqui ignorantes adhuc diversitates: peries gravitatem et levitatem in aquis: onerati primitus in mari demersati sunt in fluminibus: sicut dicitur. 11. metaph. Et ideo securius contingit navigari in mari quod in fluminibus. Moraliter aqua maris est vita presentis tribulationis que est salis et amara nimis. Navis est persona bene onusta virtutibus et gratijs. Prover. 31. Facta est quasi navis in statoris de longe portans panem suum. Ista itaque persona bona multo securius navigat in amaritudine seculi et aduersitate quod in prosperitate et delicijs ut merito dicat illud Esai. 38. Domine si sic vivitur et in talibus vita spiritus mei: corripies me et vivificabis me: ecce in pace amaritudo mea amarissima: hoc est in pace conscientie amaritudo mea amarissima: donec totaliter per patientiam absoveatur. **C** Querit ergo Aristoteles. pleuma. 2. partem. 12. Quare post comestiones eorum que sunt stiptica: pontica: vel austera: que multas abinnices digerunt secundum Lomentatores vinum et aqua: et universaliter omnis potus videtur dulcior. Causa est duplex. Prima

Quinta ratio

Abstinentia vite plogat.

Seneca.

Ambrosius.

Secundo Augustinus Gregorius.

Gregorius.

Vita presentis quod relecta est plena turbatoe.

Aristo.

Si salis est densior quod dulcis.

Moraliter.

In mundo securius vivit via tribulationis quod prosperitatis.

Quare vinum appetit dulcior post cibum acribus quod dulcem.

Prima causa.

Dolkot t z

Augustinus

Vita ista habet in comoda. Eccles. 1. Dumo.

Quare vita presentis brevis.

Macrobius. Cibus multiplex et difficilius digestionis quod simplex. Prima ratio.

Secunda.

Tertia ratio.

Quarta ratio.

2. causa.

Boetius.

Tertio.

Seneca.

causa est: qz cōtrarium magis apparet: iuxta suum con-
trarium rē. Alia causa est: qz per talia aperiuntur poti-
lingue ⁊ organoz gustus: ⁊ sic potus melius penetrat
⁊ diuti⁹ adheret eis. Istō modo mozalr vinum perpetue
iocunditatis melius sapiet anime postq̄ amara vi-
te p̄sentis degustauerit: sicut exenti de tenebris fit lux
magis accepta. Job. 3. Lux ⁊ vita bis qui i amaritudine
anime sunt. ¶ Tertio vita p̄sens habet terminationis
ambiguitates. Eccles. 9. Sunt iusti ⁊ sapientes ⁊ opera
eorum in manu dei: ⁊ infra ibidem. Nescit homo finez
suum: sed omnia in futuruz seruantur incerta. Et iō dicit
Sen. qz virtuosus debz in opinione ⁊ mortis contē-
ptu mori anteq̄ finiat vitam suam: ⁊ cōsummare vitam
ante mortem. Dicit iterum Seneca. epla. 32. Pulchruz
est cōsummare vitam ante mortē ⁊ expectare secure re-
liquaz sui temporis partem. Et tales illi erant q̄b⁹ ap̄ls
loquebatur ad Colos. 3. Mortui enim estis: ⁊ vita v̄ra
abscondita est cū xp̄o in deo rē. Lec. CLXXII.

¶ Sed ⁊ estimauerunt lulum esse vitam no-
straz ⁊ conuersatione vite compositam ad
lucrum: ⁊ oportere vnde cūqz etiam ex ma-
lo acquirere. Sic. n. scit se super omnes de-
linquere qui ex terre materia fragilia vasa ⁊
sculptilla fingit. Omnes enim insipientes ⁊
infelices supra modum anime superbi sunt
inimici populi tui ⁊ improperātes illi.

Sost quā spiritus sanctus redar-
quit idolatras de negli-
gentia bone considerationis circa pro-
prij corporis fragilitatem. In ista parte
redarguit eorum falsam opinionem cir-
ca vite humane morales bonitatem. Est
autem opinio ipsorum reproborum de
conuersatione humana sic: qz tota conuersatio hominis
ordinari debet ad duo. videlicet.

¶ Ad delectationes siue delicias.

¶ Et ad possessiones siue diuitias. Et hoc est qd dicit.
(Sed estimauerunt vitam nostram esse lulum vel lu-
dum vel luxur) fin qz diuersi textus habēt: hoc est de-
lectationem ⁊ voluptates estimauerunt finem esse ⁊ p̄-
fectionem vite humane: vt homo circa nihil aliud solli-
citari debeat: nisi qz fruatur delictis ⁊ voluptatib⁹ cor-
poris: ⁊ cuz hoc abundet diuitijs. Unde subdit (qz esti-
mauerunt conuersationes vite humane esse composi-
tas). i. ordinatam (ad lucrum) diuitiarum (⁊ ideo opz
vnde cūqz) siue iuste siue iniuste (⁊ ex malo acgrere.)
Et ideo tales miseri figuli studuerunt fabricare ido-
la curiose: vt possent ea carius vendere idolatris. Con-
sequenter comparat figulus de vilī materia idola faci-
entem ad alios artifices idoloruz de nobiliozi materia
fabricantes. Et circa hoc duo facit.

¶ Primo vitupat eū sicut peccatē sciēter ⁊ singulr.

¶ Secūdo vituperat omnes idolatras generalr. Scda
pars ibi. (Omnes enī insipientes.) Dicit enī de figu-
lo deos fictiles faciente sic. (Nec enim scit se super oēs
delinquere qz ex terre materia) i. ex materia fictili (fra-
gilia vasa ⁊ sculptilla fingit.) Igitur exp̄sse videt ⁊ pal-
pat qz non sunt plus honoranda sculptilla q̄ vasa fragi-
lia: sed non soluz iste: sed etiam (omnes) idolatre sunt
(insipientes ⁊ infelices) superbi ⁊ bonozum inimici: et
exprobratores populi dei: vnde subdit. (Omnes enim
insipientes) Quātum ad cognitiuā cognitionem (Infe-
lices) quantū ad effectiuam (Supra modum) i. vltra

mensuram (anime sue) i. proprie bonitatis (supbi sunt
inimici etiaz populo dei) ⁊ bonis viris eos opere perfe-
quēdo (⁊ improperātes illis) deridēdo ⁊ diffamādo rē.
¶ Circa istam clausulaz. (Estimauerunt lulum eē vi-
tam nostram.) Notandum qz Aristo. io. etbi. ca. 9. reci-
tat opinionem quorūdam: ⁊ reprobāt qui posuerūt bu-
manaz felicitates in operib⁹ ludi consistere. Et est hec
eadem opinio a spū sancto reprobata in lectiōe bodier-
na. ¶ Ponit ergo Aristo. primo rationem que eos mo-
uit ad ponendum felicitates humanam in ludis consi-
stere: ⁊ est ista. Quo diuites ⁊ potentes maxime idigēt:
⁊ quo maxime delectantur videt potissime ad felicitate-
tem pertinere: sed diuites ⁊ potētes maxime querūt de-
lectationes ludi: vnde persone cōiter ludentes sunt eis
care ⁊ preciose. Ergo videt qz in talibus consistat felici-
tas. ¶ Secūdo Aristo. istaz rationem euacuat propter
duo. ¶ Primo qz non est sufficiens signum qz felicitas
consistat in ludo: ppter hoc qz potentes maxime in lu-
do delectantur. Nam in illis hominibus nihil est singu-
lare qd non est in alijs hominibus: nisi potentia vel di-
uitie. Sed nec diuitie: nec potentia faciunt operationes
eoruz virtuosas. Ideo non sequitur. qz ideo aliquid sit
virtuosum: qz sit a diuitibus ⁊ potentibus. Minor pa-
tet: qz potentie ⁊ diuitie: nec conferunt homini virtutes
morales nec intellectuales: que sunt p̄incipia virtuosas-
rum operationum. ¶ Secūdo. qz si illi quibus non sa-
piunt delectatiōes spirituales que sunt in exercitio vir-
tutum moralium ⁊ intellectualium fugiunt ad delecta-
tiones corporales: non tamē propter hoc sequitur qz il-
le sint eligibiles simpliciter ⁊ ppter se. Sicut nec sequi-
tur qz pueri qui intellectu ⁊ virtute carent iudicant ali-
qua esse p̄ciosa ⁊ magni ponderis. ergo sunt talia. Ad
a simili sicut pueris ⁊ virtis perfectis alia ⁊ alia p̄ciosa
videntur: prauis ⁊ virtuosis alia ⁊ alia p̄ciosa vidēt-
ur. Illud autem simpliciter virtuosum: siue videro-
sum est: siue p̄ciosum qd a virtuoso laudabile iudicā-
tur vel p̄ciosum. Cum ergo potentes a potentia sua virtu-
tem non habeant. patet qz nō sequitur. Potentes in lu-
do delectātur maxime. ergo felicitas consistit in ludo:
falsum est. ¶ Tertio. Aristo. arguit cōtra istaz triplici-
ter. ¶ Primo cuz felicitas sit finis humane vite: si in
operibus ludi consistat felicitas: ludus foret finis vite
humane: ⁊ ex hoc sequitur qz homo studeret ⁊ labora-
ret ppter ludum qd est stultum ⁊ puerile: sed e conuer-
so fin sententiam Anatharsis bene se habet dicere. i. qz
aliquis ludat ad horas: vt postea melius studeat: qz re-
quies est ppter operationem: non operatio propter re-
quiem. ¶ Secūdo cum felicitas sit sūmum bonum:
neceffe est qz in optimis cōsistat. Seria autē sunt ridi-
culosis meliora: ergo felicitas magis circa seriosa q̄ cir-
ca ridiculosa consistit. Unde Tullius de officijs. Non
ita a natura generati sumus vt ad ludum ⁊ iocum facti
esse videamur: sed ad seueritates potius: ⁊ quedam stu-
dia grauioza atqz maiora. ¶ Tertio. qz ne biliozis par-
tis anime est melior operatio: ⁊ per cōsequens in nobi-
lissimā parte poni debz felicitas: sed nihil prohibet ho-
mines bestialem corporales delectatiōes maxime par-
ticipare: ergo in talibus delectationibus non est felici-
tas: q̄uis autē ludus non sit humane vite felicitas: est
tamē ludus conueniens virtus quedaz. Sicut enī ho-
mo indiget aliquādo a vexationib⁹ corporis requiesce-
re: ita indiget intentionem ⁊ a studijs seriosis relaxare:
⁊ a sollicitudinum anxietate pauare: hoc autē sit plū-
dum qui consistit in colloquijs ⁊ collationibus conue-
nienter inter homines ordinatis. ¶ Est ergo notandū

Conuersatio
humana ad
duo ordiat.

B

Opio p̄sentis
i ludis
batur
P̄ciosa.
In oppositū

Secda.

Virtutes mo-
rales sūt in
actu virtuo-
sorum.

Improbatio
opinionis p̄-
te triplez.

Primo.

Secūdo

Ad sūmū
nerat a ma-
ra ad ludum

Tertio.

L

circa ludū q̄ ad B q̄ virtuose fiat tria regunt. v3.
Condecencia honestatis. **C**Primū ergo
CProuidencia idētitatis. q̄ a virtuose lu-
Carentia superfluitatis. dentibus consi-
 derari debet: est honestatis condecencia. vt videlicet ta-
 lis ludus deceat personam ludentem: deceat personas
 assistentes. Unde alius ludus conuenit clerico vel pla-
 to seu viro religioso: et alius militi armigero vel famu-
 lo: alius etiam ludus decet senes: et alius iuuenes: q̄ nō
 omnia decet. Singit Esopus de asino et catulo: q̄ asi-
 nus considerans catulum oculos mirabiliter gratum
 et acceptum domino: deliberauit que posset esse causa
 quare dominus catulus nihil operis faciētem tantum
 diligeret. Et deprehēdit q̄ quotiens dominus domum
 redyt: catulus ei occurrit pedibus et voce deat omni-
 bus: q̄bus potuit domino suo semper applausit. Usū
 est ergo eē expediens asino effigiari catulū: et sic domi-
 ni sui gratiam promereri. Domino ergo de rure redeū-
 te occurrit asinus cum impetu pedes anteriores hūme-
 ris domini allisit: et clamore valido rudire cepit. **C**Do-
 minus turbatus et lesus auxilium conuocat famulorū
 qui asinum validissime fustigatus a domino abegerūt.
 Isto modo multi sunt qui putāt q̄ eos deceat omnis lu-
 dus. et tamē in res veritate displicent vbi se putāt placi-
 tuos. Narratur fabulose q̄ minerua inuentis tibys in-
 cepit fistulare. Luz ergo circa aqua quādam sufflando
 tibias incideret: cōsiderauit buccarū suarū magnitudi-
 nem et tumorem: et visa indecētia vultus sui projecit
 tibias suas: nec vnq̄ postea voluit fistulare. Cōsideret
 ergo ludens persone sue conditionem et honestatem et
 nihil atterpet q̄ eum vel statū suū non deceat: et sem-
 per omnia turpia caueat: que aliquo modo ad peccatū
 inclinent. vnde Sene. de quattuor virtutibus. Omnia
 tolerabilia preter turpitudinem crede. A verbis autē
 turpibus abstinet: q̄ licentia eorum impudentiaz nu-
 tric: sermones vtilēs magis q̄ facetos et affabiles ama-
 miscbis interdum serijs locos: sed temperatos et sine
 detrimento dignitatis et verecundie. Nam reprehēsi-
 bilis risus est simul imodicus vel imoderatus vel pue-
 riliter effusus vel muliebriter fractus. Odibilem quo-
 q̄ homines facit risus: aut superbus: aut elatus: aut ma-
 lignus: et furtiuus: et alienis malis euocatus. hec Sene.
 De ista honestate et decentia in ludo seruāda. dicit Ap.
 4. etbi. ca. 16. q̄ ludus liberalis et disciplinatus differt a
 ludo seruili: et distinguitur in hoc: q̄ ludens indiscipli-
 nate exponit se duplici dāno. v3. derisioni et suspitioni.
 Unde indisciplinate ludentes in comedys fm̄ euz ali-
 quando patiebantur derisionem: si videlicet inepte di-
 xerunt. Aliquādo suspitionem: quādo videlicet turpia di-
 xerunt: q̄ probabile est q̄ qui de turpib⁹ ludūt in tur-
 pibus delectētur: et ideo ex paruis magna sepe intelligi-
 mus: sicut docet Tullius in sua rhetorica: ex oculorum
 intuitu ex hilaritate et risu et huiusmodi. Sicut inq̄ idē
 Tullius de officijs lib. 1. Pueris non omnem licentiaz
 ludendū dāmus: sed solū circa ea que ab honestis actio-
 nibus non sunt aliena: vt sic in ipso ioco semper aliquid
 probi ingenij eluceat. et Ambro. de officijs. lib. 1. Ca-
 ueamus ne dum animus relaxare volumus soluamus
 omnes armoniam quasi cōcentum quēdam bonorum
 operum. Usus enī cito infectit naturam. Unde cleri-
 cos nullo modo decet puocationes mulierum vel me-
 retrida effigiare gestu habitu vel loquela: ne homines
 suspicētur eos in talibus precordialiter delectari. Item
 nec nimie saltatiōes decet clericos testate illō Chy-
 sostomo super Math. 14. Die autem natalis Derodis

saltauit filia herodiadis: vbi dicit sic. Ubi saltatio: ibi
 dyabolus: nec enim ad hoc deus dedit nobis pedes: vt
 cum camelis saltemus: sed vt cum angelis choros fa-
 ciamus. In saltibus exultant demones: et letantur mi-
 nistri demonum: hec ille. Nam honestatez bene serua-
 uerat illa virgo sara filia raguelis: propter quod dicere
 potuit Thob. 3. Nūq̄ cum ludentibus miscui me: neq̄
 cum his qui in leuitate ambulant participem me p̄bui.
CSecūdam q̄ ludus virtuosus requirit est prouidē-
 tia idētitatis: vt ludens semper p̄uideat q̄ ludus suus
 sit simplex innocens et innoxius: ne aliquis inde leda-
 tur. Unde qui nihil in dictis suis ponderat: nisi vt risus
 faciant: nec curant quez per dicta sua contristent: deri-
 sores sunt et homolochi. et nō eutrapoli fm̄ Aristote. 4.
 etbi. Et de tali loquitur Salomon Proverb. 26. Fra-
 dulenter nocet amico suo: et cum deprehensus fuerit di-
 cit: ludens feci. Tales ludunt more Sampsonis qui tā
 se q̄ assistentes ludens oppressit. Judicū. 16. Sed nūq̄
 virtuose ludens poterit alteri conuiciari: Ad hoc satis
 respondet Aristot. 4. etbi. q̄ quedam sunt conuicia con-
 tumeliosa: quedam non. Dicere autem contumeliā ali-
 cui est eum infamare: et ideo talia conuicia dicere nullo
 modo potest virtuose ludens: sed hoc apud gentiles le-
 gibus prohibebatur. Sunt autem alia quedam conuicia
 de leuibus que potest conuenienter virtuosus dice-
 re: vel p̄pter delectationem: vel propter emendationē:
 sicut exponit ibidem sanctus Thomas. **C**Tertius q̄
 virtuosus ludus requirit est carentia superfluitatis: ne
 vel nimis frequentetur: vel nimis cōtinuetur: et q̄ fiat
 quando oportet: et sicut oportet: et quādo debeat fieri di-
 cit Tullius li. 1. de officijs. Ludo quidem et iocovti licet:
 sed sicut somno et quietibus ceteris: tunc videlicet cum
 grauib⁹ serijs alijsq̄ rebus satis fecerimus. Distiguit
 enim sanctus Tho. triplex genus ludi super. 4. senten-
 distin. 16. q. vlti. ar. 1. Est enī ludus turpis et inhonest⁹:
 qui in se deformitatem importat: et tales fecerunt gēti-
 les coram dīs suis in theatris et templis: et ille est sim-
 pliciter inhibitus christianis. de peni. disti. 5. in fine. et in
 multis alijs locis. Alius est ludus gaudij spiritualis q̄
 lem faciunt christiani in die corporis christi. et qualem
 fecit Dauid coram arca dñi. y. Regū. 6. Tertius est lu-
 dus humane consolationis: cuius medieta vocat eut-
 trapolia: et virtuosus ista virtute dicitur ab Aristot. eut-
 trapolus que virtus est ita necessaria humano p̄uictui
 q̄ fm̄ euz propriū eutrapoli est esse epidoxiotes: ab epi
 q̄ est supra: et doxios q̄ est aptus quasi optime apt⁹ ad
 conuictum humanum. Et de taliludo potest exponi il-
 lud Zach. 14. 8. Platee ciuitatis implebuntur infantib⁹
 bus: et puellis ludentibus. Lec. CLXXIII.

Quoniam omnia idola nationū deos esti-
 manerant: quibus nec oculorum visus ē ad
 videndum: nec nares ad percipiendum spi-
 ritus: nec aures ad audiendum: nec digiti ma-
 nus ad tractandum: sed et pedes eorum pi-
 gri ad ambulandum: homo enim fecit illos:
 et qui spiritus mutatus est finxit illos. Ne-
 mo enim sibi simlē homo po-
 test deum fingere: cum enī sit
 mortalis: mortuū fingit mani-
 bus iniquis.

Postquam spiritus sanctus repro-
 bavit et culturaz q̄ fa-
 Dolkot t 3

D
Scō.

Aristo.

Aristo.

Tertio.

Tullius.

Triplex ge-
nus ludi.
Primum.

Scōm.

Tertius

cturam: facturam vero specialiter reprobavit ex parte cause formalis: materialis et efficientis. In ista parte facturam reprobavit: et etiam culturam ex parte cause finalis. Finis enim faciendi idola et colendi est spes suffragium vel auxilium conferendi contra defectus vite humane: sed tales suffragium conferre non possunt cum careant omni sensu: motu progressu et vita. ergo frustra fiunt et coluntur: quod autem careant omni sensu probat inductio: sicut patet in littera excepto sensu gustus: de quo non facit mentionem in littera. Sed tamen patet eos sensu tactus carere: et gustus est quidam tactus: sicut dicitur. y. de anima satis liquet quod gustu careant. Rationes quare careant sensibus afferuntur impotentiam facientis vel efficientis: qui cum sit mortalitas mortuum fingit. componit: fingere enim componere dicimus secundum Gregorium. unde licet mortalitas generare possit viuum per naturam: fingere tamen per artem nullatenus potest viuus. Notandum quod veteres doctores vel postillatores istam litteram exponunt de malis pastoribus et prelatibus quos dupliciter describit.

Primo a dominatorum administratione.
 Secundo ab intrusoria institutione.
 Primo ostendit quales reputantur ab alijs.
 Secundo quales sunt in seipsis. Reputantur enim ab alijs ut dicitur: unde eis fiunt genuflexiones adorationes supplicationes. Sap. 13. Rectores orbis terrarum deos estimauerunt. i. Paral. 16. Omnesque populoz idola: quantum ad hoc dicit sic. Omnia idola nationum deos estimauerunt. i. malos pastores. Zacha. xi. Pastor et idolum derelinquens gregem. Quales autem sunt in seipsis subiungit: quod aliud sunt quam apparent. Apparent enim viui et sunt mortui: quod manifeste probatur per carentiam sensus et motus: deficiunt autem in prelatibus omnes quatuor sensus spirituales: quibus regere debent tam in propria conuersatione quam in subditorum regimine. Primo enim carent virtute visiva discretionis et scientie: que discernere debent inter lepram et leporem. Carent cognitione non solum sacre scripture: sed et omnis scientie naturalis et liberalis. Isti excecantur puluere terrenorum et stercore hyrudinum. Tobie. 11. et ideo dicitur Esa. 56. Speculatores eius ceci sunt oes. Isti nihil vident: tamen temporalia vident ad emendum et disponendum ea. Viere. 4. dicitur. Asperi terram: et ecce vacua erat et nihil. et Sapi. 7. Diuitias nihil esse dixi. Secundo carent spirituali olfactiva qua virtute sentitur odor ille quo anime deuote currunt post sponsum. Can. 1. Curremus in odore vniuersorum tuorum. Odor spine florentis aufert cani odorem prede. Moraliter spine florentes sunt diuitie cum honoribus et dignitatibus que tamen redolent in naribus prelatorum quod odores prede celestis vel christi quez in seque debent currendo totaliter amiserunt: de quibus per psalmistam dicitur. Nares habent et non odorabunt. ps. 113. Tertio carent virtute auditiva in auribus. Duas enim aures spirituales debent habere: vnam ad audiendum delectanter et libenter verbum dei: aliam ad intelligendum faciliter clamorem egeni. Prima auris est dextra. secunda est sinistra. Sed prelati moderni nonnulli more aspidis surde dextram aurem obturant terra: et sinistram cauda: quod si offeratur eis copia verbi dei: dicunt quod non vacat eos audire. Oportet enim eos de terrenis redditibus et plachis habere consilia. si clamant pauperes pro elemosyna obturant aurem sinistram cauda. Dicunt enim. Tanta familia nobis est necessaria tot milites: tot clerici: tot armigeri: tot seruitores: tot famuli: tot ribaldi quod vix sufficiunt quecumque de ecclesia possidemus. Et iste due surditates reddunt eos execrabiles et inefficaces. De primo Proverbi.

28. Qui declinat aures suas ne audiat legem: oratio eius fiet execrabilis. Apocal. 9. Potestas in ore eorum et in cauda eorum. Et consilium potestas prelatoz est in ore eorum imperium: et in caudis: hoc est in magna familia per ministerium: de secunda Proverbi. 22. Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis ille clamabit et non exaudietur. Quarto carent virtute gustativa spirituali qua gustat a sanctis quam suavis est dominus. Patiuntur etiam febres variorum peccatorum: quod modo ifrigidantur per timorem peccandi munditia: modo calefiunt per rancorem semetipsos vlciscendi de iniuria: modo sudant torpore in delicijs et desidia: ideo habent gustum infectum et non sapiunt que dei sunt. Propter quod ad Col. 3. eis dicitur. Que sursum sunt sapite non que super terram. et ps. 33. Gustate et videte quoniam suavis est dominus. dicit Aristoteles de pleumate. particula 22. pleumate. 5. Putridos fructus comedent vinum dulce videt amarum: quod amaritudo manet diffusa in lingua eorum: et magis diffunditur per rancorem semetipsos qua reuerent tractet mysteria sacramentorum: et sinistra qua stauiter curent vulnera peccatorum. Prima manus dicitur esse mundissima: qua tractare debet filium dei. i. Job. 1. Manus nostre tractauerunt de verbo vite. Sed ista manus in multis est leprosa et infecta libidine: ut merito dicatur vnicuique illud Lxx. 4. Mitte manum tuam in sinum tuum: et illud Job. 20. nolui me tangere. i. subtrahere celebratione diuinorum: et administratione sacramentorum dei propter immunditiam vite tue. Job. 13. Manum tuam longe fac a me. Secunda manus debet esse sanissima qua tractare debet vulnera peccatorum. 4. Regum. 5. Putabas quod egresseris ad me et manu tua tangeret locum lepre. Et saluator extendens manum suam tetigit locum lepre vel leprosum. dicens. Volo mundare. Mathei. 8. Sed multi curati et prelati sunt his diebus ut canes qui sola lingua lingunt vlcera lazari. Tales enim sola lingua lingunt vulnera peccatorum: sed manu non contingunt: quod opera misericordie non impediunt: nec operibus proprijs exemplum prebent subditis vel penitentibus vel virtutibus. Mathei. 23. Supra cathedram Moysi sederunt scribe et pharisaei: et infra. Alii gant. n. onera grauiora et ipotabilia: et imponunt bumeris hominum: digito autem suo nolunt ea mouere. Dec ergo dicit moraliter spiritus sanctus de istorum idolorum. i. malorum prelatoz negligentia et defectiva conuersatione. Tales sacerdotes comparat Gregorius omel. 17. aque baptismatis: qui alios mundant: et seipsos non mundant. dicitur sic. Ingredimur electi sacerdotum manibus expiati celestem patriam: et sacerdotes christi ad eterna supplicia festinant. Cui rei sacerdotes malos similes dixerim: nisi aque baptismatis que peccata ceterorum diluit illos ad regnum celeste mittit: et ipsa in cloacam descendit. Secundo describit eos ab intrusoria institutione. Dicit. n. quod homo fecit illos et is qui spiritum mutatus est finxit illos: et quod mortalitas mortuum fingit manibus iniquis. Et notat modum triplicem quo prelati nonnulli male institunt. Quidam enim adipiscuntur dignitatem et statum in ecclesia per sanguinis affectionem: et de talibus dicitur quod homo finxit illos homo videlicet mortuus carne et sanguine et non spiritu sancto. Quidam adipiscuntur per eorum conspirationem spiritus humani: non per communem inspirationem spiritus sancti: et de talibus bene dicitur

Ab ali pastores dupl de scribunt. Primum pncipale.

Expofe.

Ab ali plati caret quinq sensib spualibus.

Primo

Secdo.

Odor spine florent aufert cani odorem prede. Moralr.

Tertio.

Quarto.

B

Aristo.

Moralitas

Quinto.

Due manus spuales prelatoz.

Gregorius.

Sacerdotes mali pparant aque baptismatis mali.

L pncipale.

Triplex modus quo acquiruntur platus. Primo.

Secdo.

clat. (Qui spiritum mutuatus est is finxit illos.) Spiritus enim interdum pro voce accipit. iuxta illud. i. Coz. 14. Psallam spiritu psallam et mente. (Is ergo qui spiritum mutuatus est) hoc est compromissarius quod voces obrinet aliorum: et pro alijs eligit: iste fingit idolum. i. falsum platum ad commodum proprium: non ad ecclesie profectum. (Terminus adipsunt dignitates per munerum pactionem: et de talibus dicitur quod (mortalis mortuus fingit manibus iniquis.) Mortalis. i. simoniaci vendens beneficium: fingit mortuum. i. simoniaci promouit: quorum vterque a morte denotatur: quod vterque peccat mortali et promouens et promouens: sed de tractatu constat. Uterque talem fingit manibus iniquis: hoc est muneribus datis vel promissis: de quibus dicitur in ps. 25. In quorum manibus iniquitates sunt dextera eorum repleta est muneribus. De istorum munerum acceptione dicitur Iffido. lib. i. de summo bono. cap. 3. Tres sunt munerum acceptiones quibus contra iustitiam humana vanitas militat: fauor amicitiarum adulatio laudis: et corporalis acceptione muneris. Facilius autem peruertit animus rei corporis munere quam gratia laudis et fauore.

Lectio. CLXXIII.

Abello est enim ipse his quos ipse colit: quod ipse quidem vixit cum esset mortalis: illi illi autem nihil sed et animalia miserissima colunt. Insensata enim comparata his: illis sunt deteriora: sed nec aspectu aliquis ex his animalibus bona potest conspiciere. Effugierunt autem dei laudem et benedictionem eius.

Questio reprobata est multipliciter idolorum factorum factura. In hac parte signanter reprobatur idolorum factorum cultura. Et circa hoc duo facit. Primo enim arguit eorum culpam mortalem.

Secunda claudit eorum penam perpetuam. Secunda pars sibi. (Effugierunt.) Circa primum quatuor facit.

Primo redarguit idola fragilia de materia lutea.

Secundo colentes animalia.

Quod offendit quod idolatre sunt suis idolis magis nobiles.

Quarto quod eorum idola suis penitus inutilia.

Circa primum dicit quod miser figulus colens idolum fructile melior est idolo quam colit cuius ratio est: quod iste vivit: illud autem non. Circa secundum dicit quod miseri idolatre colunt animalia. i. imagines animalium: de quo satis dictum est supra in ca. 13. Circa tertium probatur quod miseri idolatre sunt suis idolis que colunt magis nobiles: quod ipsi sentire possunt: illa autem non. vñ dicit. (Insensata enim) i. idola carentia sensu (comparata his) i. suis cultoribus: (illis sunt deteriora.) Circa quartum dicit quod nullum ex his animalibus. i. idolis animalium potest conspiciere bona aspectu interiori vel exteriori: nec per consequens bona cultoribus suis dare. Et ideo subinfert merito idolatrarum pena in genere. vñ quod sunt indigni laude et benedictione dei. vñ subdit. (Effugierunt dei laudem et benedictionem eius.) Et potest legi dupliciter: vel quod fecerunt se indignos dei laude et benedictione actiua: vel sunt indigni ut a deo laudentur et benedicantur. Sed contra dicta videtur esse quod dicit Aristoteles. Optimum inquit non est laus: sed aliquid maius laude: deus igitur optimus est ergo sibi non debet laus. Dicitur quod deum dupliciter honoramus. Primo modo secundum essentiam suam que est incomprehensibilis et infinita: et sic sibi debetur honor laudis: non autem laus: quod laus proprie loquendo non debet alicui nisi ad incitandum eum ad

maius bonum. Sed cum ipse sit optimus et ultimus finis non steret et felicitas nostra vera et suprema completa iudiciali. Felicitas autem secundum philosophum non est de numero laudabilium: sed honorabilium. Laus igitur cum non debet fini: sed illi quod est expediens ad finem: non videtur convenire deo ut sic: et sic loquitur psalmus secundum translationem Hieronymi. ps. 64. Tibi silet laus deus in syon. Nec mirum quod maior est omni laude. Eccl. 4.3. Alio modo honoramus deum sed effectus suos circa nos: et sic possumus sibi laudes attribuere: quod effectus sui ad nostram utilitatem ordinantur: et sic loquitur psalmus 116. frequenter. Laudate dominum omnes gentes. Circa dei benedictionem est notandum quod quatuor dispositiones reperitur in sacra scriptura que homini diuinam benedictionem impetrant et acquirunt. videlicet.

Reuerentia deuotionis ad parentes.

Beneficentia comunione ad indigentes.

Innocentia conuersationis ad conuenientes.

Resistentia correptionis ad insolentes.

Prima ergo dispositio virtuosa que hominem dei benedictione dignificat est reuerentia deuotionis ad parentes. Eccl. 3. Honora patrem tuum ut superueniat tibi benedictio a deo: et benedictio illius in nouissimo maneat. Exempla istius sententie plena est sacra scriptura. Jacob meruit benedictionem patris offerendo ei cibos in usum de consilio matris sue. Gene. 27. et illa benedictio data fuit a deo: et ordinata etiam contra intentionem patris qui putabat se benedixisse Esau: sed dubium est quomodo benedixit Jacob pater suus Isaac contra intentionem suam. Dicens enim verba consecrationis et non intendens celebrare vel consecrare non consecrat. Eodem modo in alijs benedictionibus sacramentalibus requiritur intentio: unde sacerdos nullum sacramentum confert vel conficit: nisi intendat facere: sicut ecclesia statuit faciendum in sacramento. Potest dici quod Jacob sequutus est beneficium benedictionis: non quando primo benedixit ei putans benedixisse Esau: sed postea quando Esau venerat et innotuit Isaac de deceptione approbavit: et ratam habuit benedictionem sibi datam dicens. Benedixi ei et erit benedictus. Dicit magister quod Jacob benedictus est secundum verba: et non secundum intentionem patris: sicut episcopus ordinat alienum quem putat suum et ordinatus est: sed non videtur simile: quod episcopus intendit ordinare illam personam sibi presentem: et nullum alium pro tunc: unde intentio episcopi per se terminatur ad illam personam: sed Isaac non intendebat benedixit Jacob ergo etc. Potest dici quod quis non intendebat benedixit Jacob primo et principaliter tamen per accessum: videlicet per deceptionem intendebat benedixit illi quem tetigit: et quem osculatus est. Forte prima responsio est melior. Dicitur enim exemplum habemus in saluatore precipuus: de quo dicitur quod obtemperauit parentibus suis: et erat subditus illis. Luc. 2. Intantum autem curam honoris habebat matri deferendi: ut etiam in articulo mortis inter verbera vulnera et iniurias: reuerentiam debitam ei exhibuit: et de eius necessitate futura sollicitudinem piam gessit. Mulier ecce filius tuus. Ioh. 19. sed non solum tunc: sed etiam nunc honorem continuum deferret matri eius precibus semper faueret: ipsa rogante quibusque delinquentibus vitas prebet. Unde de eo videtur esse sicut de Coriolano principe Volscorum: de quo narrat Valerius lib. 5. ca. 4. quod fugatus de roma ad volscos fugit ut lateret: sed cum prudens et probus esset apud quos mansit latibulus adeptus est imperium. Iste ergo romanis infestus multas de eos obtinuit victorias. Tandem cum duxisset exercitum contra romanos in caput populi romanus coactus fuit ab eo pacem postulare. Mittuntur ergo ad supplicandum legati: sed nihil profecerunt. Mittuntur sacerdotes cum infulis: sed sine effectu redierunt. Stupebat se

Zerlot

gidome

Expō littere

Arsto.

Dei dupl^r possum^r laudare. Primo.

B

Quatuor sunt que impetrant benedictionem diuinam.

Primo.

In omnibus benedictionibus sacramentalibus requiritur intentio benedicens.

Jacob quomodo prius benedictionem suam accepit: et postquam in habituone.

Magister hystoriarum.

Saluator infans dicit nobis deum patrem ex parte dei honorare patrem.

C

Coriolani exemplum.

Dei dupl^r possum^r laudare. Primo.

natus: trepidabat populi viri pariter et mulieres exitum imines lamentabant. Tunc veturia Coriolani matris vxore eius: et liberos secum trahens castra volucorum petijt quam statim filius vt asperxit. Expugnasti inquit et vicisti iram meam. Patria precibus huius admonitis: cuius vtero quibus merito mihi iussus dono. Et continue a romanis exercitus suum amouit. Sic oino xps se h3 ad reuerentiam matris sue: quibus vbi pces cuiuscumque creature repelluntur: ibi pces marie continue et gratanter exaudiuntur efficaciter. Vnde Anselm. in quadam oratione sic inquit. O beatissima dñia sicut ois a te auersus: et a te despectus necesse est vt intereat: ita ois ad te auersus et a te respectus vt pereat impossibile est. Istam etiam virtutem pietatis ad matrem pulchre ostederunt belinus et greninus: qui cum innumerabilibus exercitiis cogredi se parassent superuenit mtr. nudat vbera: pacem supplicat: concordant germani. De ista pietate loquitur Petrus Rauennensis in quodam sermone. Separa filium a patre: na denotatioe iam non est filius: sed frater et collega eorum: d quibus dñs. Vos ex patre diabolo estis: et vtrique talis filius maledictione pñis merito pmereat. Deutro. 27. Male dictus qui non honorat patrem suum et matrem suam: et dixit ois populus amen. Secunda dispositio virtuosa que diuinam benedictionem impetrat homini: est beneficentia cõis ad indigentes. Unde dediti opibus pietatis et elemosyne a dño benedicuntur. Prover. 22. Dis qui pronus est ad misericordiam benedicet: de panibus enim suis dedit pauperi. Est enim d viro elemosynario: sicut narrat Derbodus libro suo de lapidibus. capi. 4. 7. de lapide eneidros. Iste enim lapis semper mittit de se aquas in abundantia: et tñ nuquam ex hoc decrescit vel minuit. Lapis cam difficile est assignare: quia semper dat et semper abundat. Lapis est de viro liberali: qui quanto plura pro deo disperdit: tanto plus abundat frequenter. Prover. xi. Alii diuidunt ppxia et ditiores sunt: alij rapiunt non sua: et semper in egestate sunt: et tales finale benedictionem habebunt: quoniam recitatis operibus pietatis dicet. Venite benedicti patris mei percipite regnum. y. Loz. 9. dñs. Qui seminat in benedictionibus et benedictionibus et metet. Tertia dispositio virtuosa que homini diuinam benedictionem acgrit: est innocentia conuersationis ad coniuentes. vñ in ps. dñs. 14. Innocens manibus et mundo corde: qui non accepit in vano animas suas: nec iurauit in dolo proximo suo: hic accipiet benedictiones a domino. Ecce quatuor ponit.

C Simplicitatem operis. Innocens manibus.

C Puritatem cogitationis. Mundo corde.

C Soliditatem deuotionis. Non accepit in vano animas suas.

C Sanctitatem loquutionis. Nec iurauit in dolo proximo suo.

C Talis describitur sanctus Job. vir simplex et rectus ac timens deum: et loquitur cito post subiugit. Operibus manuum eius benedixisti: et possessio eius creuit in terra: et in fine dñs. Dñs autem benedixit nouissimis Job magis quam principio eius. Job. 42. Sed est notandum quod est de deo et mundo: sicut fuit de Joseph et Jacob patre suo. Gen. 48. Joseph voluit vt Jacob benediceret filiis suis duobus manassen et effraym: et quia Joseph plus dilexit manassen posuit eum ex parte dextera patris sui: et effraym ad sinistras applicuit: sed Jacob instructus in spiritu manus suas cancellauit et effraym imposuit manus dexteram. Manasse vero manu sinistras: et sic vtrique benedixit. Istomodo moraliter mundus approbat amicos et ponit eos in magna dignitate: sicut sunt dñi et prelati: et vident ad dexteram dei applicari. Alios mundus reprobat et ponit eos in paupertate in infirmitate et aduersitate: et ipsa vita videntur indigni: sed quod est finale: certe deus cancellat manum et super illum quem mundus approbauit ponit sinistras: et super il-

lum quem reprobauit ponit dexteram: et tñ vtrique benedicti. Dat. n. illis quos mundus plus diligit diuitias et gloriam huius vite: et hec est benedictio sinistre manus dei. Illis vero quos quodammodo reprobat: dat vitam eternam in celo. Prover. 3. Longitudo dierum in dextera eius: et in sinistra illius diuitie et gloria: et id sancti viri qui maledicuntur a mundo: benedicunt a deo. Vnde dñs in ps. 105. Maledicet illi: et tu benedices. Quarta dispositio virtuosa que homini diuinam benedictionem acgrit est resistentia correptionis contra insolentes. Prover. 24. Qui arguit eum laudabitur et super ipsos veniet benedictio. Arguere enim insolentes et precipue iuuenes: de quibus est spes correptionis et profectus: est opus maxie charitatis propter tria. Primo quia ipsi corriguntur in seipsis. Secundo per hoc instruuntur quomodo processum temporis increpationes faciant alijs. Tertio quia per hoc obstitit vicij. vnde Seneca libro de moribus. Vitia transmittit ad posteros qui peccantibus ignoscit. bonis nocet qui malis parcit. Lauere tamen debet iuste corripiens a tribus.

- C** A simili defectu. **C** A consimili defectu. vnde Isido. lib. 3. de summo bono. cap. 32.
- C** A spiritu impetu. **C** A spiritu impetu debet homo cauere cum corripiat: quia quod impetuose profertur non ab amore: sed ab ira procedere videtur: et talis nihil corrigit: quia ab amoris consilio non procedit. vnde Augustinus super epistolas ad Gal. Quocumque lacerato animo dixeris: punientis est impetu non charitas corrigentis. Dilige et quicquid voles dic.
- C** A peccantis contemptu. **C** Tertio corripiens cauere debet a peccantis contemptu semper cogitans quod in simili capi possit. Unde Augustinus de sermone domini in monte. lib. 3. cap. 30. Logitemus cum aliquid nos reprehendere necessitas cogat. vtrum tale quid habuimus et iam non habemus: et tunc tangat memoriam communis fragilitas vt illam correptionem: non odium sed misericordia precedat. Vel sit aliquod vitium quod nunquam habuimus: et tunc cogitemus nos homines esse et habere potuisse. Et qui isto modo corrigit et punit delicta: benedictionem dñi promereat. In cuius figuram Moyses dixit leuitis quod vnusquisque gladium acciperet et fratrem et amicum occideret qui vitulum conflatilem adorauerant: et cum ipso mandato moysi paruissent: dixit ad leuitas Moyses. Consecratis manus vestras hodie dño vnusquisque in filio et in fratre suo vt detur vobis benedictio. Exodi. 22. Et per oppositum fauentes insolentibus: et eis in eorumdem factis adulantibus sunt causa perditionis eorum et confusionis finalis. Unde de quolibet tali dicit saluator. Luc. 6. Ue vobis: cum benedixerint vobis homines: homines in quibus fauentes defectibus sunt qui errantes non corrigunt: sed adulatorie benedicunt. Contra quos per prophetas ait. Maledicam benedictionibus vestris et maledicam illis: quoniam non posuistis supra cor. Malach. 2. et sicut preal legatum est: qui arguunt etc.

Capitulum XVI. Lectio CLXXV.

Propter hec et his similia passi sunt digne tormentata: et per multitudinem bestiarum exterminati sunt pro quibus tormentis benedixisti populum tuum quibus dedisti cupiditatem delecta-

Esse maris sue sanctissimi me pces nunc quibus spernit. Anselmus.

Exemplum.

Petrus rauenensis.

Secundo.

Derbodus.

Libalis quod pro plura pro deo dat tanto magis abundat.

Tertio.

Figura.

Moralitas.

Deo eligi cõceptos in mundo et eis eternam benedicti.

Quarto. Arguere in uence est opus charitatis maxime.

Seneca.

Corrigens alium de causa a tribus. Primo.

Secundo.

Augustinus.

Tertio.

Sanctus in psalmo sic dicitur: quibus deditis cor.

menti sui noui saporem: escas parās eis ortigometrā vt illi qdem ꝑcupiscētes escas ꝑpter ea que illis ostēsa ⁊ imissa sunt: ⁊ a necessaria ꝑcupiscētia auerterent. Ibi autē i breui inopes facti nouā gustauerūt escam.

Postq̄ spūsanctus reprobauit idolatras per multas vias: ⁊ declarauit diffuse vnum solū verum deum colendū esse. Cultus autem vnius dei fuit antiquit̄ potissime apud hebreos: cultus idolorū apud egyptios. Modo consequēter in ista parte vt cultum vnius dei complete suadeat: ⁊ cultus idolorū perfecte dissuadeat: agit cōmixtim vsq; ad finem libri: nūc de supplicijs in fictis egyptijs: nūc de beneficijs collatis iudeis: ostendens q̄ illi erant iuste puniti ꝑpter eorum iniquitatē: ⁊ isti mirabiliter visitati a deo ꝑpter eorum pietatem: quia vnum verum deum fideliter coluerunt. Et huius di processum tenuit supra. cap. 5. Diuiditur ergo processus istus vsq; ad finem libri in duas partes.

Nā p̄mo narrat iustoz ⁊ iniustoz cōez retributiōez.

Secūdo rependit auctor libri deo ꝑ collatis beneficijs populo dei gratiarū actionē in fine libri ibi. In oibus enī magnificasti. Circa p̄mū duo facit.

Nā p̄mo narrat maloz multiplices tribulationē.

Secundo eorum finalem exterminationē ibi. (Immys autem) Circa primum tria facit.

Primo ostendit quomodo egypty affligebantur per bestias ⁊ animalia.

Secundo ostendit quomodo affligebantur per res insensatas ⁊ elementa.

Tertio quō affligebantur per corpora supercelestia.

Secunda pars infra. cap. isto. (Negantes enī nosse.)

Tertia cap. 17. (Magna enim sunt iudicia tua) in q̄libet enim istarū partū facit collationē ⁊ correspondentiā inter beneficia ⁊ supplicia. Nam sicut egypty ꝑmebantur per bestias elementa ⁊ corpora supercelestia: ita hebrei contra hec tres mirabiles cōsolatiōes habuerunt siue receperunt. Habuerunt coturnices eis datas in escam: vt sicut mulce et cynipbes afflixerunt egyptios: ita nobiles volucres consolarentur hebreos.

Secundo habuerunt māna de aere descendens: vt sicut ignis ⁊ grando afflixerunt per elementū aeris egyptios: ita māna per idem elementū descendens cōfortaret hebreos. Tertio habuerūt lucem a corporib⁹ supercelestibus semper cum eis permanentē vt corpora celestia quādo egyptys lucem suam subtraherēt: eā tamen nihilominus hebreis exhiberent. De istis ergo beneficijs ⁊ supplicijs agit alternatim ꝑ antithesim ꝑ duo capitula. Circa tamen p̄mā antithesim quē est de egyptioꝝ exterminatione: ⁊ de hebreoz cōsolatione ⁊ vtraq; per bestias ⁊ volatilia tria facit.

Nā p̄mo narrat egyptioꝝ exterminationem.

Secundo hebreoz mirabilem consolationem.

Tertio assignat inter egyptios ⁊ hebreos cuiusdā diuersitatis distinctionem. Secūda pars ibi. (Pro q̄b⁹ tormentis.) tertia ibi. (Oportebat) Quāntū ad primum dicit. (Propter hec) i. idolatriam multiplicem. (⁊ bis similia) quia aliquos modos idolatrie specificauit: ⁊ aliquos ꝑteremissit. (Passi sunt digne tormenta ⁊ per multitudinē bestiarū exterminati sunt.) qz per multitudinem bestiarū quidam afflicti ⁊ quidā exterminati sunt. Circa scđm ꝑ cōtrariuz fecit deus circa populū suū licet peccassent in deserto: sicut narratur Exo. 16. Sily israel in deserto murmurauerūt cōtra dominū dicētes. Utinā essemus mortui in egypto

quādo sedebamus super ollas carniuz: ⁊ comedebam⁹ ad saturitatē: statim vero cū moyses orasset ad dñm redy ⁊ respondit eis. Audiuit dominus murmuratiōes vestras contra eum: ⁊ dabit vobis vespere carnes. Facto vero vespere ascenderunt coturnices de quodā sinu arabico vbi potissime nutriūtur ⁊ transito mari in termedio ceciderūt inter castra: id est inter tentoria hebreoz ⁊ capiebantur ad nutum populi: ⁊ hanc hystoriam narrans in littera. dicit sic. (Pro quibus tormentis) egyptioꝝ p̄mū recitatis. id est loco tormentoz egyptys illatoꝝ (bene disposuisti populū tuū) i. dedisti beneficia populo tuo. (quibus) i. illis qui fuit populus tuus (Dedisti concupiscētia delectamēti sui) id est delectationem concupiscētia. iuxta illud ps. 105. Lōcupierunt concupiscētia in deserto (nouus saporē) id est (escam) noui saporis (parans eis ortigometrā) Est autem ortigometra anis regia s̄m magistrū in hystoꝝ: quā Josephus ortigiam vocat. Hec vero ortigometram: nos vulgo dicimus currigelum a currendo: ⁊ dicit ortigometra quasi recta mensura. Iusto tamen videt differentiam ponere inter coturnices ⁊ ortigometrā. y. ethimo. cap. 7. Coturnices a sono vocis dicuntur quas greci ortigias vocant: eo q̄ vise fuerūt primo in ortigia insula. he adueniendi tempora habent. Nam estate depulsa maria transineant. Ortigometra dicit que gregem ducit. Cum autē terre appropinquat accipiter videns eam rapit. ⁊ ꝑpterea cura est vniuersis ducem sollicitare externi generis per quā caueant extrema pericula. Libos gratissimos habēs femina venozum quā ob causam eas veteres yesci inter dicebant: solum enī hoc animal sicut homo caducum patitur morbum. hec Iusto. Ubi patet s̄m euz q̄ coturnix ⁊ ortigometra non sunt idem: quia soluz illa dicitur ortigometra que ducit exercitum ⁊ non alia: quāuis autē dicat Iusto accipiens a solino q̄ solum hoc animal morbum patitur caducum: nō tamen creditur hoc esse verum. Vulgus enim dicit q̄ auctor libri qui incipit. Triplex esse scribit q̄ illum quidem morbum patiuntur passeres. Scribit etiam solinus de mirabilib⁹ mundi de coturnicibus: q̄ quādo mare transire volunt austru flante nūc exiunt. Nam vim flatus tumidioris metuunt: plurimūq; se aquilonarib⁹ credunt: vt corpora pingua: ⁊ ideo tarda facilius prouebat fortior ac vehementior spūs: cum maria transeunt: impetus discurrunt ⁊ metu spacy longioris vires suas tarditate nutriunt. vbi vero terram conspiciūt cateruatim coeūt. Deinde conglobate vehementius properant: que festinatio plerūq; exitium parat nauigantibus. Accidit enim noctibus vt vela incidant ⁊ ꝑponderatis funibus in alueos mergant. hec Solinus. Iusto ergo auius genere pauit dominus filios israel in deserto cum paterent cōcupiscētia carniū quales comederant in egypto: vt videlicet per illas carnes auerterentur a concupiscētia quā habebant: ⁊ hoc est qd dicitur in littera. (vt illi quidem) i. filij israel (cōcupiscētes escam carniū) i. de egypto (auerterentur: ⁊ a necessaria cōcupiscētia) hoc est violentia. Necessariū enim vno modo dicit violentum s̄m Aристо. 5. metaph. ca. de necessario. Quis autē concupiscētia eozum violentia: qz oriebat ex consuetudine yescendi carniū in egypto. Cōsuetudo antez assimilatur nature. 7. ethi. Consuetudo est altera natura. Ut ergo auerterentur a necessaria cōcupiscētia ꝑpter ea que illis ostensa ⁊ missa sunt. i. ꝑpter animalia: que illis missa fuerūt per diuinā puidētia. i. coturnices: ideo eis diuinitus date fuerunt: quod ⁊ factum ꝑ

Magister Josephus. Iusto.

Coturnices mare transirentes i tāta multitudinē pueniūt q̄ aliqui naues sumerunt.

Aristo.

Sic egypti fuerūt peria tribulati: ita hebrei fuerunt per alia tria solati.

Consuetudo
bz violentas
maximā iclt
nādi volūta/
tē ad se.
Valerius.

Augustinus

Hierus.

Figura.

Augustinus

tunc saltem fuit vt a cōcupiscentia auerterentur. vnde subdit. (Di autē). i. filij israel (in breui inopes facti). i. indigentes cibo (nouaz gustauerūt escam.) de qua dictum est. Et est notandū q̄ consuetudo maximam habet violentiam inclinandi voluntatem ad se: ideo sicut optimuz est assuefieri ad bonas consuetudines et virtuosas: ita periculosuz et pessimū est assuefieri ad vitia. Unde narrat Valerius lib. 7. capi. ij. in fine q̄ cretenses cum acerbissima execratione vti volunt aduersus eos quos vehemēter odiunt: optant vt mala cōsuetudine delectent: modestoq; voluntatis genere efficacissimuz genus vltionis euetū reperit. Dec ille. Vult dicere q̄ ipsi videntur moleste maledicere quādo dicunt homini mala consuetudine delecteris: et tñ imprecantur ei maximū gen^o mali. De malitia vero peruerse cōsuetudinis loquit Aug^o. 8. cōfessionū. cap. 5. de se metipso dicens q̄ difficilis fuit ad conuertenduz ad fidem. Unde dicit sic. Ligatus eras nō ferro alieno: sed mea ferrea voluntate: velle meum tenebat inimicus et inde mihi cathenā fecerat et strinxerat me. quippe ex voluntate peruersa facta est libido: et duz seruui libidini: facta est consuetudo: et duz cōsuetudini nō restiti: facta est necessitas. Dec Aug^o. Unde etiā metricē dicit. Qui nō assuefcit virtuti dum iuuenescit. A vitis nescit discedere quādo senescit. In cuius figuram saluator facliter suscitauit puellam in domo et iuuenem delatum in porta: sed lazarus quadrivanū in monumento cū gemitu lachrymis et clamore. Joan. xi. Quā hystoriam exponēs Augustinus super Matth. omel. 15. dicit sic. Moles imposita sepulchris ipsa est dura vis consuetudinis: qua p̄mitur anima: nec resurgere: nec spirare permittitur. dictuz est autem quadrivanus. Reuera ad istam consuetudinem de qua loquor de quodam progressu peruenit anima. Prima est quasi scintillatio delectationis in corde. Secūda consensus in voluntate. Tertia factū. Quarta consuetudo: hec Augustinus.

Lectio. CLXXVI.

Opotebat enim in illis quidem sine excusatione supervenire interitum exercitibus tyrannidem. His autem ostendere tñ quē admodum inimici illorum exterminabantur. Etenim cū illis supervenit seua bestiarum ira: morsibus peruersorum colubrozū exterminabantur.

Rostquam spūsanctus per salomonē declaravit aliq̄liter quō egypty puniebant in egypto per cynipbes muscas et ranas: quia posset aliquis dicere q̄ oīno consimiliter affligebantur hebrei in deserto per serpentes ignitos qui pplm tactu venenoso inflāmauerūt et occiderūt: ideo placuit auctori diuersitatē assignare in hac parte inter afflictioēs illatas egyptus per hōs bestias: et castigatōēs illatas hebreis p̄ consimilem modum. Et circa hoc duo facit.

- ¶ Nam p̄mo assignat miraculosam diuersitatem.
- ¶ Secūdo illorū miraculoz deo attribuit auctoritatē.
- ¶ Secūda pars ibi. (Tu es dñe.) ¶ Circa primū duo facit.
- ¶ Primo ostendit diuersitates inter egyptios punitos et hebreos ex parte eorum qui patiebantur.
- ¶ Secūdo ex parte penaz que eis infligebant. scda pars ibi. (Sed nō in perpetuū.) ¶ Circa primū duo facit.
- ¶ P̄mo ostēdit quō diuersimode digni fuerūt punitōe.

Secūdo quomō hebrei habuerūt se in afflictioē. Secūda pars ibi. (Etenim cū illis.) ¶ Circa p̄mū sciendū q̄ egypty qui detinuerūt hebreos. i. filios israel p̄. cccc. annos in seruitute post mortē Joseph qui etiā ordinauerunt totum masculinū genus hebreozū interficere: merito debent tradi ad interitum sine quocūq; remedio: et maxime ppter duritiam cordis eorum ad orationes moysi et aaron merito obuerūt morti tradi: sed hebrei in deserto multo min^o peccauerūt: et ideo sufficit q̄ aliquid talī punirent pena per bestias: sicut egypty quondam puniti extiterāt vt castigarent in seipsis: et perpēderent que egypty sustinuerant in egypto. Et h̄ est q̄ dicit. (Opotebat enī illis quidē). i. egypty (sine excusatione). i. sine pene mitigatione (supervenire interitum). i. mortem (exercitibus tyrannidem) in eis. Dec tyrannidis est regimē tyrāni: et est quedā spēs monarchie regalis quādo aliquis p̄ncipatur populo cōtra eoz voluntatem et ad suūp̄sū solū utilitatē puatā fm Aristo. 3. pol. 2. 8. ethicoz. Unde tyrānidis est crudelis domū natio. (Dis autē). i. filij israel opotebat (ostēdere) tantum per sensibile exp̄ientia in cōsimilib^o affectioibus. (quē admodū inimici illoz). i. egypty (exterminabantur) Dec autē perpēderūt sensibili: exterminabant morsibus colubrozū. Et hoc est q̄ subdit. (Etenim cū illis supervenit seua bestiaz ira). i. serpētū ignitoz: imissa. vs. a deo (morsibus) puerozū colubrozū exterminabant). i. aliqui inurnurātes cōtra dñm et nō penitētes mordebant sed nō exterminabant. Coluber est genus serpentis: et dicit coluber quasi colēs ymbrias: quia in ymbribus sepiū cōmoratur. dicit Deute. 8. In deserto illo fuerūt serpētes flatu adureses scorpiones et dipsades. Dipsas est genus serpētis. et dicit latine situla per strariū: qz perimit hoies siti: vas vero situla vocatur p̄prie q̄ aufert sitim. et iste situle sunt adeo parue: vt cū calcanē vix videant: quarū venenū ante extinguit q̄ sentiat nec tristitia sentit moritur fm magīm in hystoria sup 8. cap. Deute. Et figurāt moralr iste situle demones q̄ bonos viros sedis cogitationib^o agitāt et infestāt. Iste etiā sunt ita parue q̄ vix vident: et ex nimia occasione surgūt et intoxicāt sine molestia: imo cū delectatiōe p̄mūt: qñ sūt per delectatiōē morose. ¶ Circa illā clausulaz. (Opotebit enī in illis sine excusatiōe supervenire interitū.) Notandū q̄ tria sūt que excusabiles reddūt oēs peccatores et pena dignos ostendunt. videlicet.

- ¶ Magnitudo scientie in peccante.
- ¶ Similitudo culpe in iudicante.
- ¶ Et ineptitudo cause in allegate. ¶ Primo reddit hominem inexcusabilez magnitudo scientie in peccante. Quanto enim aliquis maiorem et clariozem notitiā habet de deo: tāto magis peccat ceteris paribus. Et ideo de philosophis dicit apostolus ad Roma. p̄mo. Qd̄ invisibilia dei eis per creaturas innotuerunt: et tñ evanuerunt in cogitationibus suis: et obscuratū est insipiens cor eorum intantū vt idola colerent nec super h̄ in aliquo excusant quasi de deo nullā notitiā habuissent: qz inuisibilia dei per ea que facta sunt intellecta conspiciunt: sempiterna quoq; virtus eius et diuinitas ita vt sint inexcusabiles. Sile dicit saluator de iudeis. Joan. 15. Si nō venissem et locutus eis fuisset: pctm non haberent: nūc autē de pctō suo nō hnt excusationes. ¶ Secūdo reddit hominē inexcusabile similitudo culpe in iudicante: quādo aliquis in dēprehendit in crimine pro quo solet alios punire: nullā pōt excusatiōē pretēdere. Exēplum de falsis iudicib^o q̄ volebāt cōdēnare iusannam. Dan. 13. Et ideo signanter dicit Ap̄ls. Ro. ij. In excusa-

A

Arta.

Coluber qd sit.

Dipsas qd sit.

Magi hnt.

B

Erta sūt que pctōre reddūt iexcusabiles.

Primo

Secundo.

bilis es o homo omnis qui iudicas: in quo eniz alteruz iudicas: te ipsum condemnas. Tertio reddit hominem inexcusabilem ineptitudo cause in allegate. Quando enim causa que allegatur manifeste nulla est vel coficta per mendacium: non est excusatio sed aggravatio ad precedens delictum. Exemplum de inuitatis ad cenam. Luce. 14. Qui falsas et fictas excusationes fecerunt et assignauerunt a cena fuerunt reprobati: et alij loco eorum vocati. Et ideo contra tales excusationes malitiosas petit ps. 140. Non declines cor meus in verba malitie ad excusandas excusationes in peccatis. Excusant tamen se quadrupliciter homines de peccatis suis.

Quidam per lasciuam societatem.

Quidam per diuinam voluntatem.

Quidam per carnalem fragilitatem.

Quidam per finalem utilitatem.

Primi dicunt comuniter quando deprehendunt peccasse. mala societas compulit me ad hoc malum. Que quidem excusatio fatuissima putaretur apud iudicem secularem. cum concedat facinas et alios coaccuset: sed multo magis apud deum non valet qui nouit mali arbitry libertatem. Unde Seneca in prouerbijs. Omitte excusationes: nemo peccat inuitus: et est excusatio multorum: allegatio socioz sicut dicunt multi. Quare non licet mihi: Sic eniz facit talis et talis. Sed ista societas non excusat peccantem sicut Hieronymus in quadam epistola. Multitudo socioz impunitabile non facit crimen. Secundo quidam se excusant per diuinam voluntatem: quozum aliqui dicunt deum eos sciuisse peccaturos et velle eos tales esse nec eis esse imputandum: sed dispositioni diuine et corporibus celestibus et constellationi. Et tales deum blasphemant quasi sit auctor malozum et vindex factorum que homines cauere non possunt. Isti aliquo modo figurantur per Jacob volentes decipere patrem suum cum pater quereret quomodo tunc cito inuenire potuisset. vnde sibi cibum optatum pararet. Respondit: voluntas dei fuit vt mihi cito occurreret quod volebam. Genes. 27. Isto modo sunt nonnulli mundi sapientes iuris ciuilibus periti: quicquid faciunt colozare legibus et munire rationibus sciunt omnino vt nihil faciant sceleris quod non sit iuribus excusatum si homo credere velit eis. Tales assimulantur Dionysio tyranno: de quo narrat Valerius. libro primo. capi. 4. Iste ingressus templum deozum detracto Ioui olympio magni ponderis aureo amictu pannu laneum ei circumdedit: et admirantibus illis qui aderant quod sic sine timore sanctos suos spoliare presumpsit. Respondit: quod illud ad dei sui comodum fecisset. Nam aureum amictum graue foret pro estate et frigidum pro hyeme: laneum quoz pro vtroque tepore fuit aptum. Iterum esculapio qui fuit barba aurea redimitus demum iussit barbam et auferri. Cuius causam assignauit quod Appollo pater suus imberbis esset: et non decebat patre carente barba: filium apparere barbatum. Iterum vittas aureas et pateras et coronas que simulacra porrectis manibus sustinebant tollebat: et se eas accipere non auferre dicebat: stultum esse confirmans a quibus bona precamur: ab his porrigentibus nolle sumere. Isto modo prudentes seculi quatuor flagitiose se habeant contra iura deum et ecclesiam semper coloratis rationibus se excusant. Tertio quidam se excusant per carnalem fragilitatem et dicunt plane blasphemantes deum se non posse a libidinibus abstinere. propter complexionem tales. Contra quos arguit Hieronymus in explanatione fidei: et allegat eum magister sententiarum. 4. distinctio. 36. Excremus in-

quit nos blasphemiam eorum qui dicunt impossibile aliquid homini a deo preceptum esse: et mandata dei non a singulis: sed ab omnibus in comuni posse seruari. Quarto quidam excusant se per finalem utilitatem: et tales inueniuntur nonnulli predones: raptozes: et iniusti exquistozes: qui auferunt a diuitibus bona sua sine conscientia: colligunt et recondunt et elemosinas causam finale pretendunt. Isto modo diuersi diuersas excusationes inueniunt: et cum peccatores existant: se tamen contra deum de peccatis defendunt. Unde Gregorius. 21. moral. Usitatum generis humani vitium est libido: peccatus committere et commissum negando abscondere: et conuictus defendendo excusare. Sicut autem impius est peccata que commissum nos pertinaciter excusare: ita virtuosum est valde proximum non faciliter iudicare: sed communiendo aliquo modo excusare: considerantes.

Comunis fragilitatis conditionem.

Sincere familiaritatis comunione.

Et vere pietatis exercitationes. Prima enim comunis fragilitas qua frequenter oes erramus debet nos mouere ad aliquo modo excusandum: non tamen pertinaciter defendendum errores faciles alioz. Unde Bernardus super cantica. sermo. 41. Noli iudicare proximum: sed magis excusa intentionem si opus non potes: puta ignorantiam: puta surreptionem: puta casum: quod si oes omnino dissimulationem rei certitudo recusat: suade nihilominus tibi et dicit apud te ipsum vehemens temptatio fuit. Quid de me illa fecisset si illa accepisset in me similiter potestatem. Secundo mouere nos debet ad idem sincere familiaritatis comunio: vt saltem de amicis faciliter mala non credamus: nec etiam de proximis: nec de prelati vel etate proiectis. Unde Hieronymus in epistola ad rusticum. Non est facile malum de puera etate credendum: quia vita preterita defendit: et honorat vocabulum dignitatis. De amico etiam suo Xenocrate cum quidam Platonem dixisset quod dixerat de eo malum: respondit sibi non esse credibile quod ille quem tantum amabat eum non diligeret: cumque narrans dictum suum se probaturum assereret. Respondit Plato nunquam Xenocratem talia dixisse nisi expedire iudicasset. Tertio mouere nos debet ad idem vere pietatis exercitatio. Pium est enim alienos defectus sine lesione iustitie quantum fieri potest excusare: et famam proximorum quantum possibile est illis seruare. Unde Origenes super Leuiticum. 33. capitulo. Non vult te dominus si forte videris peccatum fratris continuo euolare ad publicum et proclamare passim et diuulgare peccata aliena: quod esset vti que non corrigentis sed infamantis. Unde apostoli Symon et Judas. Nos innocetes absolueret oportet: nocentes vero proderet non decet.

Lectio. CLXXVII.

Sed non in perpetuum ira tua permansit: sed ad correctiones in breui turbati sunt: signum habentes salutis ad commemorationem mandati legis tue. Qui enim conuersus est non per hoc quod videbat sanabatur: sed per te omnium saluatorem: et in hoc ostendisti inimicis nostris: quia tu es qui liberas ab omni malo. Illos antequam locustarum et muscarum occiderunt morsus: et non est intecta sanitas anime illorum: quomodo digni erant ab huiusmodi exterminari.

Quo se excusant de peccatis suo quadrupliciter

Primo

Seneca. Nemo se potest excusare de peccato: quod non peccat inuitus. Hieronymus

Secundo

Exemplum. Valerius.

Tertio

Hieronymus.

D

Gregorius

Proximus non est facile iudicandus peccata.

Primo

Bernardus

Secundo

Hieronymus

Exemplum

Tertio

Stenfa diuersitate demeriti inter egyptios punitos per bestias in egypto et inter hebreos punitos per bestias in deserto. In ista parte persequitur de eadem diuersitate supplicij. Fuerunt autem diuersimode puniti: egyptij ad exterminationem: hebrei vero ad cor

rectiones. De punitione egyptiorum per ranas muscas et cynipbes satis est superius tactum. De punitione vero hebreorum est sciendum quod sicut habetur Num. 21. Luz populus in deserto contra dominum murmurasset immisit eis serpentes ignitos hoc est paruos et veloces ad modum scintillarum qui tactu venenoso inflamabant et causabant tumorem et rubores in carne: ad quorum puncturam quidam vulnerati sunt: quidam vero mortui. Venerunt ergo ad Moysen et rogauerunt eum quod oraret pro eis ad dominum. Ad huius ergo preces ordinauit dominus ut faceret figuram serpentis de ere: et poneret super summitates pernice et faceret illum deseri in populo et dixit eis quod quicumque esset percussus a serpente ignito statim aspiceret ad serpentem eneam et curaretur. Istud miraculosum remedium prouidit deus filius israel in deserto: et fuit figura pulcherrima de passione christi sicut ipsemet allegauit. Joan. 3. Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto: ita exaltari oportet filium hominis: ut omnis qui credit in eum non pereat: sed habeat vitam eternam. De afflictione igitur hebreorum per serpentes ignitos et remedio eis concesso agit auctor in parte ista declarans qualiter egyptij afflicti fuerunt sine remedio tanquam incorrigibiles: hebrei vero cum remedio tanquam filij ad correctionem habiles. Et circa hoc tria facit.

- ¶ Nam primo tangit hebreorum rationabiles castigationem.
  - ¶ Secundo egyptiorum miserabilem exterminationem.
  - ¶ Tertio redit ad declarandam mirabilem hebreorum liberationem in plaga serpentis. Secunda pars ibi. (Illos autem locustarum.) Tertia ibi. (Filios aut tuos.)
  - ¶ Circa primum quatuor facit.
  - ¶ Nam primo agit de afflictionis tedio.
  - ¶ Secundo de afflictionis remedio.
  - ¶ Tertio de eiusdem remedij auctore precipuo.
  - ¶ Quarto de fine per illud remedium principaliter intento.
- Secunda pars ibi. (Habentes signum salutis.) tertia ibi. (Qui enim conuersus.) quarta ibi. (Et in hoc ostendisti.) Dicit enim sic. (Sed non in perpetuum ira tua permansit.) Ira tua id est pena inflata per te: hebreis peccantibus in deserto: non fuit exterminatiua omnium generaliter sed castigatiua tantum. Unde subdit. (Sed ad correctionem in breui turbati sunt.) Hier. 30. Non faciam te in consumationem: sed castigabo te in iudicio ut non videaris tibi innoxius: et hoc in breui. quod Esa. 54. In momento indignationis mee abscondi faciem meam parumper a te. Et tamen cum fuerunt in turbatione illa fuerunt (habentes signum salutis.) id est serpentem eneam (ad come morationem mandati legis tue) id est sicut memorator in lege tua. Numeri. 21. Fac serpentem eneam et pone eum pro signo. Sed quia ille effectus quo curati fuerunt ad inspectionem serpentis enei posset a simplicibus ipsi serpenti attribui et non deo: ideo tertio subiungit. (Qui enim conuersus est et per te) christum figuratum per illum serpentem eneam qui omnium est saluator. Figurabatur autem christus per istum serpentem eneam multipliciter.
- ¶ Quantum ad morum innocentiam.
  - ¶ Quantum ad situm eminentiam.
  - ¶ Quantum ad vite carentiam.
  - ¶ Et quantum ad salutis efficientiam. ¶ Primo quantum

ad morum innocentiam: quia sicut illa figura serpentis venenosa apparuit: et tamen nullum venenum habuit: ita christus in carne peccati apparuit: et tamen nullum peccatum habuit: nec est inuentus dolus in ore ipsius. Secundo quo ad vite carentiam: quia sicut serpens ille vitas non habuit: et tamen de materia maxime duratissima fuit: quia es inter omnia metalla durabilis est: sicut dicitur h. glo. ita christus vere mortuus est secundum humanitatem et vere eternus et immortalis est secundum diuinitatem. Tertio quantum ad situm eminentiam: quia sicut serpens positus fuit super pernicem longam ut a toto populo videretur et a gentibus: ita christus in ligno crucis ita alte suspendebatur ut a toto populo videretur: ubi etiam adhuc a deuotis mentibus per fidem et amorem conspicitur. Quarto quantum ad salutis efficientiam: quia sicut omnis a vero serpente percussus si serpentem eneam aspiceret curabatur. Ita quilibet a diabolo vulneratus si christum in cruce consideret per fidem et veniam roget sanatur.

¶ Quarto subiungit finem per istud miraculum principaliter intentum. videlicet honorem dei: cuius dicit. (Et in hoc ostendisti inimicis nostris: quia tu es qui liberas ab omni malo) scilicet corporali et spirituali. Christus enim legitur fecisse miracula propter tria.

¶ Primo ad eorum curam quos operabatur utilitatem: quia eos frequenter in corpore et in anima curabat.

¶ Secundo propter aliorum conuersionem: quia multi videntes christi miracula conuertebantur.

¶ Tertio propter dei gloriam et honorem. Job. 9. Nec hic peccauit: neque parentes eius sed ut manifestent opera dei in illo. Et eodem modo in proposito deus israel miraculum fecit ad utilitatem honorum dei filij israel ad conuersionem malorum et ad gloriam dei dilatanda. Secundo principaliter in ista lectione agit de egyptiorum in egypto mirabili per bestias exterminatione: que propter eorum malitiam sine quocumque remedio infligebatur. unde subdit. (Illos autem) id est egyptios (locustarum et muscarum occiderunt mortuis.) De quibus locustis dicitur Exo. 10. Dixit dominus ad Moysen extendere manum tuam super terram egypti ad locustam ut ascendant super eas: et deuorent omnem herbam que residua est grandini. De muscis vero Exo. 8. habetur. Venit musca grandis in domo pharaonis etc. Locusta secundum glossam super illud Exo. 10. dicitur quasi longa hasta: quia habet longiora crura retro quam ante. Et secundum Isido. id est et bicolorum. est animal paruum noxium habens dentem et plus quam cetera animalia frugibus nocet. Item secundum Hieronymum super primum capitulum Jobelias. Diuisi modi volatilis sunt tria nomina successiue secundum etatem. Nam fetus locuste antequam habeat alas vocatur brucus: cum incipit volare vocatur acelabus: cum plene volat vocatur locusta. De locusta loquens Basilius in exameron dicit. Locusta dicitur quasi loco stare faciens: quia cum iter arripienti occurrit: malum est et finistrum: sicut brucus dextrum pretendit. Vel dicitur locusta: quia nunc saluum dat: nunc loco stat: vel quia per modicum tempus stat in uno loco. Chrysostomus super Mattheum sic ait. Locuste sunt volatilia munda quidem sed parua: et non satis in altum volantis que manducantur Joannes in deserto. Arnolphus etiam quidam expositio sic ait. Minimum genus locustarum in deserto iudee quo pastus est Johannes usque hodie apparet. et habet corpusculum in modum digiti manus: membris exilibus et breuius: in herbis facilliter capitur. Nec ille. Talibus ergo locustis et muscis exterminabantur egyptij in contemptum et derisionem et non per leones vel ysaos vel

Primum

Secundum

Tertium

¶ Eps figura bat p serpente eneam qdru pliciter.

¶ Primo

Secundo

Tertio

Quarto

Quartum

¶ Eps fecit miracula ppter tria.

¶ Primo

Secundo

¶ Principale

¶ Locusta qd aial fit.

¶ Fidozus

¶ Hierony

¶ Basilius

¶ Chrysost

fortia animalia: quia digni erant propter eorum idolatriam a talibus exterminari. Circa illam clausulam. (Signum habentes salutis.) Notandum quod deus humano generi multa signa ostendit.

C Signa beniuolentie sunt omnes creature facte et create ad seruiendum homini.

C Reminiscencie. Est enim signum quod vnum offert sensui et aliud intellectui: et ideo omnis creatura sensibilis seipsam offert sensui et deum representat intellectui boni viatoris. Nemo potest hec signa facere que tu facis: nisi fuerit deus cum eo. Joannis. 3. Signa

reminiscencie sunt septem sacramenta ecclesie per que reducimur ad memoriam passionis dominice. Heb. 10. Salus nostra firmata est contestante deo signis et potentis et variis virtutibus: et spiritus sancti distributionibus.

C Signa prouidentie dabat ante suum aduentum: ne omnino veniat peccatoribus improuisus. Et hoc est signum magne curialitatis diuine. Nullus enim qui aliquid facit quod vellet occultari approbat aduentum hominis improuisus: sed peccator qui libet faceret quod vellet: si posset occultari: et ideo deus mundo pleno peccatis venturus premitit signa quedam notabilia per que homines contra ipsius aduentum sibi prouideant et disponant. De istis signis dicitur Luce. 21. caplo. Erunt signa in sole et luna et stellis. Dicit Vegetius de re militari. libro. 3. caplo. 5. Tria inquit genera constat esse signorum pro negocijs belli. videlicet.

C Uocalia. Uocalia dicuntur que humana voce pferuntur: sicut duces

C Semiuocalia. Semiuocalia sunt que fiunt per tubam cornu vel buccinam.

C Muta. Muta sunt vexilla: aquila dracones. Et circa ista signa ponebatur medietas donatiui omnium militum euntium ad bellum propter duas rationes. Una fuit ratio ne si ea habuissent in custodia propria in frivolis expenderent. Unde ad utilitatem eorum prouisus fuit quod sufficienter sustentabantur de annona communi. Alia ratio fuit ut per hoc animosius et fortius sequeretur signa sua et ea nullo modo relinquerent: ex quo periculum suum castrense ibidem scirent consistere: sed potius ea defenderent quantum possent. Ista tria signorum genera faciet christus in aduentu suo secundo. Nam signa uocalia erunt in illa disceptatione: sicut dicitur Matth. 25. Sturruistis non dedistis mihi manducare etc. Signa semiuocalia: quia tuba pcedet: et de istis simul dicit Apostolus pme Thessal. quarto. Dominus in iussu et in voce archangeli et in tuba dei descendet de celo. Signa vero muta erunt instrumenta passionis christi et ipsum corpus dominicum vulneribus insignitum. Dan. sexto. Ipse est saluator et liberator faciens signa et prodigia in celo et in terra. Signa patientie dat nobis diu expectando nos ad veniam ut redeamus ad gratiam. Ephe. quarto. Nolite contristare spiritum sanctum dei in quo signati estis in die redemptionis.

Lectio. CLXXVIII.

C Filios autem tuos nec draconum nec venatorum vicerunt dentes: misericordia enim tua adueniens saluabat illos. In memoriam sermonum tuorum exterminabantur et velociter sanabantur ne in altam incidentes ob-

lutione: non possent tuo vti adiutorio. Etenim neque herba: nec malagma sanauit eos: sed tuus domine sermo qui sanat omnia.

Explicata tribulatio egyptus illata per multas bestias quibus sine remedio exanimabantur: redit ad correptionem filiorum israel in deserto: a qua cum mirabili adiutorio liberabantur. Et circa hoc tria facit.

C Naz primo ostendit huius remedij causam supernaturalem.

C Secundo ponit huius remedij causam finalem.

C Tertio excludit ad huius remedij efficientiam omnes causas medicinales. Secunda pars ibi. (Ne in altam)

Tertia ibi. (Etenim neque herba.) Quantum ad primum dicit sic. (Filios autem tuos etc.) Quia fuerunt filij ideo debuerunt castigari. Eccli. 7. Filij tibi sunt erudi illos et curua illos a pueritia eorum. In cuius figuram dicit ps. 136. Beatus qui tenebit et allidet paruulos suos ad petram. i. beatus qui castigabit filios suos vel carnales per naturam: vel spirituales per curam et allidens eos petre. i. christo assuefaciens eos ad opera virtuosa. et alibi dicit. ps. 100. In matutino interficiebas omnes peccatores terre: hoc est statim in iuuentute vitia peccatorum per castigationes condignas amputauit: et hoc est capere vulpes paruulas que demolluntur vineas. Lanti. 11. Unde Hieronymus super epistolam. Ephe. 1. et habetur in cano. distinctio. 37. legant. Dely sacerdos pater sanctus fuit: sed quia filios non erudiuit in omni disciplina et correctioe: supinus cecidit et mortuus est. (Filios autem tuos nec draconum nec venatorum vicerunt dentes.) Quia nec a magnis bestijs in quantitate cuiusmodi sunt dracones: nec a malitiosis in qualitate: cuiusmodi sunt serpentes minores domino protegente ledebantur. Draco enim secundum Iudorum veneno caret. etc. et bimol. caplo. 8. ita scribit. Draco maior cunctorum serpentum siue omnium animantium super terram. Hunc greci draconem vocant. Unde et veruatum est in latinum: ut draco diceretur qui sepe a speluncis extractus fertur in aerem: concitaturque propter eum aer. Est autem cristatus ore paruo et artis fistulis per quas trahit spiritum et linguam exerit. Uim autem non indenti bus sed in cauda habet: verberare potius quam ictu nocet. Innoxius est enim a venenis: et ideo huius ad mortem faciendaz venena non erunt necessaria: quia si que illigauerit occidit. Unde nec elephas tunc est sui corporis magnitudine: nam circa semitas delitescens per quas elephantes solito gradiuntur crura eorum nodis illigat ac suffocatos perimit. Dec Irido. Fert autem secundum Papiam quod herba que dracontea dicitur nata sit de sanguine draconis. et ideo sic vocata: et est dracontei coloris: flos vero eius sicut lingua draconis. Si quis radice huius herbe sanis confricet manibus: serpentes si ne periculo prendet: est autem tyriace virtutis si legat mese July. Dec Papias. mirabile est autem si veneno careat draco cum secundum auctores auram spirando inficiat et flatu mortifero pestes ingerat: sicut patet ex narratione Aristotelis libro suo de proprietatibus elementorum: de eo quod contigit tempore philippi in armenia. et Solinus de mirabilibus mundi dicit expresse quod non in dentibus: sed in cauda venenum habeat: nec obstat quod eius carnes comedunt ethiopes: sicut dicit ps. 73. Dediti eum populo ethiopyum escam: quod potest esse vel quia venenum excutit aliqua arte sicut medici faciunt de serpentibus: vel quia dam abscindit in qua latet venenum. Draconis autem

2. se expō.

Pulchra expositio.

Dictionum

Draco quod sit Iudorum

Herbe dracontee virtus.

Aristo.

De huiusmodi signis...

Secundum.

Tertium.

Vegetius. Signa belli...

Secunda.

Tertia.

Tria signa...

Quartum.

Trabie
de dracōib⁹.

caro vitrei coloris est et in frigidat vescentes eas. Hinc est quod ethiopes in feruida plaga habitantes carne draconis libenter vescuntur. Mercatores etiam: quod est mirabile dictum: quibusdam carminibus dracones faciunt mansuetos ad tempus: quibus insidentes freno eos regunt usque cum in ethiopiā veniunt ubi eos vendunt. ut dicitur in libro de naturis rerū. Dicit ergo litera. (Silios autem tuos nec draconum: nec venatorum vicerunt dentes: misericordia autem tua adueniens sanauit eos) per aspectum serpentis: sicut in lectione precedente dictum est. Subdit autem causam quare sic affligebantur et ait. (In memorias enim sermonum tuorum exterminabantur: et velociter sanabantur ne in alta incidentes obliuionem non possent tui adiutorio. Et dicuntur tria. videlicet.

Causa afflictionis illate.

Modus medicine collate.

Et finis salutis eis date. (Puniebantur enim in memoria sermonum tuorum.) hoc est ad memoriam et communicationem dei exterminabantur. Aliqui legunt (in memoria) dictionaliter: quia obliuio diuinorum sermonum multos duxit in exterminium. Aliqui legunt examinabantur. alii exterminabantur et potest exponi exterminabantur. i. grauiter vexabantur. Modus medicine collate subiungitur cum dicitur. (Et velociter sanabantur.) Finis vero salutis eis date fuit remotio desperationis. Unde subdit. (Ne in altam incidentes obliuionem. in altam) id est in profundam (ut non possent tui adiutorio) desperatione preueniente cogitationem. Ultimo excludit ab illo remedio causam naturalem et dicit sic. (Etenim nec herba: nec malagma sanauit eos: sed tuus domine sermo qui sanat omnia.) Malagma idem est quod emplastrum. et dicitur a malaxo. as. quod est manu laxare et coprimere herbas coctas cum oleo vel butyro in aliquo genere gummi. vel aliquas species commiscere pro emplastro: et nihil tale sanauit eos: sed sermo dei: quo precepit serpentem enecum fieri et poni pro signo. Numeri. 21. Circa illam clausulam.

(Tuus sermo domine sanat omnia.) Notandum est quod sermo dei deuote conceptus sanat omnes infirmitates mortales vel mortales virtute diuina. de quo ps. 102. Qui propiciatur omni iniquitati. in. tu. qui in. tuas: et sicut medicina non subito sanitatis effectum inducit: sed per processum temporis et cum mora: ita verbum auditus: aliquotiens auditorem subito non conuertit: sed cum forte in anima eius quieuit per. 20. annos. tunc primo incipit operari. Habet autem anima multas infirmitates que ad. 7. capitales radicaliter reducuntur: et per septem corporeas infirmitates figurantur. Nam superbia frenesi comparatur. Patitur enim freneticus mentis alienationem qua nec bene iudicat de seipso nec de alijs: imo seipsum iudicat quanto infirmiores tanto valentiores. Eodem modo superbi omnes contemnit et damnat: et se solum sufficientem reputat et sibi plus quam habet semper arrogat. Istam mentis alienationem patiebatur merito pro sua superbia rex Nabuchodonosor: de quo Dani. 4. qui dixit deambulans in aula sua. Nonne hec est babilon magna quam ego edificauit in domum regis in robore fortitudinis mee et gloria decoris mei. Et statim virtute dei eiectus est ab hominibus: et cum feris vixit: et passus est mentis alienationem: et videbatur sibi quod esset bos in anterioribus: et in posterioribus leo: et post septem menses restitutus est ad preces Danielis ad sensum. licet non statim ad regnum. Et tunc legitur sic dixisse. Omnes vie dei iudicia et gradietes in super-

bia potest humiliare. Dani. quarto. Cura vero frenesis in principio est euacuatio sanguinis et aliorum superfluum que ad cerebrum ascendentes perturbant usum rationis. Et eodem modo verbum vel sermo dei ostendit nos vacuos esse ab omni bono quantum ad nos attinet: et a deo habere quicquid boni fecerimus: et quadiu in frenesi superbie detinemur: a nobis sanitatem mentis recuperare non valeamus. Iuxta illud Eccli. 3. Synagoge superbiorum non est sanitas. et certe ideo oportet nos sanguines superbie emittere et effundere superfluos humores rerum temporalium: et cum vera humilitate et firma fide currere ad deum. De quo dicitur. Luce sexto. Omnis turba querebat eum tangere: quia vir tuus de illo exibat et sanabat omnes. Secunda infirmitas spiritualis est ira: et hec comparatur febri acute: eo quod habens eam patitur calorem continuum et sitim magnam sicut Constantinus libro. 7. viati. capitulo de cersi. vel canson. Et isto modo est de homine iracundo qui statim ad quodlibet verbum calorem colere sue ostendit gestu verbis et vultu: habet etiam sitim magnam semetipsum vindicandi: et talis omni die incendit omnes vicinos suos pro nihilo. Hanc infirmitatem patiebatur Herodes quando videbat quod illusus a magis esset: iratus est valde: et mittens occidit omnes pueros qui erant in bethleem et in omnibus finibus eius. Ecce precessit calor nimius et secuta est sitis irrationabilis ultionis. Istam infirmitatem curat sermo diuinus predicando de diuina dulcedine et pietate dei. In cuius figuram legimus Marci sexto. quod discipuli ungebant multos oleo et sanabantur. Tertia infirmitas est inuidia et comparatur febri seu febricitanti. Febricitans namque modo calefit: modo frigescit: eodem modo inuidas. modo gaudet de aduersitate bonorum: modo dolet de eorum prosperitate. Istam infirmitatem patiebatur Saul primo Regum. 18. Quando iuenculas audiuit canere de David. et ait. Mibi dederunt mille: et David decem milia. Ista infirmitas putrefacit interiora hominis. et cura eius est sermo diuinus persuadens amicitiam et gratitudinem: quia sicut inuidia est putredo anime: ita amicitia est eius sanitas. Proverbiorum. 14. Vita carniū sanitas cordis: putredo ossium inuidia. Quarta infirmitas spiritualis est accidia que comparatur paralysi. que est membrorum dissolutio et debilitatio: ita quod motum debetum perficere non possunt patientes eam. Istam infirmitatem patiebatur figuratiue loquendo ille qui. 38. annis iacuit ante piscinam salutiferam et nunquam descendit in eam ut sanaretur. Joan. quinto. Et significat inueteratos dierum malorum qui continue iacent iuxta sacramentum confessionis et penitentie: et nunquam curant intrare donec debeant mori. Ista infirmitas sanatur per valde calida: quia si ex vna parte confideratur calor pene generalis: et ex alia parte calor charitatis christi excitantis ad operationes virtutis: statim de tanta accidia poterit habere curam. Hiere. 3. Conuertimini filij reuertentes et sanabo infirmitates vestras. Quinta infirmitas spiritualis est auaritia et comparatur hydropisi sicut Beda. cuius propietas est: quanto magis bibit: tanto plus sitit. Et eodem modo auarus nunquam dicit sufficit. Hanc infirmitatem patiebatur diues ille qui dixit. Luce. 12. Destruam horrea mea et faciam maiora et illuc congregabo omnia que nata sunt mihi. Istam infirmitatem sanat sermo diuinus: persuadens elemosinam et opera pietatis. Esaie. 58. Strange esurienti panem tuum: et egenos vagosque induc in domum tuam. Et sequitur. Tunc erumpet quasi mane

Curatio frenesi.

Secunda
Ira parat
febri acute.

Curatio
inuidie.

Tertia.
Inuidia
comparat
febricitanti.

Curatio
inuidie.

Quarta.
Accidia
paralitica
parat.

Curatio
accidie.

Quinta.
Auaritia
hydropisi
parat.

Curatio
auaricie.

B
Sermo dei
sanat omnes
infirmitates.

Septem
infirmitates
Prima
Superbia
frenesi
parat.

lumen tuum et sanitas tua citius orietur. **Sexta** in infirmitas spiritualis est gula et ebrietas: subvertens iudicium rationis et comparatur epilepsie que facit hominem cadere corporaliter: spiritualiter autem et moraliter ad omnia genera peccatorum cuius sit ingressus et ianua omnium vitiorum. Istam infirmitatem patiebatur dices epulo. Luce. 16. qui induebatur purpura et bysso et epulabatur quotidie splendide. Loth etiam inebriatus vtraque filiaz cognovit. Gen. 19. Quia hec est infirmitas que nunquam sola venit. Hanc sanat sermo diuinitus persuadens abstinentiam rationabilem. Eccli. 31. Sanitas est mentis et corporis sobrius potus. **Septima** infirmitas est luxuria: et comparatur lepre: eo quod generatur ex calore corrupto et deordinato. Et istam infirmitatem patiebatur Salomon qui habuit uxores reginas quasi septingentas: et concubinas trecentas: et cum iam senex esset deprauatus est cor eius per mulieres. 3. Regum. 11. Hec est infirmitas contagiosa et abominabilis. Una namque persona talis centum potest inficere: et hanc sanat sermo dei persuadens homini honestam societatem et penitentiam seueritatem: et deuote orationis instantiam. Hec enim omnia ad curam huius infirmitatis exiguntur. In cuius figura: maria lepra percussa per septem dies fuit excluda a castris et non nisi ad orationem Moysi sanata. Numeri. 12. dicente moysi ad dominum. Deus obsecro sana eam. Sic ergo sermo dei sanat omnia. In cuius figura dicitur Luce. 9. quod christus conuocatis duodecim discipulis misit eos predicare regnum dei: et sanare infirmos. **Lectio. CLXXIX.**

Tu es domine qui vite et mortis habes potestatem: et educis ad portas mortis et reducis: homo autem occidit per malitiam suam: et cum exierit spiritus non reuertetur nec reuocabit animam que recepta est: sed tuam manum fugere impossibile est.

Postquam spiritus sanctus declarauit diuersitatem inter punitiones duas: quarum una est: quod exterminauit egyptios: et altera quod puniuit hebreos: quia declarauit quomodo miraculose puidit hebreis de remedio quo sanarentur in deserto: videlicet de serpente eneo. In ista parte istorum miraculorum omnium deo attribuit auctoritates. Et circa hoc tria facit.

- Primo** deo attribuit puniendi omnimodam potestatem.
- Secundo** attribuit homini delinquendi spontaneam fatuitatem.
- Tertio** ab homine excludit impune euadendi liberam facultatem. Secunda pars ibi. (Homo autem occidit.) Tertia ibi. (Sed tua manus.) **Circa primum** duo facit.
- Unum** est quod deus habet potestatem vite et mortis: quia in ipso est potestas vitam auferendi: conferuendi: et afferendi.
- Secundum** est quod ipse potest homines deducere per afflictiones intrinsecas usque ad portas mortis. et iterum ad vitam et salutem reparare. ergo in ipso est omnipotentia puniendi. Porte mortis sunt graues infirmitates et tribulationes per quas homines moriuntur. Ad egrediendum per portas debemus nos semper parare. Unde Seneca. epistola. 56. Venientem mortem nemo bylaris accipit nisi qui se ad illam diu composuit. Vastus autem tam stultum esse qui mortem timeat quam qui senectute. Nam quemadmodum senectus adolescentiam sequitur: ita mors senectutem. Uiuere nesciuit: qui mori non vult:

vita cum acceptione mortis data est. Ad hanc itur: quam ideo timere dementis est: quia certa expectatur: dubia metuuntur: quis queri potest in ea conditione se esse in qua nemo non est. Prima autem pars equitatis est equalitas. Dec Seneca. Et vult dicere quod iniquus est qui contra mortem murmurat: cum omnem hominem mori oporteat. **Secundo** attribuit homini spontaneam fatuitatem delinquendi. Et circa hoc tria facit.

- Primo** dicit quod homo sibi ipsi infligit triplicem mortem. 1. **Culpe.** Quantum ad mortem culpe dicit.
- Nature.** Homo autem occidit per malitiam
- Hebenne.** animam suam: quantum ad mortem nature dicit. (Cum exierit spiritus in die mortis non reuertetur) ad presentem vitam naturaliter. quantum ad mortem hebenne subdit. (Nec reuocabit animam que recepta est.) supple in inferno. Job. 7. Sicut consumitur nubes et pertransit: sic qui descendit ad inferos non ascendet. **Tertio** excludit ab homine impune euadendi liberam facultatem. Et quantum ad hoc subinfertur. (Sed manum tuam effugere impossibile est) quia sicut nec celum effugere potes: sic etiam nec manum dei. Nam si ad occidentem ieris ab oriente fugiendo: celus super te extensus est: si ab aquilone ad austrum semper a celo contineris sicut auis in cauea et effugere non potes. Eodem modo si fugis deum placatus: accedis ad deum iratum. quocumque uerteris semper in manu dei eris: vel puniente pro delicto: vel premiante pro merito: Unde bene poeta dixit. Quo fugis Eucharide: quascumque accersis oras. Sub ioue semper eris. An nescis longas regibus esse manus. (Homo quidem occidit per malitiam.) **Nota** quod multa mala facit malitia. Est enim.
- Recte** rationis subuersiua.
- Humane** conuersationis turbatiua.
- Et in proprium** auctorem reflexiua. **Sciendum** est quod malitia radicata facit homines male eligere: et corrumpit bonam estimationem et veram de rebus sicut dicit Aristoteles. 7. ethicorum. Hec est ratio quare malitiosi cuius sint inter mille prudentes frequenter falluntur ut ceteri. Sap. 11. Excecauit eos malitia eorum. Unde Luce. super. 11. ca. Mattheus. ostendit quomodo malitia herodis fecit eum esse stultum: quando nitebatur occidere christum. et dicit sic. Considera hic stultitiam mixtam dolo tyranni. Aut enim herodes credidit scripturis aut non. Si non credidit: quid interrogabat scripturas: que credidit vaniloquas. Si credidit estimans prophetiarum etiam immobilem: quomodo ergo sperabat illum regem posse interficere quem futurum dicebant scripture. Nam si prophetie credidit: planum erat ipsum aduersus impossibilia conari. Si non credidit: tunc nec sibi timere debuit nec puero insidiari. Respondet Luce. Anima semel malignitate capta stultior cunctis efficitur. Tale enim est vitium malignitatis: ut a nullo plerumque impulsu seipsam precipitet: et sepe absque effectu operis erunosa impossibilia conatur efficere. hec Luce. Quamuis autem in utroque sexu multa sit malitia: callidior tamen et comunior in sexu femineo reperitur. Iuxta illud Eccli. 25. Breuis est omnis malitia super malitiam mulieris: fors peccatorum cadet super illam. Unde in eodem capitulo paulo ante comparat eam tribus bestijs multum nociuis: et tamen dicit eam in malitia omnes excellere. Comparat eam.
- Colubro.** De colubro dicit sic. Non est caput nequius super caput colubini: et non est
- Leoni.** ira super iram mulieris.
- Draconi.** De leone et dracone. dicit sic. Commorari leoni et draconi place

Secunda. Gula epilepsie comparat.
Curatio gula.
Septima. Luxuria lepre comparat.
Curatio luxurie.
Seneca. Gula in est hanc timet.

Secundum.
Tertium.
Dei punitio non potest vitari.
Herus.
Malitia facit multa mala.
Primo.
Aristoteles.
Chrysostomus.
Anima capta malignitate efficit stultius cunctis.
Malitia magis est in femina quam in viris.
Mulierum multo peior tribus bestijs primis.

bit: q̄ habitare cum muliere nequā: ⁊ subintellige magis. Comparat ergo colubus quadruplici rōne. ¶ Nā coluber dicitur quasi colens ymbrias: ⁊ mulier ymbrias plus diligit q̄ lucem. ¶ Secūdo coluber totum venenum habet in capite ⁊ mulier ornatum precipuū in vellis: coronis gēmis et ynguētis in capite suo portat vt oculos intuentiū valeat intoxicare. ¶ Tertio coluber totum venenum suum colligit in fauces vt per eos effundat: ⁊ mala mulier os ⁊ fauces totam malitiam suā mentiēdo cōtēdēdo detrahēdo effundit. ¶ Quarto coluber sibilat vt noceat: mala mulier cantādo: adulando mirabiliter multos fallit. Unde Augu. de singularitate cle. ca. 8. Hoc venenosus est super cuncta: q̄ psallere delectatur: cuius cantu est tolerabilius audire basiliscum sibilantem. ¶ Secūdo comparatur leoni ppter tria ppter iracūdiāz. qz sicut leo sine vindicta placari non potest: sic nec mulier. Eccl. 25. Nō est ira super iram mulieris. ¶ Secūdo si leonis ossa adinuicē collidantur causant ignem eodē modo mulieruz verba cōfabulationes ⁊ colloquia: quātūcūqz videantur seriosa ⁊ solida: ignem volūptatis accendūt. ¶ Tertio leonis caudata est q̄ cauda sua vestigia sua regit: ⁊ hoc est mulierum ppter crimina sua excusationibus suis ⁊ mēdacijs operire. ⁊ ideo signanter dicitur Eccl. 4.4. In medio mulierum nolite cōmorari. De vestimentis enim pcedit tinea ⁊ a muliere iniquitas viri. In antiquis vestibus ⁊ in nouis similitur nascunt tinee ppter malam custodiā: ⁊ certe in antiquissimis vetulis nutritur ad huc tinea libidinis ad litteraz. Prima iniquitas viri a muliere processit: q̄ in multis bonis viris cōmuniter euenit. Exemplum de sampsonē ⁊ dalida. Iudic. 14. Dauid ⁊ bersabee. y. Regū. xi. Et in multis alijs quoz nō est numerus. ¶ Tertio comparatur mala mulier draconi ppter quatuor. Draco habet os paruū ificit aerē: incidit cristatus ⁊ spāliter elephanti insidiatur. Et eodē modo mulier neq̄ os habet paruū per verboruz ⁊ vultus simplicitatē in pncipio: quātūcūqz etiā sit comestrix ⁊ gulosa simulat se in aula tanq̄ appetitu careat. ¶ Secūdo inficit aerem aspectu suo sicut basiliscus qui solo visu interficit hominē: qui non solum auz videt: sed etiam cum videtur occidit hominē. Ad litteram mulier mēstruata aspectu suo inficit speculum sicut Aristot. y. de som. ⁊ vigi. ⁊ facit in eo maculam. Eodem modo mulier mala virū quātūcūqz sit speculū omnium sciam representans inficit ⁊ maculat si mulierum consortio se immiscet: vt patet de Salomone Eccl. 47. Inclinaasti femora tua mulieribus. ¶ Tertio draco icedit cristatus: ⁊ iste cristas habent in capitib⁹ coronis ⁊ gēmis et varijs ornamentis distinctas. ¶ Quarto elephanti insidiatur. Elephas enim est animal castissimū ⁊ tñ semel gignit sicut Aristot. 5. ⁊ 8. de animalibus: ⁊ cū femina fuerit impregnata mas ei non appropinquat. Isti animali draco insidiatur: ⁊ pedes ei⁹ sua cauda cōstringit ⁊ occidit. Moraliter q̄tūcūqz homo sit cast⁹: si mulierum malaz familiaritatē dilgat cōstringit pedes affectionis sue ⁊ occidit. Unde Augu. de singularitate cle. ca. 8. Semel dixerim omne incōueniens: societas mulierum gluten est delicatū ⁊ viscus toxicat⁹ quo diabolus aucupat. Et sic pensatis predictis de mulieꝝ sola malitia posset exponi: quia homo supple per malitiam mulieris eis illicite cōmunicando occidit animā suam. Unde versus. Semina corpus opes animā vim lumina vocē. Polluit ānihilat necat eripit orbat acerbat: redde singula singulis. ¶ Secūdo pncipaliter malitia est humane conuersatiōis turbatiua. Persona enī

malitiosa nunq̄ cessat machinare malum: etiā sub specie sanctitatis ⁊ iustitie. Unde Dugo lib. pmo de ania. Loquit apud se maligna cogitatio. Usq̄quo illū tolero: Consentire me ei comprobo: si eum non corripio. Consentēs autē in eum: deum offendo. Corripiam ergo ne deū offendam. Corripā nihil p mea: sed pro dei iniuria vlciscendo totum facio: imo sic illuz sibi restituā. Proximū eniz corripere ⁊ eum castigare: hoc nō est pimo nocere: sed pdesse velle: sic sepe apud se loquitur maligna cogitatio. Excecauit enim euz malitia sua. hec Dugo. Hec enī malitia habet currus suum: sicut docet Bernar. super Lan. quatuor rotis cōsistentē: que sūt senitia: impatientia: audacia: ⁊ ipudentia. Valde eniz velox est currus iste ad effundēdū sanguinē: qui nec innocentia sistitur: nec patientia retardatur: nec timore seruatur: nec pudore inhibetur. Trahitur autē a duobus equis ad omnē perniciem: qui sunt terrena potentia: ⁊ seculi pompa. Porro president bis duobus equis aurige duo: videlz timor ⁊ lior. Timor quidem pompaz: lior: potentiam regit ⁊ suū ascensorem ducit ad infernam. vnde Eccl. 9. Lorda filiorum hominū implem̄ malitia ⁊ contēptu in vita sua: ⁊ post hec ad inferos deducēt. ¶ Tertio malitia est in auctorem ppter re flexiua. vnde Seneca epistola. 82. fm cōmunes libros ostendit: q̄ venenū malitie peius est q̄ venenū serpentis: qz licet venenū serpentis mortiferū sit: alteri tñ serpenti non nocet: sed venenū malitie pmo ⁊ pncipaliter nocet habenti. vnde dicit sic. Malitia ipsam maximaz partem veneni sui bibit. Illud venenū q̄ serpentis in alienam perniciem pferunt sine sua continent: non est huic simile hoc habētib⁹ pessimuz. hec Seneca. Unde Grego. 12. moral. Mens p̄aua semper in laborib⁹ est: qz aut molitur mala que inferat: vel metuit ne sibi ab alijs inferatur: ⁊ quicquid contra proximū excogitat: hoc contra se a proximis formidat. hec Grego. ideo signanter Diere. y. dicitur. Arguet te malitia tua. ⁊ Diere. 4. Laua a malitia cor tuum hierusalē: vt salua fias.

Lectio. CLXXX.

¶ Regantes enim nosse te impy per fortitū dinem brachij tui flagellari sūt nonis aquis ⁊ grandinibus ⁊ pluijs persecutionē passi sunt ⁊ per ignem consumpti. Quia enim mirabile in aqs erat: q̄ oia extinguit plus ignis valebit. Vnde eteni est orbis iustoz.

Postquam spūscūs declarauit quomō diuersimode flagellati fuerunt egypty ⁊ hebrei p bestias ⁊ animalia: qz egypty ad exterminationē hebrei vero ad castigationem. In hac parte cōsequenter ostēdit quomō diuersimode flagellati fuerunt egypty ⁊ filij israel per oppositū cōsolati: ⁊ hoc per res insensatas ⁊ elementa. Et circa hoc duo facit. ¶ Nam pmo agit de egyptioꝝ terribili flagellationē. ¶ Secūdo de hebreozum admirabili consolationē. Secūda pars ibi. (Pro quibus angelozum.) ¶ Circa p̄imum quinqz facit. ¶ Primo assignat illius flagellationis cām pncipales. ¶ Secūdo causam instrumentalem. ¶ Tertio eiusdem instrumenti actiuitatē supnālem. ¶ Quarto eiusdem actiuitatis congruitatem. ¶ Quinto asserit instrumentalis actiuitatis temporales diuersitatem. Secūda pars ibi. (Nouis aquis ⁊ gran-

Muller cōparatur colubus p̄ quatuor p̄mo Secundo. Tertio. Quarto. Secundum. Muller comparatur leoni p̄ tria. p̄mo Secundo. Tertio. Tertium. Mala mulier comparatur draconi p̄ quatuor. p̄mo. Secundo. Aristote. Moraliter. Augustinus. Betius. Secundum principale.

Persona malitiosa nunq̄ cessat cogitare malā. Curro malitiose scribit a bernardo. Tertium principale. Seneca. Malitia sibi ipsi nocet. Gregorius.

dentibus.) tertia pars ibi. (Quod enim mirabile.) quarta ibi. (Vindex enim.) quinta ibi. (Quodam enim.)
Circa primum dicit. (Negantes enim etc.) Ubi tangit causam principalem istius flagellationis: et est culpa ignorantie. (Negantes enim te nosse impi.) Exodi quinto dicit pharao. Nescio dominum: et israel non dimittam. **C**Secundo tangit penam. per fortitudinem brachy tui flagellati sunt: vt qui nolunt deum noscere in pace saltem confiteantur cum in tribulatione: sicut pharao fecit. Exodi nono. Iustus dominus: ego autem et populus meus impius. Unde Gregorius. Oculos quos culpa claudit pena aperit. Lausam autem instrumentalem flagellationis egyptiorum exprimit consequenter cum dicit. Nouis aquis et grandinibus et pluuys persecutionem passi sunt et consumpti. De ista flagellatione narratur Exodi nono. Quia septima plaga qua dominus percussit egyptum fuit talis: Dominus pluit de celo grandinem maximam comixtam igni cum fulgure et tonitruo et occidit homines et iumenta quotquot in agro reperiebatur. Illi autem egyptii qui dominum timuerunt se et iumenta sua receperunt infra domos: quia fuerunt admoniti a Moyse quo tempore caderet grando: et illi nihil mali patiebantur. Sed illi reprobi qui cominationes dei non timuerunt: sed cum iumentis in agro reperti sunt generaliter interierunt. Tantum in terra fessen: vbi habitabant filij israel: non cecidit grando talis. Sicut ergo mirabile et contra naturam quod iste impressio sumul fiebat: fulgura et grando pluuie et tonitrua: et quod ignis descendens cum grandine non liquefecit grandinem: nec aqua ignem: sed ignis mansit in sua caliditate ad comburendum: et aqua in sua congelata frigiditate ad conterendum. De ista ergo mirabili plaga dicit sic. (Nouis aquis et grandinibus et pluuys persecutiones passi sunt et igne consumpti.) Illi. vs. q. extra domos fuerunt. Et dicit (nouis aquis) quod in terra egypti naturaliter pluuie non descendunt: sed nylus quod pro tempore excrefcens terram irrigare consuevit: et ideo fuit eis ista plaga mirabilis: sed multo magis fuit mirabile quod duo contraria fuerunt iuxta se inuicem approximated: et quod neutrum eorum egit in aliud: et hoc est quod subdit. (Quod enim mirabile in aqua que omnia) ardentia (extinguit: plus ignis valebat.) **C**Quarto assignat huius miraculi agruitate: et dicit. (Vindex est enim orbis iustorum.) .i. ignis aqua et ois creatura exiit se in vindictam impiorum propter informationem iustorum. **C**Circa istam clausulam. (Vindex est enim orbis iustorum) Notandum quod de triplici vindicta legimus in scriptura.
CUna nobis indicitur: sicut per nos exercenda.
CAlia nobis interdicitur tanquam precauenda.
CEt tertia nobis predicatur sicut prouidenda.
CPrima est vindicta penitentiae temporalis.
CSecunda est vindicta malivolentiae mundialis.
CTertia est vindicta diuina sententiae generalis. **C**Prima ergo vindicta est vltima penitentiae temporalis: quam quilibet debet accipere de seipso. Si puer deberet verberari mallet ab amico verberari quam ab hoste: et quilibet nostrum meretur pro peccato verberari: quia seruus sciens voluntatez domini sui et non faciens vapulabit plagis multis. Luc. 12. ergo oportet quod vapulemus hic vel in purgatorio vel in inferno. Si in purgatorio vel in inferno hoc fiet per ministerium demonum secundum multos. Si vero in presenti hoc fiet ab amico: quod vniuersis maxime est amicus sibipsum: sicut dicitur. 9. et hi. Dec ergo penitentia est hic a nobis exercenda. Sed quando legimus in scriptura veteris testamenti quod patres antiqui in suspensentibus quattuor faciebant.

CCaput radebant. **C**Sicut inuasi in glo. Esa. **C**Barbam precindebant. 22. Vocabit dominus deus exercituum in die illa ad fletum: ad planctum: et ad calcium etc. **C**Saccum induebant. **C**In cinere sedebant. **C**Sic moraliter conueniens est nos facere penitentes vt primo caput tondeamus. .i. mentem: que est caput anime ex quisi ta discussione denudemus recogitantes omnes animos nostros in amaritudine anime nostre. Esa. 38. **C**Secundo barbaram radam per nouaculam munde confessionis. **C**Tertio saccum induamus per austeritatem satisfactionis. **C**Terzio saccum induamus per austeritatem satisfactionis. **C**Quarto in cinere sedeamus per memoriam mortificationis corporis nostri quod in cinere resoluatur. Sap. 11. Extinctus cinis erit corpus nostrum. Iste cinis impedit ne corpus infernalis nidificet in mente nostra. Iste cinis sicut cinis iuniperi conseruat ignem per annum: ita seruabit charitatem per totum tempus vite nostre. Refert Valerius lib. 3. ca. 6. de quadam insolentia cuiusdam principis romani: qui Caius marinus dicebatur. Iste post multos triumphos obtentos semper de cantaro potare solebat. Est autem cantarum quoddam genus vasis cum duobus ansis. Requisitus quare hoc faceret. Respondit quod liber pater post inclytum triumphum quem de asia obtinuerat semper de isto genere vasis bibebat: quod ille cauius imitari decreuit. vt inter ipsum hantium vini victorias suas dei sui victorie compararet. Quod ille princeps insolenter fecisse legitur: nos ex deuotione facere conuenit. Chrysostomus vocat penitentiam calicem sui et spiritualiter martyrii. Mat. 20. potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum. Iste calicem debemus bibere in memoriam victoriarum quas christus tulit de inimicis nostris: et sic nobis delectabile videri debet penitere. De ista vindicta loquitur beatus Augustinus. De vera et falsa poenitentia. c. 8. et habet in canone de poenitentia dist. 3. vbi dicitur. Ite penitentia est quodam dolentis vindicta puniendi in se quod dolet commississe. et infra. Continue dolendus est de peccato: quod declarat ipsa deuotionis virtus. Penitere enim est ipsam poenitentiam tenere vt semper peniteat in se vltimodo quod commisit in peccando. Et istud allegat magister sententiarum li. 4. dist. 14. De ista eadem vindicta loquitur apostolus. 2. Corinth. 7. Secundum deum tristari operatur vindictam. **C**Secunda vindicta de qua est intentio in scriptura est vindicta malivolentiae mundialis: quando homo passus iniuriam neque potest remittere proximo: nec vltionem deo committere: sed ipsemet omnino vult semetipsum vindicare. Et istud est iniustum secundum iura tam humana quam diuina: et ratio est: quod nullus est bonus iudex durante offensa. Similiter nullus potest esse iudex suspensus. vnde Tullius in oratione pro deiotaro. Nemo fere est qui sui piculi iudex non sibi se egorem quam reo prebeat. Vnde christus iacobum et iohannem increpauit dure satis. Luce. 9. quando igne de celo petiuisse volebant in vltionem iniurie: quia samaritani christum recipere nolebant. In quo nobis datur intelligi quod non semper in eos qui peccant exercenda est vindicta sicut notatur. 24. quod. 4. quod autem vindicta. Ratio autem quare in iniuria nemo bene iudicat: per exemplum quando nubes interponitur inter solem et oculum nostrum. ex motu sine tremore causato in nube media apparet nobis sol tremere: dicunt simplices solem trepidare et causa bulus deceptionis est tremor in medio per quod visus fit. Isto modo moraliter quando homo considerat iniuriam sibi illatam durante offensa siue rancore et in sensualitate considerat iusticiam suam per medium nebulam: tunc necessario errat in iudicando. Dec ergo vindicta est nobis interdicitur sub pena grauissima videlicet

Antiquorum poenitentia quadruplex. **Primo**, **Moraliter**, **Secundo**, **Tertio**, **Valerius**, **Exemplum**, **Augustinus**, **Magister sententiarum**, **Secunda**, **Tullius**, **Nemo bene iudicat in iniuria sibi illata**, **Moraliter**.

Expositio. **Gregorius**. **B**. **Triplex** vin. **Prima**. **Expositio** pu. **peccatis** **in inferno** **purga**

¶ si nō remiserimus p̄mo: remissionez nō consequemur. vnde Matthei. 18. Serue neq̄ omne debitum dimisi tibi quoniā rogasti me. Sic pater meus celestis faciet vobis si nō remiseritis vnusquisq̄ fratri suo de cordibus vestris. Unde remittere iniuriam ⁊ non petere vindictam magnum genus elemosyne est: de quo dicit Celsarius a monitione. y. Qui captiuos redimere ⁊ pau-peres pascere ⁊ vestire non preualet: contra nullum hominē odium in corde referuet: ⁊ inimicis suis non solū malum pro malo non reddat: sed etiā eos diligit ⁊ pro eis orare non desinat: certus de promissione ⁊ de misericordia domini: vt libera consuetudo ante tribunal dei dicere poterit. Da domine q̄ dedi: dimitte q̄ dimisi. h. ille. Quam perfecte autē xp̄us iniuriam sibi factāz dimisit: notat Berni. super Lani. sermo. 89. Tam liberaliter: inquit dominus dimittit iniuriam vt illam nec dānet vlāscendo: nec confundat ip̄operando: nec minus diligit imputando. Et pondera illa tria. quia pauci sūt etiā qui vindictam remittunt: qui duo residua habere possunt: propter hoc signanter dicitur Eccli. 28. Qui vindictam vult a deo inueniet vindictam: ⁊ peccata illius seruans seruabit. ⁊ infra. Homo homini seruat irā ⁊ a deo querit medelam: in hominem similem sibi nō facit misericordiam ⁊ pro peccatis suis deprecabitur. **Tertia est vindicta iudicialis que nobis predicatur sicut continue preuidenda: vnde Greg. omel. 39. Presentis tēporis agenda est leticia: vt nunq̄ amaritudo sequentis iudicij recedat a memoria. ⁊ Dico libro suo d. animali. i. Qui disputas memor erit: que tristitia: cuius separantur impij a consortio sanctorum ⁊ a visione dei: ⁊ traditi sunt in potestate demonuz: ⁊ ibunt cum ipsis in ignem eternum: ibiq̄ semper erunt sine fine in luctu ⁊ gemitu: vbi erit stridor dentium intolerabilis: fetor incomparabilis: timor horribilis: mors corporis ⁊ anime sine spe venie ⁊ misericordie: vbi nec qui torquet: nec qui torquetur: aliquādo moritur: sed sic morientur vt semper viuant: ⁊ sic viuunt vt semp moriant. hec ille. Pro uerb. 6. Zelus ⁊ ira viri non parcat in die vindicte: nec acquiescet cuiusq̄ precibus: nec suscipiet pro redēptione dona plurima. Et tūc erit vindex orbis terrarū ⁊c.**

Lectio. CLXXXI.

¶ Quodam enim tempore mansuetabatur ignis ne comburerentur que ad impios missa erant animalia: sed vt ipsi videntes sciret: quoniam dei iudicio patiebantur persecutionem. Et quodam tempore supra virtutē ignis in qua exardebat vndiq̄ vt iniquaz terre nationem exterminaret.

Eclarata miserabili flagellatio ne egyptioz per ignē ⁊ grandinez: In ista parte agit de mirabili variatione ipsorū flagelloz. Ignis autēz nō vniformiter: sed multū difformiter iuxta diuinā volūtatēz se habuit in augendo maloꝝ afflictionem. Nam quodam tēpore videbatur suam naturāz comburendi ⁊ ledendi continere etiā a rebus que defacili combustibiles videbantur et extiterunt: nā iumenta ⁊ boies repertos in agris cōbussit: iumentis vero domi detentis pepercit sicut dicit Exodi. 9. vt boies quibus ignis pepercit possent videre: q̄ illi iuste patiebātur q̄ in agris remanserūt tra monitionē dñi cum animalibus. Alio vero tempore circa iustoz afflictionem ignis supra virtutē

tez suā exardebat in aqua. i. in locis humidis Sodome ⁊ Homorre: vbi humido nō obstatē ignis oia consumpsit. Geni. 19. (Ut iniquā terre nationē exterminaret.) Sic ergo diuersis tēporibus diuersimode egit ignis vt manifestū esset oibus q̄ non esset operatio nature: sed vindicta diuine iusticie: Dicit ergo sic. Quodaz vero tēpore mansuetabatur ignis. i. mansuete videbat in pariendo ne comburerent que ad impios missa erant animalia: illa videlicet que de agris missa erāt ad impios domi existentes: sed vt ipsi videntes. i. percipientes sciret quonā dei iudicio patiebantur persecutionē. Et quodam tēpore: in subuersione videlicet Sodome: quādo domus pluit ignem ⁊ sulphur de celo in aqua super virtutem ignis exarsit ⁊c. vt expositū est. Posset tamen prima particula de mansuetudine ignis exponi ⁊ verificari multo euidentius de tribus pueris missis in caminū ignis Anania Azaria ⁊ Misabele Dan. 3. vbi ita mirabiliter se habuit q̄ ipsos positos in fornace non lesit: tamen illos qui circūstabant: ⁊ qui eos in fornacez mittebant conflagrauit. Et vocant̄ isti pueri animalia ad impios missa propter eorum simplicitatem ⁊ captiuitates in qua tenebātur: ⁊ hec facta sunt vt babylonij videntes scirent quonā ipsimet dei iudicio patiebantur persecutionē ab igne propter idolatriam suaz. **Secūda vero pars lectionis exponi potest de plaga septima egyptioꝝ. videlicet de igne mixto cum grandine: de qua supra dictum est: videlicet de subuersione sodomoz. ⁊ in hoc solum stat sententia q̄ ignis vario modo se habuit: aliquando pariendo: aliquando agendo mirabiliter ⁊ contra naturam vt dei obediret voluntati. Circa illam clausulam in aqua supra naturam ignis exardebat. Notandum q̄ moraliter ignis in aqua est spiritus sanctus in muliere sancta. ignis nāq̄ spūs est. Actum. i. Tanq̄ ignis sedit supra singulos eoz spūs sanctus. Mulier naturaliter est sexus fragilis ⁊ ideo ceteris paribus amplius cōmendanda quando virtuose se gerit. Pro uerbioꝝ. 31. Mulierēz fortem quis inueniet: p̄cul ⁊ de vltimis finibus precium illius. Est enim inuenire in bona muliere iuxta numerū senarium qui perfectissim⁹ est sex prerogatiuas cōmendabiles ⁊ amabiles. Nam in ipsa reperit̄ur sine dubio.**

- ¶ Promptitudo elementie.
- ¶ Gratitude beniuolentie.
- ¶ Sollicitudo diligentie.
- ¶ Magnitudo innocentie.
- ¶ Certitudo confidentie.
- ¶ Beatitudo cōplacencie.
- ¶ Liquiditas saporosa.
- ¶ Luciditas radiosa.
- ¶ Fecunditas fructuosa.
- ¶ Sinceritas speciosa.
- ¶ Soliditas seriosa.
- ¶ Felicitas ministeriosa.
- ¶ In cui⁹ figura dixit Lya Geni. 30. Ne cum erit maritus me⁹ eo q̄ ego genuerim ei sex filios: hoc ē me diligit omnis rationalis creatura. Dicit sexus mulierum naturaliter: eo q̄ in me reperiet sex habitus virtuosos p̄dictos: ⁊ ideo merito aque poterit designari. In aqua enim sex pprietates habentur. Est enim in aqua.
- ¶ Primo ergo i aq̄ patet liquiditas saporosa: quia q̄tumcūq̄ fuerit cōgelata faciliter liq̄scit: ⁊ designat promptitudinem elementie ⁊ pietatis que inest naturaliter mulieri: nam.
- ¶ Ipsa est consolatiuuz humane imbecillitatis.
- ¶ Ipsa est nutrimentum humane quantitatis.
- ¶ Ipsa est medicamentum omnis infirmitatis.
- ¶ Ipsa est supplementum cuiuscunq̄ egestatis.
- ¶ Eccli. 26. Vbi non ē mulier ingemiscit eger. In signū autē q̄ i muliere ē ois clemētia naturalr: fili⁹ dei cozp⁹ humane redēptionis totaliter a muliere decreuit accipere

Celsarius.

Qui inimic] p̄cit: magnaz etymosinam facit.

Bernard⁹.

Tertia. Gregorius.

Ego: Accidit as p̄ne infernal.

B

Mulier virtuosā est magis laudabilis q̄ vir.

In bona muliere sunt sex prerogatiue.

Sex aq̄ pprietates. Primo

qz Eccli. 10. Non est creata boibus superbia neqz fraudia nationi mulierum. Iste igitur sexus in quo laet ois mali remedius cōuenienter figuratur per aquaz piscine pbatice per quā sanus fiebat quicunqz prius in eā descēdebat post motionē aque: a quacūqz detinebatur infirmitate. Joban. 5. **S**ecundo in aqua ē luciditas radiosa. Prouer. 27. In aquis resplendent vultus prospicientium: sicut autem inter creaturas nihil est nobilius nec amabilius ipsa luce: ita nihil reperit gratiosius ipsa gratitudine in muliere: et ideo luciditas radiosa que in aquarum specie continetur gratitudinem immortalis affectionis et benivolentiē repñtat que in bonis mulieribus semper viget. Quāqz enim xps quosdam duz hic viueret viros gratos inuenerit: nunqz tamen tam constantem gratitudinē in petro et Jacobo vel Joanne reperit: quam in mulieribus sibi deuotissimē inuenit. De sunt que eum p patrias predicantē sequebant ministrantes ei de facultatibz suis. Luce. 8. et Marci. 15. De sunt que eum in cruce pendentem fugientibus discipulis comitabantur. Matb. 38. De sunt que i morte corpori sepulto vnguenta aromatica parauerūt. De sunt que nec tenebrose noctis caligine: nec militū armoruz furiosa seuitia deterrebantur: vt xps de eis dicat illud Boetij. Hæc autem nullas potuit perincere terrores: Ne nostrum comites psequerentur iter. Et ideo pre viris omnibz xps huic sexui primū sue resurrectionis nunciauit triumphum: sciens quoniam super oem gratiam est gratia mulieris. Eccli. 26. Gratia sup gratiā in muliere sancta et pudorata. Iste sunt aque que super celos esse dicuntur: quia mulieres super aplos dilexerūt. In ps. 148. Aque que sup celos sūt laudent nomen dñi. Darum gratitudo non solum in fidelibus elucet mulieribus: sed etiam in gentilibus satis claret. Que gratior esse poterit et magis pudica penelope que vlyxis absentiaz. 20. ānis expers cuiuslibet virilis amoris alterius expectauit: que quantis afflictionibus angebat: expli cat ipsa satis in epistola sua dicens. Hanc tua penelope lento tibi mitti: vlyxe. Nil mihi rescribas: attamē ipse veni. Que gratitudine flagrantior esse potuit porcia filia Lathonis et vxore bruti que viro interfecto viuere noluit: sed arma quibz interimeret se: statim postulauit: famulis autē arma negantibus primas ardentes transfudit. de qua sic scribit Martialis epigra. lib. 4. Cō iugis audisset fatum cum porcia bruti. Et subtracta sibi quereret arma dolor. Nondum satis ait mortez non posse negari. Credideram satis hoc edocuisse patrē. Dixit: et ardentes auido bibit ore fauillas. Dū nūc et ferrū turba molesta negat. Que gratior esse potuit arria per sei cōiuge: qui simul se interfecerunt. Illa tamen prius semetipsaz gladio mariti percussit. de qua idem Martialis cocus. lib. 4. scribit. Casta suū gladium cū traheret arria preco. Quam de visceribus traxerit ipsa suis. Si qua fides vulnus qd fecit: nō dolet: inquit. Sed qd tu facies hoc mihi pro te dolet. Que didone gratior eē potuit: de qua Viero. cōtra Ioninianuz. li. 1. et Virgil. lib. 4. eneid. Dydo soroz pigmaleonis cum cartbaginē condidisset et ab Hyarba rege libie in cōiugiū petere: nuptias distulit cauteloze et tandē pdita ciuitate pyraz quādā in memoriā mariti sul cōstruxit et semetipsaz piecit in medio et ardere qz nubere maluit. Quid delu cresia: et sabina filia cesaris: suspicia lentuli: alcme ne: et de alijs infinitis dici possit. **T**ertio in aqua est fecunditas fructuosa. Sine eniz hūore aqueo nihil viret: nihil crescit: vel florefcit vel frutescit. iuxta illud ps. 1. Erat tanqz lignū qd plantatū est etc. Hec autē aque fe

cunditas designat tertiam mulieris nobilitates que est sollicitudo diligentie. Mulier enim in regendo familiaritate circumspecta et in operibus artificiosa: sic se habet in domo qz omnis domus est sine ordine que mulieris caret regimine. Et ideo vir et mulier non solum causa proli coniunguntur: sed etiam propter administrationem iconomicā: que sine muliere compleri nō potest: sicut docet Aristo. In cuius signū dictū est Heñ. 4. Faciam et adiutorium simile sibi. De muliere diligentia dicit Prouer. 12. Mulier diligens corozna ē viro suo. et 14. eiusdē. Mulier sapiens edificat domum suaz. et Eccli. 26. Hæc mulieris sedule delectabit virū suū. **Q**uarto sinceritas est in aqua speciosa. Aqua enim pura est: et quecūqz feda purificat et emundat: quod designat magnitudinē innocentie: que inuenitur in bona muliere: per aquaz enim ad originalem innocentiam restituiuntur: per aquaz a mundialibus emundantur. ad Ephef. 5. Viri diligite vxores vestras sicut christus ecclesiam: mundans eam lauacro aque. **Q**uinto est in aqua soliditas seriosa. Nam iuxta scripturaz sacram terra que est solidissima fundatur super aquas. in ps. 23. Domini est terra et plenitudo eius etc. qz ipse super maria fundauit eas: et alibi. Fundauit terram sup aquas et designat certitudinē cōfidentie quā homo potest habere de bona muliere que. **I**nfirmū homines nō detestaf. pauperē non aspnaf. **D**eliris et senibus famulatur. i. Lopez. 7. Sanctificatus est vir infidelis per mulierē fidelē: sic ergo tota virozū bonitas et stabilitas sup mulierū bonitaz gratiosa soliditate fundat. Mulier nāqz formata est de osse solidissimo: vir autem de terra arida: et in puluerem facilliter redigenda. In cuius figura arcā cū toto genere huano aqua supportauit. Heñ. 7. in qua octo aie salue facte sūt per aquā. i. petri. 3. **S**exto in aqua est facilitas misteriosa. Deus enim sacramentozū mysteria in aquarū substantia cōdidit sicut superi? tactū fuit: significat beatitudinem complacentie quā vir ex sancta muliere sortit: qz Eccli. 26. Mulieris bone beatus vir. Et eiusdem. 25. Beatus qz habitat cum muliere sensata. Sic g ignis in aqua est spūs sanctus in muliere sancta.

Quarto.

Quinto.

Sexto.

Lectio. CLXXXII.

Pro quibus angelozū esca nutriti sunt pulum tuū: et paratū panē de celo prestisti illis sine labore omne delectamentū in se habentē: et omnis saporis suauitatem: substantiam enim tuaz et dulcedinē tuaz quā in filiis os habes ostendisti: et seruiēs vniuscuiusqz voluntati: ad qd quilibet volebat cōuertebat

A principalis autoris intentio est: mirabilem gubernationez desretexere: qua pplm suū gratiose rexit in deserto et pplm egypti mirabiliter afflūxit in egypto: et i ista parte imediate pcedētī narrauit quō afflictī fuerūt terribiliter p grandines admixtas igni descendentē de aere. In ista parte declarat p opposituz quō deus pplm suū sustentauit misrifice per cibum quēdaz generatum in aere. Et pñtū bec antitbesis in isto: qz sicut egypty affligebantur per corpora descendentia de aere: ita de filijs israel pfortabantur per cibos eis de aere missos. s. māna vt sic fiat cōparatio inter egyptiozū supplicia: et hebreis collata beneficia: que fuerunt per aerem vtrisqz collata. Nam agens de māne bñficio. **P**rimo declarauit qualiter dulcis fuit in sapore.

bolkot. v z

Secdo.

Ho i muliere maiorz fidelitatem et gratitudines reperit qz i quocunqz viro.

Quidino.

Martialis.

Martialis.

Viero. Virgilius.

Tertio.

Secundo qualis fuit fortitudinis in vigore. scda pars ibi (Ad eni ab igne no poterat.) Circa pmu duo facit

Nam primo ostendit quale fuerit supernaturale delectamentum illius beneficii.

Secundo ostendit quale innaturale tormentu egyptiaci supplicij. secunda pars ibi. (Nix autē et glacies) Circa primum duo facit.

Nam primo explicat hulus cibi preeminentiam.

Secundo assignat tanti doni congruentias: secunda pars ibi. (Substantia enim tuaz.) De pmo dicit sic. (Pro quibus) .s. grandine pluvia et igne missis de celo ad vltionem contra malos. (Angeloz esca nutritiisti populuz tuu.) Et dicit de isto cibo gncq. videlz. (Quorum ministerio dabatur qz per angelos. in ps. Panem angeloz manducauit ho.) Secundo pro quo dabatur. s. pro comodo. qz ad refectionem nutritiisti populuz tuuz.

Tertio vnde mittebatur et de quo loco: quia panem angeloz de celo aereo. (Quarto qualiter dabatur et quod: quia prestisti illis sine labore. Quinto quod alebat mirabili delectamento. Omne. inquit. delectamētum in se habentē et omnis saporis suauitates. i. perfecti et dulcis saporis. Exod. 16. Gustus eius quasi simile cuz melle. Alijs aliter est vltum: qz vnicuiqz sapiebat sicut volebat: et sic in diuersis personis et in eadem spona diuersis temporibz diuersos saporos habebat. vñ Aug. 4. retrac. ca. 11. Ad de mana dixi ad inquisitiones Januarius. lib. 1. quia vnicuiqz sñm propriam voluntatem sapiebat: non mihi occurrit vnde possit probari nisi ex libro sapie: quez iudei non recipiunt in auctoritatem canoniam: qd tamen fidelibus potuit euenire: no illis aduersus dñm murmurantibus: qui profecto alias escas non desiderarent si hec eis saperent sicut vellent. De secundo videlicet congruentia beneficii fuit ista: vt de suam essentialē suauitate comunicaret figuratē creaturę. Sicut enim illud alimentuz vnicuiqz sapiebat sñm propriam voluntatem: ita deus omnibus sibi seruentibus tantu retribuit de dulcedine qstuz meruerunt per gratiaz et liberi arbitry voluntates. vnde subdit. (Substantiam enim tuam et dulcedinez tuaz qua in filios habes) .i. qua filijs parasti et parata habens ostidisti. et de seruiens vnicuiqz voluntati) .s. de bonis couertebatur ad quod quilibet volebat: non natura propria: sed operatiōe diuina: malis vero murmurantibus tale delectamentu persistit: imo vertebatur eis in tediū. Numeri. xi. Oculi nostri nihil aliud respiciebant nisi manna.

Sed contra illud videtur esse dubiu. naz Exodi. 16. dicitur qd sapor manne similis erat similagini oleo consperse. ergo nulli sapiebat sic volebat indifferenter modo vnu: modo aliud. Itēz si vnicuiqz bono sapuisset sicut volebat: nullus eorum habuisset causam murmurationis: vel desideriu alterius bibi. Ad istud respondēt expositores sic qd iudei in deserto vscetes isto cibo: vt cogitabant eu desiderio de alio genere cibi pro tuc: vel non cogitabant. Si cogitabant et desiderabat aliud genus cibi: statim manna in eis talem causauit saporē mirabilem tam in bonis qm in malis. Si non habebat actuale desideriu alicuius alterius cibi. tunc non causabat in comedentibus nisi naturalē saporē: sicut similia oleo conspersa. Quantum vero ad cam murmurationis dicunt comuniter qd fastidiuz non habebat ex sapore manne: sed potius ex colore. vnde signanter dixerūt. Numeri. xi. Anima nostra arida est et nihil aliud respiciunt oculi nostri nisi manna. Circa illam clausulam. (Angelozum esca nutritiisti populuz tuu.) Notanduz qd per manna in sacra scriptura figuratur signa

ter eucharistie sacramentum. Sicut eni, filij israel trāseuntes per desertum verius terram eis a domino promissam celi refocillabantur alimento: ita nos per mundum ad celum per gentes copozis et sanguinis christi quotidiano viatico recreamur. Vocatur autēz merito panis angeloz tam propter conficientes eucharistiā qz propter vscetes. Conficiunt autēz hoc sacramentum solummodo sacerdotes: sicut patet distin. 95. Ecce ego. Sacerdotes vero in sacra scriptura angeli nominantur. i. Lozin. xi. Mulier debet habere velamen propter angelos. i. propter reuerentiam sacerdotū: qui dei nuncij sunt. Malachie. 4. Labia sacerdotis custodiunt scientiam: et legez requirent ex ore eius: qz angelus dñi exercitūū est. Ratio autēz huius denominationis metaphorica est: quia sacerdotem decet angelum in vnicuique conditionibus imitari: que in istis versibus continentur. Pascit et hortat: ducit vebit excitat arceat. Quat congrudet punit laudat sine sumptu.

- C Pascere populum.
- C Exercere et hortari.
- C Ducere per bonam conuersationem.
- C Transportare penitentes.
- C Excitare in peccatis dormientes.
- C Arcere demonum postetates.
- C Deum exorare.
- C Congaudere penitentibus.
- C Punire contumaces.
- C Laudare deum.
- C Esse sine sumptu.

Prima ergo operatio angeli circa nos s3 ordinē verisum est pascere. Lulus exempluz habemus. 3. Regū. 19. vbi legitur qd angelus detulit panes et aqua ad helyā dormientes et famelicuz inde panit. Surge. inquit. et comede: grandis enim restat tibi via. Isto modo moraliter proprium officium sacerdotis est pascere populum verbo exemplo et subsidio temporalī sibi possibilī. Unde signanter dictuz est petro ter pascē pascē pascē. Jobā. 21. Bis autem ei dictum est. Pascē agnos meos: et semel pascē oues meas: ad inuendam differentiaz inter doctrinam necessariam iuuenibus et senibus. Nā simplex admonitio sufficit senibz iuuenibus vero opus est tam verbis qm verberibus: vt debite doceantur. Aliiter tamen dicitur illud exposuisse quidam nouicius arguens qd iuuenes fratres deberent refici bis: et senibus conuenit ieiunare: et ideo pie dixit xps prelato bis pascē agnos meos. Secunda operatio quā āgelū circa nos legitimus exercere est exhortari. Lulū exemplū habemus Math. 4. Angelus dñi apparuit i somno ioseph dicēs. Surge et accipe puerū et matrē ei et fuge in egyptū etc. Hanc operationem imitatur sacerdos sana cōsilia priuatim suggerendo. Tertio tenetur ducere p bonaz et aptaz cōuersationez: exemplo ragnelis. Thob. 5. Ego. inquit angelus. Ducam et reducam eu ad te. Et sicut victoria exercitus est glia boni ducis: ita sanctitas ppli attribuitur pro merito sacerdoti. vnde Criso. de dignitate sacerdotali. lib. 3. Bene agenti populo vnusquisqz pro merito suo remunerabit: sacerdos autē pro bonis oīuz. Dabet enim pro ppris bonis aureā: pro acquisitione alioz aureolā. hec Chry. et ideo sñm eundē sup Math. in Imper. omel. 31. Sacerdos est in ppro sicut radix est in arboze: et sicut stomachus est in corpore. Quē admodum. inquit. cum videris arbozem palleantibus folijs marcidam intelligis qz aliquam culpam circa radicez habet. Ita cum videris populum indisciplinatum et irreligiosum sine dubio cognosce: qz sacerdotiuz eius nō

prio.

Augustinus.

Secdo

Oppositio pma ratio.

z. rō.

Rñio.

Bāna figurabat sacras eucharistiā.

Sacerdotes angeli nuncij panitur.

Aerfus.

Sacerdos d3 imitari angeli in. xi. cōditionibus.

Pma.

Prelat' sine sacerdos tripliet cibo d3 subditos pascere.

Secdo

Tertio

Secitas ppli attribuit pro merito sacerdoti.

Chryso.

Sacerdos in ppro e sic stomachus i corpore.

est sanum. hec Crisost. sed fm Pliniū & Jfido. y. etblm. ca. 4. Salamādra est serpens quidā cuius inter yere-
na maxima vis est: hic si trunco vel radici arboris ir-
pserit: omnia poma eius ificit & itoxicat omnes ramos.
Reuera isto modo diabolus qui more salamādre sem-
per viuit i igne: ardices. i. ecclesie sacerdotes sic intoxi-
cat & inficit his dieb: q omnes rami ecclie ex eius pec-
catis venenum assumūt. ad Roma. xi. Si radix sancta
& rami: & per oppositum: si radix est infecta: & rami erūt
nocui. Item dicit Lby. q sacerdotes in grege est sic sto-
machus in corpore: quēadmodū. inquit. medicus quā-
do primo ingreditur ad infirmus: statim de stomacho
eius interrogat: & euz cōponere festinat: q: si stomachus
sanus fuerit: totum corpus validum est. Si autem dis-
sipatus fuerit: totum corpus infirmū est: ita si sacerdoti
um integrum fuerit: tota floret ecclesia. Si autem cor-
pū fuerit tota fides marida est et infirma. Et sicut
stomachus accipiens cibum coquit in seipso & per totū
corpus dispergit: sic sacerdotes accipiūt scientiam ser-
monis per scripturas ex deo: & excoquētes eam in se. i.
tractantes & mediantes apud se: vniuerso populo sub-
ministrant: & infra. Sicut in corpore si membris aliqđ
infirmū fuerit: nō omnino languet & stomachus: Si au-
tem stomachus languet: omnia mēbra iueniūt in fir-
ma. sic si aliquis peccauerit xpianoz non oino peccat
& sacerdotes Si autē sacerdotes fuerint in peccato: to-
tus populus cōuertitur ad peccādum. Et dicit Jfido. de
summo bono. ca. 36. Sacerdotes p iniquitate populo-
rum dānantur si eos aut ignorantes non erudiant: aut
peccātes nō arguant: dicente dño ad prophetas Eze. 3.
Speculatozē dedi te domui isrl. si nō fueris locutus vt
custodiānt se a via sua mala: ille in iniquitate eius mori-
etur: sanguinē vero ei? de manu tua requirā. ¶ Quar-
tus actus angeli s; predictos versus est vehere. i. trans-
portare. Deferunt enim boni angeli animas morientū
in celum. Luce. 15. Factum est autē vt moreretur mē-
dicus & portaretur ab angelis in sinū abrae. sic sacerdo-
tes de terrenis desiderijs ad amorē celestium transfe-
rūt penitentes: quando eis cōfitemdo peccatis pristinīs
moriūt. i. Petri. 4. Peccatis mortui iusticie viam?
¶ Quintus actus angeli est excitare. Actus. 12. Ange-
lus domini astitit: & lumen refulsit in habitaculo carce-
ris: percussioq; latere petri excitauit euz dicens. Surge
velociter. Petrus in carcere dormiens. i. peccator: irre-
titus mala consuetudine iacet inter duos milites: vinctus
cathenis duabus: & duo custodes ante ostiū custodiunt
carcerē. Duo milites sunt mora & diabolus. Mora infir-
diatur corpori: diabolus anime. Due cathene amor de-
liciandi: & pudor reuelandi. Duo custodes ne homo per
confessionem ostiū exeat: presumptio venie & confiden-
tia vite prolixē. Quic debet astare sacerdos & angelus
& eū corripiedo excitare percutere nō palpare. ¶ Sex-
tus actus angeli est arcere demonū potestates: sicut fe-
cit raphael de asmodeo qui suffocauerat septem viros
sare. Job. 5. Cōsimiliter sacerdos arcere debet malos
homines per censuras ecclesiasticas: demones etiā p
conjuraciones sacras: ne noceant bonis viris. ¶ Septi-
mus actus angeli est orare. vnde legimus Actus. 16. q
paulo apparuit angelus per vīsum in specie viri mace-
donis dicens. Transiens macedonias adiuua nos: qui
dicitur macedonibus prepositus fuisse: qui eoruz a pau-
lo petyt salutem: sic sacerdos pro salute populi tenetur
orare. ¶ Octauus actus angeli est congaudere penitē-
tibus de peccatis. Luce. 15. Gaudent est angelis dei su-
per vno peccatore penitentiam agente. & penitentiam

populi gaudium debet esse sacerdoti. ¶ Nonus actus
angeli est punire. 4. Regum. 19. Venit angelus domi-
ni & percussit in castris assyrioz: centus octoginta milia
hoiuz: sic decet sacerdotes excoicationū sententiā ferre
contra contumaces & rebelles. ¶ Decimus actus an-
geli est laudare. Esa. 6. Clamauit alter ad alterū & dice-
bant. Sanctus sanctus sanctus dominus deus exerci-
tuum. Hoc etiā sacerdotibus dinoscitur conuenire. i.
Esdre. 3. Steterūt sacerdotes in ordine suo vt laudaret
dominus. ¶ Ultimo angelus est sine sumptu sicut pa-
tuit in angelo. Tobie. 5. qui magne fuit vtilitatis: & par-
ui sumptus. Similiter sacerdotes relicta cupiditate
rerū temporalium de decimis & oblationibus viuunt.
Similiter cum spiritualia ministeria largiuntur: nihil
pro eisdem recipiunt pro mercede: ne symonie vitio ma-
culentur. ¶ Item notandū q angelib; habent quattuor
conditiones quibus sacerdotes conuenit eos imitari.
¶ Sunt immateriales. ¶ Primo angeli sunt im-
¶ Sunt intellectuales materiales. Spūs enīz sūt
¶ Sunt motores orbū. qui carnes & ossa nō habēt:
¶ Sunt rectores hominū. & tales debent esse sacerdo-
tes per cōtinentia: vt motus passionum non sequantur.
In cuius figura dictum est Petro. Caro & sanguis non
reuelauit tibi. Math. 15. Verbo deus de lapidibus. c. 3.
dicit quattuor de allectorio. ¶ Primo q ille lapis nō ge-
neratur nisi in gallis castratis. Scdo q extinguit sitiz.
¶ Tertio q reddit homines honorabilem. Et quarto di-
sertum. Iste lapis moraliter designat continentia cleri-
cales: qui non inueniunt nisi in his qui se refrenāt a car-
nis desiderijs propter meritum vite eterne. Matthei.
19. Sunt eunuchi qui semetipsos castrauerunt propter
regnum celoz: hec virtus extinguit sitiz fomitis car-
nis infecte & illicita desideria carnalis concupiscentie.
Sap. 10. Data est illis aqua d; petra altissima & requies
sitis de lapide duro: lapis durus est continentia. Durū
est enīz contra stimulos carnis recalitrare. hec virtus
reddit honorabilem: sicut incontinentia reddit confu-
sibilem. Judith. 14. Una mulier fecit confusionē in do-
mo nabuchodonosor. Dec etiā virtus reddit homi-
nem disertum. i. eloquentem & acceptum in loquendo:
tam in oratione q; in predicatione. Et per oppositū sa-
cerdotes infames de incontinentia: nec digni sunt ora-
re vel predicare. Sunt ergo primo sacerdotes imma-
teriales et substantie separate. In cuius figura dicitur de
Nathā propheta. Et quasi adeps separat? est a carne.
Et de talib; probis angelia dicitur in ps. 103. Qui facis
angelos tuos spiritus. ¶ Secundo angeli sunt intelle-
ctuales pleni scientia & veritate: & sacerdotes pollere de-
bent scientia sacre scripture: & ideo cōuenienter est san-
ctum. extra. de magistris: & ne exigant aliquid pro licē-
ti docēdi capitulo. Quia a nōnullis. q; magister in theo-
logia semper i metropoli habeatur. qui doceat omnes
sacerdotes. Omnes autem taz cathedrales ecclesie q; alie
in quibus suppetunt facultates doctores habeant
in grāmatica: qui clericos ecclesie gratis instruant: et
etiā alios iuxta posse. Hec est sententia illius capituli
& eodem titulo. capitulo. Quoniam ecclesia. & capitulo.
Quanto gallicana. habetur q; magistri debent institui
per singulas ecclesias cathedrales et eis beneficia assi-
gnari qui pauperes gratis doceant & informēt. Et ideo
signanter dicitur Aggei. 4. Interroga sacerdotes lege. 3.
super qđ verbum dicit Hiero. Considera sacerdotum
officium esse de lege interrogatos respondere: si sacer-
dos est sciat legem domini si ignorat legem domini ip-
se se arguit non esse sacerdotem domini. Malachie. 4.
bolkot, v 3

Plinius.
Jfidorus.
Crisost.
Jfidorus.
Quarta.
Quinta.
Sexta.
Septima.
Octauo.

Nona.
Decima.
Undecima.
Quattuor cō-
ditiones ange-
loz sacerdo-
tes debēt imi-
tari.
Prima.
Castitas red-
dit hominem
honorabilem.
Secda.
Sacerdotes
debēt cō docē-
di

Tertio

Labia sacerdotis custodiunt legem et scientiam de ore eius requirent: quia angelus domini exercituum est. Tertio sunt motores orbium a quibus causatur et generatur quicquid inter corpora procedit ad esse. Sic officium sacerdotum est monere nobiles et potentes: quorum virtute reguntur subditi ad cultum dei. Figuratur hoc Joas. 5. de angelo qui descendebat secundum tempus in piscinam post motionem aque: et qui primus descendisset in piscinam sanus fiebat. Piscina multe aque est persona magne potentie. In hanc descendit sacerdos et curatus quando eius conscientiam examinat de delictis: movet aquam quando de limitat sua potentia ad regulas iuris divini. Quarto sunt angeli rectores hominum custodes secundum sanctos. Et eodem modo sacerdotes et curati qui pro subditorum animabus coram domino habent respondere. In psal. 90. Angelis suis mandavit de te: ut custodiant te in omnibus viis tuis. Sed pro dolor his diebus verificatur nimis illud Job. cap. 3. Ecce qui servavit ei. i. domino non sunt stabiles: et in angelis suis reperit pravitatem. Sicut enim quidam de modernis sacerdotibus.

Quarta

Quidam angeli sathane per discordiam.
Quidam angeli apostatici per superbiam.
Quidam incubi per luxuriam.

Quadruplex
vicia malorum
angelorum quibus
mali sacerdotes
parant.

Primi

Quidam angeli abyssi per avaritiam. Quidam sunt angeli sathane et sunt primi. i. per discordiam. Sathan enim interpretatur aduersarius: et tales de omni briga aduersitate et discordia se intromittunt: conspirant prelia: ingrediuntur pugnas: exercent atrocitatem: ut vir quis possit inuenire comitium predonum que non habeat confortium sacerdotum. Isti sunt similes sacerdotibus baal. de quibus 3. Reg. 18. dicitur quod incidebant se cultris et lanceolis usque ad sanguinis perfusionem. Demones multum letantur in effusione sanguinis humani: quilibet talis figuratur per angelum: de quo Prover. 17. Semper malus surgit querit angelus malus mittetur contra eum. Secundo sacerdotes sunt angeli apostatici per superbiam. Eccl. 10. In initium superbie hominum apostatare a deo. Hi sunt similes sacerdotibus dagon: de quibus dicitur. i. Reg. 5. quod non calcant sacerdotes dagon et omnes qui ingrediuntur templum dagon super limen templi. Limen super quod calcatur perfectionem designat humilitatis: super quod stabiliter stant viri sancti. Istud limen non calcant sacerdotes ambitiosi et superbi: qui ad prelationes et altiores dignitates aspirant: continue adulantur regibus et principibus: et eos infatuant et finaliter decipiunt. Et sic deceptus fuit Antiochus rex syrie in templo Nanees consilio sacerdotis: sic dicit. 2. Mach. 1. Tertio sacerdotes moderni sunt angeli incubi per luxuriam. Incubi vel incubones secundum Irido. 8. ethi. mo. ca. vlti. in fine a romanis dicuntur fauni: sunt etiam ut creditur demones corpora assumentes: vel sibi iungentes. et sic mulieribus se immiscentes. Et demones incubi dicuntur nonnumquam generare gigantes: ita sacerdotes per vehementiam voluptatis gignunt contra pingues grossos et corpulentos. Hi possunt dici sacerdotes priapi vel beelphegor. Sicut enim idolum Noab supra motem phegor. Unde secundum locum dicitur beelphegor. Interpretatur enim idolum ignominie et representat priapum quez latini dicunt deum hortorum. Sicut enim iuuenis quidam de lapsaco ciuitate bellepontii. quez propter magnitudinem membri virilis expulsus de lapsaco in numerum deorum greci lubrici transtulerunt secundum Irido. 8. ethi. cap. xi. Dunc vltimum deum excolunt non pauci sacerdotes moderni discipuli illius maligni angeli: de quo loquitur Paulus. 2. Corinth. 12. Datus est

Secundi

Tertij

Iridosus

De priapo

Iridosus

Quart

mibi stimulus carnis mee angelus sathane qui me colaphiget. Quarto sacerdotes moderni sunt angeli abyssi per avaritiam. Terra namque abyssum. i. infernum creditur continere. Unde sacerdotes terrenis dedit: lucris videlicet et mercationibus angeli abyssi dici possunt imitatores illius angeli de quo Apo. 9. Locuste habebant super se regem angelum abyssi: tales fuerunt sacerdotes Belis quorum vestigia non nisi per cineres sunt cõperta: et ideo iuste trucidati Daniel. 14. Sicut istorum facta post mortem corporis erunt nota: et ipsi pro meritis puniti pena perpetua ab illo qui angelis peccatibus non pepercit: sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit in iudicium cruciandos reservari. 2. Pet. 2. Non sic boni sacerdotes: quibus dicitur Esa. 61. Vos sacerdotes domini vocabimini ministri dei nostri. 2. Matthei. 4. Ecce angeli accesserunt et ministraverunt ei.

Lectio. CLXXXIII.

Hi autem et glacies sustinebant vis ignis: et non tabescebant: ut scirent quoniam fructus iniquorum exterminabat ignis ardens in grandine et pluuia coruscans. Hoc autem iterum ut nutrentur iusti etiam ignis sine virtutis oblitus est. Creatura enim tua tibi factori deserviens excandescit in tormetis aduersus iniustos: et leuior fit ad benefaciendum pro his qui in te confidunt.

Declarato supernaturali beneficio quo filij israeli deserto sustentati fuerunt a domino. redit auctor ad enarrandum de mirabili supplicio illato egyptijs in egypto. Beneficium autem hebreis collatum fuit pluuia manne de aere ad eos sustentandam.

Supplicium autem illatum egyptijs fuit pluuia niuis et grandinis. tonitrua et fulgura ad egyptios terribiliter flagellandum. Sicut enim Exod. 9. narratur inter decem plagas: hec fuit vna: quod deus pluit grandines super terram egypti: et cum grandine fuit ignis admixtus: quod mirabili pluuia occisa sunt omnia que inueniebantur in agris ab homine usque ad pecus. Ligna vero et herbe contracta sunt in tota terra egypti. In terra lessen ubi habitabant filij israel non erat grandio talis. In comparando ista duo adinuicem: beneficium videlicet et supplicium: docet auctor quomodo ignis contra naturam diuino subseruiebat miraculo vtriusque. Et circa hec duo facta.

Primo narrat miraculi conditionis circumstantiam. Secundo narrat ipsius miraculi veram causam. Secunda ibi. (Creatura enim tua.) Quantum ad primum dicit quod (nix et glacies sustinebant vim ignis) ut cum simul de aere descenderunt et essent sufficienter approximata sic quod ignis potuisset naturaliter resoluisse niuem et grandinem: et nix cum grandine extinxisset ignem: nullum eorum egit in aliud: sed nix et grando manserunt in sua frigiditate sicut ignis in suo calore. (Et non tabescebant) ut esset similia pene infernali: ibi enim transitur ab aquis niuium ad calorem niuium. Job. 24. Sicut autem istud miraculum ideo ostensum egyptijs et israelitis ut exirent de egypto. (quoniam fructus iniquorum exterminabat ignis ardens in grandine) quod fuit terribile tactui: et pluuia coruscans quod fuit terribile visu. Sicut enim ignis non exercuit acuitatem propriam circa grandinem in supplicio: ita nec circa manu

na in beneficio. Nam hoc fuit mirabile sicut in fra dice-
tur qd manna qd ad exiguum solis radium liquecebat:
ad calorem ignis durecebat. Et hoc est qd subdit (hoc
ditez iterus) ignis. Sed (vt nutriendur iusti sue virtu-
tis oblitus est) Quia non resoluēbat sed potius conser-
uabat māna in natura sua vt nutriendi iusti filly israel
in deserto. Consequenter assignat huius miraculi cau-
sam: et est obedientia creature ad diuinam voluntatez:
que sicut instrumentum diuine voluntatis aliquando
excandescit in tormentum aduersus maluz: cum tamē
deo placuerit: et aliquando renitescit non agendo ad so-
latium iustorum: cuius deus hoc voluerit ordinare. Dan.
3. Chaldei fornacez accedentes ab igne consumpti sūt
in quo pueri custodiebantur illesi. Secit autem domi-
nus medium fornacis quasi ventum rozis flantem: et
pueros omnino non tetigit ignis: neq; contristauit rē.
Dec est sentētia littere (ignis sue virtutis oblitus est)
Ignis in scriptura sacra charitatez designat. dicente sal-
uatore. Luce. iz. Ignem veni mittere in terras. Unde
et spiritus sanctus qui est charitas patris et filij: in specie
ignis misus est. Actu. 2. Ratio huius similitudinis qua-
druplex esse potest.

Primo quia ignis iter cetera elemēta ē maioris actiuitatis
Secundo quia maxime tendit sursum.

Tertio quia ignis crescit in infinitum per appositio-
nem combustibilium sicut dicitur. 2. de anima.

Quarto: quia ignis est quasi forma omnium elemen-
toz. Sic iter virtutes charitas est magis actiua. Amor
enim sicut Gregorius nunquā est ociosus: operatur enim
magna si est: si autem operari rennuit: amor non est.

Secundo charitas tendit sursum. Nam incipit a deo
et omnia ordinat in deum: et sicut ignis maxime calefa-
cit ad superius: minus ad latus: minime ad dorsum: ita
habens charitatem maxime diligit deum: minime seipm
et proximum: et minime corpus et mundum. Tertio
charitas crescit in infinitum. Nam bonis operibus an-
getur: nec finē habet augmenti in vita pēnti. Quarto
vocatur forma altarum virtutum: quia sine charita-
te nullus virtutis actus meritorius esse potest: De illo
autem igne modernis temporibus fere adimpleta ē p-
phetia saluatoris. Mathei. 24. Abūdabit iniquitas et
refrigescet charitas multoz: vt merito disci possz. ignis
virtutis sue oblitus est. Ubi notandum qd de obli-
uione quadruplici homines sunt arguendi. 1. 3.

De obliuione diuinorum beneficiorum.

De obliuione proprioꝝ delictozum.

De obliuione familiarium amicozum.

De obliuione salutarium mandatoꝝ. Primo ar-
guendi sunt peccatores de obliuione beneficiorum. de
quibus dicitur in ps. 77. Obliti sunt benefactoruz eius
et mirabilium eius, que ostendit eis. Secundo arguendi
sunt homines de obliuione proprioꝝ delictozum. Il-
la enim habenda sunt in memoria. vt pro eis indulgen-
tia supplicetur. exemplo ps. 65. qui ait. Iniquitatem si
aspexi in corde meo. Et iterum. 50. Iniquitatem meam
ego cognosco et peccatum meuz contra me est semper.
Istud est contra nonnullos qui aliena delicta: semper
in prospectu aspiciūt et peccata propria non aduertunt:
Contra quos dicitur. Hene. 50. Obsecro vt obliuiscaris
sceleris fratrum tuoz. Tertio arguendi sunt de obli-
uione familiarium amicozum: et maxime cum fuerint
mortui. Magna ingratitude est: tunc amicos deserere
cum nostra amicitia primo inceperint indigere. Amici
enim nostri qd diu viuunt poterant se iuuare i his que spe-
rant ad meritū vel demeritū: s; cū fuerit mortui. sūt

ad merendum penitus impotentes: et tunc non habent
aliquod refrigeriū vel refugiū: nisi ad amicos si quos
in vita post se reliquerunt. vt dicat quilibet illoꝝ il-
lud Job. 19. Misere mini mei saltem vos amici mei: qz
manus domini tetigit me. Hi autem de quattuor generi-
bus hominum conqueruntur qui sunt isti.

Successores occupantes progenitoꝝ hereditates.

Executores defraudantes defunctoꝝ voluntates.

Professores non pensantes fundatoꝝ pietates.

Mendicatores non reciprocantes benefactoribus

suis grates. Primo sūt heredes ingrati qui succedūt
parentibus in terris bonis et redditibus que illi aut su-
pribus vel sanguine conquisserunt: isti obtinent sine la-
bore: tamen vix semel in anno pro eis dicit faciunt vna
missam. Nota Auiē. 57. hic et multa que ibi dicuntur de
memoria. Eccles. 6. Si quis genuerit filios centum. et
infra: obliuione delebitur nomen eius. Secundum
genus hominum de quo mortui conqueruntur sunt exe-
cutores falsi et fraudulentī defraudātes eozū vltimas
voluntates: contra quos. 13. q. 1. vltima voluntas defun-
cti omnibus modis seruetur. Hoc autem a iure nature
processit. Liberum enim debet esse qd iterum nō redit
ad arbitrium. Unde Alexander nequā libro suo de na-
turis rerum ostendit naturam de proportionibus non
solum pulchram: sed etiam necessariam iuris peritis in
casu. hoc probat hīs verbis. Quis legem romanā volū-
tati testatoris intelligit satisfecisse: nisi in proportionuz
naturis instructus sit. Igitur quidam doloris deu-
tentus videns animas soluendam esse legibus huma-
ne seruitutis condidit testamentuz sub hac forma ver-
boꝝum. Si vxor mea pregnans rem melioris sexus eni-
tatur: delege puero duas partes hereditatis. vxori ter-
tiam. Si feminea prole secundetur gaudeat vxor dua-
bus portionibus filia tertiam percipiat. Viro itaq; sol-
uente debitum nature tributum vxori eius Lucina fa-
uens masculuz et femineā prolem concessit. Que situm
est enim quid iuris. statutuz est a iuris pragmaticis he-
reditatem in septem portiones eē diuidendaz. Assigna-
te autē sunt quattuor partes puero. due partes vxori.
et vna puella. Liber enī debet esse supreme voluntatis
stilus. et liberum qd iteruz non redit ad arbitrium. pre-
tulit autem ea portione masculinam prolem vxori qua
pretulit vxorez proli feminee. videlicet in dupla. Ideoq;
recte dicitur est iudicium hereditatis familie. Dec Ale-
xander. pragmaticus dicitur causator. pragmatica nāq;
grece dicitur causa latine. Unde pragmatici dicuntur
iuris periti qui causas et negocia decidunt. Hi autē frau-
datores vltimarum voluntatuz sacrilegi sunt et fures et
pauperum necatores. 13. q. 1. Clerici rē. De talibus co-
querit defunctus dicens in ps. 30. Obluioni datus suz
tanq; mortuus a corde. Sed felices potius executores
qui dicere poterūt illud ps. 43. Nec oblitus sum te: nec
iniquē egimus in testamento tuo. Tertium genus ho-
minum de quibus mortui conqueruntur sunt profes-
sores non pensantes fundatoꝝ pietates. Hi sunt religio-
si possessionati manerys: redditibus et omnibus bonis
ditati: non solum ad necessitatem imo ad voluptatis su-
perfluitatem: qui vix nouerunt nomina suozum fun-
datoꝝ: quozū quilibet potest de eis dicere illud Dsee.
13. Saturati sunt et lenauerūt cor suū: et oblitus sum mei:
saturati sunt per gulam. lenauerunt cor suuz per super-
biam: et oblitus sum mei per negligentiam. Quartum
genus hominum de quibus mortui conqueruntur: sūt
mendicatores non reciprocantes benefactoribus suis
grates qui temporalia bona recipiunt et spiritualia non
bolkot. v 4

Quattuor gēna
hoiuz de qibz
mortui que-
runtur.

Primo

Autēna.

Secūdo

Alex. neq;

Alie volūta-
tes defunctoꝝ
sunt iplēde.

Tertio

Nota 3 dicit
tes abbatias
et monasteria
pinguia
Quarto

Ignis chari-
tate designat
de quattuor.

Primo

Secūdo

Tertio

Quarto

Oblitio qua
druplex.

1

Primo

Secūdo

Tertio

retribuunt vt deberent: qui benefactoribus adulantur donec recipiant & cum receperint deuotionibus & precibus non recopensant. Contra quos Eccli. 37. dicitur Non obliuiscaris amici tui in animo tuo: & non inemor sis illius in operibus tuis. Quarto arguedi sunt homines de obliuione salutariu mandatoru: profunditas enim peccandi & inueterata consuetudo male uiuendi admittit quasi memoriam diuinorum mandatorum. contra quos ps. iis. gloziatur quis se peccasse fateatur. dicens. Erraui sicut ouis que perijt quere seruum tuu: quia mandata tua non sum oblitus.

Lectio. CLXXXIII.

Propter hoc etiam in omnia tunc transfigurata omnium nutriti gratie tue deseruebant ad voluntatem horum qui a te desiderati sunt vt scirent filij tui quos dilexisti domine: quoniam non natiuitatis fructus pascunt homines: sed sermo tuus hos qui in te crediderint conseruat.

Bisita generalis forma mirabilis que deus exercuit circa populum hebreorum in deserto gubernado: & circa populum egyptiorum in egypto eos flagellando. vs. obedientia creature ad diuinam voluntatem: In ista parte eandem obedientiam applicat singulariter ad illam cibationem gloriosam: qua per manna populum suu quadraginta annis in deserto pascit. Et circa hoc duo facit.

Nam primo ostendit miraculi qualitatem.

Secundo miraculi utilitatem. Secundo pars ibi. Ut scriberet filij tui. Fuit autem miraculi magnitudo ineffabilis: in hoc quod omnia cibaria videbantur transfigurata. i. transubstantiata cullibet in quodlibet sub specie ipsius manne: quod vnicuique sapiebat illud genus cibi quod magis dilexit: & hoc est quod dicit. (propter hoc). i. quod omnis creatura factori deseruiuit ad nutum: ideo etiam (tunc in omnia transfigurata). i. cibaria vel cibos quibus homines pascuntur transfigurata in omnia secundum apparentiam & in dicitum comedentium: quia quod prius sapiebat vnum cibum postea videbat aliud & tertio tertius: & sic quodammodo omnia ad esum humanum pertinentia transfigurata: & in omnia (omnium nutriti gratie tue). i. voluntati gratiose populum nutriente seruebant ad voluntatem horum qui a te desiderati sunt. i. adoptati & dilecti. Nec est ergo miraculi qualitas. Et sequitur eius utilitas & in formatio. vs. fidelium vt cognoscatur quod non solum fructus per consuetum cursu nature producti conseruabatur homines in vita naturali: sed etiam sermo & imperium producentis de quolibet quicquid placet. Et hoc est quod dicit. (Ut scirent filij tui dicit: quoniam non natiuitatis fructus pascunt homines). i. fructus per consuetum modum nature procedentes: (sed sermo tuus). i. manna celitus datum ad sermone tuu: (hos qui in te crediderint conseruat. Dilexisti dicit) (Dilectione sua deus ad hominem quatuor modis magnificat & commendat.

Preuenit. n. tarditatem nostre beniuolentie.

Abluit feditatem immunde conscientie.

Superat quantitatem nostre sufficientie.

Preparat voluptates perennis affluentie. Primo dico quod sua dilectione ostendit in hoc quod preuenit tarditatem nostre beniuolentie. i. Joa. 4. In hoc est charitas: non quasi nos dilexerim deum: sed quoniam ipse prior dilexit nos Unde Berni. Dulcis Jesus primus es in accessu: & vlti

mus in recessu: et ideo conuenienter cor humanum exigit sibi dari. Proverb. 23. Fili mi prebe mihi cor tuu. Sic enim ipse primus in accessu preueniendo voluntatem ad eum auertatur. et vltimus in recessu: quod prius natura & casualitate homo recedit a deo per peccatu: quod deo derelinquat subtrahendo gratiam. Ita cor humanum primum est inter partes corporis quod uiuit: & vltimum quod morit. In cuius figura dicitur Exod. 13. Sanctifica mihi omne primogenitum: i. omne cor humanum quod intra membra corporis primogenitum dici potest. Et hoc est quod signat dicitur Matth. 22. Diliges dominum deum tuu ex toto corde tuo & ex tota anima tua. Secundo ostendit christus suam dilectionem ad nos in hoc quod abluit feditatem immunde conscientie. Deleuit enim peccatum originale per sanguinis effusione: delet peccatum actuale per sacramentali penitentie lotionem: & hoc est quod nobis commemorat Johannes Apocal. 1. Dilexit nos & lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Sanguis significat amorem & causat amorem. Vni sanguine complexio naturaliter sunt amatiui: & iuuenes magis amatiui quam senes propter sanguinis abundantiam ampliore. Narrauit Hieronymus contra Iovinianum. lib. 1. allegans xenophontem hec scripsisse de infantia Lyri maioris. Scribit. Inquit Hieronymus. xenophon occiso Abzadaco viro quem patre teon vixit miro modo dilexerat collocasse se iuxta corpus: & confosso pectore sanguine sui mariti vulneris in fudisse. Isto modo moraliter aie deuote ipse fideles Iesu christi videant contemplantum maritum suu occisum: & non casualiter: sed pro eorum amore ipse defunctum: collocet se iuxta corpus: sacrum crucifixi: & illud tam voluntate quam intellectu quasi duobus brachijs amplectentem confodiatur pectus suum gladio doloris & contritionis ac compassiois: vt inde sanguis amoris erumpat: & in vulnera saluatoris transcurrat. Ad Debre. 9. Sine sanguinis effusione non fit remissio peccatorum. Et hoc est quod suadet apostolus ad Eph. 5. Ambulate in dilectione: sicut & christus dilexit nos & tradidit semetipsum pro nobis. Tertio christus ostendit ad nos suam dilectionem maximam in hoc quod superat quantitatem nostre sufficientie. Plura enim nobis tribuit quam perfecte intelligere et considerare sciamus: nec sufficimus suum amorem recopensare. Vni apostolus ad Eph. 4. vocat charitatem christi nimiam. Propter. inquit. nimiam charitatem que dilexit nos. Sic enim dicit Chrysostomus de reparatione lapsi. Nemo amicorum carnalium etiam si sit in his partem modum insaniens: ita exardescere potest in amore dilecte sue: sicut deus effundit in amore animarum nostrarum. Quatuor enim defectus in dilectione hominum experiri contingit: a quibus amor diuinus est totaliter alienus. Sunt enim aliqui qui ligantur. non tamen reamant amatores suos: sicut sunt in gratia contra dilectionem dicitur puerbo. 8. Ego diligentes me diligite. Et Boetius. 3. de consolatione phyllo. dicit. Pulcherrimum diuitiarum genus est: amicos inuenisti. Sunt qui diligunt: sed propter proximam utilitatem. Indigent enim beneficium amicorum. Contra quos Seneca in quadam epistola. Negociatio est amicitia que ad commodum attendit: & Aristotele. 8. Ethico. Lii sit amicitia propter utile: propter delectabile: & propter honestum: diligentes propter utile sunt minimi amici inter omnes. Et hoc etiam deplangit Quidius primo libro de ponto. Turpe quidem dicitur: sed si modo vera fateamur: Vulgus amicitias utilitate probat. Sed per oppositum deus diligit nos non propter suam utilitatem qui nostris non indiget bonis: sed diligit nos ad fructum nostrum. Ephe. primo. Gratificauit nos in dilecto filio suo gratis: id est gratos nos sibi fecit. Osee. quatuordecimo. Sanabo contritiones eorum: & diligam eos spontanea. Tertii sunt qui diligunt hominem: sed non nisi in prosperitate & felicitate sua: de quorum quolibet ve

Quarto.

Inueterata consuetudo peccandi admittit memoriam mandatorum dei.

Cor est prima pars corporis quod uiuit & vltimum quod morit: ideo dicitur primogenitum.

Secundo.

Sanguis significat amorem & causat amorem.

Hieronymus

Passio est dulcedo est.

Tertio.

Chrysostomus dicit maximus amor ad animas nostras.

Quatuor defectus in dilectione hominum.

Secundus

Seneca. Aristotele

Quidius.

Tertius.

De hoc suus dilectionem magnificat. quadrupliciter.

Primo.

De nos charitate preuenit

rificatur illud Boetij. 3. de consolatione. prosa. 5. Quem felicitas amicum infortunium facit inimicum. Unde dixit quidam. Exemplo didici q̄ prosperitatis amici Res amplectuntur: non nos: sed nostra sequuntur. Et iterum metricus. Non sunt persone: sed prosperitatis amici. Quos fortuna tenet dulcis: acerba fugat. S; per oppositum christus tunc maxime diligit: quando homo a mundo deseritur: et a malis hominibus agitur. Unde ps. 4. Dicit deus. Cum ipso sum in tribulatione: eripiam eum et glorificabo eum. ¶ Quarto. in mundanis amicis reperitur defectus: quia multi diligunt viuentes: et mortuos persequuntur et odiunt: cuiusmodi sunt nonnunq̄: fratres: filij: vxor: seruus: et executor. Cum enim homo fuerit defunctus: tunc illi qui de bonis suis eum magis iuuare deberent spoliant et predantur: et sibi appropriant quicquid possunt. Unde metricus dicit. Post mortis mortuum vertit dilectio dorsum. Sinita vita finit ac amor ita. Per oppositum christus diligit amorem dum viuere et longe amplius post mortem. Joā. 13. Cum dilexisset suos qui erant in hoc mundo: in finem dilexit eos. idest in perpetuum dilexit eos. Hierem. 31. In charitate p̄petua dilexi te. ideo attraxi te. ¶ Quarto. ostendit deus suam dilectionem ad nos in hoc q̄ preparat nobis voluptatem perennis affluentie. Unde 2. ad Thessal. 1. Dilexit nos: et dedit consolationem eternam. Que quanta sit: sancti nituntur exprimere et non possunt. Unde Augustinus de moribus ecclesie. Tanta est pulchritudo iustitie: tanta est iocunditas vite eterne. hoc est. incommutabilis veritatis et sapientie: vt etiam si non liceret in ea amplius manere q̄ vnus diei hora propter hoc solum anni huius vite innumerabiles: plene diuitijs et circumfluentia temporalium bonorum certe meritoq̄ contemnerentur. Et Chrysostomus de reparatione lapsi. Si quotidie oporteret tormenta perferre: si ipsam gebennam paruo tempore tolerare pro eo vt christum possimus videre in gloria viuente: sanctorum eius numero sociari. nonne erat dignū pati oē q̄ tristis est modo: vt tūc tanti boni tanteq̄ glorie participes haberemur?

Lectio. CLXXXV.

¶ Quod enim ab igne non poterat exterminari: statim ab exiguo radio solis calefactus tabescebat: vt notus omnibus esset: quonia oportet preuenire solem ad benedictionem tuam: et ad ortum lucis te adorare. Ingrati enim spes tanq̄ hybernalis glacies tabescet et disperiet tanq̄ aqua supernuacua.

¶ **Q**uod auctor declarauit de illo manna quod deus dedit patribus in deserto: quante fuerit dulcedinis in delectando. In ista parte p̄sequitur quante fuerit fortitudinis in durando. Erat enim ipsius mira conditio: quia cum esset liquefactibilis: non liquefiebat ab oī calore igneo: sed a calore solari.

¶ Primo ergo ponit istius liquefactionis diuersitatem. ¶ Secundo subdit mirabilis conditionis utilitatem. Secunda pars sibi. (Ut notus esset omnibus.) ¶ Circa primum dicit sic. (Quod enim ab igne non poterat exterminari. idest resoluī statim ab exiguo radio solis) orientis: quādo videlicet radius solis sunt debilissimi ad calefaciendum: tum quia cadit oblique super terrā:

tum quia frigus noctis dominatur in aere (calefactus tabescebat) et deficiebat. Exod. 16. Cumq̄ icaluisset sol liquefiebat: et ante solis ortum colligebant illud. Sinis siue utilitas fuit duplex: vna quo ad bonos vt essent p̄moniti quo tempore debebant illud colligere: et quantum ad hoc dicit (vt notum omnibus esset) hebreis in deserto: (quonia oportet preuenire solem.) idest ortum solis (ad benedictionem.) idest ad colligendum manna quod erat eis benedictio: videlicet beneficius datum a deo. Unde Exodi sextodecimo. Colligebant autem singuli mane quantum sufficere poterat ad v̄scendum. (et ad ortum lucis te adorare) pro beneficio manne: quod colligi debuit sumo mane. Querunt multa mirabilia circa cibum istum. ¶ Primum. quia regulariter dabatur omni nocte in abundantia pro toto populo. ¶ Secundo. q̄ colligentes singuli certā mensuram scilicet gomoz: satis inueniebant cū illud domi deportassent quantumq̄ essent edaces: nec qui plus collegerat habuit amplius: nec qui minus parauerat repperit minus. ¶ Tertio. q̄ non poterat seruari per noctem vsq̄ ad mane: sed si seruabatur scatebat vermibus. Et tamen feria sexta debebat pro duobus noctibus colligi: quia sabbato non inueniebatur in agro: et tunc optime per duos dies potuit seruari. ¶ Quarto fuit mirabile q̄ ad modicum radium solis liquefiebat: et ab igne duresebat. ¶ Quinto. q̄ sapiebat vnusquisq̄ secundum suam voluntatem: saltem de bonis. vt superius dictum fuit. ¶ Sexto. q̄ poterat redigi in puluerem et transformari in panes: et ideo merito poterat dici dei benedictio. ¶ Secunda utilitas proueniens ex ista liquefcentia ad ortum solis: et resistentia ad calorem ignis: fuit quantum ad malos: q̄ si negligeret preuenire solem: et differret expectando diutius ad colligendum: frustrarentur spe sua manna tabescente et disperente: sicut aqua. Et hoc est quod subdit ad litteras. (Sicut enim ingrati spes.) idest manna speratum durare ab ingrato: qui non credidit mandato domini de tempore colligendi: (tanquam hybernalis glacies.) idest hyemalis non vernalis. (tabescet et disperiet tanquam supernuacua:) quia veniens colligere post ortum nihil inueniebat: sed totum erat liquefactum. Iste est sensus literalis. Exponitur tamen de christo sole iustitie: cuius ortum ad iudicium oportet preuenire ad habendam illam benedictionem. de qua Marti beatus vigesimo quinto. Venite benedicti patris mei etc. et oportet ad ortum lucis: idest in aduentu iudicis adorare: et tunc ingrati spes tabescet ingrati spes tabescebat. ingrati sunt deo multipliciter peccatores.

¶ Quidam enim dona dei non recogitant. ¶ Quidam eum de suis beneficijs non honorant. ¶ Quidam ei sua beneficia exprobrant. ¶ Quidam contra eum per beneficia pugnant. ¶ Primi sunt ingrati. qui nunq̄ ponderant preconcessa: sed semper aspirant ad habenda: et non quid receperint de preterito: sed quid recepturi sunt prospiciunt de futuro. Et hec est prima ac potissima causa ingratitude. sicut dicit Seneca tertio de beneficijs fere in principio. Prima. inquit. omnium ac potissima causa ingratitude est. q̄ nouis semper cupiditatibus occupati. non quid habeamus: sed quid petamus inspicimus. Non in id quod est: sed in id quod petimus intenti sumus. Quicquid est domi: vile est. Sequitur autem vt vbi quod acceperis leuiter noueris: cupiditas fecit q̄ dator eorum non sit in precio. Et ideo non immerito

Terius.

Quarto.

Terius.

Quarto.

Augustinus de gloria ciuitatis.

Chrysostomus.

Ser mirabilia circa collectionem manne. A Primum, Scdm.

Tertio.

Quarto.

Quinto.

Sexto.

Scdo.

B Petrosus sicut deo ingrati quatuor modis.

Primo.

Seneca.

Primo.

Seneca. cōquerebatur Epicurus assidue. sicut refert Seneca consequenter q̄ aduersus preterita sumus ingrati. Et quecunq; percepimus bona ad memoriā non reducamus. Nec inter voluptates numeremus cum certior nulla sit voluptas quāz que iam eripi non potest: presentia bona nondum tota in solido sunt: futura pendent & incerta sunt. Et ideo cōcludit Seneca q̄ ad hoc q̄ non ingrati sumus indigemus bona memoriā: quia si ad perfectam scientiāz sufficit quedam semel didicisse: que semper postea sciuntur: quedam vt sciuntur nō est satis didicisse. Intercedit enim eorum scientia: nisi contineatur: geometriam dico & sublimium cursum: ita beneficia quedam magnitudo non compatitur excedere quedam minorā: sed numero plura effluunt: q̄ non frequenter illa tractamus: nec libenter quid cui debeamus: recognoscimus. Sed hic posset esse dubius an tales beneficia non recognoscētes: sed obliuioni tradentes debeant dici ingrati. Et cum Seneca cū Eburcio amico suo de hac materia disputaret: Eburcius tales non ingratos: sed oblitos vocare solebat: tanq̄ ea res ingratum excuset que facit aut per hoc accidat alii cui vt non sit ingratus cum hoc non accidit nisi ingrato. Et ideo distinguit Seneca consequenter de ingratia sic. Ingratus est qui beneficiū se accepisse denegat quod accepit. Ingratus est ille qui dissimulat: ingratus est qui non reddit. Ingratissimus omnium qui oblitus est. Et hoc probat. p̄mo quia alij qui sunt memores beneficiorum: lz non reddunt: sentiunt tamen in animo se esse debitores: & possunt ex facili occasione ad reddendum induci. Isti vero: videlicet oblitū totum beneficiū elapsū est. Secūdo. quia ad reddendum homo multis indiget meminisse q̄d sine impendio potest. Et ideo nunq̄ voluit esse gratus qui beneficiū tam longe proiecit: vt extra conceptum suum poneret. De quo libet tali verificatur illud Ecclesiastici. 29. Ingratus sensu derelinquit liberantem se. Bene enim dicitur ingratus qui memoriāz perdidit illius quod semper sensisse debuit. ¶ Secūdo. sunt ingrati qui deum de suis beneficijs non honorant bonorum omnium largitores: pro beneficijs gratis impenſis: nec vel mentali agnitione: nec elemosinarum extrinseca largitione gratias recipiunt: similes porcis qui glandes continue comedentes ad arborē oculos nunq̄ erigunt: cuius fructu incessanter depascuntur. Contra quos Aristoteles quinto Ethic. capitulo octauo. ostendit q̄ in famulatu p̄portationabili cōmanent & cobabitant boni diues: & illi qui non possunt consimilia retribuere saltem gratiarū sacramentum sponte faciunt vt retributio sit. Hoc enīz propriū est gratie. Est etiam gratiarum actio quedā retributio: & quasi quoddam sacramentum in eo q̄ nō potest retribuere ad honorem vel valorem. Refamulari oportet ei qui gratiam fecit: id est ei seruire in recōpensatione collati beneficij. Vnc poete non ad veritatem: sed ad voluptatem fabulantes tres sorores eē finxerunt: que gratie nominabantur: sicut narrat Seneca de beneficijs libz. primo. que sorores & filie veneris & liberi patris s̄m aliquos dicuntur virgines: etiā complexis manibus vt chorū tripudiatum efficiant ridētes & perlucida veste ac soluta indute: quarū due sunt ad nos conuerſe: tertia vultum auertit. Virgines fuerunt: eo q̄ incorrupta & sincera intentione debent fieri beneficia: connexis manibus circulum quendam efficiunt: eo q̄ beneficium de manu ad manū transit: & tandem iterum redit ad auctores: ridentes sunt: quia beneficia bylarem debent habere datorem: perlucida

veste ac soluta induuntur: vel s̄m antiquos nude fuerunt: quia beneficia conspici volunt: & non latere. Est enīz amicitia beniuolentia non latens in contrapassis. octauo Ethic. Due conuertuntur ad nos: & tertia procedit auersa facie: quia beneficiū simplex a facilitate progreditur: sed dupla redit. Sunt liberi patris & filie veneris: quia propter amorem & liberalitatem beneficia dari debent. Cum ergo a deo continue beneficia recipimus: sibi cōtinue regratiari debemus. Unde dicit beatus Augustinus in epistola ad Marcellinum. q̄ nihil melius dicere possumus q̄ deo gratias. Quid inq̄. melius: vel animo geramus: vel ore proferamus: vel calamo scribamus q̄ deo gratias. Hoc enim dicere nihil breuius: nec audiri letius: nec intelligi gratius: nec agi fructuosius quicq̄ potest. Et ideo dicit Hermes trimegistus libro suo. qui logostileos dicitur in fine. q̄ non est conueniens deo thūs vel myrrham incendere: & sic eum adorare si non inquit gratias agentes adoremus. De sunt enim s̄me incensiones cum gratie deo aguntur a mortalibus. Sed timendum est q̄ iam nimis verſificetur prophetia apostoli secunde Thimotei tertio. In nouissimis diebus instabit tempora periculosa: & erunt homines seipsos amantes & ingrati. ¶ Tertio. sunt quidam ingrati qui deū de suis beneficijs exprobrant ad modum vxoris ingrate: pro qua vir in collostergio positus: cuius enormitatem vxor ei deinceps improperant in perpetuum. Istam imitari videntur qui christo suorum vulnere fatne iurando impropertant que nullatenus sustinuisset: nisi eum charitas ad hoc coegisset. Ecclesiastici vigesimo nono. Pasce & porabit ingratos: & adhuc amara audiet. ¶ Quarto sunt ingrati qui contra deū per beneficia pugnant: qui donis dei ad peccandum vtuntur aliquando: qui abundant diuitijs a deo concessis vt necessitatibus pauperū succurrant: & hi erunt precipui pauperū oppressores. Alij fortitudine corporis sui vigent vt deo per penitentiam seruiant: & hi specialiter in seruitus demonum vires suas consumūt: & erunt bugosi: rixosi: predones: & latrones. Nonnulli vigent ingenio naturali: quo deum colere & se & alios regere deberent: & isti fraudib⁹ & dolis intenti circumueniunt proximos deseruientes diabolo: & nō deo. Contra quos Gregorius trigesimo secundo moralium. super illud Job quadragesimo. Huic mōtes herbas serunt. dicit sic. Duz reprobi de diuinitus acceptis nequaq̄ recta: sed praua cogitant: quid aliud faciunt nisi contra deum suis donis pugnant. Quaz sententiā expressus in omelia quadam dicit super illud. Luz audieritis prelia & seditiones. Omnia. inquit. que ad vsū vite accepimus: ad vsū culpe conuertim⁹. Tranquillitatem quippe pacis humane ad vsū conuertimus securitatis vane: peregrinationem terre pro habitatio ne diligimus patrie: salutem corporum in vsū redigimus vitiorum: substantie abundantiam ad peruersitatem intorsimus voluptatis. Dec ille. Di sunt similes cuculo: qui per quandam auiculam dicitur foueri in nido: quam postea occidit cum etatem adultam habuerit & comedit. Et tamen istis non obstantibus benign⁹ est super ingratos malos. Luce sexto. ¶ Ingratum tripliciter puniunt inuenio libertū. Unde apud athenienses conuictus libertus de ingratitudine aduersus patronum iure libertatis exuebatur. sicut narrat Valerius libz. 3. caplo p̄mo. Dicebatq; ei dñs. super sedeo cinē tanti muneris ipsū estimatozē: nec abduci possum vt te credam vbi vtilē: quem de libertate destituo. Abi ergo & esto seruus: quia liber esse nesciisti. Seneca

Bona memoria indigem⁹ ne simus ingrati.

Ingrat⁹ q̄o dicatur.

L

Secundo.

Aristoteles.

Grati actio est q̄dā retributio bilicij.

Seneca.

Moralium.

Augustinus. Sublimi⁹ dicit possum⁹ q̄ deo graas.

Hermes.

Tertio.

Quarto. Nō ingrati exercēt bona que de illis dicit ad molū.

Gregorius.

Ingrat⁹ q̄o puniebat antiquus.

Valerius.

Seneca
Exemplum.

ca in declamationib⁹ narrat de quodā ingrato filio: q
ob ingratitudinē fuit ab patre vincularis. Dices. libe
ri parētes alant: aut vinciant. ⁊ Sen. de bñficijs. Mi
les quidā naufragus litore est appulsus: ⁊ in hospitio
cuiusdā per tres dies refocillatus: tandē licentiaz reci
piens ait. Huiusmodi tibi referā: si iperatozē meū me vide
re ctingat. veniēs apud philippū regē macedonū pre
dia illius apud quē hospitatus fuit poscit. Annuit phil
lippus. Vir suis expulsus nō vt iners vel rusticus illū
tulit: sed ad curiā iperatozīs accessit: ingratitudinē mili
tis exposuit. philippus hec audiēs inuit vt reprobi
mo militi ⁊ ingratiſſimo hospiti ſtigmata infligerent: q
ei ingratitudinē ppetuo restarent: ⁊ hospiti oia redde
rent. Sic g̃ liber⁹ pūlegio pūabat: ⁊ fili⁹ ingratus pa
rentib⁹ vinculis carceralib⁹ artabat: ⁊ miles ingratus
hospiti ⁊ amico ſtigmatib⁹ ppetuis notabat.

Capitulum. XVII. Lectio. CLXXXVI.

Agna enim sunt iudicia tua do
mine ⁊ inenarrabilia verba tua
propter hoc indisciplinate ani
me errauerunt. Dum enim per
suasum habent iniqui posse do
minari nationi tue sancte: vin
culis tenebrarum ⁊ longe noctis compedi
ti inclusi sub tectis fugitini perpetue puidē
tie iacuerunt vel placuerunt ⁊ latuerunt.

Ad comēdationē diuine gubernationis ⁊ excellentiā
sapientie increate: agit auctor in postrema parte sui de
spāli ptectiōe generis iudaici qd̃ de⁹ sibi adoptauerat:
⁊ de miraculosa deiectione generis egyptiaci: qd̃ filios
isrl̃ captiuauerat multis annis. Afflixit autē deus egypti
os decē plagis: inter quas inferebant qdā p bestias
⁊ aialia: qñ. s. illis supuenit seuā bestiarū ira moztib⁹ p
uerſozū colubrozū exterminabant: ac draconū ⁊ locu
starū iuaſſionib⁹ attriti irremediabiliter torquebantur.
Aliq̃ p res insensatas ⁊ elemēta. aliq̃ per corpora supcele
stia: vt pote in aquarū nouo imiſſo genere: ac grandini
bus ⁊ pluuijs desup imiſſis: seuā trucidari interemptio
ne. sicut superi⁹ vſum fuit. ideo postq̃ auctor declara
uit quō egypty affligebant p bestias ⁊ aialia: ⁊ etiaz p
res insensatas ⁊ elemēta. in ista parte ondit quō ydē egypty
afflicti fuerūt p corpora celestia ⁊. n. puniebant.

Uno modo per luminis subtractionem.
Alio modo per primogenitorum occisionem. ⁊ fm
hoc diuiditur processus in duas partes.

Nam primo agit de noua plaga illata egyptijs: que
fuit per tenebras palpabiles. sicut dicitur Exodi. io.

Secdo agit de decima plaga: q̃ fuit p inuerabiles mor
tes primogenitoz: de q̃ Exo. iz. ⁊ ps isra. ca. is. ibi. (Lū
cogitarēt.) Circa primū duo facit.

Primo agit de mirabili supplicio tenebrarum il
lato egyptijs.

Secdo de bñificio spālis luminis tunc tps collato be
breis. ibi. (Scitis at̃ tuis.) Circa p^m gnq̃ facit.

Nam primo agit de istius pene causalitate.

Secundo de eius irremediabilitate.

Tertio de eius immensitate.

Quarto de eius vniuersalitate.

Quinto de ipſi⁹ eqtate. ⁊ ps ibi. (Dū putāt se latere.)
3ª ibi. (Frequēter.) 4^a ibi. (Ille autē q̃ ipotētē.) 5^a ibi.
(Omnis enim orbis terrarum.)

Circa primum duo facit.

Quia primo asserit tante pene causam.

Secundo eiusdem pene ponit formā. ibi. (In vincu
lis tenebrarū.) Causa autē eius fuit duplex.

Ex parte dei iusta consideratio.

Ex parte egyptiozū iniqua conuersatio.

Orū ad p^m dic sic. (Magna. n. sūt iudicia tua dñe.)
qb⁹ electos. i. isrl̃ gubernasti: ⁊ eoz⁹ aduersarios flagel
lasti. ⁊ inenarrabilia vba tua. i. scā tua. De. n. facti loq
tur: q̃ dixit. ⁊ scā sūt. Luc. y. Trāseam⁹ berthee: ⁊ videam⁹
p⁹ vbiū qd̃ scā ē. Ex pte egyptioz⁹ fuit ⁊ iniquitas.

Una contra deum per rebellionem.

Alia contra proximū per violentam oppressionē.

Suerūt. n. deo rebelles in hoc maxime q̃ cū eos pla
gis grauissimis flagellaret: illi nullā disciplinā recepe
rūt. ⁊ q̃tū ad b̃ dic. (Propter b̃.) i. q̃ iudicia dei ⁊ fla
gella ei⁹ n̄ recepūt egypty ad sui corze⁹ (idisciplinate
aie errauerūt) repugnātes ipys dī sup dimiſſiōe ppli sui

Secdo peccauerūt s̄ primū. yz. s̄ filios isrl̃: sup quos
vlturpabāt sibi violētā oppressionē. ⁊ q̃tū ad b̃ subdit.
(Duz. n. p̄suasuz habēt.) i. firmiter credūt iniqu egypty
(posse dñari) p oppressionē (natiōi tue.) i. p̄lo bebreo:
rū: quē de⁹ sibi sanctis dīdicauerat legib⁹ d̄seruire: ecce
culpa. ⁊ statim subditur pene forma (vinculis tenebra
rū ⁊ longe noctis ⁊c.) q̃ si diceret. Dum egypty diuinis
pdigys factis per moysen rebellarent ⁊ p̄lm israēl ser
uitute solita cogitarēt oppmere: subito tenebris palpa
bilibus inclusi iacuerūt immobiles. Et tangit istaz tene
braruz tres conditiones graues: videlicet palpabilita
tem cū dicit. (Vinculis tenebra cōpediti.) Sūt enim
aer nō solū p̄uat⁹ inmine imo sic cōdēfatus q̃ palpari
potuit. Un̄ ipsi miseriacuerūt quasi vinculari in tene
bris. Dicunt enim quidaz q̃ aer potest cōdensari p artē
intantū q̃ fiat hoi ipenetrabilis: sed siue hoc sit verum
siue nō: saltē hoc tūc a deo factū legit Exo. io. Erant te
nebre in terra egypti vt possēt palpari: nec mouit se q̃
q̃ de loco in quo erat. Secdo tangit isti⁹ ligationis diu
turnitatem cui dicit. (Et longe noctis.) Exo. io. Trib⁹
diebus nemo vidit fratrem suū. Tertio tāgit ligatoz
imobilitatē cū dicit. (Iacuerūt inclusi sub tectis: qz
nullibi poterant se vertere ppter aeris dēſitatē. (Fu
gitini ppetue puidētie.) i. putantes se posse fugere di
uinā puidētiā que est immobilis et imutabilis. Sap. 16.

Manū tuam efugere ipossibile est. Rabanus ⁊ antiq̃
habent. (Latuerūt: ⁊ tūc sensus nō mutat. Alij dicūt
(Placuerūt: ⁊ tē ē sensus q̃ miserū puniti satiffecerūt
p penas ppetue puidētie. (Magna sūt iudicia tua
dñe.) Nota q̃ diuina iudicia magna sūt pp 4^a. yz.

Propter iudicis infallibilitatem.

Propter iurisdictionis generalitatem.

Propter iustitie inflexibilitatem.

Propter potentie incomprehensibilitatem.

Primo iudiciū dei dī magnū pp iudicis infallibilitatē.
Humanū. n. iudiciū fallit ⁊ fallit. Un̄ iudiciū ecclesie
fallit nōnūq̃: sic dicit̃ extra. de sen. ex. a nobis. ⁊. z. 4. q.
3. Si q̃. ⁊ ca. Lū aliq̃ exiit. Un̄ ibi dī q̃ ecclia qñq̃ in
suo iudicio decipit: ⁊ intrat illā p eā extra mittat: ⁊ q̃
foris est intronittat. Et iō soli⁹ dei est occulta iudicare
q̃ solus nouit corda hoīuz. vt dī. y. q. 4. Lōſuuiſſi. ⁊ ali
bi dī. Diuinū iudiciū vsurpāt q̃ incerta ⁊ dubia indicāt.
Et iō dīc̃ b̄ris Aug. 19. de ciuī. del. q̃ ignozātia iudicis
ē plerūq̃ calamitas inocēt. D̄z. n. i iudicio diligēs exa
miatio pcedere iudiciū siue iniāz: ⁊ iniā punitiōē siue
abſolōē. Un̄ fingūt poete: sic tāgit Claudian⁹ i fine zⁱ
maior: tres fuerūt filij Iouis: q̃ sūt Minos: Eac: ⁊ Rada
māth: q̃ qm̄ i vltā sua iustissimū fuerūt: iō offiā ap̄d iſe
ros exercere dicunt. Un̄ fingunt tres iudices cē in in

Abſoluti
sunt
iudices

B

Diuina iudicia magna sūt pp quoz.

Primo,

Solus deus occulta iudicat.

Augustinus,

Claudianus

Fabula.

Plage egyptiozum.

Duplex afflictio egyptiozum.

fermo: quilibet eorum antiquissimū exercens iudiciū: quis tamen sit qui exerceat iudiciū vel officiu dubius est: quia a nonnullis dicatur. Minos examen: Rada manibus dat cruciamen. Querere de labe tertius frater habet. De istis non est magna cura: sed hoc est certū q̄ volebāt signare p̄ ista q̄ i oi iudicio ista debēt eē.

Diligens inquisitio. **¶** Modo si agamus d̄ iudicio humano: cum homo

¶ Sententie p̄nunciatio. iudicare non possit nisi fm̄

¶ Eiusdem executio. allegata et pbata: et frequēter cōtingit falsa p̄bati p̄batione iuris: consequens est omnem terrenum iudicem fallibilem esse: sed solus deus est qui errare non potest: de quo solo verificatur illud p̄uouerb. 16. Diuiniatio in labys regis non errabit in iudicio os eius. **¶** Secundo. iudicium dei dicitur magnum propter iurisdictionū generalitatem. Nullus enim homo est cuius dominiū ad omnem locum se extendat. Deus autez omnes gentes iudicabit. Joan. 5. Pater omne iudiciū dedit filio et Jobelis. 3. Consurgant et ascendant gentes in vallem iosaphat: quia ibi sedebat vt iudicem omnes gentes. y. Corinth. 5. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal christi vt referat vnusquisq̄. Et Chryf. omel. 19. loquens in imperfecto opere de die iudicij sic dicit. In q̄ die quando venerit in maiestate sua: quādo iam nemo ausus garrula contentione sermonem aut mendaciū defendere: aut contradicere veritati: quando non os loquitur et opus absconditur sicut in hoc tempore: sed ecōtra opera singulorum loquentur: et ora tacebunt: non quando persona interrogatur et conscientia non videt: sed e contra conscientia discutitur et persona confundit: quādo nemo excusat peccatorem: sed omnes accusant: nec alter pro altero interuenit: sed singuli ibi timebunt quia in illo iudicio non erunt testes adulatores: sed angeli veraces: non erunt iudicantes personarū acceptores: sed deus qui iustus est reddet vniciq̄ fm̄ opera.

¶ Chryfost. narrat Quidius. is. metamorph. q̄ mos erat antiquis niueis atrisq̄ lapillis: his damnare reos: illis absoluerē culpas. Mos enim siue modus fuit sententiam proferre signo non voce: quia si accusatus debebat absolui effundebantur de vna coraz toto populo aliqui capilli albi: et si debuit damnari nigri. Eodem modo in iudicio generali quilibet fundet de vna sua sc̄ conscientia p̄p̄ia lapides quales ipsemet imisit. i. opera dura: et imperpetuū perseuerantia quantum ad meritū vel reatu: et si fundat opera alba: saluabitur: si nigra peccata condemnabitur. Naum. y. dicitur de damnatis. Facies hominum sicut nigredo olle. **¶** Tertio. iudicium dei dicitur magnum propter iustitie inflexibilitatem. sicut dicit Isidorus de sumo bono. et in Lanon. xi. q. 3. Quatuor modis peruerit humanū iudiciū.

¶ Timore. **¶** Deus autem nullo istorum modorum corrumpti poterit. Non timore. quia omnipotens est: et nullius metum habet. Job. 22. Nunquid timens arguet te: et veniet tecum ad iudicium: Quasi diceret. non imo quanto potētiores: tanto contra eos sententiā profert duriorē. Sapientie. 6. Potentes potenter tormēta patientur. Et ibidez. Fortioribus fortior instat cruciatio. Singitur q̄ leo semel tenuit curiam bestiarum: debuitq̄ vnaqueq̄ semetipsam proclamare de culpis coram leone. Asinus ait. Sequebar. inquit. aliquando plaustrum plenum feno: et cum manipulus feni cecidisset de plaustro accepi et comedi. Cui leo. Male. inquit. errasti miser: et contra legem et fidelitates fecisti. Debebas enim ei qui perdidit reddidisse. ergo de p̄cepto leo

¶ Cupiditate. **¶** Nec corrumpti cupiditate poterit: quia ditissim⁹ est. **¶** Nec odio: quia optimus. **¶** Nec amore: quia iustissimus. Job. 34. Vere enim deus non condemnabit frustra: nec omnipotens subuertet iudicium et Tobie. 3. Omnia iudicia tua vera sunt. **¶** Quarto. iudicium dei dicitur magnum propter sue potentie incomprehensibilitatem. Roma. xi. O altitudo diuitiarum sapientie et scientie dei q̄ incomprehensibilia sūt iudicia eius: et inuestigabiles viē illius. Ista sunt occulta iudicia dei: quibus homines disponit et regit in presenti: permittendo iustum affligi et iniustus extolli: que a nobis modo non videntur: sed patebunt clarius q̄m eū sicuti est videbimus. Lectio. CLXXXVII.

¶ Et duz putant se latere in obscuris peccatis: tenebroso obliuionis velamento dispersi sunt pauentes horrende: et cum admiratione vel turbatione nimia perturbati: neq̄ enim que continebat illos spelunca sine timore custodiebat: quoniam sonitus descens perturbabat illos: et p̄sone tristes illis apparentes pauorem illis prestabant.

¶ Ostendit auctor descripsit tenebras triduanas oliz illatas egyptus quantum ad earum densitatem quia fuerunt palpabiles. In ista parte describit easdem quantum ad puniendi potestatem: ostendens nullū remediū potuerunt egypty adhibere quo contra tenebras se inuarent: negabatur eis remediū tam intrinsecum q̄ extrinsecum. In intrinsecū remediū possent. n. sibi sperasse p̄ animosā audaciā cordis. Sed extra illud remediū habuerūt pauores maximum: vt nullus q̄stumcūq̄ cordatus possit alium animare.

¶ Primo ergo ostendit eos caruisse remedio cōsolationis cuiuslibet ab intrinseco. **¶** Secundo ostendit eos caruisse remedio q̄d possent sperasse ab extrinseco. et ps̄ ibi. (Nec. n. q̄ continebat.) **¶** Quātū ad primum tangit tria graua: propter que potuit tunc temporis nullus alium consolari.

¶ Fuerunt enim dispersi locali separatione. **¶** Fuerūt pauidi et p̄cussi stupefactione. **¶** Fuerūt turbati et positi in nimia admiratione. Unde dicit sic. (Et dum putant) supple egypty (se latere opscuris peccatis tenebroso obliuionis velamento dispersi sunt.) Aerem tenebrorū vocat velamentū obliuionis sicut enim lumen efficit et figurat scientiā ita tenebro obliuionē designant et ignorantia. Dicitur peccata obscura p̄pter effectū q̄ auferunt cognitionē vere lucis. Eph. 4. Tenebris obscuratū habentes intellectu: et q̄ ducit ad obscuritatē inferni. In ps̄. 68. Obscuretur oculi eorum ne videāt. Sic ergo fuerūt illi egypty dispersi ab inuicē: q̄ quidā erant in domib⁹: et quidā in agris: et

¶ Quatuor modis humanū p̄uerit iudicium. **¶** Primo. **¶** Timore. **¶** Deus autem nullo istorum modorum corrumpti poterit. Non timore. quia omnipotens est: et nullius metum habet. Job. 22. Nunquid timens arguet te: et veniet tecum ad iudicium: Quasi diceret. non imo quanto potētiores: tanto contra eos sententiā profert duriorē. Sapientie. 6. Potentes potenter tormēta patientur. Et ibidez. Fortioribus fortior instat cruciatio. Singitur q̄ leo semel tenuit curiam bestiarum: debuitq̄ vnaqueq̄ semetipsam proclamare de culpis coram leone. Asinus ait. Sequebar. inquit. aliquando plaustrum plenum feno: et cum manipulus feni cecidisset de plaustro accepi et comedi. Cui leo. Male. inquit. errasti miser: et contra legem et fidelitates fecisti. Debebas enim ei qui perdidit reddidisse. ergo de p̄cepto leo

¶ Cupiditate. **¶** Nec corrumpti cupiditate poterit: quia ditissim⁹ est. **¶** Nec odio: quia optimus. **¶** Nec amore: quia iustissimus. Job. 34. Vere enim deus non condemnabit frustra: nec omnipotens subuertet iudicium et Tobie. 3. Omnia iudicia tua vera sunt. **¶** Quarto. iudicium dei dicitur magnum propter sue potentie incomprehensibilitatem. Roma. xi. O altitudo diuitiarum sapientie et scientie dei q̄ incomprehensibilia sūt iudicia eius: et inuestigabiles viē illius. Ista sunt occulta iudicia dei: quibus homines disponit et regit in presenti: permittendo iustum affligi et iniustus extolli: que a nobis modo non videntur: sed patebunt clarius q̄m eū sicuti est videbimus. Lectio. CLXXXVII.

¶ Et duz putant se latere in obscuris peccatis: tenebroso obliuionis velamento dispersi sunt pauentes horrende: et cum admiratione vel turbatione nimia perturbati: neq̄ enim que continebat illos spelunca sine timore custodiebat: quoniam sonitus descens perturbabat illos: et p̄sone tristes illis apparentes pauorem illis prestabant.

¶ Ostendit auctor descripsit tenebras triduanas oliz illatas egyptus quantum ad earum densitatem quia fuerunt palpabiles. In ista parte describit easdem quantum ad puniendi potestatem: ostendens nullū remediū potuerunt egypty adhibere quo contra tenebras se inuarent: negabatur eis remediū tam intrinsecum q̄ extrinsecum. In intrinsecū remediū possent. n. sibi sperasse p̄ animosā audaciā cordis. Sed extra illud remediū habuerūt pauores maximum: vt nullus q̄stumcūq̄ cordatus possit alium animare.

¶ Primo ergo ostendit eos caruisse remedio cōsolationis cuiuslibet ab intrinseco. **¶** Secundo ostendit eos caruisse remedio q̄d possent sperasse ab extrinseco. et ps̄ ibi. (Nec. n. q̄ continebat.) **¶** Quātū ad primum tangit tria graua: propter que potuit tunc temporis nullus alium consolari.

¶ Fuerunt enim dispersi locali separatione. **¶** Fuerūt pauidi et p̄cussi stupefactione. **¶** Fuerūt turbati et positi in nimia admiratione. Unde dicit sic. (Et dum putant) supple egypty (se latere opscuris peccatis tenebroso obliuionis velamento dispersi sunt.) Aerem tenebrorū vocat velamentū obliuionis sicut enim lumen efficit et figurat scientiā ita tenebro obliuionē designant et ignorantia. Dicitur peccata obscura p̄pter effectū q̄ auferunt cognitionē vere lucis. Eph. 4. Tenebris obscuratū habentes intellectu: et q̄ ducit ad obscuritatē inferni. In ps̄. 68. Obscuretur oculi eorum ne videāt. Sic ergo fuerūt illi egypty dispersi ab inuicē: q̄ quidā erant in domib⁹: et quidā in agris: et

¶ Quatuor modis humanū p̄uerit iudicium. **¶** Primo. **¶** Timore. **¶** Deus autem nullo istorum modorum corrumpti poterit. Non timore. quia omnipotens est: et nullius metum habet. Job. 22. Nunquid timens arguet te: et veniet tecum ad iudicium: Quasi diceret. non imo quanto potētiores: tanto contra eos sententiā profert duriorē. Sapientie. 6. Potentes potenter tormēta patientur. Et ibidez. Fortioribus fortior instat cruciatio. Singitur q̄ leo semel tenuit curiam bestiarum: debuitq̄ vnaqueq̄ semetipsam proclamare de culpis coram leone. Asinus ait. Sequebar. inquit. aliquando plaustrum plenum feno: et cum manipulus feni cecidisset de plaustro accepi et comedi. Cui leo. Male. inquit. errasti miser: et contra legem et fidelitates fecisti. Debebas enim ei qui perdidit reddidisse. ergo de p̄cepto leo

In oi iudicio tria esse debent,

Secdo.

Christo. Terribilis iudicij discussio.

Quidius.

Mozair.

Isidorus. Quatuor modis humanū p̄uerit iudicium. Primo.

Fabula.

Secundo. Tertio. Quarto.

Quarto.

Obscura dicitur obscura: quia auferit verū lucem.

illi qui prope se erant: putabant se multū distare ppter tenebras palpabiles interpositas. Unde fuerunt patientes horrendi: et cū admiratione perturbati. Cōsequenter excludit ab eis remedium quod possent sperasse ab extrinseco. Possent autem sperasse triplex remedium ab extrinseco contra illas tenebras.

Primo loci securitatem.

Secundo ignis claritatem.

Tertio magorū suorum subtilitatem. et ideo ista tria ab eis excludit. Primus ibi. (Neq; enim continebat.) Secundū ibi. (Ignis quidem.) Tertium ibi. (Et magice artis.) Quantum ad primū a loco continente eos durantiū illis tenebris nullum habebant solatium propter duo.

Primo propter strepitum quem audiebant in loco: quia quemlibet terrebat ille sonus.

Secundo propter melancolicas imaginationes de demonibus et mortuis hominibus. Vñ dicit sic. (Nec enim illa que continebat illos spelunca.) quia ad foueas et cauernas multi confugere. (sine timore custodiebat.) quoniam sonitus descendens perturbabat illos: et persone tristes illis apparentes visione imaginaria pauorem prestabant. (Et persone tristes illis apparentes.) Nota q; quatuor sunt genera mala tristitiū personarum: que ducunt communiter dies suos in tristitia. videlicet.

Inuidi. Inuidi mordaces.

Perfidi. Perfidi fallaces.

Cupidi. Cupiditeneaces.

Stupidi. Stupidi pertinaces.

Primo videmus q; omnes inuidi sunt communiter tristes. vnde Quidius. y. metamor. phos. fabulatur q̄līter Pallas iuit ad inuidiā vt procuraret mortē Aglantis: vbi describit quatuor ad inuidiam pertinētia. v3.

Domum. Domum describit. Proinus inui

Personam. die nigro squalentia thabo Lecta pe

Escam. tit domus: et est in valibus imis Ab

Viam. dita sole carens: non vlli peruia ven

to. Tristis et ignauī plenissima frigoris: et que Igne va

cat semper: caligine semper abundat. Vult ergo dicere

q; domus inuidie est situata in vallibus pro tanto q;

perone humiles inuident superioribus: et omnis inui

duus ideo inuidet: quia se inferiorēz alio in aliquo quod

appetit esse videt. Inferior planeta eclipstat superiorē:

et non e contra: sicut patet de luna et sole: et ita regulari

ter illi qui minus valēt et sunt gratys et meritis inferior

res obumbrare n̄tuntur per inuidiaz meliores: et ideo

signanter dicit Job. 5. Paruulum occidit inuidia. Un

de merito dicitur q; domus inuidie est in imis vallib;

situata. Tectum huius domus est coopertum squalen

ti tabe. i. veneno squalore et languore. Nam tota locu

tio inuidi est de peccato: tota consideratio de defectib;

electorum. Item domus inuidie caret sole: quia nunq;

gaudet de prosperitate seu felicitate proximorum: imo

venti bonarum narrationum eum occidunt. Item do

mus inuidie est tristis. dicit enim Damascenus q; in

uidia est tristitia de alienis bonis. Unde sicut buso tri

statur de bono odore vinearum florentiū: ita inuidus

de profectu valentium personarū. Item domus inui

die semper caret igne: et est plena frigore: quia nullus i

uidus feruet charitate: caligine tamen semper abūdat

quia nūq; bene iudicat inuidus de personis. C Secū

do quantū ad escam dicitur q; pallas eam inuenit co

medentes carnes vipereas. Nam omnis inuidus pasci

tur de malignis cogitationibus et machinationib; tur

batiuis aliorum. Tertio personam inuidi describit Quidius sic. Pallor in ore sedet macies in corpore toto. Nūq; recta facies liuent rubigine dentes. Pectora felle virent lingua est suffusa veneno. Ritus abest nisi quem vix fecere dolores. Nec fruitur somno vigilanribus excita curia. Sed videt ingratos: tabescitq; vidēdo. Successus hominum carpit et carpitur vna. Suppliciumq; suum est. Quarto viam et modum incedēdi inuidie euntis versus athenas describit sic. Indoluit: baculumq; caput quem spinea totū Vincula cingebāt: operatq; nubibus atris. Quaq; ingreditur florentia pterit arua. Exuritq; herbas et summa cacumina carpit Afflatq; suo populos vrbescq; domosq; Polluit. Ecce modus nocendi quem inuidus semper obseruat. Porat baculum plenum spinis: quia illud vnde fulcire deberet pungit et non porat: quia non est quod inuidum possit delectari: atris nubibus operitur: quia inuidus et detractor nunq; claram: sed obscuram dicit sententiaz de illo cui nocere pponit. Item quaq; ingreditur florentia proterit arua: quia inuidus nulli nocet nisi aliqua virtute florescat. vnde Valerius libro quarto. Nulla tam honesta ciuitas que malignitatis dentes possit vitare. Diuites enim sunt alienis iacturis locupietes funeribus Unde quidaz interrogatus quomodo inuidus non haberetur. Respondit. si nihil. inquit. ex magnis rebus habueris: aut nihil felicitatis gesseris. nam sola miseria caret inuidia. Unde Tullius vltimo rhetorice ponit exemplum de colore: qui vocatur gradatio: et ait. Affricatio iustitiam: iustitia veritatem: veritas gloriaz: et gloria emulationez parit. Quarto dicit q; exurit herbas: idest iuuenes proficiētes: sicut talpa ceca que moratur in terra: et radices herbarum rodit et impedit ab augmento: et non solum herbas: imo summa cacumina carpit: quia semper contra superiores suos prelatos et dominos suos inuidus quisq; garrit. Vltimo dicit q; ex afflatu suo: idest verbo malicioso polluit omnez populum et urbem quam attingit. Hoc est primū genus tristitium personarum: de qua tristitia dicitur Prover. 25. Sicut tinea vestimento: et vermes ligno: ita tristitia nocet cordi. Ecclesiastici. 30. Tristitiam longe expelle a te. Multos enim occidit tristitia. C Secundo videmus q; omnes perfidi et fallaces sunt cōmuniter mali et tristes. Unde hypocrite vt decipiant alios quandaz exteriorēz tristitiā simulant et sanctitatē: contra quos monet saluator Matth. 6. Lum ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. Tales sunt iocundissimi in lasciuas in occulto: et tristissimi quantum ad apparentiam in publico: similes gellie: de qua Martialis cocus lib. epygram. 3. Seneca. epla. 35. Ambrosius in quodam sermone. Lateplerumq; sub tristi amictu lasciuia: et deformis horror vili veste obtegitur vt secreta tegantur petulantius animorum: contra tales Oratius. Nunq; te fallant animi vel agni sub vulpe latētes. Impia sub dulci melle venena latent. Tertium genus tristitium personarum sunt cupidi et tenaces imitatores Nabal qui semper sunt in timore et dolore quomodo aliquid acquirant: vel acquisita retineāt. Eccl. 5. Luneti dies eius erumnis et doloribus pleni sunt: nec per noctē mēte requiescunt: talis fuit ille iumento: cui saluator dixit Matth. 19. Si vis perfectus esse: vade et vēde oia q; habes: et da pauperib; et habebis thesaurū in celo: et veni sequere me. et abyt tristis. Erat. n. habēs possessiones multas: q; d; Eccl. 4. Declina paupi aurē tuā sine tristitia. Quarto gen; male tristitū psonaz in p̄senti sunt stupidi et pertinaces: qui de dei clementia et pietate dis

Tertiu ad inuidia p̄ncipio.

Quartū ad inuidia p̄ncipio. Hod; quo inuid; nocet.

Valerius.

Sola miseria caret inuidia. Tullius.

Seco.

Martialis. Seneca. Ambrosius

C Tertio.

Quarto

Secundo.

Quarto: genera tristitii personarum.

Primo. Quidius.

Primo: p̄ncipio ad inuidiam.

Conditiones inuidi.

Damascen.

Seco ad inuidia p̄ncipio.

fidunt: quorum aliqui de peccatis proprijs sic irre-
diabiliter tristantur: vt dicant sacramentum peniten-
tie eis non posse sufficere ad salutem: vel quia iustitia
dei non permittat cum penitentibus misereri: contra
quos ps. 41. 7. 42. alloquens animam suam dicit sic.
Quare tristis es anima mea? et quare conturbas me?
Aliqui sunt de istis sicut qui mortem amicorum suorum
inconsolabiliter nimis plangunt: quasi nihil de eorum
beatitudine et resurrectione futura sperent: contra quos
apostolus prime Thesaloniceni. 4. Nolo vos ignorare
fratres de dormientibus vt non contristemini sicut
et ceteri qui spem non habent. Et qui istud genus tristi-
tie sunt patientes: miserissimi sunt: et de miseria presentis
vadunt ad miseriam eternam. Contra quos signanter
dicitur Eccli. 14. Felix qui non habuit animi tristitiam
et non excidit a spe sua. Lectio. CLXXXVIII.

Et ignis quidem nulla vis poterat illis lu-
men prebere: nec syderum limpide flamme
illuminare poterant illam noctem horren-
dam. Apparebat enim illis ignis subitaneus
timore plenus: et timore illius percussus: que
faciei videbantur: estimabant deteriora esse
que non videbantur.

Rostro declarauit auctor quod egypti
tenebris fuerunt circumclusi: et nullum potuerunt habere
remedium a loco eos continente. In
parte ista prosequitur consequenter ostendens
quod nec remedium habere potuerunt
a quacunque luce tenebras expellente.
Expellit autem tenebras lux duplex: videlicet
elementaris et celestis: et ideo ostendendo quod
nulla talis lux eis valere potuit.

Primo ostendit quod eis valere non potuit ignis communis.

Secundo quod nec ignis celestis.

Tertio quod nec ignis in medio aeris ex impressionibus
generatus nullum adhibuit remedium: imo auxit potius
eorum tedium. Secunda pars ibi. (Nec syderum)
Tertia ibi. (Apparebat enim.) Quantum ad primum
dicit. (Et ignis quidem nulla vis poterat illis lumen
prebere: nec syderum limpide flamme illuminare poterant
et.) propter densitatem aeris tenebrosi. Et bene
dicit (nulla vis ignis.) quia nec calor rarefactionis: nec
lumen illustrationis potuit illum aerem illuminare nec
tabefacere. Et quid mirum si ignis materialis et communis
hoc facere non posset: cum (nec syderum limpide
flamme illuminare poterant illam noctem horrendam.)

Consequenter ostendit quod ignis ex impressionibus
generatus nullum eis adhibuit remedium: imo auxit
potius eorum tedium: et quantum ad hoc dicit. (Apparebat
autem illis subitaneus ignis timore plenus.) id est
subita conuulsio fulgoris. Sed contra. Si apparebat illis
conuulsio: ergo aer fuit illuminatus. Verum est aer
fuit per vices obscuratus et etiam illuminatus: et illa
cristidudo plus terruit eos quam si fuissent tenebre continuate.
Unde quando dixit quod (nulla vis ignis potuit illis
lumen prebere) intelligit quod nullum lumen habuerunt
ad eorum solatium: sed potius ad penam et supplicium.
Simul enim cum illis conuulsationibus illuminantibus
subito aerem caliginosum et spissum apparuerunt illis
personae tristes et horribiles demonum accipientium
effigies mortuorum et facies laruatas ad terrendum eos:

quod fuit eis valde penale: non solum propter illa que
imaginabantur ex visis: et hoc est quod subdit. (Et timore
illius percussus que videbantur faciei.) vel corporali
visione vel imaginaria (estimabant deteriora esse que non
videbantur.) quia ex malis visis estimabant peiora esse
se futura: et sic fuerunt in maximo timore et miseria. Non
tandem quod pena istorum egyptiorum assimilabatur in
multis pene infernali. Apparebat inquam illis subitaneus ignis
timore plenus. Tum quia repente venit: tum quia ad
plenum punit. Quantum ad primum prime Thesal.
ultimo. Tum dixerint pax et securitas tunc repente
eis superueniet interitus: sicut dolor in vtero habentis
et non effugiet. Quantum ad secundum Apocal. 18.
Quantum glorificauit se et in delictis fuit: tantum dare
illi tormentum et luctum. Occasione illius similitudinis
moueo istam dubitationem. Utrum ignis corporalis
punit in inferno damnatos. Et arguitur quod non. quod
si sic: ignis ille calefaceret corpora damnatorum: et sic
cum nullus sit resistens quod possit actionem ignis
diminueret vel remittere: sequeretur quod ignis ille caleface-
ret de facto corpus iude vel cuiuscunque alterius ultra
quemlibet gradum signatus: et cum sit aliquis gradus
caloris excedens proportionem complexionis huma-
ne: sequitur quod per calefactionem talem corrumpetur
corpus humanum: et fieret separatio anime a corpore.
Vel oportebit dicere quod aliqua caliditas: que sufficit cor-
rumpere vitam maxime sane complexionis: non sufficit cor-
rumpere vitam complexionis in centuplo debiliores. Se-
cundo. si ignis affligeret ista corpora futura in inferno:
quod cum sit agens naturale et non voluntarium agit
uniformiter per medium uniformem per omnia corpora equaliter
approximata: ergo equaliter affligeret minus mali corpus:
sicut peioris si fuerit equaliter approximatam. Tertio. si ibi
erit ignis: ergo ibi erit aliquod lumen. non est falsum. quod dicit
Matth. 22. Ligatis manibus et pedibus pyrite eius in
tenebras exteriores. Super quo dicit Gregorius. Si ignis ille
lumen haberet: in tenebras exteriores non diceret mitti.
et Basilii dicit super illud ps. Vox domini intercidetis flammam
ignis quod virtute diuina separabilis claritas ignis ab
ei virtute adustina: ita quod claritas cedit in gaudium san-
ctorum: et visum ignis in tormentum damnatorum. ergo ibi
nullum lumen erit. Quarto. si ignis sit sub terra: hoc
est per violentiam: sed nullum violentum est eternum. id est
de celo. quod ignis ille non erit eternus. Quinto sic. Quomodo
an infernus sit idem locus cum purgatorio: et ignis eiusdem
rationis: hic et ibi: vel non. Si sic: ergo concedendum est quod
decedentes cum charitate vadunt ad infernum. Si non: contra.
Sancti patres ante mortem christi purgabatur: sed non
purgabantur in aliquo loco supra limbum patrum: nec in
limbo. quod in inferno. An istius non patet. quod in limbo
non est pena sensus. Ad oppositum videtur esse illud Mat.
23. Discedite a me maledicti in ignem eternum. ergo dam-
nandi erunt in igne eterno. Quod autem ignis corporalis
sit: dicit Gregorius 4. dialogo. Ignem gehenne corporeum
esse: in quo certum est corpora cruciari: non ambigo.
In ista dubitatione non est querenda noua fictio: sed cum
reuerentia recitata sunt dicta sanctorum. Volo igitur recla-
tare quod dicitur igne inferni: quod de loco inferni: quod dicitur loco
et igne purgatorij senserunt doctores antiqui. Augustinus super Hieronimum.
ad iras sensit quod anime malorum post mortem non per corpora: sed
per corporum similitudines in aere caritas affligunt. Vnde vult ibi
quod ignis ille spiritualis est non corporalis. Sicut dicitur loco: sed
sicut illud retractat tenes quod locus ille sit corpus et sub terra:
et quod ignis sit corpus: et sub terra ardet. Hieronimus 4. dialo. dicit.

Bona egyptiorum
estimabat peiora
infernali.

Utrum ignis
corporalis punit
in inferno
damnatos.
Prima ratio
quod non.

2. ratio

3. ratio

Gregorius

Basilii

4. ratio

5. ratio

In oppositum

B
Gregorius

Ratio ad
dubitationem.

Augustinus

Gregorius

Ignē infernalē corporalē esse nō ambigo. De isto ergo certū est q̄ nulli patet veritas per rationē demonstratū: sed tñ per reuelationes factas sanctis viris: et sō sequendo dicta sancti Thome dicende sunt iste conclusiones. ¶ Prima. ignis infernalis est corpore⁹. ¶ Secunda. ignis iste non agit in corpora materialiter et modo nature: sed spiritualiter et modo anie. ¶ Tertia est q̄ ignis nō calefacit corpora damnandozū: nec illa corpora calefiunt per ignē illū. ¶ Quarta est. q̄ ignis ille infernalis affligit sicut instrumentū diuine iustitię: nō sicut p̄ncipale agens. ¶ Quinta est. q̄ infernus est infra terrā. ¶ Sexta est. q̄ purgatorizū est iuxta infernum: et idē est ignis purgatorizū et infernalis. ¶ Primā conclusionē p̄bat sic. Corpori non potest coaptari nisi corporea pena. vnde ex hoc p̄bat Hreg. q̄ ignis infernalis est corporeus: in quē corpora damnatozū post diē iudicij statim retrudent. Aug. etiā. zi. de ciui. dei. cap. 10. dicit. q̄ ignis quo etiā spiritus affligunt corpore⁹ sit. ¶ Secundā cōclusionē illā. v3. ignis ille qui materialiter nō agit modo nature: sicut ignis calefacit lignum causando in eo calozē qualis est in igne: sicut declarat magister sententiarū. dist. 44. lib. 4. si aliter fieret: necessario causaret passiōē in corpore damnati et alterationem realē. Dis autē talis alteratio presupponit motū celī: sed post iudiciū motus celī cessabit: tūc nō erit talis alteratio. Est ergo s̄m eum et s̄m Arist. duplex alteratio: siue passio. Una per modū nature: quādo agēs assimilāt sibi passūz materialiter: sicut quādo ignis calefacit lignū. Alia quādo agēs nō assimilāt sibi passūz in qualitate qua agit: sicut obiectū agit in mediū. Albedo enim nō facit mediū album: sed tñ causat in mediō speciē albedinis. consimili modo s̄m eum corpora damnandozū nō patient̄ p̄ modo passiōis sicut modo patiuntur: sed sc̄do modo tñ: et sic defendit q̄ ignis agendo p̄petue in corpora damnandozū nunq̄ ea consumet vel corrumpet. ¶ Tertia patet ex dictis v3. q̄ nō calefacit corpora damnandozū: nec comburet: q̄ tñ spiritualiter imutabit: sicut color mediū vel pupillā. ¶ 4ª conclusio sequitur ex precedenti: q̄ ignis ibi nō agit alterando materialiter: sed spiritualiter. et aliquis magis et aliquis minus: q̄ agit sicut instrumentū diuine iustitię. ¶ Quintā conclusionē. v3. q̄ infernus sit infra terram: declarat ex dictis Hreg. 4. dialogo. et Aug. 12. sup̄ Hen. ad literā: qui duas ad hoc congruentias assignāt. v3. Tum quia sicut anime peccatozū propter carnis amorem peccauerunt. Ita eis loca exhibeantur sicut mortue carni debet. tum quia sicut grauitas est in corporibus: ita tristitia est in spiritibus: et letitia est in spiritibus sicut leuitas in corporibus. Locus autēz grauiū est deorsum: sic etiam locus est spirituum peccatozū. ¶ Sextam conclusionem tenet. v3. q̄ idem sicut est locus purgatozū et inferni: ita q̄ illa loca sunt sibynulcem vicina super. 4. senten. distin. 25. in respōsione ad argu^m 2^m: et ratio sua est ista. Quia lymbus patrum fuit coniunctus inferno: als christus nō diceretur ad infernūz descēdisse. Sed lymbus fuit superior q̄ locus purgatozū: ergo locus purgatozū fuit vicinior inferno q̄ locus ille: siue lymbus patrum. Vult tamen dicere q̄ infra ambitum infernalē sunt quatuor loca distincta. In sūmitate lymbus patruz: et postea lymbus peccatozū: tertio purgatozūz vbi est pena sensus: quarto damnandozū. Idem Hanō. 8. quolibet. q. 32. q̄ ibi est locus purgatozū s̄m legem cōmunez. s̄m vero p̄uilegia personalia et dispensationē diuinā anime quozūdaꝫ puniuntur in loco in quo peccauerunt. Tum ad vlti-

rum viciniorum instructionem. tum ad mortuozū subuentionem. ¶ Per hec ad argumēta. Ad primū patet q̄ ignis iste non alterat corpus materialiter: sed tñ spiritualiter: sicut obiectum mutat intellectum vel sensūz et ideo nunq̄ corrumpet: imo nec semel corpus ab illa transpositione trasmutabit: in qua ponetur in inferno ¶ Ad 2^m patet. Is non sit agens voluntarium: agit tamen vt instrumentū agentis voluntarie: et ideo punit et affligit s̄m voluntatem ipsius: et non s̄m naturā propriam ignis. ¶ Ad tertium de igne et lumine dicendū est q̄ locus ille sic erit dispositus sicut conuenit maxie miserie damnandozū. Unde non erit ibi lumen aliū quod: sed ymbrosū vt illa videantur que afflictionē ingerere possunt. Dicitur tamē q̄ ignis ille est naturaliter eiusdem speciei cum lumine nostro: sed differunt s̄m materiales dispositiones: sicut differunt flamma et ignis: q̄nis ignis sit eiusdem speciei: siue sit in materia aerea: sicut est in flāma: siue in materia terrestri: sicut est in carbone. quia ergo lumē illud erit in materia fumosa et ymbrosa simpliciter loquendo dicitur locus ille tenebrosus. ¶ Ad quartum dicendum q̄ Is nullū violentum sit perpetuū ex ordinatione nature: potest tamen ordinatione diuine iustitię. ¶ Ad quintum patet per dicta in sexta conclusionē: sic ergo totam difficultatem de eternitate corporum non consumendozū per ignem inferni: quam pertractat Aug. zi. de ciuita. dei. soluit ille doctor per hoc p̄ncipiūz. cessante motu celī nulla potest fieri in corporibus actio vel passio materialis: sed spiritualis tñ. Et quīs illud esset quoddā damnatum Parisius: est tamen illa sententia retractata quantum attinet ad dicta sancti Thome per dominū papam Joan. 22. contra quem arguit Scotus doctor subtilis. distin. 48. lib. 4. Lectio. CLXXXIX. ¶ Et magice artis appositi erant derisus: et sapientie gloria correptio cum contumelia. Illi enim qui promittebant timores et conturbationes se expellere ab anima languente: hi cum derisus pleni timore languebant. Nam et si nihil eos ex mōstris perturbabat transitu animalium et serpentū sibilatione: cōmoti tremebundi peribant: et aerem quē nulla ratione euadere quis possit negantes se videre.

Dicitur declaratū est q̄ egyptij p̄ totūz tridnū tenebrosū nullū poterant habere solatiū in tenebras: nec ab igne nec a lumine. Dic oīdit q̄ nec aliq̄ remediū cōsequi poterant per eoz magos: quos tñ peritissimos habuerunt: imo ipsi magia demonibus derelicti: et a deo afflicti deridebant: et pariter cū alijs affligebantur. Et circa hoc tria facit. ¶ Primo ponit eozum derisionem. ¶ Secundo ponit derisionis rationem. ¶ Tertio excludit quandā obiectionē. 2ª pars ibi. (Illi enim qui promittebant.) 3^a ibi. (Nam et si nihil.) ¶ Quantum ad primū dicit sic. (Et magice artis appositi erant derisus.) hoc est. tunc tepozis derisibiles ostēdebantur magi egyptiaci manifeste: qui per artē magicam mōstra faciebāt: quādo nec sibi nec alijs in predictas tenebras potuerūt p̄desse. (Et sapientie gloria correptio cū cōtumelia.) quasi diceret. Vana gloria quā

Prima p̄clo.
Secunda p̄clo.
Tertia p̄clo.
Quarta conclusio.
Quinta p̄clo.
Sexta p̄clo.
Probatio p̄ me p̄clonis.
Gregorius
Augustinus.
Probatio sc̄de p̄clonis.
Aristoteles
Probatio tertie p̄clonis.
Probatio quartie p̄clonis.
Probatio quinte p̄clonis.
Probatio sexte p̄clonis.
Loca inferno rā quō distinguantur.
Bandensio

Ratio ad p̄mā rōnem in oppositū.
Ad. 2. rōnē.
Ad. 3. rōnēz.
Ad. 4. rōnē.
Ad. 5. rōnēz.
A

habuerunt dicti magi egyptiaci de falsa sapientia ver-
sa modo fuit in correptionem cum contumelia quan-
do pbarao ⁊ alij nobiles clamantes petiuerunt eorum
subsidiā: ⁊ cum eos iuuare non possent contumelias in-
tulerunt tanq̄ fallacibus ⁊ pomposis deceptoribus.

¶ Secundo ponit derisionis occasionem. (Illi enim
qui pmittebant timores ⁊ turbationes se expellere ab
anima languente.) hi cum derisu pleni timore langue-
bant: ergo manifeste fuerunt derisi ⁊ deridendi: sicut
presumptuosi ⁊ fallaces promittentes se alios adiutu-
ros quādo nec potuerunt succurrere sibypsis. ¶ Ter-
tio quia possent aliquis obycere q̄ ipsi non affligebant
ex visione corporali: vel imaginaria tristitiam persona-
rum ⁊ monstruosarum effigieruz: quia assueti fuerunt
talia cernere: sicut nec Balaam expauit ad locutionez
asine: respondetur q̄ nihilominus hoc concesso turba-
bantur: maxime tamen (ex transitu animalium) que
iuxta eos strepitum facientia videbantur eos concu-
care: ⁊ sibilationem serpentum: quos tamen non vi-
debant: tamen ex hoc q̄ negabant se videre aerem si-
ne quo nemo viuere potest. ⁊ hoc est quod dicit. (Nam
⁊ si nihil illos ex monstris apparentibus) in coruscatio-
nibus visibiliter vel imaginarie perturbabat: (transi-
tu tamen animalium) robustorum ⁊ serpentuz sibi-
latione cōmoti) ne ab animalibus conculcarētur: vel
a serpentibus intoxicarentur (tremebundi peribant: ⁊
aerem quem nulla ratione euadere quis possent negan-
tes se videre.) quem tamen timebant ⁊ tangebant. Et
magice artis appositi erant derisus. ¶ Ad litteraz va-
cantes arti magice multipl̄ derident. Nam

¶ Deridentur a demonibus.

¶ Deridentur ab hominibus.

¶ Deridentur a bonis angelis.

¶ Deridentur a deo.

¶ Ipsis spiritibus fallacibus ⁊ mendosis: quibus sacrifi-
cant: ⁊ quos colunt: sicut patuit de papa Siluestro. ij.
qui prius dicebatur Heribertus. hic primo monachus
floriacen. cenoby postea diabolo suadete: ⁊ enormiter
instigante apostatauit diaboli obsequijs ⁊ arti magice
se obligauit intantū q̄ diabolo fecit homagium cū pa-
cto vt ei omnia ad nutuz succederent. Auxilio ergo de-
monis promotus ⁊ sussultus factus est primo Remē-
sis archieps: postea Rauēnensis: ⁊ tandē papa: ⁊ tunc
questiuit a diabolo q̄sdū adhuc viueret in papatu: re-
sponsum est sibi q̄sdū non celebraret in hierusalē. Luz
ergo postea celebraret in quodā loco rome: qui hieru-
salem dicitur in ecclesia sancte crucis: ex motu ⁊ strepi-
tu demonum mortem sibi sensit adesse. Suspirauit er-
go ⁊ ingemuit: ⁊ lz sceleratissimus esset: nullo modo ta-
men desperauit: sed coram omnibus peccatum suū cō-
fessus membratim ordinauit diuidi corpus suum vt
omnia illa membra diuiderentur ⁊ amputarentur qui-
bus demones adorauerat. Corpus vero mortuum su-
per bigam imponi: ⁊ ybicunq; animalia illud trahen-
tia sisterent sepeliri. Deo vero signum euadens sue cle-
mentie demonstrante tulerunt animalia corpus illud
in ecclesiam lateranensem. In cuius sepulchro litteris
exaratū habetur q̄ tumultu suozuz ossium ⁊ sudore
pape prebetur presagium morturo. hec in cronica fra-
tris martini. De hac eadem persona talis extat versus.
Transita re Heribertus ad ra. post papa regens. Et
designantur tres nobiles ecclesie quas rexit successine:
que sunt. Remensis Rauēnensis ⁊ Roma. Iste ergo
fuit turpiter derisus. Consimile narratur de quodam
alio ep̄o: qui. s. propter honores consequēdos arti magi

te fuit datus: tandem factus ep̄scopus cuz multos ha-
beret aduersarios: ⁊ esset in castro quodam suo de quo
plurimum confidebat: ⁊ cuz timeret cōsultuit demones
suuz sub hac forma. Fugias: an nō. Respondit demon:
Nō sta secure: Venient inimici tui suauiter ⁊ subdēt
tibi. Accedunt hostes ⁊ castrum capiunt ⁊ succendunt.
Intuocans ergo demones in extrema necessitate: questi-
uit quid faceret: ⁊ quare eum finaliter sic sefellisset. Et
respondit demon q̄ eum non decepsisset: sed verum di-
xit: si dictum suum intellexisset. Dixi in q̄. non sta secu-
re. i. fugias: Venient inimici tui suauiter: ⁊ tibi subdēt
vr. i. ignez. ⁊ sic suum famulū in sine diabolus delusit.
Dis similia infinita possunt narrari. Alij autem deci-
piuntur a spiritibus alijs: non quidez ab ipsis quos in-
uocant: sed ab eorum principibus quibus sunt alijs po-
tentiores. ¶ Unde cum quidā teutonicus peregrina-
retur ad sanctū Jacobū in quadā villa nauarrie quen-
dam necromanticū obuiū habuit. Dic dixit peregrino
Uideo te charissime esse in periculo mortis: sed si vis
mibi rependere mercedem: saluabo vitam tuā. Spon-
det teutonicus: volo. Ducit ergo necromanticus teuto-
nicum in quadā camerā: parat sibi balneum: ⁊ ponit
eum in aqua: collocat ante eum speculū de calibe quo
magici solent vtī. Et querit ab eo quid videat in specu-
lo: respondit teutonicus q̄ videret virum ⁊ vxorem in
domo propria. Et necromanticus quadā imaginem
formauerat de cera: statq; clericus arcu extenso: ⁊ sagit-
ta imissa vt sagittaret imaginem. Cui necromanticus.
Imago. inquit. cerea imago tua est: vxor vero tua ⁊ cle-
ricus amasius suus in hoc conuenerunt vt te occidant
quia si imaginem illam possent clericus sagittare: mor-
tuus esses. Custodias ergo teipsum: ⁊ cū incipiet trabe-
re imerge te totuz in aqua sub aqua balnei in qua stas:
⁊ sic secundo ⁊ tertio: quia pluries non poterit sagitta-
re. Fecit sic. Tandem se erigenstertio de aqua respici-
ens speculum: vidit qualiter vxor cum famula clericū
illum subito mortuuz in stabulo quodā sepelinit. Sol-
uit ergo teutonicus necromantico suo mercedem: ⁊ sa-
cta peregrinatione domum rediens que per speculuz
viderat opera completa prospexit. Unde habentur ta-
les versus.

Teutonicus peregrinus eo iacobita nauarrie.

Balneum cum speculo docuere malum muliere.

Te later ad statuam sub aquis imersio terna.

Infatuat fatuam fatuus stabuli tenet ima.

Unde signanter dicitur magico spiritu eum decipien-

te. Eccli. ij. Subridens specie dabit narrans tibi bona

⁊ in nouissimo deridebit te. ¶ Secundo deridentur

dantes se illi arti etiam ab hominibus: sicut nuper pa-

tuit nostris diebus de quodam clerico necromantico:

cui demon apparens promisit q̄ esset rex anglie: ⁊ q̄

cum tanta miliria duceretur in medio anglie: sicut vn-

q̄ Eduardum filium Deinrici viderat equitare. Dic

tandem in nartbaniconā tempore parlamenti: conco-

mitantib⁹ totius regis proceribus tractus fuit ⁊ suspē-

sus q̄sdū ossa ossibus adhibebant. Immo generaliter

omnes qui tali arti insistant: ⁊ apud deum ⁊ apud ho-

mines confunduntur. Sed mihi tempus deficeret si

omnia narrare: vt merito dicere possint illud ps. 43.

Posuisti nos opprobrium vicinis nostris subsanationē

e derisum ⁊ c. Figurā ⁊ exēplū in. 3. Reg. is. habemus:

quō Velias prophetas Baal derisit: quādo dixit. La-

mate voce maior: deus vester forsitan dormit: aut lo-

quitur cū alio: aut in diuersorio est: vel itinere. ¶ Ter-

tio. non est dubium quin a bonis angelis etiam deridē-

B
Elaātes arti
magice mlti-
pl̄ deridēt.
Primo.

Exemplū.

Exēplū.

L

Exemplū.

Derisus.

Scdo.

B

Figura.

Tertio.

aur: quia se vilissimis spiritibus submittere non verentur. Unde angelus obuians Balaam pphete necromanti eo cum euaginato gladio satis eum de dys suis confidentem derisit: quando asinam eum ad maceriem collidere imperauit. Nume. 22. Quarto deridebuntur a deo finaliter. Juxta illud ps. 58. Et tu domine deridebis eos: et ad nihilum deduces oes gentes. i. oes gentiliter se demonibus submittetes. Dubitatio litteralis est. Utrum ars magica sit hoibus ronabiliter interdicta. Quod non pbo. Nam ad honorem dei videtur esse quod hoies virtute noium sanctoꝝ vel euagely vel sacramentoꝝ ecclesie possint demonibus imperare. Sed hoc frequenter tradit in arte magica: videlicet inuocare demones per nomen dei: ergo non debet hominibus prohiberi. Preterea. ad artem magicam videtur pertinere vti imaginibus ad curas hoium spectantibus: sed hoc fieri potest naturaliter: ergo illud est irrationabiliter hoibus prohibitus. Minor probatur: quia illud quod narrat comentator super cetilogium Ptolomei. verbo. 9. vbi narrat se vidisse quendam qui sculpsit figuram scorpionis in lapide: luna exstante in signo scorpionis vno de quattuor angulis: et quod quid postea impressionem illius sigilli habebat siue in cera siue in quocumque alio a mortuo scorpionis curabatur: sicut ipse testatur se vidisse: sed hoc non fiebat nisi per naturam: ergo etc. Preterea. irrationabile est illud prohibere quod a diuersis est expertum: sed diuersi sunt experti quod quedam negocia malos euentus denunciant: sicut obuiare lepori est malum: et obuiare bufoni significat bonum: vestes rodi a foricibus. offendere statim cum homo de domo pcedit. Et multa habent pro experimentis: maxime a mulieribus: quibus plus valet talia considerare: que sunt signa fortunę vel infortunę. Ergo irrationabile est talia prohibere. Preterea magister in historia narrat super euangelia: quod inter iudeos fuerunt quidam exorciste: qui per exorcismos factos a salomone demones eueiebant: maxime apposita radice cuiusdam herbe in naribus obfessi: ergo hoc videtur naturale. Et confirmatur: quod dicitur contra herba Jobanis que dicitur perforata fugat demones per naturam. Preterea. verbis conferunt vis naturalis: et characteribus ex stellis et signis celestibus. Sed cum rebus naturalibus liceat vti applicando ad effectum continentem. ergo non debet ronabiliter prohiberi. Ad oppositum est Augustinus. de doctrina christiana. Ubi dicit quod ad superstitionem pertinent volumina magicarum artium et ligature: que medicos quoque disciplina codemnat: siue in imprecationibus siue quibusdam votis: quas characteres vocant. Ad questionem dicendum quod sic: ratio est: quia ars magica dicitur illa superstitiosa obseruantia: qualiscumque fuerit que auxilio vel consilio demonum ad habebus vel pactionibus vocatoꝝ pplet. Ubi primo sciendum quod demones antiquitus tpe idolatrie multas obseruantias hoibus reuelauerunt ad certos effectus canendos: quos ipimet demones causabant ad decipiendum hoies: et contrahendum cum eis familiaritatem: et ad fallendum eos finaliter: et inter talia videtur ars notoria tenere locum: per quam suadet hoies omnem scientiam posse acquiri per inspectionem quarundam figurarum et orationibus dicendis cum obseruationibus: que vel est totaliter inefficax: quod est mihi incredibile: vel per reuelationem demonum potest haberi obseruatis principis illius artis: que sunt valde difficilia: vti patet artem illam inuenti. Uterius est notandum quod inter ea que sunt hoibus per demones reuelata: quedam continent expressas inuocationes: sicut patet de modo includendi spiritus: et in alijs demonum superstitionibus: quedam alia ser-

uitia in exhibitione rerum: quedam continent quasi vana que cum demones ordinauerunt fieri: quibus factis ad modum quo illi ordinauerunt accedunt demones non coacti: sed sponte: et quasi ex quodam pacto: et efficiunt effectus quos antiquitus promiserunt: et in talibus consistit tota magica ars. Quomodo autem discerni possit an sequatur effectus ex magica arte vel ex natura rerum creatarum: est in quibusdam casibus valde difficile: quoniam tunc sic est quod nulla casualitas naturalis inuenitur quare talis effectus sequi debet. et quoniam aliquid admisceat necessario quod causare non potest ex natura sua: sicut sunt figure: characteres vel voces extranee vel alia huiusmodi: arbitrandum est talia magica esse omnino: sicut est illud quod scribit Palladius de agricultura. lib. i. vbi agens de columbis dicit sic. Columbe non pariunt nec locum deserunt: nisi super omnes fenestras aliquid de strangulati hoies loro vel vinculo vel fune suspendas. Et in Plinio de historia naturali multa talia inueniunt. Sicut in Gilberto: vbi cumque ponitur experimentum intelligit aliquid superstitiosum: que omnia generaliter spectant ad aliqua pacta antiquitus inter demones et hoies constituta. Tertio notandum quod nullus vis nature corporee lapidis: metalli: ligni vel herbe potest demones ad aliquid compellere: quous fingant se compelli et homini aliquo modo subdi: vti per hec familiaritatem cum hominibus contrahant: et finaliter eos fallant. Quod autem dicitur agrimonia vel acrimonia fugare demones: non est credendum nisi miraculose a deo: sicut fuisse creditur de dauid et saule. y. Reg. 16. Sriuolum est. sicut satis innuit Augustinus. de ciui. dei contra Porphyrium. Sed sciendum quod demon dupliciter homini seruit.

Primo modo sponte vti decipiat. Alio modo coacte a superiori spiritu: sicut iudei dixerunt de christo: quod in Beelzebub principe demonioꝝ euceret demonia. Math. 12. Uterius est notandum de incantationibus serpentum: quod ex quo nulla causa naturalis apparet: quare voces tales qualescumque fuerint faciunt serpentem expectare: nec serpens intelligit quod proferat. Uidentur tales incantationes per demones effectum sortiri: et sunt reliquie veteris idolatrie. Inuocationes etiam quas vetule per nomina barbarica et extranea vel obseruationes infinitas pro morbis curandis sortilegia sunt: quous admisceant quodam de deo vel de euangelio. Si quis autem contra infirmitatem appendi faciat nomina christi seu euangely ex simplici deuotione non habendo spes ad modum ligandi vel scribendi vel figuram vel characteres: non est piculum: quous talia non ordinantur ad expellendum morbos directe. Ad rationes. Ad primam: quod ad honorem dei est etc. Dicitur quod non est ad honorem dei quod hoies talia faciant ad querendum auxilium et consilium a demonibus: imo est eis contra eos bellum indictum. Utrum expellere eum de corpore hoium quos vexant bene licet: sicut faciunt exorciste. Non autem eos suscitare: vti doceant hoies quecumque media: vel vti inueniunt ad quecumque effectum. Si autem inueniuntur aliqui fecisse: fecit hoc domino dispensante et miraculose cooperante. Ad secundam de imaginibus curantibus infirmitates artificialiter factis in quacumque materia fuerint nisi forte ipsa materia habeat efficaciam naturalem. Dicit sanctus Thomas secunda secunde: quod omnes imagines tales superstitiose et magice sunt: quod patet ex hoc. quia secundum eum nullum effectum habent nisi in eis quidam characteres scribantur. Figura autem non est naturalis actionis principium. Nec autem est differentia inter imagines astrologicas et necromanticas: quod negromantice fiunt per expressam inuocationem demonum: Astrologice per pacta tacita figurarum vel characterum. Ad tertium: quod obseruantie a demonibus

Quarto,
D
Hic ars magica sit ronabiliter hoibus interdicta.
Primum ar. in oppositum.
Secundum arg.
Tertium arg.
Quartum ar.
Herba pforata eijca dmo. ca.
Quintus arg.
In oppositum Augustinus
Ratio ad q.
Primum non dicitur.
E
Hic non dicitur

Colube si parit nec locum deserit si in omnibus fenestris aliquid de fune hoies suspendi ponitur

§ Tertium notabile.

Augustinus Demon hois dupli fuit.

Etule morbos curando quibusdam vobis crucis et oblationibus committunt sortilegium.

Ratio ad primum in oppositum

Ad 2. argu.

S. Thomas.

Ad 3. argu.

Exorcismi Salomonis sunt illiciti.

nibus tradite antiquitus no sunt cause talium euentuu; sed signa tantum et non naturaliter instituta: nec a deo. Igitur ab angelo non bono vel ab homine. Ad quartum constat Salomonem aliquando idolatram fuisse. Unde possibile est suos exorcismos per demones ordinatos fuisse: et ideo sunt illiciti. Ad quintum: quod figuris et characteribus nulla virtus actiua a stellis potest imprimi: cum non sint res distincte a rebus figuratis. Si autem dicatur quod ipsi rebus imprimuntur virtus propter figuras vel characterem: hoc non est nisi per pacta antiquitus per demones inita.

Lectio. CXC.

Frequenter enim preoccupant pessima: redarguente conscientia. Cum sit enim timida nequicia: data est in omnium condemnationem: semper enim presumit seua perturbata conscientia. Nihil enim est timor nisi presumptionis adiutorium: proditio cogitationis auxiliorum: et dum ab intro minor est expectatio maiorem putat penam eius cause de qua tormentum prestat.

Harratis penis multiplicibus quibus afflicti fuerunt egypti tenebris palpabilibus circumsepti per triduum: intra quas penas una de maximis fuit timor: quo semper suspicabantur eis peiora superuertura supplicia quam fuerunt partialiter iam illata. In

ista parte intendit assignare causam huius timoris suspiciosi. Et circa hoc duo facit.

Primo assignat huius timoris ordinem in generali.

Sed et magis explanat in speciali. Ibi. Cum sit enim timida. Circa primum dicit sic. Frequenter enim preoccupant pessima redarguente conscientia. Quasi diceret. Nec est causa tanti timoris in peccatoribus iam afflictis: ut non solum doleat de penis presentibus: sed magis timeat penas futuras: quia tales frequenter preoccupant. I. concipiunt pessima. I. maxima penaliter eis inferenda: redarguente conscientia: que iudicat sibi penam maiorem deberi quam actualiter inferat. Dicitur. Arguet te malicia tua. Conscientia ergo lesa per culpam facit hominem preoccupare. I. concipere grauiores futura quam patitur: ut plus torqueatur metu quam sentit. Vel potest (pessima) esse nominatiui casus. (Pessima) .i. grauissima tormenta (preoccupant) malos et est sententia consimilis. Consequenter istud magis explanat in speciali: et ponit istius timoris principium medium et effectum. Principium enim est nequicia que est principalis origo timoris. Et quantum ad hoc dicit. Cum sit enim timida nequicia data est in omnium condemnationem in omnium videlicet malorum siue peccantium condemnatione. Nam ipsamet nequicia penam seculi habet: ne aliquid in vniuerso deordinatum remaneat. Unde Boetius. 4. de consol. p. 3. Sicut probis probitas ipsa est premium: ita improbis nequicia ipsa est supplicium. Et Augustinus. 1. de sermone. Insuper dicitur et sic est ut pena sit sibi omnia inordinatus animus. Et idem de vera innocentia. c. 4. Nulle pene grauiores sunt quam male conscientie: in qua cum non habetur deus solatio non inuenitur. Hoc est ergo principium excessiui timoris in peccatoribus: videlicet nequicia: que teste eorum conscientia iudicat eos esse malos. Dicit enim primus effectus culpe sicut dicit poeta iuuenalis lib. 5. Exemplo quodcumque malum committitur ipsi displicet actori. Prima est ergo ultio quod

se iudice nemo nocens Absoluit: improba quis gratia fallacis pretoris vicerit vna. Nos erat antiquitus sicut narrat Quidius. is. merba. quod propter demnaturus nocentem misit in vnam nigros lapillos: et eos postea coram populo effudit: et sic rem ostendit esse damnandam: quando autem erat liberaturus misit lapillos albos: quos postea ad ostensionem innocentie effundebat. Dicit ergo iuuenalis quod quis aliquis conscius sue malicie euadit iudicium pretoris pretore pro gratiam et fauorem vincente: tamen seipso iudice non absoluitur sed dignus supplicio iudicatur. Et ideo dicit Seneca de moribus. Mala conscientia sepe tuta est: secreta nunquam. Et ideo signanter dicitur quod (nequicia data est omnibus in damnationem.) Vel sicut alia littera habet: dat testimonium condemnationi et eadem sententia est. Et hec est ratio illius quod sequitur: (semper enim seua presumit) .i. preconcepit sibi futura penaliter et crudelia perturbata vel conturbata seu turbata conscientia: hec ergo tripliciter nequicia perpetrata conscientia dicitur quod omnis culpa pena aliqua debet puniri. Et preconceptio pene causat timorem: et hoc est quod subdit. (Nihil enim est timor nisi presumptionis) id est anticipationis vel preconceptionis predictae de pena debita inferenda. (adiutorium proditio cogitationis auxiliorum.) Prodit enim timor. I. manifestat quod timens habet cogitationes de auxilio acquirendo: et eo ipso quod sollicite desiderat auxilium et nihil videt bonitatis intrinsecus in seipso unde debeat esse dignus auxilio et eo ipso auget timor et iudicat penam cause: per quam torquet esse maiorem. Unde subdit. (Et dum ab intro minor est expectatio.) De remedio (maiorem computat penam) vel scientiam finem aliam litteram credo conscientiam. I. certitudinem eiusdem. I. exterioris rei (de qua tormentum prestat) .i. a qua inferitur sibi pena. Preoccupat pessima redarguente conscientia. Notandum est quod conscientia hominis multipliciter actum habet. Est autem conscientia Accusatrix prave transgressionis. Elenatrix siue depressionis. Conservatrix bone possessionis. Vindicatrix fracte professionis. Primum conscientia est accusatrix prave transgressionis. Sicut enim puero datur dicitur in qua defectus sui signatur ut postea verberetur: et nullo modo licet sibi abicere dicam suam sed per eam accusabitur: ita cuiuslibet homini alligatur conscientia in qua omnia peccata notantur: ut finem eam in iudicio acuset. Roma. 4. Testimonium reddere illis conscientia ipsorum: et inter se inuicem cogitationum accusantium et defendentium in die quo iudicabit deus occulta hominum. Et ideo istam accusatricem maxime timere debemus dicente Seneca lib. suo de moribus. Nullum conscius peccatorum tuorum magis timueris quam te metipsum. Alienum enim potes fugere: te autem nunquam. Item in eodem. Conscientiam magis quam famam intende. Falli enim sepe potest fama: conscientia nunquam. Sicut enim charitativus accusator primo monet ad peccatum et tunc premonet de suis defectibus: et si se correxerit culpam celat. Si vero corrigere preceperit: publice in iudicio proclamat: ita conscientia nostra in presenti quod nos corripit et reprehendit occulte: sed si nos non correxerimus: in futuro iudicio nos proclamabit. Lu. 5. Locus sciens est sibi: nisi iudicauerit: portabit iniquitatem suam. Secundo conscientia hominis est elenatrix siue depressionis. In omni enim depressione vel turbatione terrena singularis solatio est bona conscientia. 2. Cor. 1. Gloria nostra hec est testimonium unius conscientie nostre. Unde Ambrosius de officiis. Bene sibi conscientia falsis non debet commoveri: conuictus nec estimare plus poterit in alieno conuicio: quam in sue conscientie testimonio. Et

Quidius,

Conscientia hominis multipliciter actum habet.

Primo

Seneca

Conscientiam magis quam famam debeamus intendere.

Secundo Ambrosius. Gloria nostra hec est testimonium unius conscientie nostre.

venit dicitur obnoxium eod. etc. dicitur. etc. dicitur. etc. dicitur. etc. dicitur.

Boetius.

Augustinus

Nulla pena grauior quam mala conscientia.

Iuuenalis.

Exemplo quodcumque malum committitur ipsi displicet actori.

Hregio. sup Ezech. Omel. 9. Quid pdest si oēs laudant
 7 conscientia accusat: Aut qd obest si oēs derogant 7 sola
 conscientia defendat: Itē Augu. in quadam epla: 7 ponit
 in canone. xi. q. 3. senti. loquēs ad Manicheū dicit. Sē-
 ti de Augu. quicquid liber: solamen in oculis dei scien-
 tia nō accuset. Et ca. sequenti habet qualr Constantinus
 mediolanē. archieps a quibusdam malignis infama-
 tus erat de quibusdam criminibus: ppter qd ptermitte-
 bat ppo pdicare verbū: qz ista crimina pbari nō pote-
 rant: vt verissimilia fuerant: scribit sibi papa Gregori. qd
 ad ppriam cōscientiam redeat: 7 inde solatus populo
 non subtrahat que ei vtilia esse cognoscit. Quem inquit
 conscientia defendit liber est inter accusationes: 7 liber
 sine accusatione esse nō pōt si sola que interius addicit
 conscientia accuset. De hoc etiā Augu. notabiliter loquit
 super ps. 37. 7 ponit similiter in canone. xi. q. 3. Custodi
 inquit intus conscientiam tuā: vbi nemo opprimit cām
 tuam pualet in te falsuz testimoniuz: sed apud deos
 nūqz apud deum valebit vbi causa tua dicenda est: qz
 deus erit iudex non alius testis qz tua conscientia erit inter iu-
 dicem iustū 7 tuā conscientia: noli timere nisi cām tuā.
 Dec August. Tertio conscientia hominis est conseruatrix
 bone possessionis Berni. Sanū vas conscientia 7 seruan-
 dis secretis idoneū: nullis patēs insidijs: nullis violen-
 tijs cedens: vtpote nec manu nec oculis accessibilis: qz
 quid impossibile securus sum: seruabit viuū: defuncto re-
 stituet quocūqz vado ipsa erit mecum. secum ferens de-
 positū qd seruandū accepit vbiqz gloria vel confusio ine-
 uitabilis pro qualitate depositi. hec Berni. Est ergo cō-
 seruatrix bone possessionis. Est enī bona conscientia sicut
 quedā bona charta in qua merita nostra. scribunt per
 quam assecuramur de pmo paradisi. i. Timo. i. Finis
 autem pcepti est charitas de corde puro 7 conscientia bo-
 na. Finis pcepti pōt dici pmiū siue merces debita p p-
 cepto. Habens igif chartā bonā per quā occupaturus
 est magnā hereditatem eā diligenter pcauet: 7 maxime
 cōseruat ne a tineis vel a vermibus cōsumatur. Charta
 aut per quā vitā celestē vendicamus est conscientia bo-
 na informata charitate scripta tota plena bonis meri-
 tis: 7 ideo pseruari debet a tineis 7 vermibus: hoc aut fit
 duplr. Uno mō si frequenter tractet si respiciat 7 ter-
 gat. Alio mō si perlinit cedria que est gūma cedri. Di-
 cit enim Isidor. 17. ethimo. ca. 8. de cedro qd resignam
 quandā habet que cedria dicitur: que in seruandis libris
 adeo est vtilis vt perlinit ex ea nec tineas patiant nec
 tempore senescant. Isto duplici modo si chartā nostre
 conscientie a corruptione seruari velimus. Primo o3
 frequenter eam tractemus 7 respiciamus dicta facta
 7 cogitationes diligenter discutiendo 7 eam diligenter
 etiaz a puluere detergamus: vt nec venialia inconfessa
 dimittamus. exemplo apli Pauli: qui dicebat Actuz.
 24. Studeo sine offendiculo conscientia habere ad deū.
 Studium est fm Tullii vehemens animi applicatio ad
 aliquid agendū cū summa voluntate 7 reuerentia: ma-
 xime animi applicatio requirit ad bene discutiendum
 ac discernendū ac pure pfitendū de peccatis: 7 ideo me-
 rito dicit apls. Studeo conscientia habere: nō leuiter ac
 perfunctorie loquendo seruo conscientiam. sed studeo cō-
 scientia habere: 7 hoc sine offendiculo: vt nec etiā dimi-
 nuta pctā 7 que cōtingūt continue negligant. Secōdo
 debemus istam chartam perlinitre cedria que est resina
 cedri quasi sanguinē crucifixi vel crucis xpi frequenter
 cogitare 7 meditari. De cedro nāqz fuit pes crucis ad lit-
 teram: 7 sic per synecdoché pro cruce pōt poni. Dabet
 aut talis meditatio yermes. i. remozus peccatoz extir-

pare oino. dicente aplo ad Heb. 9. Sanguis xpi emun-
 dabit cōscientias nras ob operibus mortuis: sicut idē
 est perdere hereditatē 7 talem chartā: ita idem est per-
 dere conscientiam bonā 7 vitā futuram. Et iō illi qui se
 oino depingunt ad fame claritatē nō ad cōscientie veri-
 tatem perdent finaliter celestem hereditatē: ptra quos
 Seneca de moribus. Plurimi famā pauci conscientiam
 verent. Quarto conscientia est vindicatrix. fracte p-
 fessionis. Omnes enim xpiana professione censemur 7
 ideo quotiens istam pfectionem infringimus conscien-
 tia nostra nō solum accusat: imo vindicat mordendo 7
 pungendo. Prouerb. 12. Est qui pmittit 7 supple nō im-
 plet 7 quasi gladio punit cōscientie. In baptismali p-
 fessione sigillat imago dei in conscientia hominis per
 virtutes 7 grām que tūc infundunt parulis etiā caren-
 tibus vsu rōnis. Et est ille denarius quem xps semper
 exigit pro tributo per quez confiteri debemus nos esse
 seruos suos. Uti Chryso. super Mat. 22. Reddite cesa-
 ri que sunt cesaris. Numisma cesaris aut est: numisma
 dei homo. In solidis videt cesar: in hoibus aut deus co-
 gnoscit. Jō diuitias vras date cesari: deo aut cōscientie
 vre innocentia referuate. Sed istis temporibus cōscie-
 tiam habent nōnulli quadrupliciter defectiuam. Da-
 bent enim.

Quidam conscientiam dilatantam.
 Quidam conscientiam infirmatam.
 Quidam conscientiam perturbatam.
 Quidam conscientiam habent cauteriatā.
 Primo inueniunt nō nulli quoz conscientia est nimis
 dilatata: q nūqz ponderat nisi grossiora pctā: quoz cō-
 scientia est sicut rbete habēs larga foramina: vbi nō cō-
 prebendunt nisi pisces maiores sed minores semp eua-
 dunt. tales nō ponderat ociosa iuramenta imo nec mien-
 dacia: pluria nisi forte corā iudice super libzū. mēdacia
 nullius momēti sunt apud tales nisi cedāt in diffama-
 tionē proximi. Furtū nō est eis magni pōderis si sit de
 bonis regis: vel alicuius alteri? magni. sed tm si de bo-
 nis paupis fiat furtū: etiā si fiat de bonis psonalib? fur-
 tuz remordet conscientia: s3 si de bonis alicui? cōtatīs nō
 remordet nec remanet in cōscientijs quo: iudam: vt pec-
 catū alicuius ponderis qui nimis dilatant conscientias
 suas: dicentes Benesis. 43. nō est in cōscientijs nostris
 qs eam. v3. pecuniā posuerit in marsupijs nris. Alij
 sunt qui hnt conscientia fatīs infirmatā per oppositū q
 nō solū pctā magna pōderata: s3 etiā parua sicut debet
 7 plus iusto: 7 que nō sunt pctā indicāt eē pctā. 7 hec cō-
 scientia frequēter diabolo instigāte generat: qui sic in-
 ducit homines ad pplexitatē peccādī: qz quicquid ptra
 cōscietia fit etiā erroneā edificat: ad gehennā: 7 hec est
 cōscietia infirma quā apls pphibet. i. Loz. 8. Percutiē-
 tes cōscientia eoz infirmā in xpo peccātes. Et tales vi-
 di reptatione cessante frequēter habuisse cōscientia ni-
 mis largā. Tertio sunt qui hnt conscientia perturbatā q
 ppter cōmissa desperāt cōtra quos Berni. sermone. 62.
 sup cāti. Quid efficacius ad pscie vulnera nec nō ad pur-
 ganduz aciē mētis: qz xpi vulnez sedula meditatio: Et
 idē. Turbabor. s3 nō pturbabor: qz vulnez dñi recorda-
 bor. Nota. i. Loz. i. c. Omne qd in macello venit mādu-
 cate nihil interrogātes ppter conscientia. De ista cōscien-
 tia dnt in lra: semp psumit seuā pturbatā conscientia. Quar-
 to sunt qdā qui hnt conscientia cauteriatā: 7 hi pōderant
 pua s3 de magnis nihil curāt. Tales fuerūt pharisei de-
 cimātes mētā 7 rutā 7 oē olus: 7 grauiora legis ptermi-
 tentes. Mat. 23. 7 hi sunt hipocrite: de qb? pphetauit
 apls. i. Timoth. 4. q in nouissimis diebus veniet qdā
 Dolkot. 3 z

Magis de
 conscientiam no
 straz qz aliena
 conuina.
 Gregori
 Augustinus
 Augustinus
 Tertio
 Bernardus
 conscientiam
 bonam conser-
 uat.
 Conscientia est
 charta affectu
 rationis.
 Finis pcepti
 quid sit.
 Conscientia bona
 conseruat du-
 pliciter.
 Isidorus.
 Primo.
 Studium qd
 sit.
 Secōdo.
 Cogitatio
 passiois xpi
 peccata ex-
 tirpat.

Seneca.
 Quarto.
 Chryso.
 D
 Quadrupl
 conscientia defie-
 ctua.
 Primo.
 Secōdo
 Tertio.
 Bernardus.
 Vulnere xpi
 purgat conscientia
 perturbatā.
 Tertio.
 Bernardus.
 Vulnere xpi
 purgat conscientia
 perturbatā.

Quero

fire tēptasset: et naufragius passus fuisset: balcyōe vroz sua nesciens casum o bus dys tūra offerebat: sed p̄cipue Junoni. Juno ḡ nō ferens vltorius lachrymas balcyonis vocauit iridē fidelissimā nūciā: et iussit ei vt iret statim ad palatiū somni regis: et excitaret somniuz: p̄cipiendo ei ex parte Junonis q̄ aliquem de filijs suis. i. de somnijs: q̄ somnia dicuntur filij somni: mitteret ad balcyonem: qui ei dormienti ostendat effigiem ceycis viri sui in mari submersi. Fuit ergo iris famula Junonis ad palatiū somni regis: et iussa Junonis compleuit. Dabet autem somnus tres filios potissimos: quos nunq̄ nisi ad reges nobiles et duces mittit. Primus vocatur morpheus. Secundus Icarus. Tertius pantheus. Morpheus habet suum officium. q̄ non effigiat in capite dormientis nisi effigiem humanam cum gestibus et loquela cum ceteris que pertinent ad humanam naturam. Icarus causat effigiem brutorum et volatiliū cum omnibus gestibus ad bestias pertinētibus: sed de humanis nullo modo se intromittit. Pantheus autē causat figuras inanimatorum: vt lapidum: montium et ceterorum. Rex ergo somnus ducens secum primogenitum suum iuit ad balcyonē: quo cum peruēisset filius suus morpheus: posuit se in capite balcyonis in effigie ceycis naufragi et mortui: et sic eam de morte mariti certificauit: et voluntate Junonis expleuit. Vult autem Quidius per hos tres filios somni intelligere triplex gen^o sollicitudinis: q̄ immittit diabolus in corda hoium dormientiū per negligētiā vite sue.

¶ Prima sollicitudo est circa honores et dignitates.

¶ Secunda est circa voluptates.

¶ Tertia circa cupiditates. ¶ Primus ergo filius mittitur ad superbos: qui eis effigiat de nobilitate humana de dignitatibus et honoribus: de pompa seculari in vestitu: gestu: famulatu et equitatu. Et isti quatenus tales sunt: nō curāt multū de diuitijs vel voluptate. ¶ Secundus mittit ad libidinosos: et nō representat nisi ea q̄ ad bruta p̄tinent. Dicit enim Aristo. 3. Ethic. ca. 15. q̄ illa delectatio videt̄ maxie exprobrabilis: q̄ delectamur: non s̄m q̄ hoies: sed s̄m q̄ sumus aialia: talibus enim gaudere et tales diligere bestiale est. Iste filius causat in homine sollicitudinem et curā carnis in desiderijs: cibus et potibus venereis et quiete. Et isti p̄ncipaliter nō amant corde honores vel diuitias nisi secundario: sed t̄m modo voluptatē. ¶ Tertius filius somni mittit ad cupidos. Iste facit hominem cogitatiū circa inaniata: sicut sunt aurū et argentū: terre mineralia: q̄ si circa oues et boues sollicitenē: hoc est secundario inq̄tum per talia pecunie sunt acquirende. Et hi oēs per somnuz regunt̄. Roma. 5. Regnauit mors ab Adā vsq̄ ad moysen. Et iste somnus diuitiaz: voluptatū et bonoz vertet finaliter in paupertatē: vilitatē et miserā. In ps. 75. Dormierūt somnū suū: et nihil innuerūt viri diuitiarum in manibus suis. Prover. 11. Noli diligere somnum ne te egestas opprimat. ¶ Tertio p̄ctm comparat̄ somno p̄pter sensuum ligationē. Dormiēs enim sensus sic habet ligatos q̄ de suis operationibus nihil exercet: sed est quasi mortuus. Eodem modo dormiens per consuetudinem male vite in peccato mortali: nihil potest interim operari merito rum vite eterne. Dicit Aristo. de somno et vigilia q̄ dormiēs in dormiēdo facientes opera vigilie nō p̄nt memorari operum illorum: sed somniorum bene recordantur. Eodem modo facientes opera de genere bonorum extra charitatem nō recordant̄. i. nihil recipient in celo de premio essentiali: sed bene rememorabunt̄ se fuisse pro eisdem t̄p̄aliter premiatis: et sic iudicabunt̄ ista ope

ra nō sicut bona: sed potius sicut somnium bonoz ope rum p̄terisse. Job. 20. Velut somnium auolans nō inuenitur: transibit velut visio nocturna. ¶ Quarto p̄ctm comparat̄ somno p̄pter iudicij somniozum deceptionē. Somnians iudicat se q̄nq̄ esse in magnis festis collocatus inter reges: et cū euigilat: inuenit se fortassis in carcere compeditum. Somnians vero terribilia nō timet: q̄ si quis ster ad caput gladio euaginato: nihil timet: s̄ de fantasys p̄p̄y capitis que sibi nocere nō possunt: timet supra modū: si ignis appropinquat vel aqua non timet vel curat. Eodem modo dormientes in peccatis falsum iudicium et turbationes seculi: que non sunt nisi fantastice nimis timent: penas eternas nullatenus formidant: quozum quilibet p̄t dicere illud Job. 7. Terrebis me per somnia et visiones horrore concutiens: q̄ Eccle. 40. Somnus noctis imutauit sciam eius.

Lectio. CXCII.

¶ Deinde si quis ex illis decidisset custodiebatur in carcere sine ferro reclusus. Si eniz rusticus quis erat aut pastor aut agri laborum operarius preoccupatus esset: ineffabilem sustinebat necessitatem: vna enim cathena tenebrarū oēs erant colligati.

Stenso in parte p̄cedenti q̄ pena tenebrarū erat vniuersalis in egypto per triduz: et hoc ex p̄te t̄pis. In illa parte ostendit̄ q̄ fuit similis vniuersalis ex parte personarum ¶ Et circa hoc duo facit.

¶ Primo ostendit q̄ fuit vniuersalis q̄tum ad operarios et rurales.

¶ Secūdo q̄ fuit vniuersalis q̄tū ad oēs. Sc̄a ibi. (vna enim cathena.) ¶ Circa p̄mū.

¶ Primo tangunt̄ opary et rurales indistincte.

¶ Secūdo distincte ibi. (Si eniz rusticus.) ¶ Dicit ergo primo sic. (Deinde si quis ex illis) i. egyptijs precipue oparys qui foris erant. (decidisset) forte in foueā: custo diebat̄ ibi per tenebras quasi (in carcere reclusus sine ferro.) Unde fuit (rusticus) i. colens siue custodiens rura. (aut pastor aialium aut porcorū) (aut etiam) laborum agri operarius) qualitercūq̄. i. qui operabat̄ in laboribus ex agris collectis: sicut qui collectas fruges triturant: si quis talium esset (preoccupatus) i. preuentus foris per tempestatem tenebrarum (ineffabile) i. quā nullo modo fugere poterat (sustinebat necessitatem). Et additur de ista pena sic. (vna enim cathena tenebrarum) i. cōsimili cathena tenebrarum (omnes erant colligati). Littera est satis plana. ¶ Circa illam particulam. (Custodiebat̄ in carcere) notandū q̄ in sacra scriptura legim^o de q̄druplici carcere. Est. n. carcer.

¶ Corporalis coartationis.

¶ Consuetudinalis oppressionis.

¶ Medicinalis expurgationis.

¶ Infernalis cōdemnationis. ¶ Primo corpus nostrū est quasi carcer ipsius aie. Persona namq̄ incarcerata q̄tūcūq̄ libera vel nobilis nō exequit̄ vel vtit̄ sua libertate: s̄ s̄m carceris leges coartat̄. Eodem modo spūs rōnalis qui est anima: natus est esse liber et corpori dñari: nō subyci: qm̄ idē spūs deo debite subyci nolu it corpori subdit: us de palatio corporis sibi fecit carcerem in quo passionibus et temptationibus coartat̄: intātum ve sancti viri iam dissolui desiderarent et esse cū x̄po: dicente aplo ad phil. 1. Coartor enim de duobus desiderijs

Dolkot. 13

Quadruple carcer i sacra scriptura.

Primus

Triplex gen^o sollicitudis q̄ ponit dya bolus i corda dormientiu.

Prima.

Secunda.

Tertia.

Tertia.

Tertia.

Et in peto mortali nō peccerit vitiaz carnem.

Aristo.

Seneca. hñs dissoluti z esse cum xpo. Et hoc est qd dicit Seneca epila. iof. Corpus hoc animi pondus est pena: pmente il lo vigei in vinculis est. Et io dicit Plato q in hoc maxime manifestus est pbs si animã absoluit a corpis cõ munitione differentius alijs hoibus. Et vult dicere q anima in pñti nõ põt totaliter a corpis cõione absolui. Nam esurimus z sitimus z fatigamur frequenter: quibus necessitatibus oz puidere de remedio: sed a passio nibus voluptuosus oz veru phm animã suã absoluit: z nequãq in talibus corpori assentire. De isto carcere petit ps. 4. i. educi dicens. Educ de carcere animã meaz ad confitendũ noi tuo. Glo. Corpus qdem carcer est: nõ utiqz fm illud qd deus fecit bonũ: sed fm qd corrum piẽ z aggrauat animã. s. corruptione eius que venit ex peccato carcer est. Et infra. Nũc ergo corpus aie carcer est ppter corruptionẽ. In futuro erit domus ppter icor ruptionẽ z libertatem. Merita enim ei carcerẽ faciunt sicut vnu habitaculũ in cluso carcer est: custodia est do mus. Libertas domũ facit: seruitus carceres. Dec glo. Scõs carcer est consuetudinalis oppressionis: pctis nãqz z peruersis moribus ductis in psuetudinẽ hõ quo dãmodo violenter in malicia detinet. Et io dicit Arist. y. Ethic. ca. i. q habitus mali postqz sũt generati nõ sub iacent voluntari: z tñ videntĩ voluntari a pncipio: quẽ ad modũ pyiciens lapidem non habet in sua ptãte iam plectũ resumere: z tñ fuit plectio voluntaria: qz in ipso fuit mittere vel nõ mittere a pncipio. Figura ad hoc est de Samsonẽ. Judi. is. quẽ voluntarie fatue femine co pulatũ amore philistei ceperũt z vincitũ cathenis in car cere molere coegerũt. Semina autũ voluptatẽ designat: cui hõ libere z voluntarie se immiscet: estimans qz possit libere sustinere qñ placet. Sed certe qñ grã priuat: cat hena diaboli capit z illigat: que est iclinatio delectabi lis ad illecebras: z sic per demones in carcere peruerse psuetudinis seruire cogitur: vt iam sine difficultate ma gna resistere nequeat cogitationibus psuetis. Cõuis enim duplici de causa homines temptent. v3. C Propter experientiam voluptatis prehabite z. C Propter experientiam voluptatis ignote. Longe tñ molestius inclinãt expti qñ inexpti ppter impressam memoriã voluptatis. De isto carcere dicit Apoç. y. Ec ce diabolus missurus est ex vobis aliquos in carcerem vt temptemini. De isto carcere dicit Grego. y. Mora lium. Sepe nõnuli exire a prauis actibus cupiunt: sed qz eorundẽ actũ pondere pmunt: in male psuetudinis carcerẽ iclusi a semetĩps exire nõ pñt. Cõsuetudo nãqz mala mirabiliter nimis nocet: qz. C Iuuentutem allicit z inuadit. C O iuuetũ C Senectutem necit z constringit. C O iuuetũ C Affectum fallit z inficit. C O iuuetũ C Iudicium de culpis subuertit. C O iuuetũ

Plato.

De b3 aiaz absolue a pas sionib9 volu ptuosia.

B Scõs

Aristo.

Figura

Semina volu ptatez desig.

Duplici ca hoica tẽptãt

Gregorius

Mala psue tudo nocet. Primo.

Beda.

Secdo. Gregorius.

Tertio Seneca.

Isidorus.

C O at rectũ iudiciũ d culpis diripiat z subuertat ps. 7. ethi. De intẽperato in quo ppter psuetudinẽ ple quendi voluptuosa: corumpit bona opinio circa fines: z hoc est qd dicit Augu. Enche. ca. y. Pctũ inquit qũis magna z horrenda cu in cõsuetudinẽ venerint: aut par ua. aut nulla esse credunt vsqz adeo vt nõ solum occul tanda fedetiã predicãda diffamandaqz videant. Esa. 3. Pctũ suũ quasi sodoma pdicauerũt: nec absconderũt: qñ sicut scriptũ est. ps. 9. Laudat peccator in õsiderijs aie sue z qui iniq egerit. Talis iniqtas in diuinis libris vocat clamor: sicut apud Esaiã habet de vinea mala. ca. 5. Expectaui inquit vt faceret iudiciũ z iusticiã: fecit aut iniquitatẽ z nõ iusticiã: sed clamorẽ: vt est illud Heñ. is. Clamor sodomoz z gomozoz multiplicatus est coraz me: eo qz pctũ suũ in consuetudinẽ traxerant peruersaz Decille. Sic ergo tales consuetudine peccandi irretiti iacent. De illis g qui peruersa consuetudine detinent z nõ pñt euadere verificatur illud Esa. 42. In domibus carcerũ absconditi sunt. Figura ad hoc est Actũ. iz. qñ Petrus dormiuit i carcere inter duos milites vincẽ ca thenis duabus z custodes ante ostiũ custodiebant car cerem. C Tertius carcer est carcer medicinalis expur gationis. Sicut enim persona debitis obnoxia carceri aliquotiens mancipat pro debitis: ita aliquãdo anime de corpore recedentes pene temporalis debitrices pro culpis in carcere purgatoz retruduntur: z istos in carce ratos pyssimum est visitare suffragijs ac orationũ z ele mosynarum subsidijs liberare: clamante ad nos vna quãqz illarum: z dicente illud Heñ. 40. Facias mecz misericordiã vt suggeras pbaroã vt educat me de isto carcere. Istos sic in carceratos valde piũ est beneficijs iuuare: quia ipsi finaliter inde egreduntur ad regnum celeste: z pro his qui eis benefecerunt intercedet. Ecce. 4. De carcere cathenisqz interdum egreditur quis ad regnum. C Quartus carcer est carcer infernalis con demnationis: qui est carcer grauissimus: in quo nullus allegiatur: nullus fugit: nullus morte terminatur. Quã tuncqz carcerary sint feroces z leui in presenti: neces sario persone eozuz euadent potestatem: saltẽ in mor te. Sed in illo carcere est maxima pena: eo qz mors ibi optatur pro solatio. Habet eniz deus sicut dicit Jacob? rauensis. in quodam sermone. C Carcerem. In carcere erunt omnes mali. C Platium. In palatio erunt omnes boni. C Stabulum. In stabulo erunt boni z mali. C Hospitale. In hospitali erunt mediocriter boni z mediocriter mali. C Carcer qui est infernus. C Penal carcer est homini: quia manibus z pedibus vinculatur. sed. C Penaliõz: qz tenebris includit z tinnis. C Penalissimus: quia continuis fletibus z dentium stri doribus coangustatur. Talis autem erit carcer inferna lis. Juxta illud Matth. 22. Ligatis manibus z pedi bus zẽ. C Palatium est paradysus: quale autem pala tium quis sibi bic edificat: tale sibi inueniet ibi. Edifi catur enim de auro dilectionis dei: de argento dilectio nis proximi: de lapidibus preciosis bonozum operum Juxta illud. i. Loz. 3. Si quis autem supedificat super fundamentum hoc aurum z argentum vel lapides pre ciosos zẽ. C Stabulum est mundus in quo homo posi tus fuit postqz peccauit: testãte ps. 48. Comparatus est iumentis zẽ. Et io ad eius liberationẽ saltator: posuit se in stabulo. Ne aut illis qui stabulũ pponũt palatio: z fe torem stabuli odoribus dulcibus paradisi. C Hospita le dei est purgatozũ: de quo superius dictũ est in quo po

Quarto.

Augustinus Pctũ i psue tudine dicit effe.

Figura

Tertio

Analõ i pur gatozĩ possi tas carcerẽ pñt euadere. Enic suffra ggiõz de purgatozĩ beran oram deũ p suo be nefactõibus

Quartus

De b3 palatũ hospitale z stabulũ z carcerem.

Carcer Palatium

Palatũ pa radisi bic edi ficat diuersi mode.

Stabulum

Hospitale

nunt infirmi vt sanent. De isto carcere scribit Eisa. 24. de malis. Congregabunt in congregatione vnus fascis ad lacum: et includent ibi in carcere.

Lectio. CXCIII.

Sive spiritus sibilans aut inter spissos arborum ramos. animum sonus suavis: aut vis aque decurrentis nimium: aut sonus validus precipitarum petrarum: aut ludentium animalium cursus inuisus: aut mugientium valida bestiarum vox: aut resonans de altissimis montibus echo: deficientes faciebant istos pre timore.

Declarato de pena mortis tempore tenebrarum que fuit vniuersalis egyptus tunc ex parte tunc ex parte psonarum. In ista parte declarat tertio quod fuit vniuersalis ex parte causarum et ponunt septem cause illatiue timoris.

Non quod ex natura sua: sed ex additione egyptiorum tunc tunc in tenebris existentium: quod perturbata conscientia semper plumbit sena. Ideo etiam illa que ex natura bonis hominibus presentant solatiu scilicet subyphis de malicia propria presentant metu: sed cum mouens ad timorem stat vel in aere vel in aqua vel in terra. iuxta terras in alto aeris. Due differentie ibi erant. Sonus ventorum et cantus animi. Quantum ad primum. i. spiritus sibilans. i. ventus leniter flans. Quantum ad secundum dicitur. Aut inter spissos arborum ramos etc. Sed quod erat terribilis si erat suavis Sibilus enim venti vel suauitas cantus est maxime delectabilis: quod non inducunt timores. sed quod differunt aliquando fiunt: possunt aues infeste et feroces dulciter canere: vt est cantus syrenarum. Ideo propter causas ignotas vt fiebant sibilus terribilis erat eis. Et ideo dicitur. Inter spissos arborum ramos quod spissitudo crudelis negotii significat absconsione. Secundo in aqua fuit duplex differentia causarum deterrentium. Una ex impetu aquae alia ex collisione petrarum et tentat in aqua. Quantum ad primum dicitur sic. (aut vis aque decurrentis nimium) i. impetuose vel nimium irrumpente a sublimi in profundum. Quantum ad secundum dicitur. (aut sonus validus precipitarum petrarum.) descendit. v. per vim aquae. Tertio in terra. i. prope terram erat triplex causa eos deterrentium: quod triplex sonus eos perturbabat.

- Unus per motum animalium localem.
- Alius per motum animalium vocalem.
- Tertius per motus vocales similitudinarie. Quantum ad primum dicitur. (aut ludetium animalium cursus inuisus) et ideo timebant ne ab animalibus calcarentur. Quantum ad secundum dicitur. (aut mugientium valida bestiarum vox.) De tertio dicitur. (aut resonans de altissimis montibus echo.) ista igitur omnia deficientes faciebant etc.
- Circa generationem echo notanda sunt duo: vnum est naturale: aliud fabulosum. Naturale autem generationem ipsius echo declarat Aristoteles. y. de anima corrodente commento. 8. Est enim secundum commenta torez iteratio soni seruando figuram suam: et fit ab aere percusso et sonante cum reflexione ad aliquod obstaculum maxime cauum. ponit autem ad hoc exemplum Aristoteles. de lumine. Lumen multiplicatum in aere et reflexum ad aliquod politum: reflectit versus illam partem in qua generatur: sicut manifestum est in corpore luminoso quod illuminat non solum per radios incidentes: sed per radios reflexos: aliter esset vmbra vbicunque non incidunt radii solis. Aliud exemplum est in aqua. Si enim lapillus piciat in aqua sunt multe

circulationes vbi cecidit lapillus: et minor circuitus pelendo causat maiorem et ille alius: et sic deinceps donec deficiat virtus primi pellentis. Si autem circulationes ille occurrat alicui obstaculo usque virtus primi pellentis deficiat repercutiunt: et fiunt circulationes versus locum vbi prima percussio facta est per lapidem. Eodem modo quod ex percussione et percusso fit sonus in aere: ille sonus multiplicat et sonus iste generat alium et ille alium circulariter quod diu durat virtus primi percussientis. Si autem occurrat alicui obstaculo quod transire non posset reflectit sonus veniendo per idem medium per quod inuit usque ad locum sue generationis seruando figuram primo causatam: et ista iteratio soni est echo. Fabulose loquendo echo narrat Quindius. 3. Methamor. Fuit enim virgo quodam mire eloquentie que Junone longa narratione detinere solebat dummodo Jupiter in montibus adulteria sua fecit cum puellis. Impediebatur igitur Juno per narrationes ipsius echo ne deprehendere posset istas puellas ipsius fugientibus Junone detenta per narrationes ipsius echo. Tandem Juno hoc precepto: huius ait lingue quod sum decepta patris. Præua tibi dat vocis breuissimus vsus. Præuauit eam vis loquendi: hoc solum sibi relinquens quod fines verborum ingeminat. Nec ergo echo Narcissum iuuenem admanit pulcherrimum sed ab eo repellit. Spreta laret filius pudibundaque frondibus ora Protegit: et solum ex illo viuunt in antris. Fatigantibus igitur eam amore dolore et pudore cuius corpus totum euauit propter vocem et ossa. Ossa vero conuersa sunt in saxa et tandem sola vox remansit que vocatur echo. (Deficientes faciebant illos pre timore) quibus non fiat hic mentio de bono timore moraliter: sed tamen de timore qui est pena. Est tamen nihilominus aduertendum quod timor laudabilis multa bona operatur in hominibus. Causat enim timor in persona bona.

- De futuris prouidentiam et circumspectionem.
- De preteritis contritionem et penitentiam.
- In agendis discretionem et diligentiam.
- In periculis bonam aggressionem et confidentiam.
- Primum omnium bonorum que timor operatur in homine est quod dat sibi de futuris prouidentiam et circumspectionem. Videtur enim quod presumptuosi et superbi et accidiosi negligenter omittunt procurare que sunt salutem eorum necessariam. Virtuosi vero timentes prouident et prouident sibi de his que ad salutem suam pertinent. Ad hoc est exemplum Josue. 9. de gabaonitis: qui timentes a facie filiorum israel eos caute prouenerunt et ne eos destruerent iuramento constrinxerunt eos: et requisiti de fraude responderunt. Timuimus valde et prouidimus a iabus nostris vestro terrore compulsi. Consimiliter viri sancti in presenti vita multa considerant eis periculosa futura: et ideo cum omni diligentia prouident a iabus suis: et ideo dixit epimenides philosophus. Beata ciuitas que in pace bellum timet. In vitaspatrum legitur lib. y. parte tertia. quod abbas belias ait. Tres res timeo. Una quomodo anima egressura est de corpore. Alia quomodo sum iudici occurrurus. Tertia quomodo de me fuerit preferenda snia. Narrat macrobius in saturna. 8. conuiuio tertie diei fere in fine. Carnes aporum delate in lumine lune strabunt ex nimio humore putrefactione: ita quod nihil valeret ad esum humanum. Luce venatores illud perpendissent nec possent de siluis ad ciuitatem per diem omnes aporum transferre. Unus prudenter ceteris dixit quod carnes illas in multis partibus acutis clauis ereis confingeret. Infixo igitur vnicuique parti clauo eneo detulerunt illas carnes in lumine lune sine quacunque iactura carni. Moraliter. Lumen lune est vana gloria mundi: in qua quod nimis versantur propter huiusmodi nimium diuitiarum putrescunt. in ps. 37. Putruerunt et corrupte sunt cicuta

Secunda Quidam

Timor laudabilis multa bona operatur in nobis.

B

Epimenides. Beata ciuitas que in pace bellum timet.

Macrobius.

Exemplum.

Moraliter.

Declaratio de echo duplex. Prima Aristoteles.

Aristoteles.

trices mee etc. Un remediū spāle est illud: timor futu-
ri iudicij quo hō pfigat crebro meditādo cor suū: iuxta
illd ps. iis. Cōfige timore tuo cānes meas a iudicys etc.

Solinus.

Exemplum.

Timor est sic
cur tyriaca.

Secundā
ab oib' scis
comendat.

Tertio.

Quare hō p
secundā ruz
becit r p timo-
re pallefcit.

Comendatio
secundā
Bernardus

Tertio.

Quarto.

Gregori⁹

In via dei a
timore icipit

Secundo timor virtuosus cāt in hoie de pteritis pniaz
& p tritionē. Est. n. sicut tyriaca que expellit venenū. Si-
cut enim tyriaca de tyro efficit serpente: & est nibilo mi-
nus antidotū ptra venenū: ita timor de peccatis orit' &
tū pccā expellit. Ecclē. i. Timor dñi expellit pccm. Naz
qui sine timore est nō pōt instus fieri. Dinc est q' tā pñi
q' sancti iter oēs passioēs pcpue cōmēdāt verecūdiā q'
est quasi qdā timor significās pniaz de aliquo defectu.
Dicit. n. Ari. 4. ethi. in fine. Verecūdiā est timor inglo-
riatiōis. i. timor p'fūsiōis de quo pbat cōmētator pmo
q' nō est virt' s' passio: qd' onidit: tū p ei' diffōnē: tū p ef-
fectū eius. Per diffōnē qdē. q' verecūdiā est timor in-
gloriatōis: ois at timor est passio r nō virtus. Per effectū
secūdie pbat idē q' oēs passioēs appetit' sensitivi cāt
in corpe rāsmutatiōē: r h' facit verecūdiā. Sicut. n. p
timore in periculis mortis hō pallefcit: ita p verecūdiā
que est timor ingloriatōis hō rubescit. Rō hui' diuersi-
tatis inter timorē r verecūdiā fuit ista: q' verecūdiā sit
qdā timor: q' timor pprie ē de periculo mortis vel ali-
culus nocētis vitā hois. Sedes at vite est in corde: r iō
qñ cor incipit deficere per timorē: nā mittit illuc spūs r
calore: r iō tūc retrahit' calor a facie cum sanguine r hō
pallefcit. Donor at r in bonoz in exteriorib' est: r iō qñ
hō timet p verecūdiā pdere honore: spūs r hūores tra-
hūt se ad exteriora: r sic pcurrente sanguine: hō exteri⁹
rubescit sicut q' ibi pbat Arist. de verecūdiā q' est passio
laudabilis in iuvene. vñ dicit Landamus qdē verecū-
dos. Tertio onidit q' nō cōuenit etati senili. Quarto q'
nec studioso: q' neq' senex neq' studiosus aliqd d' s'
mittere: vñ debeat verecūdari: sed certe si senex aliqd
cōmiserit turpe: vñ etiā studiosus: laudabile est q' vere-
cūdet: r illaudabilis obstinatōis signū ē nō verecūdari
de turpibus. Quātū vō sancti verecūdiā cōmēdāt. Ecce
verba Bernardi sup' Lan. sermone. 87. Nescio si q'cūq'
gratius verecūdiā in morib' hominū dep'ndi queat.
Verecūdiā oimū ē ornat' etatū: sed in tenera etate am-
plius pulchriusq' enitescit. Quid amabilius verecūdo
adolescente: Cū pulchra hec est: q' splendida gēma mo-
rū in vultu adolescentis: q' vera r minime dubia nūcia
bone spei: bone indolis. index: virga discipline: ppugna
trix puritatis inate: spālis gloria pscientie: fame custos:
vite decus: virtutis sedes: pmitie nāe: laus r insigne to-
tius honesti: hic est timor neccarius. Ecclē. 23. Nihil me-
lius ē q' timor dñi. Tertio timor bonus cāt in agen-
dis diligentia r discretione. Ecclē. 7. Qui timet deū ni-
hil negligit. Quarto bonus timor cāt hoī in periculo
p'fidetiā r aggressionē. Multi. n. reputāt se debiles: qui
ingruente timore: r cogēte ardua r difficilia fecerūt. vñ
Gregori⁹. 5. moral. In via dei a timore incipitur: vt ad
fortitudinē veniat. Nā sicut in via seculi audacia forti-
tudinē: ita in via dei audacia debilitatē facit. Et sicut in
via seculi timor debilitatē: ita in via dei timor fortitudi-

nem. Proverb. 14. In timore dñi fiducia fortitudinis.
Lectio. CXCIII.

Omnis enim orbis terrarum limpido il-
luminabatur lumine: r non ab ipeditis ope-
ribus continebatur. Solis autem illis su-
perposita erat gravis nox: imago tenebra-
rum que superventura illis erat. Ipsi igitur
sibi grauiorē erant tenebris.

Eclarato superius q' palpabi-
les tenebre durātes
per triduum afflixerunt egyptios vni-
uersaliter sine exceptione. hic ostendit
quomō afflixerūt eos singulariter sine
alioz perturbatiōe. Et circa hoc
tria facit.

Unū est q' pter partes egypti totus mūdus vtebat' r
gaudebat sufficienter illo tempore lucis beneficio.

Aliud est q' soli egypty puniebantur tunc temporis
tenebrarum supplicio.

Tertiu est q' pena illa fuit eis illata iusto dei iudicio.
Secūda pars ibi. (Solis autem). Tertia ibi. (Ipsi igitur).
Circa primum dicit sic. (Omnis enī orbis ter-
rarum etc.). (Omnis) inquit (orbis terrarū) preter egypti-
m: imo preter loca in quibus egypty morabant' (lim-
pido illuminabant' lumine). in q' homines vbiq'q'
locoz preter q' in egypto videre potuerunt sufficienter
ad quecūq' opera exeqnda. Et hoc est qd' dicit q' (non
ab ipeditis operibus continebat'). Exo. 10. Vbiq'q' erat
fily israel lux erat. De scdo dicit q' (solis illis superposi-
ta erat gravis nox). i. nebulosa r palpabilis tenebrarū
obscuritas. Nox dico exiltēs (imago). i. signū r figura
(tenebrarū infernaliū) q' sup'uctura erat illis). i. i inferno
futura. De 3° dicit sic. (Ipsi g' grauiorē sibi erant tene-
bris). Et fit h' mētio de 3° genere tenebrarū. v3. de tene-
bris materialibus in pñti que fuerūt in egypto in aere.
De tenebris spūalib' que sunt pccā que fuerūt egyptys
in mente: r de tenebris infernalib' que sunt aggregate
ex vtriq'q' in inferno. Tenebre ergo culpe fuerunt causa
tenebre pene: r q' culpa plus habet de malo q' pena: dicit
q' egypty peccatores r tenebrosi intrinsecus per pec-
catum erant sibi p'p'is grauiorē tenebre q' tenebre ma-
teriales exteriores. Vel ipsi erant sibi grauiorē tene-
bris. s. materialibus: r est idem sensus. Grauiorē aut te-
nebris erat. Nota q' pccā in scriptura sacra p tenebras
designant' q' duplīci rōne. Sunt. n. tenebre corpales.

Causa erroris r deceptionis.

Causa terroris r stupefactionis.

Causa languoris r desolationis.

Causa torporis r dormitiōis. Et p' similiter ē de pccis.

Primo ergo tenebre corpales sunt causa erroris r
deceptionis. vñde qui ambulat de nocte faciliter ca-
dunt. Joan. 12. Qui ambulat in tenebris nescit quo va-
dit. Et generaliter nullus operarius nullus artifex in
tenebris potest ire ad artem suā sine erroris periculo.
Unde Martialis epigra. lib. 5. Pictor quidā redargu-
tus a quodam parasito: quare cum pulcherrimas ima-
gines depingeret turpissimos tamen generaret filios.
Ille respondit trufando dicens q' hoc esset iō q' gene-
raret in tenebris r pingeret i luce. Unde autor dicit sic.
Haba bonus pictor hoies pinxisse decoros Serf: r inde
coroz progenuisse duos. Qui ait parasitus. Miros bone
gabacur meli' pingas q' facias homies. Nō d' mirū re-
spōdit gaba videri: pingo die clara nocte viros facio.

Tripl' gen⁹
tenebrarū.

A
Pccā signat'
per tenebras
qd' duplīca-
tione.

Primo p'p'
cipale.

Artificialis.
Exemplum.

Tenebre & cunctia expellunt qd e virtus ppugnaculū

Quid sit

Consuetudo facedi i peccis aufert pot dicitur

Claudimus fictio poetica

Triplex signa no h vocabri li dicitur

Intra aut tenebre decipiunt homines occasionaliter qd ois q male agit odit lucez: eo q in tenebris pot in male factis se ptegere & alios impropios circūuenire: immo ipsam verecudiā que est qdā virtutis ppugnaculū tenebre auferunt & expellunt. Et ideo gnāliter oia vitia magis exercentur de nocte & crebrius q̄ de die. De nocte Loth cū filiabus incestus cōmisi. Hen. 19. De nocte mirra patri se supponit ppter incestū a quo impregnata: & postea in arborē sui nois mutata est. vt dicit Quid. 19. Metamorphos. li. 10. vbi dicit. Tenebre minuunt nox q̄ atra pudore. De nocte & tempore tenebrarū xpm ceperunt iudei. Luce. 22. Dec est hora vestra & potestas tenebrarū. In tenebris troia capta fuit prodētibus vlyre Antenore & Enea: sicut narrat dares phrygi de hystoria troiana versus finē. Vñ etiā Job. 24. Perfoderunt in tenebris domos sicut in die pdixerūt sibi. Sicut autē corpāliter tenebre sunt occasiōes errozis & peccati multipliciter: ita cōsuetudo facedi in crimie aufert homini lumē bone discretiōis. & inducit eū in omne genus peccati. Vñ de talibus in ps. 81. dicit. Nescierūt neqz intellexerunt q in tenebris ambulāt. Et ideo dicit Augustin⁹ de septen. psperi. cap. 305. Tenebre inq̄ metuende sunt mox non oculoꝝ: & si oculoꝝ non exteriorū. Vñ dicitur nī albū & nigrū: sed iustū & iniustū: & ideo signanter dicit. i. Thessa. 5. Omnes. n. vos filij lucis estis & filij diei nō noctis nec tenebrarū. Singunt poete sicut fingit & dicit Claudianus in maiori volumine. lib. 5. q̄ oēs pestes infernales: que sunt apud eos vitia & supplicia nate fuerunt de nocte & de acheronte. Est autē acheron fluius infernalis: & sic nomiat ab a qd est sine & cheron saluatio q̄ si sine saluatione. Eodē modo moxalī oia vitia oēsqz pestes infernales fuerūt de nocte gnāte inter diaboluꝝ & eūā p̄mā matrē nostrā q̄ merito acheronta vel acheron dici pōt: q̄ si sine gaudio vel saluatione q̄ non saluata: s̄z maledicta fuit a deo Hen. 3. Multiplicabo erinas tuas & pceptus tuos: in dolore paries filios. In cuius signū vocata est eua: cui⁹ nois elementa cōtrario ordine distinguunt ad illius salutatiōis vocabulum qd est aue: sub cuius maledictionis dispēdio totū mansit gen⁹ humanū donec illa veniret que nomē eue mutauit in aue. Et veteris testamenti tenebras in euangelij vertit & in luce q̄ ortū est in tenebris lumen cordis. Aue inq̄ gratia plena. Luce. 1. Voc. n. salutiferuz verbum aue non solum iocūditate bone significationis repletur: sed etiam mystice diuine essentie vnitatem & personarū trinitatem: nec non & nostre salutis felicitatem designat. Nam illud vocabulum aue.

In sua resonatione vt vna dictio pronuntiat.
 In sua compositione ex tribus lris integrat.
 In sua signatiōe salutē cuiuslibet interpretatur.
 Propter p̄mū designateētie diuine vnitatē.
 Propter secundum personarum trinitatem.
 Propter tertiu nre felicitatis salutē importat.

Primo q̄ in isto vocabulo aue tres vocales existunt: que sunt a. u. & e: & tres personas designant. A. apud oēs gentes prima littera dicitur: eo q̄ ipsa nascentibus vocē prior aperiat fm papiam: & ideo.
 Per A. antiqua patris auctoritas.
 Per u. vnius verbi veritas.
 Per e. eterne emanatiōis extremitas figurat: & ideo in incarnationis mysterio vbi fuit in Maria totius trinitatis operatio quāuis solius verbi incarnatio: nō debuit fieri annunciatio nisi ista suauius saluatio aue: in q̄ latet summe trinitatis assimilatio precessisset. Et ideo istud est verbum non tetragramaton sed trigramaton

summe trinitatis vestigiū & imago nō ineffabile s̄z summe effabile & iugi deuotōe a christianis effanduz: iuxta exhortationē ecclesie sic dicitis. Verbū bonuz & luauē personemus illud aue p qd xpi sit & clauē vgo mater filia. Primo ergo per istaz lram que est a. designatur p̄ma persona fm ordinē originis qui est pater. Vbi notandū q̄ iste terminus pater duplī accipit in scriptura eēntialiter & notionaliter. Essentialiter accipit Matth. 6. Pater noster qui es in celis. Quādoqz notionaliter: vt Joban. 10. Ego & pater vnum sumus. Ita hoc elemētum quādoqz accipit essentialiter & pro qualibet persona supponit. Quādoqz notionaliter & soli patri deseruit. Essentialiter autē & pro qualibet persona videt accipi a ppheta. Diere. i. A a dñe deus. Per hoc q̄ triplicat a: trinitatem significat personarū. Et per hoc q̄ semel & singulariter subiungit: dñe deus: essentie indicat vnitatem. Unde & deus ipse se vocari a Jobāne in Apoca. reuelauit replicatione triplici ita dicens. Ego suz alpha & o principiū & finis dicit dñs deus. Apocal. 1. Eandē auctoritatem & non plures ponit in eodem lib. capi. p. 21. & 22. ad ostendendum q̄ hoc vocabulum alpha cuiuslibet persone est cōmune. alpha enī grece a latine dicit. Sic ergo quādoqz essentialiter accipit & de qualibet persona predicat. Quādoqz notionaliter accipit & soli persone patris deseruit & sic accipit Joban. 16. Exiui a patre & veni in mūdū & sic canit ecclesia: A patre vnigenitus ad nos venit per virginem baptisma cruce consecrans.

Secundo per hoc elemētum u. que est secunda vocalis: designatur vnius verbi veritas. Ubi breuiter notandum q̄ istud elemētum. y.

Quandoqz est vocalis. Uocalis dicitur: qz per se voces efficit.

Quandoqz est consonans. Consonans: quia cum alio sonat. Et certe isto modo verbum diuinum fuit q̄ si.

Vocalis ante incarnationem.

Consonans in incarnatione.

Nota numeralis fuit in passione. Dico ergo q̄ ante incarnationē fuit quasi vocalis: quādo. v3. nō habuit nisi vnius nature diuine sonum: iuxta illud. In principio erat verbū &c. Joban. p. Sed certe verbū in incarnatione factū est consonans q̄ si cū alio sonans q̄ si cū natura humana cōicatit sonū & idioma iuxta illud. Verbū caro factū &c. Hoc autē factū est per hoc verbum aue. Et iō u. in hoc vbo manet consonans & nō vocalis. Sed tādē factū est istud u. i. vbus nota numeralis in sua passione. Sed cuius numeri nota certe gnary propter gnqz vlnera: de qbus volo gnqz vba loq. i. Lozint. 13. Sic ergo per hanc vocalē designatur vnius vbi veritas. Tertio per hoc elemētum e. eterne emanationis extremitas signatur. v3. spūs sanctus q̄ est vltima persona originaliter in emanando: sicut in hoc vocabulo aue est vltima in sonando. Et videt notandū q̄ in hoc vocabulo & mystica dictione aue. in qua multo plura sunt sacramenta q̄ elemēta vnuz primū elemētū stat per se: & alia duo adiuuicem syllabicanē: ad exprimentū manifeste modū originis & emanationis personarū. Nam qz pater est a se & a nullo alio. ideo p se syllabicanē: & alie residue adiuuicem syllabicanē specialiter ppter duo: & in hoc conueniunt: qz vtraqz est ab alia q̄uis vna ab vno & altera a duobus. Et etiam sola e. inter vocales proprie format in gutture. Nam a. format i pectore: e. in gutture: i. in faucibus. o. in dētū. u. i. labijs: & qz e. format in gutture: bñ illū designat de quo canit ecclesia. Tu rite pmissio p̄is fmone vitans guttura. Per guttur. n. spūs vitalis emit

Prima dicitur lra A pot conuenire cunctis p̄one trinitatis.

Secunda

Primo

Secundo

Tertio

Tertia

Quo loco s̄z menē singule vocalis

tit: r sic a pŕe p ecclesia petiŕ. Emitte spm tuu r creabu
tur: r renouabis facie terre. Sic g h notabile vbu aue.
Quia vt vna dictio pronunciatu diuine essentie no
tificat vnitatem.

Qua ex trib? lris ite graŕ: psonaz significa trinitate.

Secdo princ
pale.

Quarta red
dar boiem u
midum

Tertius prin
cipale.

Primo
Hugustinus

Quarta prin
cipale.

Primo moza
la reddit bo
mine ligatus
ad faciendus
bonum.

Qua salntē cuilibet iterpretat: pdestinationis denotat
pietates. Secdo tenebre corporales sunt causa horro
ris r stupefactiois. Esa. zi. Tenebre stupefecerunt me.
Et Hen. is. Horroz magn? r tenebrosus inuasit Abraaz.
Eodē mō pctā reddūt boiem timidū r stupiduz dictan
te cōsciētia ppria se fore puniēdū a deo. Sicut enim in
tenebris magis potētes sunt demones r audaciores et
latrones r hō: ita sup peccatores plus pnt demones q̄
sup iustos. Uñ xpianitate crescēte per orbē pro maiori
parte illusiones demonuz cessauerunt. Tertio tene
bre corporales sunt cā languoris r desolatiois. Omnis
enim ifirmitas plus de nocte q̄ de die affligit infirmū:
r magis patiunt in tenebris q̄ in luce. Unde Tobie. 5.
Quale mihi gaudiū erit q̄ in tenebris sedeo r lumē celī
nō video. Dixerunt enim quidā antiq q̄ mediāte qdā
luce celestia ania intellectua copozū copulat: r q̄ ois sen
sus opat qdā luce mediante. Et Aristo. 3. de ania dicit:
q̄ intellectus agēs est habitus velut lumen. Et Augusti.
dicit in diuersis locis q̄ veritas nō videt nisi in qdam
luce sui generis: que oia lucis nobilitatē ostēdūt: r ideo
sicut in luce est vita hoīs salus r solatiū: ita in tenebris
est desolatio r ois languoris augmentū. Sicut autē gra
lux est: ita absentia grē tenebre sunt q̄ hoiem in despa
tionis laborē vel languorē inducūt. De q̄li dī Ecclesia.
5? Luctis dieb? vite sue comedet in tenebris r in curis
multis r in erūna r in tristitia. Quarto tenebre coz
porales sunt cā torporis r dormitiois: r eodē modo mo
raliter absentia grē reddit potentias sensitias vinctas
r ligatas: ita q̄ nihil boni possit homo ad pmiuz vite
eterne meritoze operari. i. Reguz. y. Impy in tenebris
conticescēt: qz non in fortitudine sua roborabūt vir: hoc
est dicit: non sufficiunt naturalia homis ad merēdū vi
tam eternaz sine lumine gratie coagente.

Caplm. XVIII. Lectio CXC.V.

Actis autem tuis maxima erat
lux: r horum quidem vocem
inimici audiebant sed figuram
non videbant: r quia non ipsi
per eadem passi erant magnifi
cabant te: r qui ante lesi erant:

quia non ledebant gratias agebant tibi: r vt
esset dntia te deum petebant.

Postq̄ actū est d tenebris qb? afflictī fuerūt egypty.
In isto caplo agit de bñficio lucis quo confortati sunt
hebrei. Et circa hoc duo facit.

Primo commemorat beneficium lucis collatum he
breis in egypto.

Secdo bñficiū lucis collatū eis dē in deserto. Secda ps
ibi. Propter qd̄ ignis ardentem rē. Circa p̄mum no
tat quo lucis beneficio deprecabant.

Secūdo quo ppter h deo deuote regratiabant. Se
cunda pars ibi. Et qz nō. Circa p̄mū.

Primo notat apud hebreos lucis p̄ntia cū dī. San
ctis autem tuis maxima erit lux.

Secundo apud egyptios lucis carentia: que impedi
bat visum: licet non auditum. Et ideo dicit. Et eorum
quidem vocem. i. hebreoz egypty (audiebant: sed fi
guram) corporalē (nō videbāt) pre densitate tenebra,

rum: que oium lucē impediebāt. Existētes. n. in tenebris
cōibus pnt existēs in lumine videre. Ex quo argui pōt
q̄ lux multiplicat spēm suā per mediū tenebrosuz que
spēs nō est realiter lux sed intensio lucis: sicut spēs colo
ris nō est color: sed intensio coloris. nisi enim talis multi
plicatio spēruz ponat: infinite difficultates perspectiue
insolubiles apparebūt. Sed istos egyptios non potuit
lux attingere: in q̄ erāt filij israel: nec potuit se multipli
care ppter aeris vel vaporis dēnsitatē. Cōsequēter se
quif gratiarū actio vbi narrat duo. v3. q̄ tūc tēporis fu
ly israel duo fecerūt. Nā regratiabant r deprecabant.
Regratiabant autē p duob? v3. p sui impunitione: r li
beratione ab hostiū p̄tate. Quantū ad p̄mū dicit sic.
(Et qz nō ipsi) sed hebrei (per eadē passi) sunt cuz egy
ptys (magnificabant te.) Exod. 15. Lanternus dñō: glo
riose enī magnificatus est. Quantū ad liberationē ab
hostiū p̄tate subdit. (Et qui ante lesi erant) sub seruitio
pharaonis. Exod. 1. (qz nō ledebant) a plagis istis (gra
tias agebāt tibi: r sequif eoz deprecatio. Sicut autē eoz
deprecatio: qd̄ cēt differentia inter illos r egyptios. i. vt
nō sic tractarēt sicut egypty: nec sic tractari merent: r
hoc est qd̄ dicit. (Et vt esset dntia te deū petebant:) grās
agebāt. Circa grāz actionē notanda sunt tria.

Primo qliter deo grarū actio est reddēda.

Secundo de qua materia est sumēda.

Tertio qliter grarū actio est explēda. Circa p̄mū
est sciēdū q̄ regratiari vel grās agere deo est act? mul
tum cōmēdabilis: vtpote: qz est.

Beatorum operatio.

Preceptorum augmentatio.

Diuinitatis protestatio.

Et nostre necessitatis demōstratio. C̄ p̄mū ḡ deo
regratiari est p̄p̄a opatio beatorū: qui ad nihil aliud va
cant nisi ad deū laudādū r ei de collatis bñficyz regra
tiādū. Et ideo illud artificii bonū est addiscere de quo
in perpetuū oportet nos viuere. Qui. n. ad curiaz regis
debēt trāsire tēpestiue cōditiones curie debēt addisce
re. Eodē mō nos cōuenit in p̄nti grarū actionē addisce
re: vt sciamus qliter nos in patria debeamus hēre: quia
Esa. 5. dī. Gaudiū r letitia iuenif in ea gratiarū actio et
vox laudis. Secdo grarū actio deuota est bonozū r
deo receptoz augmentatio. Nā sic deuū maxie puocam?
ad dandū maiora si de pceptis grās referamus. Unde
Berū. Ad locū. vñ exeūt flumia grarū reuertunt vt ite
rū fluant. Agricola nimiz illam terrā diligētius colit r
seminat: que fructū reddit vberi: r q̄to terra est fecun
dior tanto meliori semine seminat. Mozalir: homo est
q̄si ager dei. i. Coz. 3. Dei agricultura estis. Ipse enī est
sicut agricola. Jobā. 15. Pater meus agricola est. Quan
to ḡ maiore fructū p gratiarū actionē psona repēdit: tā
to ei libētius dona sua tribuit. Et ideo optimus modus
impetrandi est gratias agere de acceptis. Et per oppo
situm q̄ non agunt gratias de receptis: merent puniri r
p̄iuari taz habitio. Testante aplo ad Rom. 1. de phis:
qui cum cognouissent deū: non tamen sicut deum glori
ficauerunt aut gratias egerunt: sed euauerunt in cogi
tationibus suis r obscuratum est insipiens cor eozum.
Uñ dīc August. quod deus dedit gratis: tollit ingratias.
Exemplum enim habemus de Ezechia. Esa. 38. qui pu
nitus fuit propter ingratitudinē. Luz. n. dedisset ei dñs
triumphū incredibiles r percussit centū octogintā taguz
milia in castris sennacherib: licet fm Josephū hostias
cum populo immolasset: non tamen digne gratias egit
nec canticum inde cantauit: sicut patres illo tēpoze con
sueuerunt. Tertio grarū actio est quedam diuine

Obiurgatio
vbi dicitur
magnus

Circa grarū
actionē: tria
notantur.
Primo.

Primo.
Prarū actio
ē ppe dntia.

Secdo.

Bernardus
Prarū actio
puocam? de
v3 ad dandū
nob maiora.
Mozalir.

Ingrat? me
ret puniri ac
ceptis bonis.

Augustinus

Tertio.

maiestatis protestatio. In hoc eniz q̄ deo de suis benefi-
 cys regratiatur: eum dñm nostrū ⁊ capitaneum pro
 testatur. In cui⁹ figura adeps in sacrificys soli deo of-
 ferri debuit. Leuitici. 3. Omnis adeps domini est iure
 perpetuo. Unde ⁊ xps volens de quinqz panib⁹ festuz
 facere: qđ non fuit festum humanum sed diuinum: gra-
 tias agēs fregit ⁊ dedit discipulis suis vt apponerēt tur-
 be. Mar. 8. ¶ Quarto gratiarū actio est nostre neces-
 sitatis demonstratio. Qui enim regratiatur suam neces-
 sitatem protestatur. Et hec est ratio moralis quare de-
 cime institute fuerunt: ⁊ deo specialiter dedicate. Est. n.
 decem limes ⁊ perfectio numerorum: ⁊ ideo dñi nobis
 nouem retinemus ⁊ deo decimus damus: imperfectio-
 nem nobis inesse fatemur: ⁊ omnem perfectionem so-
 li deo attribuimus. Eodem modo duz deo gratias agi-
 mus de receptis: protestamur qđ nihil nisi de eius mu-
 nere possidemus. ¶ Secūdo notandū qđ materias re-
 gratiandi sumere debemus ex diuinis beneficijs que
 sunt potissime sex videlicet.

Quarto.
 Beneficia del ad nos.
 Secundum.
 B.
 Primo.
 Quanta ha- buim⁹ a deo ꝛ creationez.
 Secdo. Bernar.
 Tertio
 Cassio.
 Quo capis elephas.

Creationis. De opere creationis, Bern.
 Redemptionis. in quodā sermone dicit sic. Con- sidera deus in bn̄ificio creatiōis qđ creauit te sine commodo suo.
 Expectationis. qđ creauit te sine commodo suo.
 Conseruationis. Psal. 15. ait. Honorū meoz non indiges. Sine merito tuo: qđ nihil ante promeruit qđ pe- nitus nihil fuit. Logita qualem te fecit fm̄ corpus egre- giam creaturam: fm̄ animam magis egregiam: vt pote imagini creatoris insignem: rationis participem: beati- tudinis sempiternę capacem. Considera et damnatio- nis potestatem. Terror eniz hominis super cuncta ani- mantia in minimo discernitur. Considera ergo largita- tis administrationem: quanta tibi largitus est ad instē- tationem: quanta ad eruditionem: quanta ad consola- tionem: quanta ad correptionem: quanta ad delectatio- nem. ¶ Secūdo deo gratias agamus de opere redem- ptionis Bernar. in quodā alio sermone. O bone iesu qđ tibi ⁊ morti. Nos debuimus ⁊ tu soluis: nos peccauim⁹ ⁊ tu luis. O pietas opus sine exemplo: gratia sine meri- to: charitas sine modo. ¶ Tertio de beneficio expecta- tionis quo nos peccantes expectat gratiarum actionis materia sumi debet quotiens peccator promeruit qđ ei tempus penitentię auferretur. Et constat quotiens mor- taliter peccauit indignus est vita eterna statim cum sit ingratus auctori vite. Frequenter autē habet peccator considerare quotiens in statu dānationis existēs in pe- riculo mortis fuit vel ab infirmitate intrinseca: vel ab aduersitate extrinseca. Est enim beneficium si quis ad- dictus suspendio: ⁊ fune iam applicato ad collum: vel si vinculatus membruz extendit mutilato: si tunc talis ab aliquo liberaretur maximum beneficium esse dno- sceretur. Quo ergo tunc peccator diuertisset: si tūc libe- ratus non fuisset: nisi ad infernum pro semper. Huius ergo liberationis beneficium sempiternū vendicat amo- rem humanum. Cassiodor. de opere variorum dicit sic Elephantem ingenio hominis posse capi. Cum enim se arbori semiuicisse appodauerit ⁊ arborē fracta cecide- rit per se resurgerenequit: sed humano solatio cui⁹ par- te iacuit belua suis gressibus restituta: memor est benefi- cys sui. In magistrum quippe recipit quem sibi benefi- cum fuisse agnoscit: ad ipsius arbitriuz mouet gressus: ipsius voluntate cibos capit: inuicem manus promulci- dam tendit: ⁊ a magistro pro futura gratia tantum acci- pit: quia se ipsius cura viuere posse itelligit. Si ergo be- stia rationem nō habens tantas liberatoꝝ gratias agit: qui lapsum ad gressum reducit: longe magis homo gra-

tias referre tenetur illi qui pluries lapsum de inferni vo-
 ragine pluries liberauit. ¶ Quarto de beneficio cōser-
 uationis tam in esse nature q̄ in esse gratie grates refe-
 rende sunt. Unde Augustinus de sancta virginitate.
 Omnia peccata sic habenda sunt: tanq̄ dimittantur a
 quibus deus custodit ne committantur. Et infra. Quiquis
 ab initio pudicus permanet: ab illo regitur. ⁊ quisquis
 ab impudico pudicus factus est: ab illo corrigitur: ⁊ quis
 quis in finē impudicus est: ab illo deseritur. occulto qui-
 dez iudicio: sed non iniquo. Et ideo signanter dicit hic
 in littera. (Quia non ledebant gratias agebant.) Naz
 sancti viri non solum de sibi dimissis gratias agūt deo:
 sed ⁊ de his a quibus sunt per suum adiutorium preser-
 uati. Ultima materia gratiarū actionis est cōsideratio
 premiationis: quia deus talia preparauit electis que in
 cor hominis ascendere nequeūt in presenti. ¶ Tertio
 notanduz quomodo vel qualiter gratiarū actio est ex-
 plenda. Debet eniz habere quattuor conditiones: si de-
 bito modo debet expleri.

Primo debet habere magnitudinem.
 Secundo assiduitatem.
 Tertio vniuersalitatē.
 Quarto hilaritatē. ¶ Primo ergo debet habere ma-
 gnitudinē: ⁊ ratio est: quia homo plus accepit a deo q̄
 aliqua creatura. ⁊ ideo decet eum magis magnifice gra-
 tias agere. Nam lucis est talis natura qđ vbi plures ra-
 dy ad aliquod solidū diriguntur: ibi maior est reflectio
 ⁊ maior splendoris multiplicatio. Unde iuxta terram
 est maior calor q̄ in medio iteritio aeris: propter ma-
 iorem ⁊ densiorem radiorum solarium multitudinem.
 Sic moraliter debet esse: quo nāqz homines plures di-
 uinorum beneficiorum radios recipiunt: eo per gratia-
 rū actiones plures radios in deuz reflectere conuenit.
 y. Nach. i. De magnis piculis a deo liberati magnifi-
 ce gratias agimus ipsi. ¶ Secundo debet habere assi-
 duitatem. i. Thef. y. Gratias agimus deo sine intermis-
 sione. Nec est ratio quare omnes horas canōicas per
 deo gratias terminamus: in signū qđ omnia opera no-
 stra in eius debent gratiarū actione terminari. ¶ Ter-
 tio debet habere vniuersalitatē: vt pro omnibus: non
 solum pro placentibus ⁊ prosperis: sed etiam pro aduer-
 sis deo gratias reddamus. Eph. 5. Gratias deo agentes
 semper pro omnibus. Aristo. z. politic. prope finem di-
 cit qđ Plato inter leges suas ordinauit qđ ciues se exer-
 citarent per vsū ⁊ studium: vt fierent ambidextri vt
 vtraqz manus fieret vtilis ad bellandum. Isto modo
 moraliter nos exercitari debemus vt ambidextri fia-
 mus: vt videlicet non solum tempore prosperitatis sed
 etiam aduersitatis contra fortunaz pugnare ⁊ deo sem-
 per regratiari sciamus. Dicit autēz Salienus: qđ mulier
 vtrasqz dexteras habens nō sit. Vir nāqz quādoqz vti-
 tur vtraqz pro dextera: mulier non ita. Moraliter esse
 minati vtraqz fortunaz equanimiter sustinere non pos-
 sunt: sed tñ p̄speritate sciūt vti. Per oppositū viri san-
 cti omni fortuna bñ vtunt ad honorē dei ⁊ victoriā.
 Talis fuit apls q dicebat. y. Corint. y. Deo aut gratias
 qui semp triūphat nos in xpo yhu. ¶ Quarto debz ha-
 bere hilaritatē siue iocūditatē vt fiat nō ex tristitia vel
 necessitate. Solin⁹ de mirabilib⁹ mūdi dicit: qđ in alea
 regione est fons getus q scaturit semp ⁊ infra riuos suos
 manēs: nisi ad cantū siue cytharā vel tybias: statim vo-
 ad sonitū melodię itumescit ⁊ alneū suū excedit. Fons
 ois bonitatis de⁹ est: hic ad letā gratiarū actionē statim
 exuberat ⁊ beneficia maiora impendit: ⁊ subtrahit ei q
 graꝝ actiones lete nō rependit. In cuius figura dicitur

Quarto.
 Augustinus
 Abile deff
 Quinto.
 Tertium
 C.
 Quor actio
 quor p̄ditio
 nes h̄re dz.
 Prima.
 Moralitas
 Secda.
 Tertia.
 Moralitas
 Moralitas
 Moraliter.
 Quarta.
 Solinus
 Fons excre-
 scens ad fontem
 cum cithare.

Nec. i. q. iudel conuocauerunt leuitas vt dedicationes facerent muri hierusalē in leticia: grāu actione & cymbalis & cantico: sic ergo grās agebant in cantico.

Lectio. CXCVI.

Propter quod ignis ardentem columnā habuerunt ducem ignote vie: & solem sine lesura boni hospitiū prestitisti. Digni quidē illi erant carere luce & pati carcerez tenebraz qui inclusos custodiebāt filios sanctos tuos per quos incipiebat incorruptum legis lumen seculo dari.

Postquam tactum est de beneficio luminis collato hebreis in egypto: quādo egypty tenebrarū nubilo triduo tenebant. In ista parte agit d alio luminis beneficio collato filijs israel in deserto. Et circa hoc duo facit.

Primo recitatur beneficium luminis collatum filijs israel in deserto.

Secūdo ostendit per oppositum qd digni fuerūt egypty puniri & affligi tenebrarū supplicio. Scda pars. ibi. (Digni quidem erant.) Concessum autē fuit filijs israel beneficiū lucis duz per desertum transirent per modū illū: qd nocte & die lux eis seruiuit: ducendo eos per vias ignotas: nocte apparuit colūna ignis & in die colūna nubis. Unde Exo. 13. nūq̄ eis defuit colūna nubis p dies: neqz defecit eis colūna ignis per noctē vt dux eēt itineris vtroqz tēpore. Et hoc est qd dicit (ppter qd): qz filij israel tibi gratias agebant & de nocte ptebant adiutorū tuū & habuerunt ardentem colūnam ignis ducē ignote vie per noctem videlicet: & in die cum sufficienti luce solis habuerunt colūnam nubis ledere n̄ estu solis: & hoc est qd dicit. (Et solem sine lesura boni hospitiū prestitisti.) i. tranquille protectiōis. Interpositio enī nubis temperabat solis ardore: vt esset illis refrigeriū: qd als fuisset eis incendiū. Et potest esse qd vapor eleuatus vno tēpore nubes fieret: & alio tēpore igniebatur & fieret colūna ignis. Moraliter s̄m Gregorium in nocte aduersitatis ostēdit deus electis suis ignez consolationis: & in die prosperitatis nubem sustinere obscure aduersitatis: monetqz in eis sibi p̄cauere duplr.

Primo ne aduersitas frangat.

Secūdo ne prosperitas dissoluat. Consequenter ostēdit qd iuste egypty puabant b̄nficio luminis in egypto. Et dicit sic. (Digni qdē illi.) i. egypty erant (carere lux ee) exteriori: qz carebant luce interiori gratie (& pati carcerem tenebrarum qui inclusos custodiebant filios sanctos tuos) israelitas non permittentes abire: sicut mandauit d̄s p̄ Moysen (per quos incipiebat incorruptū legis lumen) i. lex incorrupta & illuminans (seculo dari): quia ipsi filij israel propter miracula que viderant in egypto preparabant se ad legem suscipiendam. i. ad eundū in deserto vbi legē accepturi erant. (Circa illā clausulam: (ardentē colūnā habuerūt ducē): notandū qd status boni plati describit penes quattuor conditio nes in his v̄bis. Debet. n. bon' platus hēre.

Zelum feruoris & sancte correptionis.

Statum rigozis & supportationis.

Locum amoris & cōmunicationis.

Motus p̄cessoris & informationis. Primo q̄ plat' d̄z hēre zelū feruoris & sancte correptionis vt sit.

Ardens per industriam.

Non tepidus per ignauiam.

Nec fumigans per inanem gloriā.

Non extinctus per infamiā. (Ardentē inquit colūnam.) In cui' figuram d̄ de Velia. Ecclesia. 48. Surrexit Velias quasi ignis: & verbū illius quasi facula ardebat. Est q̄ platus quasi ignis ardens per sincerum celum: sed isti igni quandoqz adiungit sulphur: & quādoqz thūs. Quando. n. thūs admisceat igni tota domus suauitate redolet. quando v̄o sulphur adiungit ignis vehementer accendit: sed tota domus fetore replet. Et isto modo est de prelato nōnūq̄. Contingit enī quandoqz qd platus collaterales & s̄siliarios sibi assumit & p̄sonas sulphureas incendentes per maliciā.

Et fetētes per infamiā: & quando sic est: domus replet abhominacione & fetore & tribulatione. Apoca. 21. Pars illoz in stagno ardente igne & sulphure. Esa. 34. Conuertentur torrētes eius in picem: & humus eius in sulphur: & erit terra eius in picem ardentēz nocte & die. Quandoqz enim sit qd prelatus collaterales & consiliarios sibi facit de sanctis p̄sonis & deuotis & fame honeste. Et tunc nullū d̄nbium quin domus tota repleatur dulcedine dilectionis & suauitate pacis que per thūs figurant. Et verificat de tali prelato illud Ecclesiast. 50. Quasi ignis effulget & thūs ardens in igne. Sic enim est notandū qualis conditionis h̄z esse a quo d̄z prelatus consiliū petere: qd perpulchre & eloquenter describit Ambrosi' de officijs. lib. 2. Aduertendū inq̄ in accendendis consilijs plurimū valet vite probitas: virtutum p̄rogatiua: b̄nivolētie vsus: facilitatis gratia. Quis enim in ceno fontem regrat: Quis de aqua turbida potū potat: Itaqz vbi est luxuria ibi est intemperantia: vbi vitioz confusio: qz inde sibi aliqd hauriendū existimet: Quis vtilē iudicet causē aliene quem videt inutilez vite sue: Quis eū potero iudicare consilio superioroz que video morib' inferiorē: Supra me d̄z esse cui me cōmitere paro: An eū putabo idoneū q̄ mihi det consiliū: qui non dat sibi: Et mihi eū vacare credam: qui sibi nō vacat: Cui' aiā voluptates occupant: libido deuincit: auaricia submergit: cupiditas perturbat: Dec Ambro.

Secundo prelatus debet habere statū rigozis & supportationis vt sit colūna fortiter supportans regiminis sui onus. Et hoc notat cū d̄r. (Colūnā.) Unde prelato Diere. i. d̄r. Dedi te hodie in ciuitatē munitaz & colūnam ferreā. Quādiū. n. colūna est recta bene supportat onus superpositū: s̄ q̄ cito incipit curuari: statim tota fabrica cadit. Ita est moraliter q̄diū fuit prelatus rectitudinē & iusticiam sequēs iura & bonam conscientiam meritoz se supportat & exequitur causam suam. Quādo vero declinat ad latus propter affectiones vel offensaz non reprimendo defectiuos & fonendo bonos: tunc tota fabrica cadit. Iudicij. 16. legimus qd Sampson concutiendo duas columnas quibus tota domus innitebatur domus prostrauit: & omnes qui in ea erant occidit. Isto modo est de diabolo. Affectat enī aliquando vna congregationē deuotam subuertere & eos occidere: hoc est eis charitatē que est vita sp̄ialis auferre. Et vt illud fiat breuiorē viam nō h̄z nisi colūnas illi' cōgregatiōis concutere & allidere p̄turbatiōes & cōmotiōes. Job. 9. Qui terrā cōmouet de loco suo & colūne ei' cōcutiētur. Legim' .n. in hystoria scholastica sup Hen. qd Lham filius Noe septem artes liberales in quattuordecim columnis descripsit: quarum septem erant erēe & septem lateritie vt contra diluuiū ignis & aque in perpetuū permanerent. In figuram qd in prelatis qd dicuntur columnne: sufficiens scientia debet esse: non ignorantia. Et

Figura

Boni & non mali s̄siliarij a prelato sume assumēd̄.

B Qualis debeat eē bon' consiliator.

Ambrosius.

Scdo

L

Moralitas

Prelatus d̄z eē rect' i officio suo.

Qua arte dyabol' nūq̄ religioēs p̄turbat.

Hystoria.

Moralitas.

Moral. Gregori'

Status boni plati d̄z hēre quattuor conditiones.

ideo sapientia dicitur excidisse columnas septem. Pro-
 uerbiorum. 9. Quia nisi prelati ecclesie scientia et sapien-
 tia fuerint informata fabrica ecclesie cito rueret. **T**er-
 tio prelati debet habere locum amoris et comunicatio-
 nis: ut per beniuolentiam et bonam affectionem subdi-
 tos habeat et a subditis habeatur. Et hoc notatur cum di-
 citur: (habuerunt.) Debet enim prelati haberi ab om-
 nibus et non a quibusdam tantum et a quibusdam non: sed
 omnibus et singulis debet esse communis. **U**n in laude
 Traiani cesaris dicitur quod cum arguerent eum amici sui
 de nimia comunitate: et quod ad simplices nimis esset affa-
 bilis ultra id quod etiam imperiales dignitatem deceret.
 Respondit talem se velle esse imperatorem priuatis:
 quales sibi esse imperatores priuatis optasset. Sicut di-
 citur Eutropius romane hystorie. lib. 8. Et sic etiam Julii
 cesar amorum suorum militum meruit: quia eos non mili-
 tes sed comilitones appellauit: sicut de eo narrat Suet-
 onius lib. 5. Et Uegeri? de re militari lib. 3. cap. 1. docet
 quod in exercitu bene ordinato debent esse tres duces. Pri-
 mus secundus et tertius. Primus autem qui precipuas susti-
 net potestatem debet esse in parte dextra et iter equites
 et pedites: ut et consilio regere tam equites quam pedites:
 et auctoritate ad pugnam possit hortari. **M**oraliter: sic pre-
 latus persona communis debet esse ut et maioribus et mi-
 noribus suam beniuolentiam ostendat non semper cum
 equitibus proprium requirat honorem: nec semper cum
 pedibus subiectus nimie negligentie torpore sorde-
 scat. Sic enim christus in familia sua. hoc est inter apo-
 stolos se habebat. Nam aliquando exhibebat se ut supe-
 rior. Joban. 13. Vos uocatis me magister et domine et
 bene dicitis: Sum etenim. Aliquando se habebat ut in-
 ferior. Luce. 22. Ego autem in medio uestrum sum sicut
 qui ministrat. Aliquando ut equalis. Joban. 15. Jam non
 dicam uos seruos sed amicos meos. Amicitia enim equi-
 litatem requirit. 8. et bicorum. Eodem modo prelati
 inter subditos.

Tertio.

Prelati dicitur et omnibus.

Prelati nota-
bile dicitur.
Julii.

In exercitu
dici ordinato
debent esse
tres duces.

Moraliter.

Qualis de-
beat esse plan-
ter subditos

B
Augustinus

Aristo.

Prelati ma-
gis infirmo-
ribus dicitur
moraliter.

tialem ad unam personam: et breuem et paruam ad aliam:
 certe tunc brachia libere sunt inequalia: et statera necessa-
 rio est dolosa. Nam illa persona que iacet in brachio lon-
 giori maioris affectio: licet sit equalis alteri in rei ve-
 ritate: vel forte minor bonus preponderabit alteri iace-
 ti in brachio breuiori. Et ideo non sic formaliter iudicat
 de isto prelati suus: sicut talis est in rei veritate: sed opor-
 tet supponere quod prelati sit statera iusta: et non de nu-
 mero eorum de quibus ait psal. 61. Mendaces filii homi-
 num in stateris ut decipiant. Sed debet haberi prelati
 a subditis tanquam persona communis: qua quilibet consi-
 mili modo consolatione: eruditione instructione et ex-
 plum habere possit: ut merito subditi dicant ei illud Zo-
 bie. 10. Omnia in te uno habentes te non debemus di-
 mittere ire a nobis. **Q**uarto debet prelati habere
 motum precessoris et informationis: et hoc notatur cum
 dicitur. (Duce.) Unde ad boni ducis strenuitatem non
 sufficit bene monere: precipere et corripere et solis ser-
 monibus ordinare: sed necesse est cum strenue se habere: viri-
 tuose pro loco et tempore militare et quod precipit alijs exer-
 cere: aliquoties factis suis debet implere. i. Macha. 2.
 Jesus dum impleuit uerbum: factus est dux in israel. **T**a-
 lis dux fuit Julius cesar qui nunquam dixit militibus suis
 ire: sed semper uenire. et subiungit causam. Labori iquit
 participatus cum duce uidebitur esse minor: sicut de
 eo scribit Iohannes galensis. Talis fuit dux Abimelech:
 qui percussit arboris ramum imposuimus ferens bume-
 ris focus suis dixit. Quod me uideritis facere cito faci-
 te. ergo certatim ramos de arboribus percussentes se-
 quebantur ducem. **J**udic. 9. Ergo (ardentem colum-
 nam etc.) **L**ectio. **CXCVII.**

Quarto.

Julius

Cum cogitarent inuicem occidere infan-
 tes: et uno exposito filio sed liberato in tra-
 ductionem illorum multitudinem filiorum
 abstulisti: et pariter illos in aqua perdidisti
 valida. Illa autem non cognita est ante a pa-
 tribus nostris: ut uere scientes quibus iura
 mentis crediderunt anime quiores essent.
 Suscepta est autem a populo tuo sanitas in-
 storum: inuicem autem exterminatio. **S**i-
 cut enim eiecisti aduersarios nostros: sic nos
 prouocans magnificasti.

Quam actus est diffuse de
 nona plaga illata
 egyptis per tenebrosi aeris obscurita-
 tem. In ista parte incipit agere de deci-
 ma plaga illata eisdem per primogeni-
 torum exterminationem. **E**t circa
 hoc duo facit.

- N**am agit de morte mirabili primogenitorum in egypto.
- S**ecundo de submersione totali et ratiocabili egyptiorum in mari rubro. Secunda pars ibi. cap. ultimo. Impius autem.
- C**irca primum duo facit.
- P**rimo agit de pena mortis que inflata fuit egyptis per diuinam animaduersionem.
- S**ecundo de quadam pena mortis indicta hebreis propter eorum rebellionem. ibi. (Tertigit autem et tunc.)
- C**irca primum duo facit.
- N**am primo agit de illius exterminationis qualitate.
- S**ecundo de eiusdem quantitate. ibi. (Simili autem pena.)
- C**irca primum quattuor sunt.
- N**am ostenditur quod ista exterminatio primogenito-

rum fuit egyptus iuste illata.

A Secundo q' fuit hebreis iuste prius prophetata.

Tertio q' fuit a iustis laudabiliter acceptata.

Et quarto ostendit qualiter diuersimode se habuerunt

egypti & hebrei cu' pena fuisset illata. Secunda pars. ibi.

(Illa n. nox est.) Tertia ibi. (Suscepta est.) Quarta

in lectione sequenti. (Absconse rē.) Legēda est glitte-

Expōlfe.

ra sic. (Lū cogitarēt) egypti (iustoz). i. iudeoz (occi-

dere infantes) sicut ad longū habet. Exodi. i. (Uno ex-

posito filio). i. moysē plecto in aq' in fiscellas (& libera-

to) a morte per filiā Pharaonis sororē matris Moysi

considerantē euentū rei. Exodi. z. (In traductionē il-

loz). i. vt traduceret filios israel de egypto (multitudi-

nez filioz abstulisti). i. p̄mogenita egyptioz occidisti.

Exo. iz. (Et pariter illos). i. egyptios (perdidisti in aq'

valida) in mari rubro. Exo. i4. q̄st diceret. Non solū fi-

lios egyptioz occidisti: sed etiam patres eoz occidisti

Moysē liberato. Consequenter dicit quō hec nox fuit

hebreis p̄phetata. (Vcaūt nox) qua p̄mogenita egy-

p̄tioz p̄cussisti: nō subitanea fuit & improuisa: imo deus

hec ante reuelauerat Abraaz Isaac & Jacob dicens eis

q' in manu forti educturus esset filios israel de egypto.

Uñ Gen. is. Scito p̄noscens dixit dñs ad Abraaz q' pe-

regrinū futurū sit semen tuū in terra nō sua: & subiciēt

eos seruiturū: & affligent q̄drigentis annis. Verū tamē

gentē cui seruituri sunt: ego iudicabo: & post hec egrediē-

tur. Dicit ergo (Illa nox) qua mortua sunt p̄mogenita

egyptioz (cognita est a patribus nostris). i. deo his re-

uelante (vt vere scientes: quibus iuramentis). i. firmis

promissionib' (crediderūt: anime quiores eēt). i. mag-

gis patientes. Nam certitudo de liberatione futura fa-

cit hominē magis patietē in iniuria siue in iniurijs: (su-

scepta est a populo tuo sanitas qdē iustoz). i. debita iu-

stis. (In iustoz autem exterminatio: quasi diceret:

vt riqz iustozum. i. iustozum sanitas & iustozum exter-

minatio factū est ad vtilitatem populi tui. Nam (sicut

eiecisti aduersarios nostros). i. egyptios: (sic nos pro-

uocans magnificasti). i. te domine magnificare fecisti.

(Uno filio exposito). i. liberato. Extra de infantibus &

languidis expositis. Si a patre. De expositione talium

sic determinant iura. Si a patre siue alio sciente aut ra-

tum habente: denegato pietatis officio infans exposit'

extiterit: hoc ipso a potestate patris est liberatus. Nam

in hoc casu in ingenuitatez libertus: & seruus in liberta-

tez eripit. Idem de languidis cuiuscūqz fuerint etatis.

Moraliter: mundus iste filios suos tractat diuersi-

mode: quosdam sibi applicat & p̄ficat: quosdā abdicat

& exponit. Applicat sibi diuites & abdicat pauperes: sic

egyptus filios egyptioz saluauit & filios israel submer-

sit: & tamē de isto nocumēto puenit vñū lucrū. Nā di-

uites remanent in tutela mūdi semper subiecti ipsi' po-

testati: sed certe pauperes eximunt a mūdi huius pote-

state: eo ipso q' a mūdi huius amicitia deserunt. Et sicut

quez impis & crudelis pater naturalis exponit: pius &

generosus homo interdū adoptat: ita que mūdis expo-

nit de' adoptat & a fuiture mūdi liberat. Roma. s. Nō

enim accepistis sp̄m seruitutis iterū in timore: sed acce-

pistis sp̄m adoptionis filiozū dei in q' clamamus abba

pater. (Circa illam clausulam. (Scientes qbus iura-

mentis crediderūt.) Notandum q' bona credulitas si-

ue fides quattuor impetrat fore appetēda. procurat. n.

fides bene credenti.

Peccatorum remissionem.

Demoniozum confusionem.

Optatozum consequutionem.

Electozum benedictionem. **P**rimo eni fides con-

fert credenti peccatoz remissionem. Actū. io. de chri-

sto dñ. Huic omnes prophete testimonii perhibent re-

missionem peccatoz accipere per nomen eius omnes

qui credunt in eum. Exemplum Jone. 3. Crediderunt

virī niniuite dño: & predicauerūt ieiuniū. Docet Aristo.

in p̄mo rethorice in p̄ncipio q' tria sunt que faciunt di-

ctū alicui' credibile: q̄uis nō demofatiue loquat. v3.

Prudencia. Cuius causa est fm eū: q' p̄pter

Virtus. opposita iustoz discredimus ali-

Beniouolentia. cui nō demofatiue loqueri. v3.

Aut p̄pter iprudentiā: q' reputamus eū ignarū.

Aut p̄pter maliciā: q' q̄uis verū sciat: nō tamen est

amicus veritatis & iusticie.

Aut p̄pter defectum beniuolentiē: q' in causa licet

fit prudens & virtuosus: non tamen reputamus euz ita

beniuoluz: q' velit nobis consulere qd' nobis expediēs

iudicat. Sed quando ista tria concurrūt in consiliario

.i. q' reputamus eum prudentem: virtuosuz & nobis be-

niuolum: tunc absqz dubio credimus dictis eius: q̄uis

ea nequaquā demoftrēt. Sic de chriso loquimur q' ve-

nit in mundum persuadere & predicare: non dicta sua

scientificē demonstrare: & ideo doctrina sua nō scientia

sed fides nominat. Sunt tamen dicta sua nihilomin'

Arto.

Trīa que fac

Seco.

Moraliter.

Tertio.

Magister

hystoriaz.

Expositi a

Moraliter.

Fides q̄mōz

bona p̄stat.

accesserunt: et factus est locus immeabilis. Et ut ait Josephus. Deus inquit quid facturus est pro fidelibus suis: cum pro infidelibus ab eo auxilium petentibus tanta miraculorum insignia voluit operari. Exemplum ad istud patet. Johan. 4. de regulis cuius filius infirmabatur capernaum: cuius reguli fides licet esset diminuta: quia non creditur christum posse sanare filium suum nisi descenderet corpora liter ad eum: salutem tamen filio impetrauit. Patet etiam istud exemplum in centurione. Matth. 8. cui pro salute serui deprecanti finaliter responsus fuit. Uade sicut credidisti fiat tibi. Quarto fides bene credenti confert electorum benedictionem. Johan. 20. dixit ihesus. Quia vidisti me Thomam credidisti: beati quia non viderunt et crediderunt. Quod exponens Gregorius dicit sic. In hac sententia nos specialiter signati sumus: quia eum quem carne non videmus mente retinemus: si tamen fide nostram operibus sequamur. Ille etenim vere credit qui exercet operando quod credit. Distinguit autem doctorum de fide quod fides quedam est informis: quedam formata. Informis est quam est sine charitate: sicut est in demonibus et malis hominibus. Formata dicitur quam charitate vivificat. Et ideo dicit magister sententiarum. li. 3. dist. 23.

Aliud est credere deum.

Aliud in deum.

Aliud deo credere. Credere deo est credere esse vera que loquitur: quod et mali faciunt: et nos credimus hominibus: sed non in hominem. Credere deum est credere quod ipse sit: quod etiam mali faciunt. Credere in deum est credendo amare et amando in eum ire. Et hec est illa credulitas sola que facit hominem siue animam hominis esse rectam. Per cuius contrarium dicitur Abacuc. 1. Qui incredulus est anima eius non erit recta in semetipso. Iustus autem ex fide sua vivit. Et signanter dicitur quod anima incredula que fide formata non habet non est recta. Ubi notandum quod est de anima humana moraliter: sicut de triangulo naturaliter constat esse. Nullus enim triangulus plures angulos rectos habere potest: sed tamen unum: et tamen ab illo totus triangulus denotatur rectangulus vel ortogonus: sicut in penultima conclusionem elenchorum: et primo Euclidis patet. Cuius figuram ipse Pythagoras nominavit dulcarnon. Sicut enim narrat Alexander neque lib. de naturis rerum: dulcarnon fuit figura pythagore: et dicitur dulcarnon a dulcia carnis. id est a imolatione carnis tauri: que idem phis imolavit. Iohannes in uentione dicte conclusionis. Ab hac ergo conclusione habet quod totus triangulus ab uno angulo recto triangulus denominatur rectangulus. Et eodem modo est de anima humana moraliter. Anima enim humana triangularis esse dinoscitur per memoriam: intelligentiam et voluntatem. Unde Augustinus de trinitate. cap. 18. Nulla istarum personarum seu virium dicitur anima esse recta nisi a sola voluntate: Non enim dicitur anima recta propter bonitatem memorie: nec a subtilitate intelligentie. Multi enim reperiuntur valde secunde memorie et subtilis et perspicacie intelligentie: que tamen non sunt recti nec iusti: imo quandoque valde distorti et iniusti. Relinquitur ergo quod anima humana dicitur esse recta a sola voluntate: a qua sola existente recta homo dicitur iustus et rectus: et ideo rationabiliter concludit Anselmus. 8. de lib. arbitrii. quod iusticia est rectitudo voluntatis. Est ergo magna vanitas quod homo nititur totis viribus illas partes rectificare que eum non faciunt rectum: et illam potentiam dimittat incultam a qua tota ipsius sumitur rectitudo. Sunt enim homines communiter curiosi ut multarum scientiarum veritates memoriter teneant: et eas per intelligentiam diligenter discutiunt: sed quod voluntas eorum amore dei et proximi inflames non curata que sola dicitur homo rectus. Cap. 1. Recti diligunt te: et ideo non immerito

plangit. prophetam Mich. 7. Perit sanctus de terra: et relictus in hominibus non est. Cuius causa assignatur. Eccl. 7. Solimodo hoc inueni quod deus fecit hominem rectum et ipse se immiscuit in finitibus questionibus. Et ideo ut recte credamus et benedictionem electorum habeamus: fidem nostram catholicam charitate informare debemus. Gal. 3. Qui ex fide sunt benedicentur.

Lectio.

CXCVIII.

Abscisse enim sacrificabant iusti pueri bonorum iusticie legem in concordia disposuerunt: simul inter bona et mala recepturos iustos patrias decantantes laudes. Resonabat autem inconueniens inimicorum vox et flebilis audiebat plactus ploratorum infantium.

Siquam tacta est plaga mirabilis que primo generata fuerunt occisa: hic agit de plactu miserabili: quo omnes viri sunt lamentari. Et circa hoc duo facit. Nam primo agit de hebreorum letitia et exultatione.

Secundo de egyptiorum lamentatione et tristitia. ibi. Resonabat. Circa primum narratur quod hebrei nocte illa institerunt totali laudi diuine: opere corde et ore. Operum quod sacrificabant. Corde: quod ad legem istam seruanda se parabant. Ore: quod laudes deo decantabant. Et hoc est quod dicit. Abscisse. n. sacrificabant iusti pueri bonorum. id est hebrei filii patriarcharum occulte fecerunt phasem. Exo. 12. quod est de nocte fecerunt: sicut ibi patet. Et in domibus inclusi. Et ideo absconse fecerunt et quantum ad tempus et quantum ad locum et figuram et modum. Aliter dicitur fuit illud sacrificium: quod figura fuit sacrificii nostri in noua lege. Et iusticie legem in concordia disposuerunt. id est disposuerunt istud bonum fore in perpetuum de celebratione phasem in concordia. id est in conseruatione gentis illius: quod ex tunc non vescebat ex eo nisi circumcideret: secundum quod precepit eis deus. Et ecce quomodo disposuerunt se in corde 3.

Nam disposuerunt se deo fore obedientes.

Disposuerunt se fore patientes.

Disposuerunt se fore gratias deo agentes. Quantum ad primum disposuerunt legem in concordia: sicut expositum fuit.

Quantum ad secundum dicit quod disposuerunt se in istos recepturos sicut bona et mala. id est disposuerunt patienter et equanimiter se recepturos a deo: tam ipsa que aduersa: aduersa sine murmuratione: ipsa sine elatione.

Quantum ad tertium dicit quod hec disposuerunt decantantes laudes patrias. id est laudes que a patribus didicerant: quod est 3 nonnullos que non laudes sanctorum patrum: sed cariternas peligunt cantare meretricum. Alia littera habet. Patri omnium decantantes laudes: et ista patet. Sed quomodo tunc se habuerunt egypti declaratur cum sequitur.

Resonabat autem inconueniens inimicorum discordans egyptiorum vox. Erant. n. plangentes sine concordia et sine puenienti proportione erexerunt voces suas et flebiles audiebant plactus ploratorum infantium.

Magna. n. fuit materia doloris tot innocentes occidi simul: et subito considerare. Circa illam clausulam. Iusticie legem in concordia disposuerunt. Notandum quod rectores reipublice quocumque circa leges statuendas ad commodum subditorum in his vobis quadrupli informantur. Requiritur namque leges ad hoc quod debito modo fiant.

Subilitatem mature deliberationis.

Utilitatem secure cobabitationis.

Auctoritatem mansure obligationis.

Equalitatem mensure et distributionis.

Josephus

Gregorius

fides informis et fides formata

Ania est sicut triangulus

Alex. neq.

Augustinus

Ania est recta a sola voluntate. Anselmus.

Rectores rei publice ista unum quales leges promittunt

Primo pinct paliter.

Leges sublt to no pnt bn stant i pml garl.

Aristo.

Legislatōes debēt cē bōi.

Aristo.

Tres p̄loes p̄ia p̄lo.

B

Saltemus

Bozalitas

Bōa p̄suetudo ē necaria ad bn agēdū Scōa p̄lo.

Triplex opio d eo q̄ hoies q̄mōsōs fac.

Tertia p̄lo.

Primo mō: vt quo ad subtilitatē debito mō statuantur regrii maturitas delibatiōis: et hoc notat cū dicitur: (Di spouerūt. Nō. n. subito neq; ex abrupto pnt leges vti liter et vlt statui. In cuius figurā Moyses cū dno. 40. dieb' fuit qñ legē scriptā accepit: p qd' ē tēporis ieiuniū fecit p̄tinuū: ad designādū q' legislatores sobrietati nō festis et diuini vacare debēt p tpe quo leges condūt. Sūt. n. leges q' ordinant ad bonū anie p̄ncipaliores artib' medicaminū q' ordinant ad bonū corpis: sic dicit Aristō. 3. politū. Cū g' leges medicinales hoib' nō denē sine p̄ua meditatione sollicita et secura seu matura: constat q' nec leges morales sine maturitate debita dari debēt. Et ideo scribit Justinian' in plogo istitutionū: q' cū sūma diligētia et sūmis vigilis p̄ prudentissimoz viroz sollertiā leges fecit in illud vñū volumē cōpin. gi. Est. n. legispositiū p̄ncipalis p̄ politice: et maxie necessariū est cōitati hūane q' aliq' fiat boni legispositiui siue legislatores: sic docet Aristō. io. ethi. Probat. n. ibi dē Aristō. trib' vltimis caplis tres p̄lones.

Prima ad faciendum homines virtuosos nō sufficit solus sermo persuasiuus.

Secda est q' ad hoc necessaria est bona p̄suetudo.

Tertia est q' bona p̄suetudo sine bonis legib' haberi nō pōt. (Prima p̄lo p̄: q' iuuenū.

Aliqui liberales. Liberales sunt q' apti nati sunt fugere turpes delectationes ex sola v̄cūdia. Dege

Aliqui degeneres. ti sunt fugere turpes delectationes ex sola v̄cūdia. Dege

Aliq' insanabiles. neres sunt et iobediētes q' q̄lescūq; delectationes p̄sequunt nisi p̄ penā d̄riā castigent. Insanabiles sunt q' neq; p̄suasiōib' neq; penis a p̄uuis delectatiōib' retrahunt. Pro bonis aut iuuenib' sufficit sermo persuasiuus: quo statim alliciunt ad v̄tutē p̄siderata turpitudine v̄tiose delectatiōis et pulchritudine honeste v̄tutis. Pro iobediētib' et rebellib' nō sufficit sermo p̄suasiuus: s; regunt pene et p̄nitiones in p̄sonis vel in reb'. Pro insanabilib' quos nos icorrigibiles vocam' regrii exterminatio siue mors. Dicit Salien' in dynamide: vt recitat Victorin'. 3i. li. suo nāliū. cap. 202. Omne auxiliū: medi cinetoti' corpis tripartitū est. v̄z. medicamēto: ferro et igne. Quod si medicamento curari nō pōt: ferro curetur. Si autem nec ferro: igne curetur: quod autēz nullo modo isto: v̄m triuz curari poterit: incurabile est imetur. Nozalit: medicamētū est occulta correptio et charitativa: ferz p̄clamatio: ignis excōicatio vel sequestratio corpalis. Et q' nullo isto:z triū est curabilis insanabilis iudicat: cui debet mors vel exterminatio s̄m Arist'. Patet g' q' nō sufficit ad humanā v̄tutē solus sermo p̄suasiuus. (Secda v̄o p̄clusio q' ad hoc necessario bona consuetudo regrat: seq' ex p̄dictis. Illud. n. necessariū est ad salutē p̄ qd' exterminat passio iclinans ad vitiiū: s; h̄ est sola bona p̄suetudo. g' rē. q' sic dcm est sola doctrina nō sufficit. Triplex. n. fuit antiquoz s̄nia de eo q' est homines v̄tuosos fieri. (Dixerūt. n. qdā q' hoies fiūt boni per nām: puta ex nāli p̄plone cū impressione corpoz sup̄celestiū. (Alij dixerūt q' hoies fiūt boni p̄ exercitiū. (Tertj dixerunt q' p̄ doctrinā. (Et ista tria dicta sunt aliquat' vera. Nā qdā moy a natiuitate sunt dispositi ad fortitudinē vel tēperatiā: s; hec nālis dispō est v̄tus ip̄fecta. sic d̄r. 6. ethi. Vñ ad ei' p̄fectionē regrii doctrina q' est p̄fectio rōnis. S; cū v̄tutes morales sint in appetitū: nō sufficit cū nāli dispōne doctrina: sed v̄titeri' regrii p̄suetudo: p̄ quā ipse appetit' inclinet ad bonū. Dēt. n. p̄suetudo bona q̄ndā violētiā iclinantes ad bonū. Ex quo p̄z q' ad bonitatem mox regrii bona p̄suetudo. (Tertia p̄clusio. v̄z. q' ad bonā p̄suetudinē

regunt bone leges sic oñdī. Bona p̄suetudo iō necia est ad bonos mores: q' consuetudo bona inducit necessitatē q̄ndā ad bonū: s; hec necessitas sine legib' bñ oz dinatis nō bētur. D; n. lex q̄dā vim coactiuā inquatū p̄ multitudinē vel saltē p̄ aliq; s̄. p̄sonā q' vices multitudinis gerat iustitū: et iō necessariū est h̄re bonos legislatores: tū p̄pter iuuenes q' sine difficultate a vanis non retrahunt: tū p̄ viros i p̄fecta etate: vt p̄ leges bonas bone p̄suetudines i eis reseruent. Regrūt g' leges q̄tū ad sui institutionē: subtilitatē mature delibatiōis: qd' notat cū d̄r. (Disposuerūt.) Eccle. 19. In oī sapia dispō legis. (Secdo regrūt leges v̄tilitates secure cobabitatiōis. Dec est cā finalis legū: vt hoies possint adiuuicez p̄corditer habitare: et hoc notat cū d̄r. (In concordia.) Vñ d̄r Aristō. 3. politū. q' ciuitas est cōicatio bonarum actionū p̄pter bñ viuere ex gētib' et domib' grā vite p̄fecte et p̄ se sufficiētis. 8. Eth. cap. p̄. d̄r q' amicitia maxime videt cōtinere ciuitates: et legispositores magis studēt circa eā q̄ circa iusticiā. Lōcordia. n. aliqd' file amicitie videt eē. Hanc aut maxime appetūt et p̄tentionē inimicā ex̄tē maxime expellūt. Dec Arist'. et iō s̄m Jsid'. 2. et bimo. cap. 4. in descriptione ppli cadit p̄cordia. D̄r .n. q' pplis est hūane multitudis cetus iuris consensu et concordia cōione sociat'. Et cōcordat cū dictis Augusti. de v̄bis d̄ni in monte. s̄mone. 26. vbi cōmēdās v̄nitatē dicit sic. Unū cogitate fratres mei: et videte in ipsa multitudine si delectet nisi vnus. Ecce deo pp̄itio q̄ multi estis. Quis vos ferret nisi vnum sapetis. Vñ de multi ges ista. Da vñū et pplis est: tolle vnum et turba est. Dec Aug. y. tamē de ciuita. dei. cap. 21. dicit Aug. qd' sic pplis s̄m s̄miam Scipionis: et dicit q' res publica ē res populis: pplm aut dicit Scipio nō oēm cetū multitudis: s; cetū iuris consensu et v̄tilitatis cōione sociatū. Aliā ad huc replicat diffinitionē ppli. 19. de ciuita. dei. capi. 22. q' est talis. Pplis est cet' multitudinis rōnalis: rerū q̄s diligit concordia cōione sociat'. Prima tñ diffinitio videt melior q' pplm ponit eē cetū iuris cōsensu sociatū. Sed in oib' istis diffinitionib' satis liquet q' nulla multitudo sine concordia pplis dici pōt. Res v̄o publica sine pplō eē nō pōt. Et iō dicit Augu. recitās v̄ba scipionis. 2. de ciuitate dei. cap. 21. q' quēadmodūz armōia in cantu ē ita est p̄cordia in ciuitate. Sic. n. ex distinctis sonis i fidib': in tibys concors p̄cēt' effici: ita ex s̄mimis: i s̄mimis et medys interiectis ordinib' cōcordia statuit ciuitatis. Dec concordia hec v̄nanimitas et dilectio mutua finis ē quē legispositoz intēdit. Roma. 13. Plenitudo legis est dilectio. Et. i. T bimo. i. S̄nis aut p̄cepti ē charitas. (Tertio regrūt leges in republica q̄lescūq; auctoritatē man sure obligationis vt sic nō sine sūmo p̄silio instituant: ita nec sine causis maximis abrogent. Recitat autem Aristō. legē Spodami vñ' de antiqs legislatozib' in 3. poli. in multis et sp̄aliter: q' statuit talē legē q̄tū ad legislatores q' q̄cūq; adiueniret aliqd' nouū expediēs ciuitati honozē aliq̄e reportaret: et q' ista lex v̄ h̄re bonam apparētā: occasione bñ' legis disputat istā q̄onē. (Utruz ciuitati semp expedit mutare patrias leges pro meliorib' legib' nouiter inētis. Et videt q' sic qua druplr: tū q' sic est in alijs artib' q' buscūq; sic in medicinali et in musica: q' aliq' approbata ab antiqs doctozibus sunt mutata: tū q' multe de legib' talib' sunt valde barbarice et irrōnabiles: sic q' ciues poterāt v̄dere v̄tutes suas pro ferro: tū q' homines antiq' fuerunt q̄si brutales et insensati: tū q' leges sunt scripte v̄nuerfaliter. act' aut boiū p̄culares sunt et varj: nec p̄nt p̄ v̄nam legem regi. (Ad istam questionem vult Aristō. dicere

Secdo p̄ncipaliter.

Aristo. Quid est ciuitas.

Jsidus.

Pplis qd' sit Augu.

mod' de v̄bis et legibus

q̄ndā d̄r

Tertio p̄ncipaliter.

Aristo.

Et licet antiq' leges mutare p̄ nouas meliores.

Aristo ad q.

q̄ nullo mō expedit ciuitati q̄ facili ter mutet vel abro-
get leges antiquas pro nouis legib⁹. etiaz si aliquid mo-
dicum utilitatis ciuitati pueniret per nouas. Et iō dicit
q̄ illa lex ipodami mala fuit: qua statuit q̄ adiuuenienti
nouā legem ⁊ vtilem ciuitati aliq̄s honoz dare: q̄ p̄ B
luuenes ⁊ ingeniosi iſiſterent circa adiuuentionē nouaz
leguz sub specie boni cōis: ⁊ ad abrogationē veteruz: sic d̄
facili inducerēt mutationē totius politie. Et iō dicit Az.
q̄ leges antiq̄e debēt eē magne reuerētie ⁊ stabilita-
tis. Un̄ facili ter cōdere leges nouas ⁊ mutare antiq̄s ē
multipl̄ nociuū: q̄ hoc nihil aliō est q̄ assuefacere ho-
mines ad soluendū leges: ⁊ ad paruipedēdū obligatio-
nez legis: ⁊ iō melius ē sinere modicos ⁊ leues errores
q̄ soluere leges antiquas: q̄ qui frequēter leges mutāt
plus nocēt q̄ p̄sunt: q̄ assuefaciūt ciues ad non obser-
uāda statuta: p̄ncipū ⁊ p̄cepta. Un̄ tenet Aristo. q̄ q̄
facili ter leges mutat: legis virtutē debilitat. Nec ē sile-
ſim eū de artibus ⁊ legibus. Nā virtus ⁊ efficacia artū
⁊ ſciarum fundat ſup rōnem: ⁊ ex tali rōne nāli h̄z vim
ſuā. Leges aut̄ poſitiue in multis nō h̄nt obligationez:
niſi ex ſuetudine ⁊ obſeruātia ⁊ vetuſtate: ⁊ iō debili-
tare ſuetudinē est debilitare legē. ff. de leg. ⁊ ſen. ⁊ ſil. ⁊
lō. ſuetudie. le. nō oīuz. Nō oīum q̄ a maiorib⁹ poſitu-
ta ſunt rō reddi pōt. ⁊ l. ſequēti. ⁊ iō rōnes eoz oīum q̄
inſtituunt̄ ingri nō op̄s aliogn multa ex his q̄ certa ſū
ſubuerterent̄. Si vō eſſent aliq̄ leges antiq̄ que manife-
ſte p̄tinerēt p̄ntiez ciuitatis de maturo ſilio abrogari
deberēt: ſed nullo ſenſu: nec h̄ cōiter frequentaret̄. Et
ideo dicit ſignāter Valerius li. ij. de iſtitutis Maſſilien-
ſiū. q̄ in eoz ciuitate cōdita vrbe ſeruāt̄ eſt qdā gladi⁹
vſq̄ ad tps ſuū quo noxy iugulabant̄: rubigine exuſus
⁊ vix ſufficiens miniſterio: ſed iudex ex minimis quocq̄
reb⁹ oīa antiq̄e ſuetudinis monimēta ſeruare d̄z. In
huius figurā lex moſayca in lapidib⁹ ſcripta erat. Le-
ges etiā romanoz in duodecim tabulis eburneis ſcribe-
bant̄ in ſignū ſtabilitatis ⁊ idebilitat̄ future. Narrat
ad iſtū p̄poſitū Troguſ pompe. lib. 6. cap. 5. de ligurgo.
Quarto requirunt leges eq̄litatē mēſure ⁊ diſtribu-
tionis: vt videlz leges ſint oibus cōes qui ſunt eiſdem
cōditōis: vt qd̄ vni taliū liceat oibus liceat: ⁊ qd̄ inter-
dicat̄ vni oibus ſit interdīctum. Hoc tamen ſic iſtelligi
non d̄z q̄ omnis lex equal̄ oēs ciues complectat̄: cum
alie leges debeāt militib⁹: alie agricolis: alie artificib⁹:
alie d̄ſis: alie ſeruis: ſed oibus eiſdem ſtat⁹ cōditōis d̄z
lex eis data eſſe cōis. Et iō qui volūt aliq̄ā rēpublicaz
ſeu cōitatē q̄cūq̄ cōſtituere ex perſonis oīno eq̄libus:
neceſſario deſtruit ordinē ⁊ pulchritudinē reipublice:
que ſtat in diuerſoz graduū ueniētī p̄portioē. Un̄ vi-
cit Auguſt. 19. de ci. dei. cap. 24. q̄ pax oīum rex eſt tran-
quillitas ordiſ: ordo vero eſt pariū ⁊ diſpariuz rex ſua
cuiq̄ loca tribuēs diſpoſitio. Ac per hoc vbi eſt oīmōda
paritas: ibi nullus eſt ordo. dicit Az. 7. poli. q̄ lex eſt q̄
d̄z ordo: ⁊ bona legiſlatio eſt bona ordinatio. ⁊ 3. poli.
dicit. q̄ iuſtū eſt eq̄les ſim v̄tutē equale meritū recipere:
⁊ ineq̄les ineq̄uale. Eſt enīz v̄ntas ciuitatis: ſicut v̄n-
tas animalis: que in bona p̄portione conſiſtit.

Lectio. CXCIX.

Simili autem pena ſeruis cum domino
afflictus eſt: ⁊ popularis homo regi ſimilia
paſſus. Simili ergo omnes vno noīe mor-
tis mortuos habebāt innumerabiles: nec. n.
ad ſepeliendū vini ſufficiebant: quoniam
vno momento que erat p̄clarior natio eo-

rum exterminata eſt. De omnibus enīz nō
credentes propter beneficia tunc cuz primū
fuit exterminium primogenitoruz ſpon-
derunt ſe populum dei eſſe.

Postquā actū eſt de mirabili ex-
terminatione primoge-
nitoruz in egypto quātū ad qualitātē ei⁹.
Dic agit̄ de eiſdem pene magnitudines
quātū ad ipſi⁹ multiplicē acerbitatem.

Circa quod tria facit.
Primo oſtēdit q̄ illa pena nulli pe-
percit p̄pter generis nobilitatem.

Secundo q̄ nulli peccit p̄ tps ip̄ortunitatem.

Tertio q̄ nulli peccit p̄pter ſtat⁹ iſenſibilitatē. Scda
ibi (Lū enīz quietū) Tertia ibi. (Tūc p̄tinuo.) Cir-
ca p̄imum dicuntur tria.

Nam p̄mo enarraſ pene generalis indifferētia.

Secundo ſepulture legalis inſufficientia.

Tertio contritionis aliqualis euidentia.

Circa p̄mū dicit q̄ in pena ipſius plage qua exter-
minabant̄ egyptioz p̄mogenita fuit duplex idētia: quia
cōiter ⁊ idifferēter affligebant̄ d̄ſis ⁊ ſeruis: rex ⁊ vul-
gus (Simili ingt pena rē.) Et ex hoc ocludit q̄ oēs ſil-
vno noīe mortis mortuos habebāt innumerabiles. In-
ſufficientia vero ſepulture ſubiūgitur p̄ tāto q̄ mortui
fuerūt tot quot viui defecerunt p̄re triftitia: nec ſuffice-
runt ad ſepeliēdū mortuos. Unde ſubdit. (Nec enī ad
ſepeliēdū ſufficiebāt: quoniā vno momēto que erat p̄-
clarior natio eoz.) i. p̄mogenita exterminata eſt rē. Et
tertū aliqualis p̄tritionis euidentia que tūc in egyptiis
apparuit: q̄ illi qui nullo mō volebant credere p̄ ipa
ſufficiā: tūc q̄n̄ exterminū factuz eſt p̄mogenitoruz ſpo-
pōderūt ſe p̄p̄z dei eſſe.) i. p̄miſerūt ſe velle ſubyci dō
tali pacto q̄ plaga ceſſaret. Vel legiſ aliter de hebzeis
qui añ morte p̄mogenitoruz viſis alijs plagis egyptioz
⁊ beneficijs ſibi p̄ſtitis nō crediderunt perfecte in deū:
ſed tūc p̄mo cū viderent mortē p̄mogenitoruz cōfeſſi ſūt
ſe populū dei eſſe. Et nota q̄ tria ponunt̄ hic byſto-
rialr peccata: que quotidie fieri cernimus inter gentes.
Dicit enī q̄ de qualibet familia iacebat vnus mortu⁹:
⁊ q̄ iſte erat de natiōe clarioz: q̄ p̄mogenitus. Et viſa
illa plaga egypti egerunt penitētia fictam: ⁊ ſponde-
rūt ſe filios dei eſſe. Iſto mō moraliter ſi ſeruemur vix
eſt aliqua domus vel familia: in qua non iacet aliquis
mortuus pctō: imo forte plures: q̄ ſtulto ⁊ iſinitus ē nu-
merus. Eccles. i. Itē cōſideremus ad oculū: illi q̄ debe-
rēt eſſe p̄clariores ⁊ nobiliores genere plurimū iueniū-
tur mortui morte culpe. Itē ⁊ hec p̄pendere poſſumus
euidenter q̄ ficta eſt penitētia nōnullox: qui tēpore iſi-
mitatis vel aduerſitatis clamāt ad deū plus timore pe-
ne q̄ amore iuſtitie. Et iō q̄n̄ reſtituunt̄ ſanitati vel p̄-
ſperitati redeunt ad ſolitam p̄uerſitatem: ſicut de lu-
po metricē dicitur.

Deu cum languēbat: monachus lupus eſſe volebat.

Sed dum conualuit manſit vt ante fuit.

Itēz Dum fero languozem fero religionis amozem.

Expers languozis non ſum memor huius amozis.

Sic antiochus a deo percuffus promiſit ſe iudeum
futurū: ⁊ omnē locū terre perambulaturum: ⁊ p̄dicatu-
ruz dei poteſtatē. y. Machab. 9. qd̄ non fecit. Circa
illā clauſulā. (Popularis hō regi ſimi.) Nōn q̄ aliq̄
circa ſtatū regni decreuerūt antiq̄ ſollīciti⁹ obſuāda. ſ.

Prælatōis regie neceſſitatem.

Inſtitutionis congruitatem.

Dolkot 7

Leges antiq̄
obēt b̄ſi i ma-
gna reueren-
tia.

Valerius.

Trogus.

Quarto p̄m-
cipaliter.

Leges oīb⁹
eiſdem d̄ſitō-
nis obēt eſſe
cōis.

Auguſtinus

Arſto.

Lex qd̄ ſit.

Quamoz ſta-
tū regis con-
cernentia.

Executionis auctoritatem.

Et bone conversationis probitatem.

Primum
Dei raud.

Quarone i
ueta e regia
potestas.

Circa p̄mū est aduertēdū q̄ necessitates regie platio-
nis pulchre declarat Petrus rauenēsis ī suo epistolari
ep̄la. i. vbi dicit sic. Ad extollēda iustoz p̄conia ⁊ rep̄ri-
mēdas īsolētiās trāsgressozum: p̄spiciēs e celo iustitia
erexit in populis regnātū solia ⁊ diuersoz p̄ncipū pote-
states. Caruisset nāq̄ libētī^o hūana conditio iugo dñy:
nec libertatē a se quā eis nā donauerat boies abdicat:
sent: nisi q̄ ip̄nita licētia scelez ī euidētia hūani gene-
ris p̄niciē redūdabat. Et sic necessitate q̄dam oportuit
nām subesse iustitie ⁊ seruare iudicy libertatē. Sed nec
extrisecus exgri decuit sp̄m aliquā creature: cui se rep̄-
sentata per boies celestis imago subyceret: s; hō plar^o ē
homini vt gratiozē platuraz efficeret idēptitas sp̄i: po-
tissime cū diuina inia p̄fecit ad regimē p̄p̄oz romano-
rū imperiū: dū ostēsa sibi figura nūmismatis in reddi-
tiōe census ⁊ solutiōib^o tributoz p̄re ceteris regib^o ce-
saree fortune p̄signit fastigium: cui subiecit oimōdas
natiōes: nō ad s̄ solū vt eis impando p̄ficer: s; vt ipsius
potius iustitie copīa ministrādo. p̄desier: ne p̄ impunita-
tez criminū ualescāt solētia trāsgressoz. Nec ille. In
qua inia tres q̄stiones solunt. C̄ Prima. quare neces-
se fuit regimē regis iter boies introduci: cū hō d̄sideret
nāliter libertate gaudere. Rō est: ne ip̄nita licētia sce-
leruz iustitiā extirparet: ⁊ iō oportuit libertatez subesse
iustitie. C̄ Sc̄da. q̄re nulla sp̄s aialis creature assūpra
est in regimē bois. vs. qz hō ē aial rōnale: nis in se ima-
ginē trinitatis: ⁊ iō nulli creature subyci debuit corpo-
rali: que imagine tali caret: nec angelus ei platus ē: sed
hō hoi vt gratiozē prelaturā efficeret idēptitas speciei.

B

Tertia q̄ ex inia dicta liquet qz inter reges regēdi
teneat fastigiū: qz videlz impator ex sentētia saluatoris
Matth. 22. Reddite ergo q̄ sunt cesaris cesari: ⁊ q̄ sunt
deideo. Regna vo q̄tuoz iperialia p̄terisse cognoscim^o
fm̄ cronicas: ⁊ in p̄phetia legitimus Dañ. 7. vs. Assyrio-
rus. Persaz. Grecoz ⁊ Romanoꝝ. Imperiū vero ro-
manoz qd̄ per Cōstantinuz ad grecos fuit deuolutum
trāstulit romana ecclesia in teutonicos in p̄sona karoli
magni filij Pipini tpe Stephani secūdi: extra de elect.
⁊ elec. pt̄ate. ca. Venerabilē. Dic aut̄ est rex regum: cui
oēs subsunt nationes ⁊ populi: qz videlz tēporalia ab eo
recipiūt. Sacerdotio tñ ac summo p̄tifici debz sube-
re: sicut declarat extra. de maio. ⁊ obe. ca. Solite. P̄t̄ifex
enī in sp̄ualib^o aīcellit que tanto t̄p̄alib^o sunt dignioꝝa
q̄to aia p̄ferē corpoz. Unī iperatoꝝi p̄cellere declarat
in decretali p̄dicta dupl̄r vel duplici auctoritate. Qua-
rū vna est: qz dñs dixit Hieremie qz sacerdos fuit. Ecce
cōstitui te hodie sup̄ gētes ⁊ regna. Diere. i. Alia ē Hēn.
i. vbi dicit qz deus fecit duo magna lumiaria. i. duas po-
testates instituit: que sunt p̄t̄ificalis ⁊ regalis potestas
ad ecclesie firmamentum: sed illa que p̄est diei. i. spi-
ritualibus maior est: que vero nocti. i. carnalibus mior
est. C̄ Secūdo de regie institutionis congruitate ē sci-
endum: qz institutio regis siue p̄ncipis quadruplici via
solet esse legitima. videlicet.

Quatuor re
gna p̄cipa
lia.

Papa ipa
toꝝe p̄cellit.

Secundum.
Institutio re
gie q̄dupl̄r
hēri d̄s.

Diuina prouisione.
Ecclesie collatione.
Generis successione.
Et vnanimi electione.
Moyes p̄fecit Josue. Dentro. 31. Et Samuel vnxit da-
uid in regē: in figura qz vicarius xp̄i ⁊ prelatus ecclesie
confert p̄ncipatū ⁊ regiā potestatē ad vtilitatē eccle-
sie. Unde ⁊ vis ⁊ auctoritas examinandi personaz ele-
ctaz in reges ⁊ p̄mouendi ad imperiū ad papā spectat:

Diuina prouisione.

Ecclesie collatione.

Generis successione.

Et vnanimi electione.

Exemplum p̄-
mi de Saul ⁊ Da-
uid. i. Reg. io. Exē-
pluz secūdi: quomō

Unde ⁊ vis ⁊ auctoritas examinandi personaz ele-
ctaz in reges ⁊ p̄mouendi ad imperiū ad papā spectat:

sicut patet extra. de electiōe. ca. Venerabilē. Exemplū
terty de Salomone filio Dauid: ⁊ multis alijs. Exem-
pluz quarti de Uespasiano ⁊ multis alijs: qui electione
populi: vel senatus adepti sunt regiā dignitatē. De q̄dā
aut̄ p̄ncipis electiōe mirabili narrat Solinus de mira-
bilib^o mūdi ita dicens. Apud thaciā in regis electione
nō nobilitas p̄ualet: sed suffragiuz vn̄uersoz. Popu-
lus enīz elegit spectabilē in morib^o: vel inueteratū cle-
mentia: vel annis grauez: sed hoc in eo q̄ritur cui liberi
nulli sunt. Nā qui pater fuerit etiā si vita polleat nō ad-
mittitur ad regēdū: ⁊ si forte dū regat genuerit: exiurit
potestate. Ideo hoc maxie custoditur ne fiat heredita-
riū regnū: deinde si rex p̄ferat maximā eḡtatem nolūt
ei totum licere: sed q̄draginta rectores accepit: ne i cau-
sis capitū solus iudicet: ⁊ si displiceat iudicatū ad popu-
luz reuocat: atqz ita dotis iudicib^o. 70. fertur sententia
cui necessario acquiescere est. Nec Solinus. C̄ Tertio d̄
regie executionis auctoritate p̄t̄ exponi illd̄ p̄uerb.
20. Rex qui sedet in solio iudicy dissipat oē malum in
tuitu suo. Ubi q̄tuoz cōditiones ponūtur necessario re-
quisite: ⁊ ad hoc qz regia auctoritas executionem de-
bitam sortiatur scilicet.

Solinus.

Tertium

Tranquillitas ī p̄sēdēdo: qd̄ notat cū d̄r. Rex qz sedet.

Equitas in discernendo: qz in solio iudicy.

Perspicacitas in inquirendo: intuitu suo.

Et veritas in puniendo: dissipat omne malum.

Quarto p̄cipue pensabant antiq̄ regie conversatio-
nis p̄bitatez: vt sicut p̄cedit ⁊ p̄cellit ceteros digni-
tate regali sic antecedit bonitate morali. Unī Seneca
ep̄la. 180. Nature est nō deteriorib^o potioꝝa submittere:
sed melioꝝib^o. Arietes qui ducatu p̄sunt gregib^o: aut ma-
xima cornua h̄nt: aut vebemētissima. i. fortissima. Nō
p̄cedit armēta degener thaurus: sed qz magnitudie ce-
teros mares vincit. Elephātoꝝ gregē excelsētissim^o du-
cit. Sūma felicitas erat gētū ī aureo seculo: in quo nō
poterat potētoꝝ eē nisi melioꝝ. In illo igit̄ seculo qd̄ au-
reū perhibet̄ penes sapiētes fuisse regnū possidoni^o in-
dicat: qñ officū erat iperare nō regnū. hec Seneca. ⁊
Boe. de sol. li. i. p̄osa. 4. dicit sic. Tu ingt̄ h̄c sentētiā
ore Platonis sanxisti: Beatas fore respublicas si eas
vel studiosi sapiētie regerēt: vel eaz rectores sapie stū-
dere contigisset. Unde metricē dicitur.

Quarum

Seneca.

Possidoni^o

Boetius.

Electus.

Regna beata forent si vel contingeret esse
Philosophos reges: vel reges philosophari.

Lectio.

CC.

Cum enim quietum silentium contineret
omnia: ⁊ nox in suo cursu medium iter ha-
beret: omnipotēs sermo tuus domine exili-
ens de celo a regalibus sedib^o durns bella-
tor in medias exterminij terram profilijt gla-
dius acutus insinularum imperiuz tui poz-
tans. Et stans omnia repleuit morte: ⁊ vs-
qz ad celum attingebat stans in terra.

ostensuz est qz pena ex-
terminatiōis p̄moge-
nitoꝝ nulli pepercit. p̄pter generis no-
bilitatem: qz equaliter afflixit regem ⁊
vulgum: ⁊ dominū ⁊ seruuz. In ista lit-
tera cōsequenter declaratur. qz etiam
non pepercit aliquibus. p̄pter tēporis importunitatē. Cū
nox sit tēpus humane geti d̄putatū: molestius affligat
omnis aduersitas. Unī in ista l̄ra tria fiunt: qz.

Primo describitur boza decurrens.

Secundo causa efficiens.

Tertio effectus sequens.

Secunda ibi. (Omnipotens sermo) Tertia ibi. (Stas omnia repleuit.) Circa primū dicit sic. (Cum enim quietū silentiū p̄tinerēt oīa.) i. media nocte qñ hoies danē quieti r̄ p̄tinet se a strepitu r̄ tumultu. i. intēpesto: (r̄ nox in suo cursu r̄) Septē enī sunt hore noctis s̄m f̄sidoz. s. et̄ d̄m. ca. 33. vs. vesperū: crepusculum: r̄ cōtinuum: intēpestū: galliciniū: matutinū: diluculū. Vesperus dicitur a stella que solē occidentē sequitur vno tpe r̄ alio tēpore p̄cedit. Unde eadē stella vocat̄ hesperus: qz sequitur solē p̄cedens tenebras noctis: r̄ tūc d̄r Lucifer: qz p̄cedit solē in auroza. vnde Boe. i. de p̄so. metro gnto. Et qui p̄me tpe noctis Agit algētes hesperus ortus. Solitas iterum mutat habenas. p̄hebi pallens lucifer ortu. Crepusculū idēz est qd̄ dubia lux. Nā crepep̄ dubiū dicimus hoc est inter lucē r̄ tenebras. Cōtinuum dicimus qñ oēs solēt p̄ticipere: qd̄ idē est qd̄ silere. Intēpestū mediū est r̄ inactuoz tēpus noctis qñ agi non p̄t: r̄ oīa in sopore r̄ quiete sunt. Mediū autēz noctis actu caret. Galliciniū d̄r illa pars nocti in q̄ gallicū lucē p̄nūciat suo cantu. Matutinū d̄r in abscessu tenebrarū r̄ auroze aduētū. Diluculū d̄r quasi iā incipiens parua diei lux. Ergo intēpesto: qñ oēs sunt in silentio: r̄ nox in suo cursu mediū iter h̄z. Nox ē qñ sol ē sub terra r̄ spaciū noctis ab occidentē ad orientē sub terra: solis est cursus s̄m Damascenū. lib. i. ca. 5. In medio ergo illius noctis terribilis (oipotens s̄mo tuus d̄ne) i. p̄ceptum tuū qd̄ est x̄ps vel angelus sermonis tui nūci⁹ vel executor p̄cepti. Ecce cā efficiens istī. (Exiliens de celo a regalib⁹ fedib⁹ venit) i. ab angelis in qbus deus sedet: (durus debellator in mediā exterminy terrā) i. in mediū egypti: q̄ fuit tūc extra exterminy (gladius tuus) i. sermo tuus vel angelus h̄is gladiū acutū (issimulatū) i. verū r̄ non fictū (imperii tuū portans) ecce hora decurrens r̄ p̄sona occidēs: r̄ sequitur effectus subsequens: (r̄ stans repleuit oīa morte) i. omnes domos repleuit mortuis. Exod. 12. Nō erat domus vbi nō iaceret mortuus (r̄ vsqz ad celos attingebat stans in terra.) Ecce inuitabilitas de qua nullus euadere potuit. Dic ē dubitatio f̄salis. Utrū angelus exterminator egypti fuerit bonus. Et videt q̄ sic. Naz de illo angelo dicit̄ Act. 7. Dunc. i. moysen deus p̄ncipē redēptoz egypti misit in manu angeli qui apparuit ei in rubo: hic eduxit eos faciens prodigia r̄ signa in terra egypti in mari: r̄ in deserto q̄ draginta annis. Itē ad Heb. i. Qui fac̄ angelos suos spūs. Ubi Hrego. Ad exercitiū vidēte mittit deus angelos suos in sodomā: ergo boni angeli exterminatores fuerūt sodomoz r̄ eadēz rōne egyptioz. Itē Esai. 37. Egredus est angelus d̄ni r̄ percussit in castris assyriorum. 185. milia: ergo angelus bonus percussit assyrios: r̄ eadē ratione egyptios. Ad oppositū Ezech. 30. Dissipabo terrā r̄ ponā eā in manus alienoz. Hreg. i. moral. Non. n. angeli sed mali tortozes sunt. Itē Aug. sup̄ illd̄ ps. 77. Misit in eos irā indignatiōis: imissidēs p̄ angelos malos. Possumus inquit sine dubio malis angelis attribuerē mortes p̄mitiuoz r̄ iduratiōis egyptiozum. Respōsio. Dic est duplex modus loquēdi. Unus q̄ angelus malus erat exterminator egyptioz: sed postea misit deus angeluz bonū qui malū cohiberet ne similr exterminaret hebreos: r̄ de illo d̄r vt in l̄ra ps. (Attingebat vsqz ad celū) Alius modus dicēdi: q̄ fuit angelus bonus. Et hoc magis r̄cordat cū l̄ra hui⁹ lectiōis: qz alr̄ esset nimis distortū exponere p̄mā partē de angelo malo: r̄ scdam de angelo bono qñ d̄r. (Stans oīa repleuit

morte) vsqz (ad celū attingebat stas in terra) Et q̄ angeli boni extermināt malos corporalr̄ exp̄sse dicūt p̄me rōnes. Mali vō aliqñ puniūt bonos corporalr̄ tm̄: sicut ps Job. i. r̄ z. Ecce in manu tua est: vey tamē aiaz eius serua. Sed malos puniūt boni angeli r̄ corporalr̄ r̄ spūalr̄: boni vero angeli puniūt malos hoies corporalr̄ lib⁹ penis nō spūalibus. Dec glo. super illd̄ ps. 77. Immissiones per angelos malos. Ad p̄mū in oppositū de dicto Hregoz d̄z q̄ illud d̄m̄ sic d̄z itelligi: q̄ angeli boni nō sunt tortozes bonoz sed maloz: vt ps i sodomitis r̄ assyrys. Ad scdm̄ d̄m̄. q̄ Augustinus nō determinat quid fuerit de facto: sed qd̄ possit attribui angelo malo. Et vult dicere q̄ angelus malus p̄t face re mutationes naturarū: sicut mutare aquā in sanguinez vel creare ranas: sed occidere pecora p̄mitiua r̄ obdurare idēz tēptare de obdurate possunt. s. demōes de potestate eis concessa a deo. Possēt etiāz dici in p̄posito nostro q̄ bonus angelus vtebat̄ demonib⁹ eos cogendo exterminare egyptios. r̄ sic ista exterminatio fuit per angelum bonuz r̄ per maluz. Sed ex dictis orit̄ alia dubitatio: r̄ est ista: qz dicit̄ est q̄ angeli boni non puniunt bonos. Utruz anime in purgatorio puniuntur per angelos bonos: vel per malos. Et ad hanc questio nem d̄m̄. q̄ non puniūtur per bonos: nec per malos. Non per bonos: qz non esset p̄ueniens q̄ cōciues suos ita vebemēter affligerent. Nec per malos hoc d̄cet fieri: qz non decet bonas aias: ita per illos torqueri: quoz prius extiterunt victozes in via. Et ideo per solā diuinā iustitiam ignis affligit aias in purgatorio existētes: con comitant̄ tamē bonis angelis demones ad loca penalia: aias ducentibus r̄ etiam aiabus ibidēz afflictis assisunt: vt de eaz pena fatient̄. Assisunt etiam morientibus ad explorandum in exercitiū: si aliquid in eis calūniare possit. Uide sanctū Thomaz super. 4. sentent. dist. 21. q. i. ar. 4. Juxta illaz clausulam. (Cum enīz getū silentiū tenerent omnia. Notandū est q̄ quies r̄ silentium p̄ueniēt r̄iungunt: qz nihil magis tranquillitati ē contrariū q̄ nimia loquacitas. Est etiam virtuosum silentium moraliter.

Custos conscientie. Crenum insolentie. Decor innocentie. Signum sapientie.

Est enī p̄mo modum silentiū custos conscientie. Nam i multiloquio nō deest p̄cni. Unde credo vbiqz hō pronus est ad loquēdam conscientia cito leditur: r̄ sicut nullus thesaurus secure ponitur in cista que nō h̄z seram: ita nec virtutes diu manēt in conscia hois qui est imoderatus ad loquēdiū. Hoies tēpore belli habitant in ciuitatibus muratis libenti⁹ q̄ extra: qz ibi est maior securitas p̄pter fortitudinēz murū: ita bone persone r̄ silētio bene murate sunt quasi fortia castra dei. Esa. 30. In silētio r̄ in spe erit fortitudo vestra. Secūdo silentium est frenum insolentie. Nota q̄ nobiles equi frenātur r̄ viles agrarū r̄ nullius valoris frenis non vtuntur. Et eodē mō moraliter viri sancti qui x̄pm̄ serunt per obedientiam frenantur per silētiū a sermonib⁹ indiscretis r̄ periculosis retrahūt. Eccl. 28. Verbis tuis facito stateram r̄ frenos ori tuo rectos. Tertio silētiū est decor innocentie. Zacharias in silentio genuit Jobānem. scitis q̄ maiorēz sonū faciunt ligna arentia q̄ virentia: ita aride persone frequēter sunt verbose. Esa. 32. Cultus iusticie silētiū. Valerius. lib. 7. ca. 11. Xenocrates euz quodam tēpore maledictozuz sermoni interesset sumo silentio: vno ex his conquerēte. Cur solus linguaz cohiberet: qz dixisse me inquit aliquādo pensituit: tacuisse vero nūqz. Hreg. alius Volkot y z

Ab aliis angelis solū puniunt corporalr̄: boni vō et spūalr̄ alter.

Ad p̄mū ar.

Ad 2. argm̄

In aie i purgatorio puniunt p̄ bonos angelos vel p̄ malos.

S. Tho.

Silētiū bona

P̄mo.

D. Sc̄ta.

Tertio.

Valerius.

Exēplum.

Septē nocte p̄ca p̄s f̄sido.

Doctus.

In angelus egypti exterminator fuit bon⁹ angelus. P̄mū ar. q̄ sic.

2. argumētū Hregozuz.

In oppositū

Ad ad qōz

Exemplum

phus cuidam dicenti sibi: male de te dixit talis. non cui ro inquit: qz auditus debet esse robustior lingua: cu sin- gulis hominib? sint singule lingue z aures bine. Unde quidam cuidam verboso dixit sic.

Serius.

Cum nihil auscultes sed plurima vana loquaris. Una tibi melius auris qz ora duo. Nam geminas aures nobis deus: os dedit vnum. Nos audire decet plurima pauca loqui.

Quarto

Dicrony.

Quarto silentiuz moderatus est signu? sapientie. Un? Diero. super ecclesiaste pithagoricoz disciplina est ta- cere per quinquenium: z postea eruditus loqui. Job. 13. Utinam taceretis vt putaremini sapientes. Scitis q? aqua quato pfundior: tato quietior. Et eode? mo? sapien- tes qto pfundius sciunt tanto quietius silēt. Prouer. 13. Aqua pfunda verba ex ore sapientis viri. Expertus est frequenter q? pauper mercatorz trāsfiens per villam plura bz verba qz diues. Ita est interdū q? pauca sciens semp est iactatius d? nibilo. Prouer. 14. Ubi plurima sunt verba: ibi frequēter egestas. Et per oppositū abun- dantes diuitiuz sapie cū modestia z silētio expmūt sen- suz suū. Esa. 8. Aque siloe currūt cū silentio. z Eccles. 9. Verba sapientiam audiuntur cum silentio plus qz cla- mor principis inter stultos. Uersus.

Serius.

Scire loqui decus est z scire tacere. Dec duo si poteris scire peritus eris.

Lectio.

CCI.

Nunc continuo visus malozum somnio- rum turbauerunt illos: z timores superue- nerūt insperati: z alius alibi proiectus semi- uiuus ppter quā causaz moriebatur demō- strabat mortis. Visiones enīz que illos tur- bauerunt hec p̄monebant: ne inscū quare mala patiebantur perirent.

ostensum est q? pena illa/ ta egyptus in morte p̄mo- genitoruz nulli pepercit ppter generis nobilitatem: nec ppter temporis ipoz unitatem. In hac parte declaratur q? nulli pepercit ppter status insensibili- tatem: siue qualitates. In illa nāq? no- cte interfectionis p̄mogenitoruz nō pepercit diuina vin- dicta dormientibus: sed indifferenter p̄mogenita egypti interfecit: siue dormirēt siue vigilarent. In hac autē diuina seueritas tēperamēto clementie cōmixta fuit q? periueros per somnia z visiōes p̄mouit: scientes quare fuerūt in p̄ximo puniēdi tēporaliter: si vellent q? eter- naliter per p̄nias saluarent. Tria g? dñr i lra ista.

Primum est q? dormientes p̄monebantur p som- niozum apparentiam.

Secūdam est q? expellebātur a locis suis per corpo- ralem violentiam.

Tertiū est q? imissio visionū fuit eis ad cōis reat? eui- dentiā. Primo ergo q̄stus ad somnioz apparētiā di- cit sic. (Tūc continuo) .i. statim sine ipedimēto: qz inia di- uina decreuit hāc mirabilē plagaz inferre egyptus illa nocte. (Visus somnioz) .i. fantasmatu? subito apparen- tiū turbauerūt illos: (z timores supuenerūt insperati) in illis qui se ad somnū posuerunt pro gete. Sic moza- liter mūdiales dormiētes in peccatis: q̄uis i dlectatio- nibus semp itēdāt q̄scere: remozu tñ scie turbantur p̄tinue: quēsecū hñt: z non solū sic pturbabant egyptu spūaliter z imaginariē: sed etiaz trāsfierebant corporalz de loco ad locū. Et hoc est qd dicit. (Et ali? alibi proie-

Expōlfe.

Moraliter.

ctus semiuuus) .i. vnu in vno loco: alius in alio loco iacuit semiuuus z deficiēs ab actuyitali q est sensus vl motus. Demōstrabat cām ppter quaz moriebat. i. mo- dus moriēdi: ita regularis fuit ex diuersis circūstātys q? euidēter apparuit: q? nō habuerūt cām efficientē ni- si deum. (Notandum moraliter q? duo faciunt vitaz spūalem anime. v3. virtus z scia. Virtus in volūate: si- ue effectus: scia in intellectu. Quando ergo v̄tus tollitur z remanet scientia: tunc talis persona relingitur semiu- ua. Scit enī bene agere: sed tamē nō operatur. Et talis tāq? vilis pyciēdus est in foueā infernalē. Luc. 10. Pla- gis ipositis abierunt semiuuo relicto. Hoc est q? amon- .i. dyabolus rasit dimidiā barbā nuncioz David z de- curtauit vestes eoz vsqz ad nates. y. Reg. 10. Moralit- ter loquēdo. Dimidiā pars barbe radit: quādo opatio virtutis omittit: z claritas scie referuatur: vestes p̄scin- dūt vsqz ad nates: quādo fama ex prauis operib? oz- ta: vilitas persone que per nates designat denudatur. Semiuuus etiā d? peccator viuens in corpore z mor- tuus in aīa. Anima. n. talis mortua est spūaliter: que ca- ret vita gratie. i. Thi. 5. Vidua que in delicijs est viuēs mortua est. Semiuuus etiā d? fama clarus z vita soz- didus: vt habetur Apocal. 3. Nomē habes q? vitas et mortuus es. Tādes finaliter d? in littera: q? talis appa- rentia visionū dormiendo facta fuit eis ad cōis reatus euidētiā: vt. v3. p̄moneerēt de peccatis suis ne igno- rarēt: qre tot mala patiebantur. Un? dicit sic. (Visiōes enī que illos pturbauerūt hec p̄monebāt) ex dei mise- ricordia (ne inscū) .i. ignorātes (qre mala patiebant pi- rent) vñ dicit Raban? in glo. Hoc diuine bonitatis ē q? peccātes castigat: vt abstineāt a peccatis suis z peniten- tiā agāt. Si autē dei patiētiā abutunt sine excusatiōe in- eternū puniēt. (Qz hic d? q? egyptu fuerūt p̄mouit per visiōes somnioz: fit dubitatio lralis. Utrū diuina- tio p somnia sit licita. Et arguit q? nō. Nā Leuit. 19. dī. Non augurabimini nec obseruabitis somnia. Et similit- Deutro. 18. p̄hibet somnioz obseruatio. q? est illicitus. Ad oppo? scribit Jobel. y. Iuuenes v̄ri visiōes vi- debūt: z senes v̄ri sōnia somniabūt. Et Dier. 23. Pro- pheta qui bz somniū suū. g? licitū est in casu p somnia di- uinare. Et firmat p textu hui? lectiōis. (Visiōes ingt que eos turbauerūt: hec p̄monebāt eos) g? ille visiōes fuerūt signa futuroz euētū: g? licitū est p tales visiōes somniales diuinare. Item in scriptura sacra legim? multa per somnia diuinasse. Hen. 3. 7. de Ioseph qui di- xit. Uidi per somnium quasi solem z lunā z stellas yn- decim adorare me zc. z Judicū. 7. de somnio mediante quo confortatus est Hedeon. Et. y. Mach. 15. somnio digno fide ostenso Jude machabeo. Igitur aliqua sunt somnia digna fide. Pro dubitatione ista videnduz est p̄mo quid sit somnium: z quid diuinatio. Somnium p̄m Aristo. y. de somno z vigilia. est fantasia facta a mo- tu simulacrozum in simpliciter dormiente. Remanēt enim simulacra: idola siue species in organo fantasie z ex illis causantur idola in organo sensus cōmunit: z ēt in organo exteriorum sensuum sicut visus: auditus: et sic de alijs. Et sic apparet homini q? videat audiat z tā- gat: eo q? anima vtitur simulacris rerū pro rebus ip̄sis: z ideo dicit Augu. 12. super Genes. ad litteram. q? tunc est somnium: cuz inter species receptas z veras res: cui- us sunt species non discernitur: z ideo christus nūquā somniavit. Diuinare vero est predicere euentum futu- rum vel ignotum quantum ad propositum pertinet. Istis visis dico tria.

Unum est q? diuinatio per somnia est licita in casu.

Moraliter.

Duo faciunt vitā spūalem anime.

Figuras

Moralit.

Rabanus

De v̄r di- uinatio p som- nia sit licita. Porū ar. q? non. In oppositū.

Secm arg.

Solo qōis.

Aristo.

Quid ē som- nium.

Augustinus

Diuatio qd sit.

Secunda est quod talis diuinationo est ab oib' expectanda.

Tertiu est quod talis diuinitio est multu periculosa.

Pris sclo.

Pris conclusio p' sic. Diuinitio p' somnia est nalis ali quando ergo tuc est licita: sequentia patet. Antecedes est Aristo. z. de somno z vigilia. de diuinatione. vbi dicit Aristo. q' diuinationem quas in somnys agunt: nec est contēnere idoneum: nec omnino suadere. Ubi dicit Cōmentator q' nullus homo est qui non vidit somniū qd enūciauit sibi aliquod futurū. ergo zc. Ex quo ergo diuinitio per somniū non est nisi somniū significatiuū: z manifestū ē multa somnia eē signatiua: planū ē diuinationē p' somniū eē licitā in casu. Cōfirmat p' dicit Aristo. 7. ethi. q' ama nō oino perditur quā oēs famant. Multi aut' existimāt somnia signationem h're tāq' ab expiētia moti fm Az. de som. z vigi. vbi pus. Un' verū simile ē diuinationē esse silem: z per oīs in casu licitam. Est ergo aduertēdū sicut extrahi pōt ex dictis beati Aug. 22. sup. Hen. ca. 4. 4. z Aristo. de som. z vigi. z etiam Albertus in lib. suo de eisdem. Somnia sumunt origi nem multipliciter.

De origine somnior.

Augustinus Aristo. Albertus.

Aliquando a corpore humano.

Ex pre

Aliquando ab anima.

quidē cor

Aliquando a corporibus supercelestib'.

poris origi

Aliquando a spiritibus bonis.

nals oriūē

Aliquando a spiritibus malis.

somnia cō

Ex quib' cau sis somnia ori untur. Primo

Albertus

Secundo

Aristo.

Augustinus

Tertio.

Quarto.

Galcius. Exeplum.

muniter in hūore. Un' qñ in corpe hūano supabundat humor flegmaticus accedēs ad organū fantasie: fantasia fit sic idolu sile illi hūori z boi qd est i aliquo hūido sic in aq: vel q' gustat aquā. sicut qñ humor dulcis z flegmatic' dīcedit a capite apparet illi q' ipse gustet dulcia. Cōsist' colera nimis abūdante in corpe somniat hō frequēter de scēdyā z p'flagratōe domus z hō. Et sic nar rat Albert' quēdā somniat' picē ardentē fuisse i vētre suo: z cā fuit: qz in eo abūdauit colera nigra: vñ expurgēs emisit colerā nigra in magna q'ritate. Talia ergo somnia manifesta sunt signatiua futuraz ifirmitatū frequēter: z de talib' somnys bñ iformant' medici ad iudican dū de p'ditione ifirmi. Cōtra vō somnia originant' ex parte aie: vñ hoies solliciti z cogitatuū cū aliq' negocia facere cogitāt frequēter somniāt d' eisdē. Eccles. 5. per multas curas sequunt' somnia. Et eā bec q're homies frequēter somniāt de amicis suis z notis suis: citi' de eis q' de extraneis z plura de eis puidēt. Amicis enīz p'cul exntes maxie solliciti sunt d' seinnicē: sic docet Az. vbi prius. Decet est eā q're dediti vilib' vigilādo: vilia somniāt dormiēdo: z q're tātus pōt eē habit' honestat' in vigilādo q' psona ēt nō assentiet dormiēdo seditati bus: nec voluptatib' carnalib': sicut docet Aug. io. p'f. q' tñ habitū honestatis pōt hō acqrere q' v'tute istī' ba bitus dissipabūtur fantasie male q' per somnia igerunt' dormiētī. Tertio sunt somnia q' causant' in hoie v'tute corpoz supercelestiū. Nā corpora supercelestia ifluēdo virtutē nrīs corpozib': alterāt corpora nrā in somnia: et tunc ōtingit fantasia sibi formare spēs z idola p'formia qualitatis in corpore causatis: sic apparēt aie aliqui effect' futuri: sic de bellis z fertilitate z sterilitate terre z hō: que a corpozib' celestib' cāz hñt: sicut fuit de somnio pharaonis de septē bob' z septem spicis. Hen. 4. z. Quarto originant' in nobis nōnūq' somnia a spiritibus bonis: sic p'z Math. 4. de angelo q' apparuit i somnis Ioseph z in alyz scripture locis. Et tale vñ somniuz simonidis: de quo narrat Valer'. li. i. ca. 5. Simonides cū ad litus nauē applicuisset ibumatuū coz' iacēs reperisset: illud sepulture mādasset: admonit' ab eo p' somniuz: ne p'xima die nauigaret: i terra remāst: q' idē sol

uerāt fluctib' z pcellis in eius aspectu obruti sūt ipse le tatus ē q' vitā suā somnio q' nauē cedere maluiss: meo: aut' bñficij elegātissimo carmine eternitati p'scra uir. meli' illi z diurni' in animis hoīuz p'stituēs sepul cruz q' in d'ertis z ignotis arenis p'struxerat. Hoc som niū ab aliquo bono spiritu potuit fieri in recōpētiōez pietatis Simonidis zc. Quinto originant' nōnūq' somnia a malis spiritib': sicut p'z d' v'pore Pilati: q' ocio sa die pasceus dormiebat: multa q' passa fuit per v'ituz de xpo demone imittente: vt p' tales v'isiones seu appar itioēs nostrā impedire potuisset redēptionē. Un' mulier mādauit viro suo pilato dicēs taliter. Nihil tibi z iusto illi. Multa enī passa sum p' v'ituz hodie pp' eū Matth. 27. z a tali spū vñ illō somniū causatū eē: qd narrat Va lerius vbi prius de cassio p'mensi. Huic dormiētī q'daz p'cere magnitudinis: z nigri coloris apparuit: squalid' barba z capite demisso interrogatus q's esset. R'ndit ca cademon. Cassius p'territus familiā excitauit z q'suit si q's talis camerā suā fuisset igressus. R'nderunt q' non. Rursus obdormiuit: z rursus eadē spēs apparuit. Lu me ergo iussit afferri z pueros sibi assistere p'cepit. Et ecce ifra modicū tps post hoc de mādato cesaris capi te punitus est. Ex dictis enī p'z q' somnia siue vno mō: siue alio mō causant' frequēter ōtingit q' sunt futurozū euētū signa. Ex quo p'z vitas p'me conclusiois q' diuina tio in casu per somnia est licita. Secūda sclo est q' di uinatio ista in oib' somnys nō est expectāda. vñ Az. d' som. z vigi. vbi prius d'stinguit sic. Quedaz ingt somnia sunt signa alioz effectū: q'daz cāe. q'dā accētia. i. p'tinen tia ad futuros euētus. Signa sunt sic patuit sup' de hu morib' colericis z flegmaticis. cause sunt iterdū: q' ali quādo hō vel sollicitat' circa opus inchoatū vel inq'z andū: qz in dormiēdo p'fecte cōprehēdit modū pueniē tez quo illud opus p'ficiet: z postea iuxta fantasiam p' ducit p'positū ad effectū: z sic est somniū cā euētus fu turi. Sūt etiā q'dā accētia z imp'tinētia ad euētū futu rī: qz nec sunt signa: nec cā alicuius euētus: z ex talibus somnys nullo mō est diuinitio expectāda: z sic p'z scba conclusio. Tertio sclo est q' somniuz diuinationi in dulgere est multū p'iculosus. Dec' p' p'z. Primo pp' deceptionē maloꝝ spiritūū qui per somnia nitūtur d'ci pere illos vel seducere q' somnys fidē p'stant: z iō facilr posset hō nimis credens somnys labi in desperationē ad suggestionē dyaboli. Secūdo pp' diuersitatē signi ficatiōis in somnys. p' d' n. somniū equoce z equaliter multa signare: z iō hō applicans ad vñū iterclare statū decipiē. Tertio. qz nōnulla somnia hñt interpretari per simile: z nōnulla per d'riū: z in hoc casu difficile ē discer nere. Quarto. qz sicut dicit Aristo. licz somnia sunt si gnificatiua futuroꝝ aliqñ: tñ nō est necesse euētū som niōz accidere: qz possunt supiores cāe impedire. Sic enī nubes q' sunt cāe pluuiē: aliqñ abūdāt z signāt pluuiāz futurā: z tñ per aliā cām supiorē eas disp'gentem ōtingit pluuiā impediri. Cōsist' in volūtarijs opationib': q's babz q's ad aliqd faciēdū z firmū p'positū ad aliud frequen dū: nō tñ est necesse q' sic faciat. p' d' enī fortius cōsiliū supuenire z totū mutare p'positū: z iō interpretatoꝝ som niōz non d'z dicere d'termiate q' sic eueniet sic somniū signat: sed cū p'ditiōe nisi fortioꝝ cā supueniēs ipediat. Et cōsist' debēt astronomi diuinari. Un' dicit Albertus vbi pus. q' astrologi dicētes d'termiate q' talis effectus eueniet: faciūt sciam astrologica vilesere: cuz tñ in scia astrologica vitiū non iueniat: sed in astrologo d'termi nātē z aliter iniaz p'ferēte. Periculosus est q' p' somnia nimis cōiter diuinare: qz poetice dicitur.

Quinto.

Galcius.

Secūda sclo. Aristo.

D Tertio sclo. Periculosus est credē som nijs pp' quoz moꝝ.

Albertus.

Verba.

Somnia ne cures nam fallunt somnia plures. Et Eccli. 34. Vana spes et medacium in sensato viro et somnia extollunt iperitos: quasi quod apprehendit umbram et persequitur ventum: sic quod attendit ad vana medacia: scilicet visio somniorum et sicut parturientis cor tuum fantasias patiet: nisi ab altissimo emissum fuerit visitatio. Et sic per ad divinationem. Ad rationem in oppositum inhibet ne superstitiose hec fiant nimis coeter. Non autem quin aliquando liceat: sicut declaratum est.

Lectio.

CCII.

Tetigit autem et tunc iustos temptatio mortis: et commotio in heremo facta est multitudinis: sed non diu permansit ira tua: propterans enim homo sine querela deprecari pro populis proferens servitutis sue scutum orationem: et per incensum deprecationem allegans restitit ire et sine imposuit necessitati ostendens: quoniam tuus est famulus.

Postquam actum est de pena mortis inflata egyptijs per divinationem ad aedificationem: hic transferret se auctor ad tractandum de quadam insolita pena mortis inflata hebreis propter eorum rebellionem. Ubi notandum sic narrat Numeri 16. Chore filius Iuar fratris Amra: qui fuit pater Moysi et Aaron invidit eis idem murmurans de eos: quod unus eorum sibi sacerdotium usurpaverat: alius principatum. Voluit ergo fieri sacerdos et fungi sacerdotio quod soli Aaron et filijs eius concesserat: in quo et proposito adiuxerat sibi. 250. leuitas quos omnes dignos proferbat sacerdotio: et in odium ipsius Aaron et in supplantationem ipsius moysi: quod erat dux populi adiuxerat sibi dathan et abyron qui fuerunt rubenite quibus dicebat debere potissime populi principatum: eo quod erant de ruben primogenito Jacob. Deo ergo ultione insolita infligente dathan et abyron a terra abscipti sunt: sed et ignis in maria quietate egressus de thuribus chore et aliorum leuitarum qui cum eo eiusdem inspirationis fuerunt eos vivos in favilla redegit. Aaron iuxta illos stante illesto istis penis visis adhuc murmuravit populus de moysen et Aaron. Sequenti die ois. s. multitudo filiorum israel convenit dicens. Uos mihi interfecistis populum domini: cumque voluisset eos populus lapidare: fugerunt moyses et aaron in tabernaculum et operuit eos nubes et statim egressus ignis de tabernaculo cepit populum flagrare. Dixitque moyses et aaron. Tolle thuribulum tuum et hausto igne de altari pone thymiama: et vade rogare pro populo: accurrentesque aaron cum thuribulo: stetitque inter vivos et mortuos orans dominum et plaga cessavit. Sueruntque percussis quatuordecim milia et septingenta absque his qui perierunt in seditione chore. Et de hac secunda historia huius auctor agit. Et circa hoc duo facit.

Primo narrat breviter quomodo pena mortis fuit hebreis terribiliter illata.

Secundo quomodo fuit suaviter mitigata. ibi. Sed non diu permansit. Circa primum tangit penam et pene causam. cum dicit. Tetigit autem et tunc iustos. i. hebreos (temptatio mortis). i. plaga icedy qua mortui fuerunt multi de populo: et temptatio mortis in murmuracione populi: propter quam fuerunt digni morte. Et sequitur causa pene illate: et commotio facta est in heremo multitudinis contra moysen et Aaron. Sed quomodo dicit quod tunc tetigit hebreos temptatio mortis. Numquid enim illa commotio fuit: tunc quando primogenita egyptiorum occisa sunt: et manifestum est quod non: sed bene post. Et dicit quod in hoc loco tunc

non dicit similitudinem in tempore: sed convenientiam in genere pene: et forte in greco sonat taliter. Uel tunc. i. post. Qualiter autem illa pena fuit suaviter mitigata: subdit interversum in finem capituli. Modus enim quo illa pena sopita et finita continet tria. videlicet.

- 1. Ipsius Aaron deuotam orationem.
  - 2. Diuine considerationis allegationem.
  - 3. Et sacrarum vestium representationem.
- Propter hec tria angelum cedentem populum cessare fecit a plaga.

Primo agit auctor de ipsius aaron deuota supplicatione.

Secundo de ipsius rationabili coram domino allegatione.

Tertio de vestium suarum quod idem erat representatione.

Seda ibi. Uicit autem turbas. Tertia ibi. In veste poteris ei. Circa primum dicit sic. Sed non diu permansit ira tua. i. pena ex zelo iustitie diuine pueniens. Propterans enim homo sine querela. g. v3. habuit se ad deum pie ad seipsum sobrie et ad proximum iuste: et ideo dignus proce deo fundere fuit: et deprecari pro populis. i. ad deprecandum pro his quos incendium consumauit (et proferens servitutem sue scutum). s. orationem. Est enim oratio ascensus mentis in deum secundum Damascenum. Hec oratio est scutum prelati triplici virtute cornutum ad modum scuti: quia secundum Bernardum. Oratio est intentio cordis fide. spe. et charitate subnixam: et dicitur scutum servitutis prelati: quod debetum annexum officio prelati est: orare pro subditis: ergo sacerdotis officium est orationes fundere: et pro iustis ne cadant: et pro peccatoribus ut resurgant. ad Heb. 5. Debet quemadmodum pro populo et ipse pro seipso orare. (Et per incensum deprecationem allegans) Obtulit enim thymiama et deprecatus est pro populo. Numeri. 17. Fuit autem thymiama puluis compositus ex stacte nonycha galbano et thure: sicut patet Exodus. 30. Et vocatur hic incensum et signat deuotionem orationis. Apocalip. 8. Ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum. Et Cassiodorus. Oratio sine deuotione est sicut corpus sine anima. Corpus sine anima est cadaver et fetori proximum quod indignum est offerri deo et sanctis eius. Sic ergo dispositus Aaron (restitit ire). i. pene immisere a deo. (Et finem imposuit. necessitati). i. violentie mortis: ut dicitur. 5. metaphys. capi. de necessario. (Ostendens quoniam tuus est famulus). i. pastor et prelati: cuius est pro grege se exponere: quoniam deus populum suum castigat. Circa illam clausulam (proferens servitutis sue scutum orationem). Notandum est quod deuota oratio est rationabiliter.

Scala nostre ascensionis.

Scutum nostre defensionis.

Nuncius nostre legationis.

Redditus nostre subiectionis.

Primo est scala nostre ascensionis. Per hanc ad deum: et a terrenis ad celestia nos leuamus. Eccli. 35. Oratio humiliatis se penetrat celos vel nubes. Sed dubium esse potest quod intendimus deum deum oramus: quod vel petimus quod oportet illud quod disposuit se factum pro tempore: sed frustra. Nam sine precibus nostris quicquid disposuit se factum proficiet: vel petimus quod mutet voluntatem et disponere et velit: sicut nos volumus: et hoc est impossibile: cum deus mutari non potest. Sed dicitur quod non intendimus deum: nec diuinam dispositionem mutare: sed magis istare quod compleat. Sic enim deus disposuit quod ea que circa nos consummabuntur pro nostris orationibus consummare merebuntur. Et ideo dicit Boetius. 5. de consol. p. 3. qui ponit omnia de necessitate conuenire auferunt humani generis cum deo illud singulare commercium. s. orationem. Non ergo cum oramus deum mutare proponimus vel ad nos inclinare: sed magis nos ad deum leuare: et nostram voluntatem suo be

Oio qd sibi

Debitu e p latu orare p populo.

Cassiodor.

B Oio qnos bona nobis confert. Primo.

Quid petere debcam? i no stris orationib

Boetius.

Per orationem irabim? nos ad deum.

Expofe.

neplacito conformare. Et hoc pulchre declarat Dionysius. 3. caplo de diu. nominibus sub duobus exemplis quorum primum tale est. Si imaginemur ynam cathedram luminis de celo dependentem: et nos alternado manus nitamur illam ad nos trahere: non eam descendere faceremus equaliter: sed nosmetipsos per eam ad superius ageremus. sic in proposito est de oratione. Secundum exemplum est tale: si essemus in navi existente in aqua et teneremus funes fortes in manibus extetos ad nos de aliqua rupe immobili et traheremus fortiter illos funes: non moueremus rupem ad nos: sed e contra et nos et nauem moueremus ad rupem. Sic cum oramus non mouemus ad nos immobilem dei virtutem: sed potius trahimus nos ad eam. ¶ Secundo oratio est scutum nostre defensionis. Unde hic dicitur. Proferens sue seruitutis scutum id est orationem. Narrat historia Britonum quod rex Archturus illustris depictam habuit infra scutum imaginem virginis benedictae filium suum in brachijs suis basulantem. Ad hanc imaginem quotiens in pressura belli incepit fatigari respexit: cuius statim intuitu latenter vires recentes recepit. Unde libro 7. caplo. 5. dicitur. quod clypeus eius pulken vocabatur in quo imago sancte dei genitricis depicta fuit. Moraliter isto modo debet scutum nostre orationis ornari: videlicet intrinsecus habeat imaginem virginis benedictae. Si enim imaginemur virginem benedictam in interiori parte scuti stantem: ipsa videbit scutum nostre orationis deferre. Studeamus ergo scutum nostre orationis ipsius imagine exponere: et pondus nostre deprecationis sibi imponere et ipsa dignabitur nostram orationem portare: et pro nobis filio suo presentare. Nam quicquid filio suo offert: necessario acceptum est. Et ideo dicit Bernardus super missus est. Crede frater quicquid illud est quod deo offerre paras: Marie commendare memento: ut eodem alueo ad largitorem gratie gratia redeat qui influxit. ergo orationem nostram duo debent complere: christus videlicet et Maria. Dicunt grammatici quod inter partes orationis principales sunt nomen et verbum. Inter nomen et verbum talis differentia datur quod nomen significat substantiam cum qualitate sine tempore. Verbum significat personam agere vel pati aliquid cum tempore. De natura etiam nominis est reddere suppositum ipsi verbo: et de ratione verbi est regere nomen sibi in oratione supponens: sicut in grammatica inter puerilia docti sumus. ¶ Moraliter loquendo charissimam ad hoc quod nostra oratio que ad presens sermoni debet promitti inueniatur congrua conueniens: et perfecta necesse est quod ex nomine et verbo componatur. Verbum autem quod nostram orationem ingredi debeat certe est illud verbum de quo dicitur quod deus erat verbum. Et verbum caro factum est. Iohannes primo. Istud verbum personam significat: imo est persona filij dei. Significat etiam cum tempore: quia quando venit plenitudo temporis misit deus filium suum ad Gal. 4. Si istud verbum tamen actionem quam passionem importat. Istius enim verbi actione secula formata sunt. quia ad Heb. xi. Et intelligimus secula aptata esse dei verbo ut ex inuisibilibus visibilia fierent. Istius enim verbi passione cuncta sunt reformata: quando verbum ens altissimi corporari passum est carne sumpta. Habemus ergo verbum quod nostram orationem ingredi debet. Sed est illud nomen: quod in oratione ipsi verbo debet coniungi. Reuera non inuenitur nomen sub celo: quod isti verbo conuenientius coniungi possit quam illud de quo Luce. i. Nomen virginis Mariae ecce substantia: virgo ecce qualitas: et hoc sine tempore. Cuius causa est ista. 4. physica. ubi dicitur quod tempus est causa

corruptionis. omnia enim corruptuntur et tabescunt in tempore. Ille ergo mulieres que primo sunt virginis: et postea sunt matres: sed sine corruptione et generatione certe ille mulieres sunt virginis in tempore. Sed hec benedicta et singularis que virgo concepit: virgo peperit: et post partum virgo quem genuit adorauit. Reuera ipsa est virgo sine tempore. Verus. Transit ad ethera virgo puerpera virgula iesse. Non sine corpore: sed sine tempore transit ad esse. Habemus ergo nomen et verbum pro nostra oratione formata. Sed ut inter hec omnia modis congruitas ostendatur restat videre quomodo et quando istud nomen huic verbo suppositum reddit: et quomodo virgo ab eodem verbo regebat. Reuera charissimi quando illa benedicta ab eterno predestinata: sanctificata et dei filio consecrata: et cunctis creaturis superposita: ab angelo extitit salutata et ipsa hoc non obstante quasi vniuersis suppositum se metipsam isti verbo benedicto suppositum reddendo dicitur. Ecce ancilla domini. Et certe eadem humilitate qua sic suppositum verbo reddidit: ab ipso consequenter regi petiit: quando subiicit. Siat mihi secundum verbum tuum. Ecce inquit ancilla domini: siat mihi secundum verbum tuum. ¶ De dictis hic dubitatio oritur. Impossibile videtur apud grammaticos: quod nomen reddat suppositum verbo: et non regatur a verbo. Modo inuenio istam verbo reddidisse se suppositum quando nequaquam recta videtur a verbo. Quia certe verbum incarnatum pendit in cruce ipsa reddidit suppositum isti verbo: sicut Iohannes 19. dicitur. Stabat iuxta crucem mater Iesu et soror matris eius. Quae autem virgo ista tunc temporis recta non fuit a verbo probatur. quia si sic fuisset recta a verbo in morte: sicut in ortu: certe tunc sicut ipsa verbum peperit sine pudore: ita verbum vidisset mori sine dolore: sed sic non fuit: quia ipsa maxime doluit. ergo inter nomen et verbum: videlicet matrem et filium que deberent esse partes orationis nostre: tunc temporis mala grammatica fuit. ¶ Ad istam questionem tripliciter respondeo. Uno modo potest concedi conclusio: quod videlicet tempore mortis christi grammatica mala fuit in mundo et homines loquebantur falsum latinum. Multi enim latinum tunc temporis loquebantur falsum de christo. Videmus enim quando grammaticus scribit falsum latinum hoc est incongruum: ponit crucem in margine ut postea corrigat. Unde in illa lingua que est pro pingore cruci denotatur esse mala grammatica. Ergo cum illa beata virgo tunc temporis stetit pro pingore iuxta crucem: non est mirandum si in ea mala grammatica fuit: et si verbo supponens: a verbo more solito recta non fuit. ¶ Confirmat hec ratio. quia sicut tunc temporis falsa fuit astronomia in mundo: quare non potuit esse mala grammatica. Dicat astrologus: quare eclipsis facta fuit in sole: luna existente in oppositione. Et dicet grammaticus qualiter defectus fuit in regimine verbi: nomine existente ad verbum in debita suppositione. ¶ Sed quia hec responsio non saluat bonam grammaticam fuisse tunc. Ecce alia ratio et melior. ¶ Verus est quod nomen in non casu regulariter loquendo non ponitur absolute quin a verbo regatur: sed in ablatiuo casu valde communiter absolute ponitur: et dicitur a grammaticis ablatiuus casus absolutus. ¶ Moraliter Maria in morte verbi incarnati fuit totaliter in ablatiuo casu absolute posita: quando anima christi absoluebat a carne: et corpus filij auferebatur a matre. Et sic. 38. Benefactio mea ablata est et conuoluta est a me. Sed certe in conceptione verbi ipsa stetit totaliter in nominatiuo casu. In cuius signum euangelium narrans christi conceptionem: replet nominibus passum illum. Luce. i. ubi dicitur. Cui nomen Nazareth: cui nomen Ioseph: et nomen virginis

Dionysius

Secundo

Archurus rex.

Exemplum.

Moraliter.

Dissimile virginis marie necia exaudito.

Bernardus

Moralitas ex grammatica sumpta quod pulchra.

Auctoritas.

Auctoritas.

Auctoritas.

Auctoritas.

Versus

L. O. grama. ticalia.

R. no ad qos pulcherrima

Quare potest crux in margine libere esse falsa grammatica.

Auctoritas.

Auctoritas.

Auctoritas.

Auctoritas.

Maria: et vocabis nomen eius Iesus. Ecce quod posuit totaliter in nostro casu. Sed certe euangelium Iohannis ubi narratur quomodo suppositus in morte ubi nomen marie subicitur. Stabat inquit iuxta cruce[m] mater Iesu etc. Ut per hoc signat[ur] denotaret quod ipsa non stetit in nostro casu: sed magis in alio. Actus. 27. Iaz ablata erat o[mn]is spes salutis. Sed tertia ratio dari potest: quod nec ipsa fuit a regimine totali ablata: sed certe recta fuit a verbo licet non immediate: tamen mediante quodam adverbio. Unde donatus. Adverbium est pars orationis que adiuncta verbo significatione eius explanat atque implet: sed nullus magis significationem verbi explanavit eiusque voluntatem complevit: quam ubi charissimus Iohannes euangelista. Unde sicut Christus vocat verbum: sic Iohannes potest dici adverbium: et certe Christus verbum exprimit in cruce commisit iohanni adverbio regimen matris sue dicens. Mulier ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo. Ecce mater tua. Joan. 19. Et ex illa hora accepit eam discipulus in suam. Notate modum Christi loquendi. Ecce filius tuus. Potuit autem dixisse. Iste est filius tuus. et ista est mater tua. Non est adverbium in mundo quod regat nomen casum: nisi hoc adverbium ecce vel en quod idem est. Voluit ergo in hac extrema morientis locutione aliquo verbo vocisq[ue] sono exprimer[e] adverbium ecce: in signum quod illa benedictio non deinceps immediate a Christo verbo corporali proficit: sed mediante adverbio Iohanne regeret. Habemus ergo nomen et verbum. Tertio oratio est nunc non stre legationis. Unde Aug. sup[er] ps. 65. Oratio pure magna virtus est et velut fidelis nuntius mandatum patris et illic penetrat quo caro non pervenit. Unde ps. 87. Intret in conspectu tuo oratio mea: inclina aure[m] tuam ad precem meam. Cum enim tres sint satisfactionis partes: elemosina: oratio: et ieiunium: dubium potest esse que istar[um] est potior ad satisfaciendum. Et dicunt quidam quod oratio est potior. Sed in contrarium dicendum et tenendum est: quod elemosina est potior: nam continet in se tam virtutem orationis quam ieiunij: et ideo sicut anima intellectiva est nobilior sensitiva et vegetativa: quas virtualiter continet ita elemosina efficacior est ad satisfaciendum quam ieiunium vel oratio de natura sua ceteris paribus. Continet enim elemosina virtutem ieiunij et orationis duplici ratione. Primo quia elemosina constituit eum cui datur debitorem ad orandum et ieiunandum pro eo qui dedit. Secundo quia elemosina est quodam oblatio facta deo que vim orationis habet. Sicut elemosina continet ieiunium in quantum per elemosinam bona exteriora que ad corporis sustentationem pertinent diminuantur. Oratio vero continet ieiunium in virtute. Nam extensus intellectus in deum debilitate corporis parit: sicut etiam ieiunium. Et ideo inter ista tria minus est ieiunium: elemosina maximus: et oratio tenet medium. Quarto oratio est redditus nostre subiectionis. Adit enim oratio sub precepto determinate: et indeterminate. Determinate quidem quantum ad ministros ecclesie qui ex statuto et precepto ad horas canonicas dicendas obligantur. Indeterminate vero quantum ad omnes. Omnis enim homo tenet suam salutem procurare que sine oratione adulto non conceditur: et ideo orare mentaliter vel vocaliter est de iure nature: et reducitur ad secundum preceptum prime tabule. Memoro ut dies sabbati sanctifices. Tempus vero orandi laicis videtur institui ex statutis canonum diebus festiis quando tenentur divinis officijs interesse: ut ministris pro populo orantibus suam intentionem confirmet. Est ergo oratio quasi quodam redditus quem deus a nobis exigit sibi dari. Osee. 14. Omne aufer iniquitatem et accipe bonum: et reddemus vitulos labiorum nostrorum. id est orationes devotas.

Lectio.

CCIII.

Uicit autem turbas non in virtute corporis: nec in armatura potentie: sed verbo illi qui se vexabat subiecit: iuramenta parentum et testamentum commemorans. Cum enim iaz aceruatim cecidissent super alterutrum mortui interstitit et amputavit impetum et diuisit illam que ad viuos ducebat viam.

Postquam tactus est de forma quam sumus pontifex Aaron observavit in sedando divinam offensam contra populum: quantum ad supplicationem. In hac parte prescribit de eadem forma placandi deum quantum ad familiarem allegationem. Allegavit autem Aaron deo pro populo salvando prescientiam et antiquam dei ad populum iudeorum vehementem affectionem: commemorans ei multa facta que fecerat patribus eorum: ut sic memor amicitie veteris novam offensas remitteret. Duo ergo sunt in ista ista.

Primo ostendit quomodo Aaron adeptus est victoriam per divine affectionis allegationem.

Secundo ponit eiusdem victoriae explanationem. Secunda pars ibi. Cum enim iam.

Tercio excludit illud quod videbatur statui pontificali Christi.

Secundo subiungit illud quod eidem statui noscitur esse necessarium. ibi. Sed verbo. Contrarium enim videtur statui pontificali armata potentia seu virtute corporis vis inferre: nisi fortassis vim vel repellendo quod natura coeque dicit cullibet. Et ideo dicit de Aaron sic. Uicit autem turbas non virtute corporis. Turbas. id est pestes turbantes populum sibi subiectum virtute corporis sicut Samson vicit philisteos. Iudicium. 15. Nec in armatura potentie: sed verbo pure orationis (illum qui se vexabat). id est angelum punientem populum (subiecit). id est a plaga incendij cessare fecit. Et nota quod vexationem populi dicit suam fuisse more boni plati. 2. Corinth. xi. Quis infirmus et ego non infirmus. Sic Moyses per verbum orationis devicit Amalechitas. Exo. 17. (Subiecit). In qua (iuramenta patrum). id est promissiones patribus factas. (et testamentum commemorans) id est legem eis datam. Consequenter istius historie ponit explanationem dicens. Cum enim iaz aceruatim. id est per aceruos (cecidissent super alterutrum). id est unus super alium (mortui) igne eos occideret (interstitit) Aaron inter viuos et mortuos opponens se quasi murum pro viventibus contra ignem (et amputavit impetum) ignis populi incenditis. Nec amputatum facta est gladio verbi orationis: quod ut ait Chrysostomus. Nihil est potentius hodie pure orante. (Et diuisit illam viam) ignis (que ducebat ad viuos). id est diuisit flammam tendentem versus viuos. Unde ps. 28. Vox domini intercidetis flammam ignis. Moraliter: sicut ignis ille corporaliter incendens populum: omnes nitebatur occidere: ita ignis libidine luxurie que in concupiscentia carnis viget: populum. id est multitudinem hominum quotidie nititur conflagrare. Boni ergo pastores prudentia more ipsius aaron consideret diligenter quod sunt illi qui iaz sunt occisi per peccatum: et quod adhuc imunes et innocentes: per malum exemplum et corruptiones aliorum peccatum temptati: et ponat prelatus se medium inter illos per vigilantes prescientiam dividens viam ignis: ne ad viuos attingat: et ne innocentes a corruptis iam mortuis incendantur. Juxta illam clausulam. Uicit autem turbas. Notandum est quod septem sunt vitia capitalia que nos turbant et que nos bellando tenemur evincere per septem dona sancti spiritus: pro quarum septem,

tertio. Augustinus

Que sit potior pars satisfacionis.

Elemosina est potior pars satisfacionis.

quarto

Oratio est de iure nature.

Oratio est redditus dei a nobis ipsi debet.

Explicite

Christo.

De oratione.

Boni pastores adhibent diligentiam subiectione ne corrumpantur igne libidine a malorum peccatorum.

Septem vitia capitalia per septem dona spiritus sancti sunt vincenda.

plūci victoria septiformia nobis in apocalipſi ſm̄ia p̄mittuntur. Deſignantur autē hec ſeptē vitia per ſeptem gentes peſtiferas: quas ipſi deb̄rei expugnauerūt ⁊ vicerunt: quas gentes dimiſit dñs vt ſuperarent eas filij iſrael: ſicut Iudicū. 3. continetur: que fuerunt.

Primo

C Hergeſei qui ſuperbiam. Deutero. 7. C Hergeſeus iterpretatur colonum eiciens: et ſignificat ſuperbiam: que primus angelus de celo et Adam colonum paradifi eiecit. Hanc vincere debet quilibet noſtrum per donum timoris: ⁊ tunc promiſſionez conſequetur: que ponitur Apocal. 3. Qui vicerit faciam illum colūnaz in templo dei mei. De natura columnę eſt fortiter ſupportare qđ ſibi ſuperponitur: ⁊ conditio ſuperbie eſt nihil tolerare ſibi ſuppoſituz: qđ nititur eſſe ſuper alios non ſub alijs: ⁊ ideo illum qui vicerit ſuperbiam faciet deus columnam. C Amoreus interpretatur amaricans vel amara loquens: ⁊ ſignificat inuidum: qui totus eſt fellicus intrinſecus qui in ſe ſemper amaricatus ſemper amara effundit. Dicit Ariſto. 9. de animalibus. cap. 10. qđ ab ane eſt animal magnitudine cerui: qđ contra naturam omnium aliozum animalium habet fel in aure ſimile felli hominis in colore: et eſt animal amarum ⁊ velox nimis. Et ſignificat inuidum qui fel in aure gerit: quia quicquid audit in offenſionem amaritudinis cōuertit. Quidius. 9. Metamor. Pectora felle virēt lingua ſuſfuſa veneno. Riſus abeſt niſi quez viſi fecere dolores. C Iſte Amoreus vincendus eſt per donum intellectus quo homo aduertens proximum ſue nature participantem dulcem ſe prebeat proximo ſuo ex compaſſione ſauentem: ⁊ ſic vincendo conſequitur promiſſionez que Apocal. 9. ponitur. Vincti dabo manna abſcondituz. C Tertius eſt Lucius qui interpretatur lapides colligens ⁊ figurat iracundum ⁊ rixoſum. Sic colligit petras offenſionis ⁊ lapides ſcandali vt iniurgio faciat contra proximum. Sic Seneca gradiebatur maledicēs ⁊ mittens lapides contra Dauid. 9. Regum. 16. Iſtum vincere debemus per donum conſilij ſequendo chriſti conſilia de patientia ⁊ tolerantia iniuriarum. Matth. quinto. Ego autem dico vobis non reſiſtere malo: ſed ſi quis te percuſerit in maxillam vnam prebe ei ⁊ alteram. Et talis victor erit ſecurus de promiſſione facta. Apocal. 9. Qui vicerit non ledetur a morte ſecunda. i. infernali pena. C Quartus eſt Etheus qui interpretatur ſtupor vel formido. Et ſignificat accidiaz que facit hominem ſtupidum ⁊ formidantem opera virtuoſa. Ille vincendus eſt per donū fortitudinis. De quo Gregorius. ſexto moral. Juſtorum fortitudo eſt carnez vincere proprijz voluptatibus cōtraire: delectationem vite preſentis extinguerē: huius mūdi aſpera pro eternis premijs amare: proſperitatis blandimenta contēnere: aduerſitatis metum cordis audacia ſuperare. Reprobuz fortitudo eſt tranſitoria ſine ceſſatione diligere: contra flagella ipſius conditoris inſenſibiliter perdurare: ab amore rerum temporalium nec aduerſitate quieſcere: ad inanem gloriā etiam cum vite detrimento peruenire: malitie argumenta acquirere: bonozum vitam non ſolum verbis ⁊ moribus: ſed etiaz gladys impugnare: in ſemetipſis ſpem ponere: iniquitatem ſemper ſine vllō penitentie deſiderio perpetrare. Sed victori huius ethei premium promittitur Apoca. 3. Qui vicerit dabo illi federe mecum in throno. C Quintus

Supbia vinceda e p do nū timoris.

Secundo

Ariſto.

Quidius.

Inuidia vinceda e p do nū intellect.

Tertio

Travincēda e p donū cōſilij.

Quarto

Accidia vinceda e p do nū fortitudis Gregorius.

Quinto.

eſt chaneus qui interpretatur poſſeſſor vel negocia- tor: ⁊ ſignat auarum ⁊ cupidum: qui per diuerſas negocia- tiones poſſeſſiones acquirūt ⁊ auget. Unde Auguſtī- nus de domini verbis: ſermone. 25. Que eſt illa auidi- tas concupiſcentie: cum ⁊ ipſa habet belue modū. Tūc enim rapiunt quando eſuriunt: parcunt vero prede cū ſenſerint ſaturitatem: inſatiabilis eſt ſola auaritia diuitum: ſemper rapit ⁊ nunqđ ſatiat: nec deū timet: nec ho- minē reuerēt: nec patri parcat: nec matrez recognoſcit: nec fratri obtēperat: nec amico fidē preſtat: viduaz op- primit: ⁊ pupillum inuadit: liberos in ſeruitiū reuocat: teſtimoniū falſum proferit: res mortui negter occupat. Et que eſt iſta inſania. Animarū amittere vitā: appetere morte: acq̄rere aurum: ⁊ perdere celuz. Iſte chaneus vincendus eſt per donum pietatis: que monet ad dandū pauperib⁹ ppter deū. Narrat Jul⁹ ſext⁹ Stra- togematon. lib. 4. ca. 4. qđ cū Emilius paulus cōſul ro- manus in lucanis iuxta litus anguſto itinere exercitus duceret. ⁊ tharentini ei claſſe inſidiātes agmen ei⁹ ſcor- pionibus eſſent aggreſſi: captiuis latera euntū p̄texit: quozū reſpectu hoſtes imbucere tela. Sic moralr diuites ſi tela demonū vel vitiōes diuinas euadere velint: ponāt iuxta latera ſua pauperes elemoſynas largiēdo: ⁊ circūdēt latera ſua pauperib⁹: ppter quos de⁹ frequē- ter p̄cit ab vlc̄ſcēdo: ⁊ demones ceſſant a nocendo. Et taliter vincēt dabit illud in futuro qđ p̄mittit Apo. 22. Qui vicerit poſſidebit hec: ⁊ ero illi deus ⁊ ipſe mi- hi filius. C Sextus eſt Jebuſeus qui interpretat̄ pre- ſepe: ⁊ ſignificat gulam: que ſuadet hoī ſemper ſtare ad p̄ſepe ſicut aſinus vel iumentū. Et iſte vinci debet per donū ſcientie: qua ſciamus viuere temperate. Juxta il- lud Aplī ad phil. 4. Scio abundare ⁊ penurias pati. Et ſic vincēt dabit qđ p̄mittit Apoca. 9. Vincti da- bo edere de ligno vite. Ad l̄ſam. Temperātia etiā pre- ſentem vitā plongat. Eccli. 37. Qui abſtinens eſt ady- ciet vitam. Et per oppoſitū gula in morbiū ⁊ in morte inducit. Eccli. 31. Vigilia ⁊ colera ⁊ tortura viro infru- nito. Ad l̄ſas. Exceſſus gule cauſat defectū ſuauis ſom- ni ⁊ choleram ⁊ fomidicam paſſionē: torturam. i. toſio- nes ventris. Et hec omnia facit gula viro infrunito. Di- citur autē infrunit⁹ quaſi ſine frumine. i. ſine ſapore. Eſt enim frumē illa pars gutturis que ſaporē ſentit. Eulo- ſus autē morſellos deglutit ſine ſapore ad modum lupi deuorādo. Vel dicit̄ infrunitus quaſi ſine fruno: qđ eſt conſectio qua coria frumunt. Vel dicit̄ a frenēſi vel a fronte vel a freno. Verſus. Srons frenēſis frumē fru- nia frena dabis. C Septim⁹ eſt phereſeus qui inter- pretatur diſſeminans terram. Et ſignificat lubricum ⁊ illecebris datus: qui illicite ſeminat ſemen ſuū ⁊ metit momentaneā delectationē ⁊ in fine penā eternam. Ad Gal. 6. Qui ſeminat in carne de carne ⁊ metet corrup- tionem. Iſte vincendus eſt per ſapientiam: id eſt per ſapores celeſtiū: quib⁹ guſtatis ceſſat omnis delectatio carnalis. Et qui ſic vicerit promiſſionē conſequēt que ponitur Apoca. 3. Qui vicerit hic veſtietur veſtimentis albis. De ſunt turbe ſeptem quas vincere nos oportet. Eſt enim de chriſto ſicut de Marco furio camillo. De quo narrat ſextus Julius Stratogeta. li. 7. cap. 3. Iſte iturus ad bellum in exercitu p̄clamare fecit ſe nō rece- pturum quēqđ in caſtra niſi victorē: reductiſqđ militi- bus in aciem victoria potitus eſt. Iſto modo chriſt⁹ nul- lum recipit in celuz in die iudicij niſi fuerit pius victor. Et ideo has ſeptem promiſſiones facit ſub ſola condi- tione victorie: propter qđ dicitur Eſaie. 9. Letabūtur coram te: ſicut qui letantur in meſſe: ſicut exultant vi-

Auguſtinus

Auaritia vinceda e p do nū pietatis. Jul⁹ ſext⁹.

Doralk.

Gula vinceda e p do nū ſcie nūe.

Infrunitus qđ dicit.

ſerſus

Luxuria vinceda e p do nū ſapientie

Jul⁹ ſext⁹

ctores capta preda quando diuidunt spolia.

Lectio.

CCIII.

Si veste enis poderis quam habebat totus erat orbis terrarum et parentum magnalia in quatuor ordinibus lapidum erant sculpta: et magnificentia tua in dyademate capitis illius erat scripta. His autem cessit qui exterminabat: et hec extimuit. Erat enim sola tepratio ire sufficiens.

Restquam declaratus est qualiter sumus potifex aaron diuinam placavit offensam: et angelum occidentem populum per incendium cessare fecit: plagam per deuotam supplicationem et per diuini federis allegationem. In ista parte prosequitur quomodo ad eundem effectum comodius exequendum adiunxit sacrarum vestium representationem. Fuit enim indutus pontificalibus vestibus que mysterijs plene erat.

Et circa hoc duo facit.

Nam primo describit sacerdotalem ornatum uenientiam. Secundo ostendit quamquam ipsi aaron sic ornato prestitit angelus reuerentiam. ibi. (His autem cessit.) In describendo autem ornatum sacerdotalem non enumerat omnes vestes: de quibus Exo. 28. agitur: sed tria tria ornamenta describit: in quibus omnia alia intelligi uoluit. Sunt autem ista tunica hyacinthina rationale: et lamina aurea que pendeat in fronte. In hoc autem ornatu triplici erat.

Representatio orbis terrarum.

Comemoratio paterne nobilitatis.

Et declaratio diuine maiestatis. Dicit ergo sic. (In veste poderis.) Est autem poderis tunica talaris: et dicitur a pos podis grece quod est pes latine: quia erat tunica hyacinthina usque ad pedes descendens. Unde dicitur poderis quasi pedibus inherens. Erat autem de duabus incisionibus facta: costueta super humeros et per latera in modum dalmatice facta: manicas eiusdem coloris habuit: caputium habens non ex transuerso super scapulas: sed longam sectionem habebat ista vestis a pectore usque ad medias scapulas cui aperture ne turpiter appareret ante et retro: assuta erat yitta: que super scapulas hinc inde uasculis constringebatur. Habebat autem hec solennis tunica pontificalis pro symbijs. 72. tintinnabula aurea quibus erant imixta totidem uascula quasi mala punica ex hyacintho et purpura et cocco bis tincto: ita ut post tintinnabulum esset malogranatum quasi inter scalari modo positum: ut audiretur sonus quando ingrediebatur sacerdos sanctuarium. de hac igitur veste pontificali dicitur hic. (In veste enim poderis.) Et est constructio transitiva (quam habebat totus orbis terrarum) stat autem hic poderis non solum pro tunica iam descripta: imo pro toto ornamento sacerdotali: per quod sunt diuersas partes totus orbis terrarum mystice significabatur. (Ubi notandum quod sicut dicit magister in hystorijs. Exo. 28. Quatuor erant vestes tam minoribus sacerdotibus: quos communes vocabant: quibus principis sacerdotum: quem Arabarchum appellabant communes: et alie quatuor erant: quibus solus Arabarchus super illis quatuor utebatur. Quatuor prime erant feminalia: camisia talaris: et balthus latus ad quantitatem quatuor digitorum intextus floribus coccineis: purpureis: hyacinthinis: et thysara. Quatuor uero pontificales vestes quibus sumus sacerdos induebatur fuerunt iste. Poderis

de qua superius dictum est. Superhumeralis quod habuit formam quadranguli in pectore et duos lapides onychinos super utrumque humerum. In uno erant scripta provincialibus litteris sex nomina filiorum israel: et in alio alia sex. Rationale fuit tertium ornamentum et quadrangulum iuxta mensuram aperture in superhumerali ex quatuor coloribus: scilicet bysso et purpura: hyacintho cocco bis tincto et auro contextus: sicut et superhumeralis. Et erat in eo duodecim lapides auro firmiter inclusi per quatuor ordines tres in singulis ordinibus. In primo ordine sardius: topacius: et smaragdus. In secundo carbunculus: saphyrus: et iaspis. In tertio ligurius achates: et ametistus. In quarto chrysolitus onychinus: et beryllus. In quibus erant scripta nomina duodecim filiorum israel iuxta ordinem natiuitatis sue singula in singulis. Quartum ornamentum sacerdotis summi erat capitis: quod communiter thysara: mitra uel infula dicitur. sed specialius cydaris: et erat interius totaliter hyacinthina que circudabatur exterius auro circulo tribus ordinibus facta: cuius summitas in acutissimum cacumen tendebat: super frontem tendebat lamina aurea ad modum dimidie lune facta: que arcuationes suam habuit versus sursum: et per anulum aureum ynicum non inferebatur qui thysare affixus erat. In hac lamina sculptum erat Aioth Adonay id est magni nomen domini. scilicet tetragramaton: quod ineffabile dicitur: non quia dici non possit: sed quia rem ineffabilem significat: quod bis litteris scribitur. Dec. Joth. heth. uau. que sonant principium vite passionis iste: quod est dictum. per passionem illius quem prefiguratur iste sacerdos renunciauit uitam in Adam perditam. Isti sunt ornamenta summi sacerdotis. De quibus nota magistrum in hystorijs super Exo. 28. pulchre et diffuse. Quando ergo dicitur. (In veste poderis) stat poderis pro totali ornamento sacerdotis: et in istis figurabatur totus orbis terrarum. Nam feminalia et camisia linea: quia de lino erant: figurabant terram. Balthus oceanum. Tunica uero hyacinthina ipso colore suo acriem prefebat. Tintinnabula ratione sui sonitus tonitruum. Malogranata choruscationes. Epboth uero uel superhumeralis propter uarietatem suorum colorum celum siderum figurabat. quod uero aurum quatuor alijs coloribus intextum erat: significat quod calor vitalis penetrat uniuersa. Duo sardius ces solem et lunam significabant. Duodecim gemme pectorales duodecim signa in zodiaco ostendebant. Rationale quod erat in pectore significabat: quod terrena adherent celestibus: et quod ratione cuncta sunt plena. Cydaris celum est empyreum. Lamina superposita: deum omnibus presidentem. Sic ergo patet sensus litteralis huius textus: in quo sic dicitur. (In veste poderis quam habebat totus erat orbis terrarum) secundum Iosephum et iudeos. Secundum ornamentum quod specificatur hic in littera est rationale siue logyon: siue pectorale in quo erant firmi eum quatuor ordines duodecim gemme in quibus sculpta fuerunt duodecim nomina filiorum israel: ut superius dictum fuit: et quantum ad hoc dicit. (Et parentum) scilicet duodecim patriarcharum filiorum Jacob (magnalia) id est magni aliquod signantia (sculpta erant in quatuor ordinibus lapidum) id est gemmarum. Tertium ornamentum quod specificatur hic in littera est cydaris pontificalis que a sui parte uocatur uidelicet a lamina: que pendet in fronte pontificis. Unde dicit sic. (Et magnificentia tua) id est magnificum et ineffabile nomen tuum erat scriptum (in dyademate capitis illius) id est lamina aurea ad modum dimidie lune corniculata que pendeat in

Primo.

Explic.

Quare non
dicit tetragra-
maton ineffa-
bile dicit

Bestimeta
cerdotalia to-
tu orbis terra-
ru significat
bant.

2
Hestes sacer-
dotalis he-
breor.

fronte pontificis: et dyademati. i. cydari vel mitre fuit inserta. Et sic stat totum pro parte. Consequenter ostendit quantum reuerentiam fecit angelus Aaron: sic induto ubi dicit. (Vis autem cessit. Vis autem) .i. que scribebantur et figurabatur per sacerdotis vestes (cessit) angelus siue bonus siue malus (qui exterminauit) populum: et insuper (hec extimuit) non timore qui est passio: sed timore qui est reuerentie exhibitio. Sed cum fuerit angelus bonus inconueniens erat quod istis cederet et ad horum representationem punire cessaret (Enim pro quia: quod erat sola tentatio ire sufficiens) .i. timor quem habuit populus dei iuxta dei vindictam quando videbat tantam multitudinem subito conflagratam sufficiens erat ad deletionem sceleris sui. Sunt autem quidam faciles correptionis: quibus sufficit verbum corripientis. Quidam autem non sic se habent: sed post verba oportet addere verbera. Proverb. 23. Seruus verbum erudiri non potest: imo sicut legitur Eccli. 33. In opera constitue eum: sic enim comodecet illum: quod si non obaudierit curauit illum compe-dibus. Nota moraliter quod persona ecclesiastica quilibet debet indui isto triplici ornamento.

Podere. Poderis in corpore.
Rationali. Ut sit Rationale in pectore.
Dyademate. Dyadema in capite.
Poderis significat continentiam castitatis.
Rationale scientiam veritatis.
Dyadema eminentiam sanctitatem.
Primum ergo vestimentum quo debet se vestire persona ecclesiastica est poderis continentie: ut totum corpus a motibus lasciuie: petulantie et insolentie compe-scat: et hec merito vocatur talaris. Singunt poete ut patet in scintillario poetarum quod mater Achillis achillem natum tinxit in aquis stigys. i. in aquis cuiusdam fluminis infernalis quantum ad corpus totum excepto talo: et ideo Achilles inuulnerabilis fuit per totum corpus nisi duntaxat in talo. Lum ergo captus amore Poly-sene in templo eam corrumpere statuisset a paride in talo percussus occubuit. Et quia paris sub simulacro appollinis latuit in templo absconditus fingit appollinez telum paridis direxisse in talum achillis et mortuus est. Istius poesis sensus litteralis est iste. Uene que sunt in talo ad renem et femorum atque virilium pertinent rationem. Unde Ophheus principalem locum libidinis dixit esse in talo. Achilles est homo perfectus quem mater virtus intinxit in aquis stigys: quia virtus contra omnes labores homines minuit: solum talum non tinxit: quia quantumcumque homo per humanam virtutem fuerit munus semper ad libidinis iccus patet nisi per diuinam gratiam preseruetur. et ideo signanter dicit Salomon Sapien. 8. Sciui quia aliter non possum esse continens nisi deus det: et ideo hec spes iustitie generalis siue virtus que est continentia est a deo continue postulanda: et sic solummodo haberi potest: iuxta illud Eccli. 7. Si seruaris iustitiam: que est continentia qua corpus recte agitur: apprehendes illam et indues illam quasi poderem honoris. Vocatur etiam talaris continentia: quia usque ad finem vite continuari debet. y. Regu. 11. Thamar erat induta huiusmodi talari tunica. Silie autem regum virginis huiusmodi tunica vtebatur. **S**ecundum ornamentum persone ecclesiastice debet esse rationale scientie. In isto rationali scribebatur doctrina et veritas. Nec enim debet esse principalis intentio clerici ut possit vera addiscere et vera docere. In collationibus patrum lib. x. capitulo. 29. dicitur sic. Dixit abbas palladius quod animam secundum christi voluntatem conuersam

tem oportet aut discere fideliter que nescit: aut docere manifeste que nouit. Si autem vtriusque possit et non vult: insanie morbo laborat. Initium enim recedendi a deo fastidium est doctrine: et cum non appetit id quod aia semper esurit que diligit deum. De isto ornamento dicitur Eccli. 21. Ornamentum aureum pudet doctrina. **T**ertium ornamentum quo se debet induere persona ecclesiastica est dyadema capitis. Est enim dyadema in signe regale per quod discernitur rex ab alijs. Sicut certe charitas sola diuidit inter filios regni et peditiois secundum Augustinum. Unde Vester. 6. dicitur in figura. Homo quem rex honorare cupit debet indui vestibus regis: et imponi equo qui de sella regis est accipere regium dyadema super caput eius. Vestes enim regis nostri christi sunt virtutes: quas et philosophus vocat habitus. Equus de sella regis fuit crux: et dyadema regis charitas. Et ideo per hec tria honorabiles nos faciemus apud deum et apud homines: videlicet virtutibus penitentia et charitate.

Capitulum XIX. Lectio. CCV.

Ishuys autem usque in nouissimum sine misericordia ira supuenit: presciebat enim et futura eorum: quonia cum ipsi reuersi essent et permisissent ut se educerent: et cum magna sollicitudine permisissent illos consequeretur illos actus penitentie. Adhuc enim inter manus habentes luctum et deplorantes ad monumenta mortuorum: aliam sibi assumpserunt cogitationem inscientie: et quos rogantes peccerant: hos tanquam fugiuos persequerentur.

Postquam auctor comedauit dei sapientiam iuste omnia gubernante a mirabili exterminatione primogenitorum in egypto. In hoc ultimo capitulo comedat eandem a terribili submersioe egyptiorum in mari rubro. **E**t circa hoc duo facta. **N**am primo agit de terribili exterminio in mari rubro. **2**o de multiplici patrocinio hebreorum in deserto. **3**o pro ibi. (Vis enim creatura.) Et de istis duobus agit alternatim nunc de patrocinio collato hebreis: nunc de exterminio illato egyptijs usque ad finem libri. **E**t circa hoc duo sunt. **N**am primo agitur de peccantium graui malitia. **S**ecundo de pene eorum conuenienti iustitia. ibi. (Ducebat enim illos.) **C**irca primum tria narrat. **P**rimo quo iusti et impij a deo diuersimode puniebantur. **S**ecundo quomodo malorum scelera presentia et futura a deo non abscondebantur. **T**ertio plegi quod rationabiliter submergi merebantur. **2**o ibi (presciebat enim) **3**o ibi (Quia cum ipsi.) Dicit ergo primo sic. (Impij autem etc.) q. d. Hebrei rebelles et murmurantes dominum occisi sunt. pro parte ignis incenduntur: sed non totaliter desunt in populo ignis ille: quod sedatur fuit pro potestatis supplicatis remedium. Sed certe impij. i. egyptijs psequerentibus hebreos infra mare rubrum absque remedio (usque in nouissimum sine misericordia ira supuenit. Ita) .i. videlicet iusta supposita sunt: quod usque ad mortem vel (usque in nouissimum) .i. quibus: quod nullo de illa submersioe liberat. hec ira supuenit a deo tanquam podus quod sustinere non possent. **R**atio autem huiusmodi varietatis iustorum et impiorum subiugit: quod dominus presciebat quod ipsi hebrei peniterent et se corrigerent. et ideo parcius est eis. Presciebat autem quod egyptij perdurarent finali obstinatio. et ideo permittentibus correctionem pepercit: et propter obstinaciam exterminatione finali percussit. Et hoc est

Secundo
 Quilibet pro
 na ecclesiast
 ca moralit
 idui tripl
 elvestimeto.
 primum.
 fabula.
 Moraliter.
 Loc. libidinis
 est in talo
 principaliter
 Secundum.
 Quod dicitur
 quod ignorat et
 docere quod scit

D Tertium.

Augustinus

amplius
 et non est
 ordo. totus
 ius

3
 omne autem

Expolite

causae

quod dicit. (Præciebat enim futura illorum). i. scelera illorum futura si permitti fuissent. Deinde cum dicit. (Cum ipsi permittissent.) Declarat quod rationabiliter meruerunt submergi propter malitiam que dupliciter patuit in exitu israel de egypto. Nam cum vidissent egyptum de cimum plagam qua fuerunt occisi primogeniti: ascenderunt et permiserunt quod filii israel intrarent desertum ad sacrificandum deo suo. imo compellebant eos exire: sicut patet Exo. 33. et tamen hoc non obstantem statim displicuit eis quod eos permittissent recedere: et tanquam fugitivos persequerentur. Dec ergo falsitas et inconstantia in proposito suo aggravat malitiam eorum. Ita quod ita recenter cum adhuc erant occupati circa luctum et sepulturam suorum mortuorum: redierunt ad exercendam malitiam et iniuriam in hebreos: et persequendo: volentes eos reuocare: satis ostendit eorum malitiam indurata fuisse et eos de bene actis non de culpis penitere. Et ideo eos submersio mirabili dignos esse dicit. Igitur verum est quod deus presciuit eos finaliter fore malos: quod ex hoc satis patuit: quoniam cum ipsi egyptum reuersi essent ad eorum cognitionem aliqualem quod permittissent licentiam hebreos (ut seducerent). i. de egypto vel (ut seducerent). i. seorsum ducerent egyptum hebreos inter montes et mare rubrum: et cum magna sollicitudine remississent illos). i. hebreos: conseruabat illos (actus penitentiae) ipsi. i. egyptus penitentibus de bono per eos facto hebreis. Istis malis egyptus de bono opere penitentibus similes sunt nonnulli religiosi mali: qui de statu professionis penitent: ad quem perpetuo sunt obligati. Contra quos Esaias. 50. dicit. Ego autem non contradico retrosum non abij. Et ecce quod fatue fecerunt egyptum (ad hoc in manu luctus habentes). i. materiam luctus. i. funera suorum (et deplorantes). i. valde plorantes (ad monumenta mortuorum: aliam sibi assumptam cogitationem insipientie). i. qua facti sunt insipientes et fatui (et quos peccerant). i. eiecerant de egypto (hos tanquam fugitivos persequerentur) Exo. 13. Indurauit dominus cor pharaonis regis egypti et persecutus est filios israel. Circa illam clausulam. (In nouissimo ira dei superuenit.) Notandum est quod ira dei que nihil aliud est quam iusta dei vindicta secundum Augustinum de ciuitate dei. lib. 5. cap. 25. quatuor habet conditiones propter quas merito debet formidari. Ira enim dei.

C Non declinatur virium potestate.

C Non debilitatur temporis tarditate.

C In plures excitatur vniuersi prauitate.

C Nullatenus mitigatur sine humilitate.

C Prima ergo conditio ire dei est. quod non declinatur virium potestate. Ab ira enim hominis potest aliquid se fortassis abscondere vel subterfugere vel resistere: sed ira dei nec loco metitur: nec finit tempore: nec virtute defendit. Nam. i. cap. Quis stabit ante faciem indignationis eius: et quis resistet ire furoris eius: Et ps. 89. Quis no. po. fre. t. et p. ti. t. i. t. di. quasi diceret. nemo. Probat Boetius. primo de cons. metro. 4. quod sapiens non habet timere iram cuiuscumque tyranni quantumcumque seuiat contra eum. Sapiens enim est facere iram ipsius inermem: quod si sapiens nihil timeat perdere quod tyrannus potest auferre: nec aliquid potest ab eo recipere quod tyrannus potest ei conferre: reddit iram tyranni totaliter impotentem: et prout eas totaliter armis suis. Unde dicit sic. Quisquis composito serenus evo et. Et infra. Quid tamen miserum seuos tyrannos Mirant sine viribus furentes: nec speres aliquid: nec pertimescas. Examaueris impotentis iram. Aut quisquis trepidus paueat vel optat: quod non sit stabilis suisque iuris. Abiecit clypeum: locoque motus. Nectit qua valeat trabi catenam.

Quicumque homo sic huius vite appetit imoderate bonos res et diuitias vel abhorret pusillanimitate aduersitates fortune: talis de suis passionibus et affectionibus facit: catenam qua hac et illac per amorem vel iram alteri trahi possit. Modo si loquamur de deo non possumus eius facere sic impotentem: non appetendo quod potest conferre: nec pertimescendo quod potest inferre. Nam beatitudines quam potest conferre naturaliter omnes appetimus et miseriam quam potest inferre naturaliter abhorremus. Omnes enim homines beati esse volunt: idque vniuersum ardentissimo amore appetunt. Sicut docet Augustinus. de trinitate. cap. 15. Et alibi dicit. quod nullo modo possumus velle miseri esse: ergo non restat nobis aliud nisi diuinam voluntatem explorare: ex quo naturaliter appetimus quod sine eo habere nequimus.

C Secunda conditio ire dei est quod non debilitatur temporis tarditate. Unde Valerius lib. primo. ca. 11. Lento enim gradu ad vindictam sui: dei ira procedit: et tarditatem supplicij grauitate compensat. Ecclesi. 16. In gente incredula exardescet ira. Fertur de quadam ciuitate: que bello laessita misit ad quendam principem pro succursu habendo: et vniuersi illi de ciuitate eius animi citius inclinarent: exponunt sibi fortitudinem ciuitatis in muris et turribus: et fossatis quibus ille pro seipso remisit. Est ne inquit vestra ciuitas superius cooperta: ita quod ira dei super ipsam descendere nequeat. Quod si est libenter veniam et defendam vos. Sin autem contra iram dei propter peccata vestra pugnare non audeo. In quadam etiam patria in anglia que Northfolthia nominatur: dicitur contigisse: quod blada in estate pulcherrima creuerant: et ecce appropinquante tempore messium venit quoddam genus muscarum in tanta multitudine quod totum bladum in tantum consumplerent quod vix in quinque miliarium spacio vniuersum modum inueniretur: homines de illa patria quosdam de illis muscis ceperunt et diligenter inspicientes quales essent: quia nunquam prius consimiles viderant: inuenirent eas habere litteras depictas in alis suis: in vna ala scribebatur ira: in alia dei: ut manifestum esset propter demerita populi vindictam diuinam fuisse. Iuxta illud Dier. xy. Seminauerunt triticum et messuerunt spinas: hereditatem acceperunt et eis non pderit. Confundemini a fructibus vestris propter iram furoris domini. Tertia conditio ire dei est: quod in plures excitatur ob vniuersi prauitatem. Nam propter vniuersi persone malitiam flagellat deus aliquando vnam magnam multitudinem. Exemplum. Exod. 21. vbi dicitur quod tota domus Abimelech sterilis facta fuit propter demeritum Abimelech: et totus populus israel propter peccatum Achor punitus fuit. Unde dicitur ibi. Non poteris stare contra inimicos tuos: donec deleatur ex te qui contaminatus est hoc scelere. dicit dominus ad Josue. Josue. 7. Propter quod legimus pro binee dixisse cuidam parti filiorum israel. Josue. 22. Vos hodie dominum reliquistis: et cras in vniuersum israel ira eius descendet. Nonne Achor filius Zare preterit mandatum domini et super omnem populum israel ira eius incubuit: Dominus enim aliquando punit vnum hominem pro peccato alterius temporaliter sed eternaliter non. Quarta conditio ire dei est: quod non mitigatur nisi per humilitatem. Natura enim leonis est non irasci nisi ledatur. Prostratis enim hominibus parcere dicitur. Iuxta illud poeticum. Parcere prostratis scit nobilis ira leonis. Eodem modo christus non irascitur nisi lesus. Unde Esaias. 64. Ne irascaris domine satis: et ne ultra memineris iniquitatum nostrarum. Unde nota. quod quantumcumque deum offenderis si te humiliaueris placabis eum. Paral. xy. Quia humiliati sunt: uersa est ira dei ab eis.

Augustinus

Augustinus
Ira dei habet
quorundam
nec.

Prima conditio

Augustinus

Boetius.

Augustinus

C
2^a conditio
Valerius.

Exemplum

Exemplum

3^a conditio4^a conditio

Ecclesi.

Lectio CCVI.

Ducebat enim illos ad hunc finem digna necessitas: et horum que acciderant commemoratione amittebant: ut que deerant tormentis repleret punitionis et populus quidem tuus mirabiliter transfret. Illi autem novam mortem inuenirent.

Postquam declaratum est quod egypti persequentes filios israel vetebant contra eos vehementi malicia. In ista parte ostenditur consequenter quod statim postea submerfi fuerunt ex puenienti diuina iusticia.

Et primo tangit eorum pena.

Secundo ipsius pene finalis causa ibi. (Ut que deerat). Ex parte pene dicitur sic. (Ducebat enim illos) id est egyptios et persecutores filiorum israel (ad hunc finem) id est ut periclitarentur in mari rubro: (digna necessitas) id est exigentia culpe que tale mortem meruit. Nam omnium plagarum precedentium que eis acciderat: oblitum fuerunt ex eorum pertinaci malicia. Et ideo dicitur. (Et horum que acciderat commemorationem amittebant). Causa vero finalis tangit in genere cum dicitur. (Que deerat tormentis repleret punitionis) id est quod deerat plagis quas enaserat: repleret id est perfecte consummaret punitionis usque ad mortem. Sed in specie ipsa causa finalis magis exprimitur: quia scilicet egypti submersi sunt in mari rubro. Cuius submersio duplex est ratio. Una fuit ut populus dei transfret magis mirabiliter. Alia ut egypti inuisitata morte perirent miserabiliter. Preterea enim magis miramur filios israel impune transfret: cedente illis mari: quod etiam videmus egyptios submersos fuisse: mari super eos denuo redeunte: et hoc est quod dicitur. (Et populus quidem mirabiliter transfret) id est per siccum in medio maris. (Illi autem) id est egypti (nouam mortem inuenirent). Nec mors dicitur noua fuisse: non quia multi homines ante submersi non fuissent: sed propter modum submergendi: quia nutu diuino recipit eos omnes mare: stans ab utraque parte sicut murus. Et cum omnes submersi fuissent: et filii israel iam littoza attigissent: diuisit mare in alueum suum et omnes egyptios concludit. Moraliter loquedo sic frequenter accidit quod illud quod est materia promotionis in principio est causa confusionis in termino. (Mundus quicquid dedit homini in principio fatiende sibi et dando sibi diuitias et honores donec fuerit perfecte implicatus curis et sollicitudinibus et superbia seculari: et tunc quicquid credit se esse in optimo statu et apice sue dignitatis commouet perturbationes et perfections deiciendo eum ut in psalmo 72. dicitur. Deiecisti eos dum allenarentur). Circa illas clausulas. (Ducebat enim illos digna necessitas ad hunc finem). Notandum est quod quatuor modis committere homines male ducuntur.

- Quidam enim abducuntur illecebrosa sensualitate.
  - Quidam perniciose familiaritate.
  - Quidam presumptuose temeritate.
  - Quidam maliciose seueritate.
- Primo ducuntur quidam illecebrosa sensualitate. Di sunt quod non secundum rationem: sed secundum passionem viuunt: qui non quod honestum: sed quod est delectabile in omnibus querunt. Sic ductus est iuuenis ille vecors quez mulier irretiuuit multis sermonibus et blandicijs labioz praxit illi: et statim illa sequit quasi bos ductus ad viciniam. Proverb. 7. Narrat fulgentius id est mirtologi. quod cum Admetus rex Alcestam duxerit in uxorem contigit admetum infirmari. consuluit Appollinem quomodo posset ab infirmitate curari: responsum est per Appollinem quod curari non

posset nisi aliquis de suis propinquis pro eo moreretur voluntarie. Quo intellectu Alcesta morte sponte subijt: et ad inferna descendit. Quo cum Hercules uenisset: ut inde cerberum traheret. Alceste compatiens eam ab inferis liberauit. Moraliter mens humana et sensualitas adinuicem copulantur: sicut sponsus et sponsa: uir et uxor. uir infirmatur quoniam cogitationibus varijs agitatur. clamat ad deum cum psalmo 6. Miserere mei domine: quoniam infirmus sum sana me domine: quia sic orare debemus quoniam mens infirmatur. et temptatur. hoc est deum sapientie per consilio requirere. Respondet autem deus per scripturas suas quod oportet quod ad hoc quod spiritus sanctus conseruetur salutem unum de propinquis suis voluntariam mortem subire. id est carne nostra uoluntarijs penitentijs mortificari: quia nisi caro moriatur spiritus uitam gratie non habebit. Et hoc est quod dicitur ad romanos 5. Si secundum carnem uixeritis moriemini. Si autem facta carnis mortificaueritis uiuetis. Caro mortificata per penam rationabile: tandem descendit ad inferos quoniam in terra de qua natus est finaliter reuertetur: sed per Hercules uirtuosus per quem christum accipimus in resurrectione generali resuscitabitur: et uiro suo perpetuo iungetur. Caro igitur in hac uita ductrix nostra esse non debet ut secundum sensuales illecebras ducamur: sed magis secundum spiritum duci debeamus ad galatas 5. Spiritu ambulate: et desideria carnis non proficietis. Et iherosolimitanus. Si spiritu ducimini: non estis sub lege. uis carnalis concupiscentie que lex carnis dicitur. Ad romanos 7. Uideo aliam legem in membris meis repugnantez legis metis mee. Secundo sunt quidam quod ducuntur perniciose familiaritate. Perniciose res est nimia familiaritas cum personis uitiosis. Et ratio est: quia sicut dicitur Vgo de sancto uictorio libro suo de arra anime. Ea est uis amoris ut te talem esse necesse sit quale sit illud quod amas: et cui per affectum coniungitur in ipsius similitudine dilectionis societate conformeris. Nec mirum cum secundum Dionysium 4. capitulo de diuinis nominibus amoribus hanc quandam uim excitatiuam: unitiuam: et transformatiuam que non dimittit amatores suis ipsi esse: sed amatoz. Et a conditionibus illis que amat potest homo uerissime describi si eius conditiones cognoscatur. Unum signanter scribit Valerius ad Rufinum. Ethicum est uideto cui des. quod dicitur quod homo uideat cui dat bona sua. Illud bene est ethicum id est uirtutes morales pertinens: sicut quedam pars eius pertinet ad uirtute liberalitatis: sed uideat cum homo det seipsum per amorem et familiaritatem seu amicabilem communicationem: et hoc non est ethicum: quasi pars ethice: sed ethica id est tota uirtus moralis. Istud ergo uerbum est summe iuuenibus imprimendum. Unum quidam senex filium suum in formam: ne familiaritate eius uitioso contraheret matrice sibi dixit. Talem quemque foze: qualem sibi nectit amore. Sermo ueridicus ait: ipse fit alter amicus. Duic dicto alludens Aristoteles 9. ethico. cap. xi. dicitur: quod amicus est alter ipse. Diuis enim mores uenerare: cuius amorem appetit. Unum quidam metrista. Quisquis amat reprobum reprobus se facit amicum. Se negat esse probum: se facto clamat iniquum. Item. Qui tangit picez tingit se turpi colore. Sic tibi sume uicem quod flagras turpis amore. Et sequenter explanat senex que uocat turpem et dicit sic. Turpem tetra cutis nullus faciet nominari. Sed membris pollutis factis cupiens maculari. Et in fine alloquens filium sic concludit. Ergo caue fili turpatos crimie uili. Ne tu similibi turpis sine senili. Notandum quod Aristoteles 9. ethico. soluuit tres notabiles quoniam ad propositum pertinentes. Prima est ista. Ponamus quod aliquis acceptet ad amicitiam uirum bonum et postea mutatur et fit malus: questio est: utrum amicitia ad talem sit dissoluenda. Secunda questio est ista: dato quod sic: utrum statim amicitia ad talem sit soluenda: uel debeat homo

Moraliter,

Familiaritas cum uitiosis est perniciosa

Secundo

Vgo

Dionysius,

Valerius,

Hervus

Aristoteles,

Hervus

Aristoteles. Triplex quod amicitia. Prima quod

Secunda quod

Expolfe,

Moraliter,

Ha promouitio est causa confusionis,

Primo,

Quatuor modis homines male ducuntur

Fulgentius

Fabula

Tertia, q. expectare. **Tertia** questio est: vtrum ad tale post dissolutione amicitie se debeat habere alienus vel infamilia- rius q̄ si nunq̄ fuisset amicus. **Ad** primam questionem respondet **Aristo.** dicens duo. Unum est q̄ impossibile est q̄ talis ametur a virtuoso: cuius malicia est manifesta virtuoso: q̄ solū bonū honestum amatur a virtuoso. Secūdo dicit q̄ vir honestus nō debet amare talem: sed oīno debet dissoluere amicitiam ad talem. **Et** ratio est: quia non est possibile q̄ diu seruetur amicitia ad talem nisi causetur aliqua similitudo malitie. **Ad** secundam questionem distinguit: quia talis qui factus est malus: vel est omnino insanabilis. s. q̄ non potest reduci ad statum virtutis. vel non. Si non: sic non debet statim dimittere amicum suū: sed auxiliare ad hoc q̄ recuperet bonos timores: et mltō magis debet amicus eū ad hoc iuuare q̄ ad recuperandum diuitias vel pecuniā: quia virtus est magis bonum q̄ substantia corporalis. Si vero sit omnino insanabilis: sicut sunt inueterati dierum malorum: statim debet amicitia ad eum dissolui. Nec est inconueniens hoc facere: quia nō erat amicus huic vel tali. s. vitioso: sed virtuoso. **Et** ideo dicit **Aristo.** in eodem capitulo. q̄ illi qui simulant se virtuosos vt amicitiam contrahant cum virtuosis: et tamen sunt latenter mali: sunt magis criminandi q̄ illi qui corumpunt numismata: quia nobilior est virtus q̄ pecunia. Unde qui simulant virtutes: maligniores sunt q̄ qui fugunt falsam monetam. **Ad** tertiam questionem respondet: quia aut fit dissolutio amicitie propter minorem bonitatem in amico: aut propter abundantem maliciam. Si secundo modo nihil debet homo familiariter exhibere tali magis q̄ cuiusq̄ extraneo: immo ratio- nabile est: q̄ minus pro quanto eum decepit et veracundam fecit. Verendum enim est virtuoso amicū fuisse vitioso. Si primo modo fiat amicitie dissolutio: sicut contingit de duobus: quorum vnus stat in gradu remisso virtutis: et alius proficit in gradum intentum: tunc enim nō est possibile q̄ proficiens seruet amicitia ad nō proficiētē s̄m **Arist.** q̄ nō de eisdē gaudēt et tristant: qd est propriū amicorum. Tunc in tali casu hō debet se exhibere magis beniuolū ppter p̄teritā amicitia q̄ si nūq̄ fuisset amicus. Illi vō qui insanabiles oīno sunt: abiciēdi sunt oīno a cōicatione virtuosorum: quantum possibile est. Nec curādū est: si homo eis displiceat vel offēdat cū virtuoso semp debeat esse p̄p̄iū displicere pessimis. Sicut dicit **Boetius.** i. de conso. p̄sa. 3. Hoc est. n. scdm qd est virtuoso maxie cauendū et vitandū: tam ppter scientia q̄ ppter famam: p̄niciosa familiaritas ad p̄sonas corruptas vel infectas. ppter quā multi innocētes in p̄ncipio corrupti: et abhominabiles facti: sunt in breui ducti et abducti p̄mo a veritate cōscientie: et tandem a serenitate fame sue: quozus cuilibet dici pōt illud **Diere.** 38. Seduxerunt te et p̄ualuerunt aduersum te viri pacifici tui: demerserunt in ceno et in lubrico pedes tuos: et recesserunt a te. De hac materia videlicet de vitanda societate mala: que ducit hominem in vitam viciōsam loquitur **Seneca** ad **Lucillum.** eplā. 18. secundum integros libros. Si vis inquit habere peregrinationes tuas iocundas comitem tuum serua: berebit tibi auaritia q̄ diu auaro sordidoq̄ confunderis: berebit tumor q̄ diu superbo conuersaberis: nunq̄ seuciam in tortoris contubernijs pones: incendunt libidines adulterozum sodalicia. si velis vitis cedere: longe a vitiozum exemplis secedendum est: ad meliores transi. hec **Seneca.** De tali ergo corruptore et p̄verso ductore dicit **Prover.** 16. Vir iniquus lactat amicum suum: et ducit eum per

viam non bonam. **Tertio** quidam ducuntur presumptuosa temeritate quales sunt pleriq̄ inexperti ad huc qui proprio sensui nimis adherent: quia vt dicit **Vegetius** de re militari. lib. 3. Imperita rusticitas plura promittit et credit se scire que nescit: et ideo propter inexperience passio iuuentutis est presumptio: timiditas vero passio senectutis. sicut dicit **Aristote.** i. z. rhetorice. Et de talibus bene verificatur illud. **Matthe.** 15. Leci sunt et duces cecozum. zc. **Quarto** quidam ducuntur maliciosa seueritate. hi sunt potentes et nobiles: qui latera sua stipant maliciofis consiliatoribus: quozum instigationibus ad iniurias varias agitantur: nunc ad pauperum deceptiones et depredationes: nunc ad iniustas perquisitiones: nunc ad iniquas seditiones: per quas publica dissipatur: et pax ciuilibis turbatur: et quod peius est: ecclesia dei pedibus conculcatur. Et verificatur illud **Isaie.** 5. c. Propterea ductus est populus meus captiuus: quia non habuit scientiam: et nobiles eius interierunt fame: et multitudo eius siti exaruit: et est prophetia taz de culpa p̄terita: q̄ de vltione futura.

CCVII.

Lectio.

Omnis enim creatura ab initio ad suum genus refigurabatur deseruiens tuis preceptis vt pueri tui custodirentur illesi. Nam nubes eozus castra obumbrabat: et ex aqua que ante erat terra apparuit arida: et in mari rubro via sine impedimento: et campus germinans de profundo nimio: per quem omnis natio transiuit: que tegebat manu tua: videntes tua mirabilia et mostra.

Latum est superi⁹ de exterminio egyptioz mirabili in mari rubro. Vt agit dñr de fauorabili patrocinio collato hebreis in recedēdo d̄ egypto. **Et** circa h̄ duo facit. **Na** p̄ cōmemorat diuina gubernatio. **Secūdo** narrat hebreozus exultatio. **ibi.** (Tanq̄. n. equi) **Circa** p̄m duo facit.

Nam primo ostēdit in generali qualiter omnis creatura famulabat diuine voluntati ad hebreozum liberationem. **Secundo** hoc ipsum manifestat in speciali per particularem deductionem. **ibi.** (Nam nubes). **Circa** p̄mum est sciendum: q̄ sicut omnis creatura libera dei voluntate producta est de nihilo: ita omnis creatura diuine voluntati suam operationem vel exercendo vel suspendendo pro tempore famulatur. **Et** ideo cum deus voluerit solem et lunam retrahit: et motum eis sistit: et cum voluerit mundum ac lucem illuminat: et motus continuat: sicut miraculose factum fuit tempore passionis xpi quo ad subtractionem: et etiam tempore **Iosue** quo ad stationes zc. **Et** sic est de omni alia creatura. **Et** hoc est quod dicit. (Omnis enim creatura ad suum genus refigurabatur) reflectendo se ad suū genus que d̄ deus est: et conformabatur illius voluntati. sicut enim docet **Aristote.** 5. **Metaph.** ca. de genere. Genus vno modo dicitur illud a quo multitudo aliqua: sicut a primo generante producit. **Et** s̄m illum modū loquendi deus potest dici omnium rerum genus. **Apocal.** 22. Ego sum radix et genus omnium: **Ad** hoc genus ois creatura refigurabat: id est reuertendo conformabat (deseruiens tuis p̄ceptis). **Ad** h̄. n. ois creatura condita est vt conditori suo omnia obediat. **Et** multipliciter refigurabatur per be-

R. n̄so ad p̄mā q̄onem.

R. n̄so ad secundā q̄onem.

Qui filiant se virtuosos et nō sunt: sūt peiores q̄ corruptiores mone te.

R. n̄so ad tertiam q̄onem.

Seneca. Fugiedi sūt mali socij.

Aegēti

Aristo.

Expōsō

Aristo.

gnam gubernationes hebreorum. Et iō subdit. (Ut pueri tui). v. famulātes tibi hebrei. puer enī dicit famulus (custodirent illes). s. in egypto: in mari rubro et in deserto. Hanc autē obedientiā creature ad deū: et solatiū hebreorum in speciali declarat dupliciter. v. in colūna nubis: que eos protegit per diem: ne calore solis comburentur: et in recessu maris rubri: quo dedit eis vias siccas: in qua sine impedimēto graderent. Uñ dicit sic. (Nāz nubes illorum castra obūbrabat) que tria eis fecit. Nā dividebat inter eos et hostes: compescuit solis ardores et lucebat per noctes. Item quantum ad recessum maris dicit sic. (Et ex aqua que ante erat) supple in loco suo: terra apparuit arida: et in mari rubro via sine impedimēto: et campus germinans de profundo nīmio. id ē locus speciosus et ita securus et amenus pro itinere ac si fuisset camp⁹ germinās. (Per quem) campum siue locuz ad modū campi se habentē (omnis natio) hebreorum (transiuit) que (regebatur manu tua). id est potestate: (videntes tua mirabilia) quo ad transitum eius sicco pede per mediū rubri maris: (et monstra) quo ad submersionem egyptiorū in illo. (Circa illam clausulam. Ad genus suum refigurabat. Moraliter gen⁹ nostrum considerare debemus quadrupliciter.

- Ex parte patris.
- Ex parte matris.
- Ex parte germanorum.
- Ex parte filiorum.
- Pater est deus.
- Mater est terra.
- Germani sunt angeli.
- Sily sunt opera. Seruemus igitur in nobis.

Rōne p̄ris nobilitatem. Primo q̄ cum Rōne matris humilitatem. secundo q̄ cum Rōne fratrum stabilitatem. tertio q̄ cum Rōne filioꝝ oꝝꝝ utilitatem. Act. 6. Fecit ex vno hoīe oē gen⁹ hoīum. Et ifra. Igit cum simus genus dei nō debemus estimare auro et argento: aut lapidi sculpture artis: et cogitationi hoīum diuinū esse simile. Nobilitas autē ista nō est nisi bonitas moralis. Uñ oīs virtuosus ē nobilis et generosus: et oīs viciosus degener est et ignobilis. Et iō contra viciosos gloriozantes de sua generositate carnali ratiōabili liter inuehit Boeti⁹. 3. de sola. metro. 6. p̄bans hominem viciosum esse ignobile: et hoīem virtuosum nobile. Et dicit sic. Omne genus humanum in terris. Simili surgit ab ortu. Unus enī rerū pater est. Unus qui cuncta ministrat. Ille dedit p̄bebo radios. Dedit et cornua lune. Ille homines etiā terris: dedit et sydera celo. Dic membris claudit animos celsa sede petitos. Mortales igit cūctos: edidit mobile germen. Quid genus et proavos strepitis: si primordia vestra: Auctoremq̄ deū spectes: nullus degener extat. Nī vitys peiora fontens: pro priū deserat ortū. In hoc metro quinq̄ Boetius dicit. Primo q̄ homines siue diuites siue pauperes similem habent ortum: q̄ animam de deo. corpus autē de terra. Secūdo q̄ deus est pater oīum rerū: tam hominū q̄ alioꝝ. Tertio dicit q̄ iste pater est valde nobilis: quia omnia produxit: et omnia ministrat taz in celo q̄ in terra. Dedit et p̄bebo radios: dedit et cornua lune. Quarto enim dicit q̄ fatuum est genus et proavos ad factantiā recitare. Quinto q̄ omnis virtuosus est nobilis: sed ille degener efficitur qui deserens deum implicat se vitys. Hinc concordat Seneca: quere. cap. 8. lectionis. 3. Recogitantes igitur genus nostrum ex parte patris simus tales in moribus vt nō mentiamur cum dicimus. Pa-

ter noster et. Matth. 6. caplo. Sed vt de nobis possit veraciter dici illud. i. Petri. 4. Vos autem estis genus electum regale sacerdotiū: gens sancta et populus acq̄sitionis et. Secūdo intelligentes genus nostruz ex parte matris: seruemus humilitates. Terra enī est mater nostra s̄m p̄m. Terra est infimum et vltimum elementum. narrat Valerius. lib. 7. ca. 3. de Junio bruto: q̄ cum a rege Tarquino auunculo suo omnē nobilitatis indolem excerpti: interq̄ ceteros etiam fratrem suū q̄ vegetioris ingeny erat interfectuz animaduertentes: obtusi se eē cordis simulant: eaq̄ fallacia maximas virtutes texit suas. Profectus etiam delphos cum Tarquinij filijs: quos is ad Appollinem p̄tibium muneribus sacrificijsq̄ honorandum miserat: aurum deo nomine doni causa cauato baculo inclisum tulit: quia timebat ne sibi celeste numen aperta liberalitate venerari tutū non esset. Peractis deinde mādatis patris Appollinez iuuenes consuluerunt: quisnam ex ipsis rome regnatura videretur. At is penes eum summā vrbis rome potestatem futuram respondit qui ante omnes osculum m̄i dedisset. Tuz brutus p̄inde atq̄ castus plapfus de industria se abiecit: terramq̄ cōmunem omnīū matrē existimans osculatus est. Nō tam vafre telluri impressum osculum vbi libertatem. Bruto p̄imum in fallis locū tribuit. Et illo modo moraliter quicūq̄ ad regnū aspirant celeste necesse habent se in p̄senti humiliter tenere: simplices se simulare et esse: terras matrē per mortis recordationem osculari: vt sciat quilibz cuius generis sit ex parte matris: q̄ nō est celestis: sed terrenus. Et dicat illud Sapien. 7. Sum quidem et ego mortalis homo ex genere terreni illius q̄ p̄mo factus est. Tertio rememorantes genus nostrum ex parte fratru qui sunt angeli seruemus stabilitatem in bono. Dicit enim natura humana germana angelozum. Unde cum Tobias a Raphaelle vellet genus inquirere. Respondit. Genus queris mercenarij an ipsuz mercenariū: qui cū filio tuo eat: Sed ne forte sollicitū te reddam. Ego suz Acharias Ananle magni filius. Tobias respōdit. Ex magno genere es tu. Tobie. 5. Verum dixit angelus secundum nominis interpretationes. Acharias namq̄ interpretatur adiutor. Ananias gloria dei. Erat enī adiutor glorie dei. Quando ergo recogitamus angelos fratres nostros germanos esse in tanta gloria: et nos ad eos nō posse p̄tingere: nisi fratrib⁹ n̄ris assimilēmur: conari debemus totis viribus nostris ipsos fratres nostros imitari. in signum fraternitatis istius Raphael qui et Acharias: que Tobias vicissim fratrē vocat. Tobie. 6. Obsecro te Acharia frater. Et Tobie. 9. Frater peto te vt auctulces verba mea. Et angelus ad eū. Tobie. xi. Tobia frater scis que admodū reliquisti patrē tuū et. Sunt q̄ tam homo q̄ angelus de parentela diuina: sed certe homo multiplicius cū sit triplex cognatio. i.

- Legalis per adoptionem.
- Spiritualis per sacramenti susceptionem.
- Carnalis p̄ carnis ppagationē. Angeli t̄m attinēt deo s̄m cognationē legalē: qua per grām sunt adoptati. Nō autē attinet deo triplici cognatione legali: q̄ est fili⁹ dei adoptiuus. Ad ep̄. i. i. Predestinavit nos in adoptionē n̄ filioꝝ dei. Etiam est fili⁹ dei sp̄ialis: q̄ p̄ baptismū nos regenerauit. Jobā. i. Dedit eis ptatē filios dei fieri: et etiaz carnalis frater: q̄ de nostra p̄genie nām assumpsit. Ad Heb. 2. Nusq̄ angelos apprehendit: sed semē Abzæ: et ideo possumus dicere angelo illud. y. Mach. 7. Noli putare genus nostrum a deo derelictum esse.
- Quarto recordātes gen⁹ n̄m ex pte filioꝝ: fuemus

autē dicitur...

Moralitas.

Primo dicitur virtuosus est nobilis.

Boetius.

Boetius.

Seneca

Seco.

Valerius.

Qui volunt ad celeste regnū ascendē debent se humiliter.

Tercio.

Angeli sunt fratres n̄re.

Angeli.

Quarto.

in morib⁹ utilitate. Sily. n. nri opa nra sunt. Ecclesia. xi. Ante morte ne laudes homine queq; qm in filys suis agnoscit vir. i. in opib⁹ pfectis fm glosam ibide. Apoc. 20. Judicatu est de singulis fm opera eoz. Et Apocal. 14. Opa eni illoz sequunt illos. In istis g filys fuem⁹ utilitate: vt sint nobis meritoz ad gloziam r no ad pena: qd est qn opus nrm pducit a gratia diuina r libero arbitrio. Qn vo pducit a diabolo carne vel mundo r libero arbitrio est qsi spuriu gen⁹. Et no pot conseq hereditate celeste. Et ideo pbibet potifici legis veteris sub figura. Leuit. xi. q no comisceat stirpe sui generis vulgo getis sue: qz ego dñs qui sanctifico eum rē.

Lectio. CCVIII.

Tāq; eni equi depauerunt escam: r tanq; agni exultauerunt magnificātes te domine: qui liberaſti illos. Memores eni adhuc erant errorum que incolatu eoz facta fuerant: quemadmodum pro natione animalium eduxit terra muscas: r p piscibus eructauit fluuius multitudinem ranarum. Nouissime autem viderunt nouam creaturam auium: cum adducti concupiscentia postularunt escas epulatiōis. In allocutiōe eni desiderij ascendit illis de mari ortigometra.

Postquam acutus est de mirabili hebreoz gubernatione taz in mari rubro q in deserto. In ista parte agit de inenarrabili exultatiōe eoz in ytroq; loco. Et circa hoc duo fiunt.

Nam pmo ostendit quo letabantur pro miraculo transitus maris rubri.

Secdo ostendit quo letabant de delizioso minio cuiusda noui cibi r hoc in loco deserti. ibi. (Nouissime aut.)

Circa primum duo facit.

Nā p describit eoz epulatio p trāſitu maris rubri.

Secdo exaggerat eoz admiratio ex his que videntur in terra egypti. ibi. (Memores. n. adhuc.) Describitur. n. eoz exultatio r gaudiū sub figura duplici. vs. equoz r agnoz. Eg. n. depascentes bona pasua r agni in iuuetute tenera lasciuie r leticie multū vacāt. Cōueniēs eni nutrimentuz r etas tenera iuuentutis tam in hominib⁹ q in bestijs causare solet leticiā. Et ideo dñs de hebreis. (Tāq; n. eq depauerūt) i. sic exultauerunt sicut eq depascentes bonā escā. Sic. n. dñs de hoie exultate r lasciuie te: pbenda sua pungit eū. (Tāq; agni exultauerūt) q p corporis gesticationē leticiā cordis ostendūt. Eodem mō loquēdi vsus est. ps. describēs leticiā filioz israel post trāſitū maris rubri. iij. Mare vidit r fugit rē. r seque. Mōtes exultauerūt vt arietes r colles sicut agni ouiu. Salte modus loquēdi vtriusq; s. tam prophete in psalmo q sapientis in isto loco r cordat. (Exultauerunt. igit magnificantes te dñe) i. te magnificū colaudantes. Exod. 15. Cantemus dño. gloriose. n. magnificatus est: (qui liberaſti illos) tam de pbaronis potestate q de via maris rubri (Depauerunt) i. audacter r sine pauore se habuerūt (sicut equus) Job. 39. Exultat audacter r in occurſuz pgit armatus: contēnit pauorez: nec cedit gladio. Cōsequenter narrat gaudiū eoz de transitu maris rubri. Recordabant. n. tunc temporis euz viderēt eis cedere aquas maris rubri: quo aque contra egyptios pugnauerūt r quasi contra nām aqua

Expōlfe.

rum illarū egyptios afflixerūt: pbentes eis ranas p piscib⁹. Terra etiā exhibebat eis muscas p vtilib⁹ animalibus. Et illa recordatio multū augmentabat leticiā hebreoz qn pendebāt terrā r aquā inimicis eoz refistere: r conuerso eis tam benigne fauere. Et hoc est qd dicit. (Memores. n. adhuc erant que in incolatu eoz dum adhuc accole egypti fuerunt facti (quemadmodū p natione vtilium animalium produxit terra muscas.) Exo. 8. Venerūt musce grauissime i omni domo pbaronis (r p piscib⁹). i. loco pisciū (eructauit fluuius in litore (multitudine ranarū.) Exod. 8. Ascenderūt rane r operuerunt terram egypti. C Circa illam clausulam. (Quemadmodū p natione animalium produxit terra muscas rē.) Notandū est q moraliter in pmitiua ecclesia fuerūt pnone valide p vite sanctitate. Unde erāt quasi fortia animalia. Apocal. 4. Animalia requiem nō habēt die ac nocte vicētia. Sāctus sanctus sanct⁹ dñs de⁹ oipotēs: s; heu modernis tēporib⁹ loco fructuosoz animalium successerunt musce.

Volantes per superbiam.

Sedantes per luxuriam.

Mordentes per iracundiam.

Mugientes per auaritiā. Sap. 16. Illos autē muscarum r locustarū occiderunt morsus r non est inuenta sanitas anime eorum. Eodez modo in sancta religione patres primitiui fuerunt quasi boues.

Propter maturitatem solide conuersationis.

Propter mugitum sonore predicationis.

Propter scissam vngulam recte discretionis.

Propter cornua debite prelatiōis. Sed iam loco bouum successerunt musce.

Volantes per discursus r euagationem.

Sedantes per vilem r scandalosaz conuersationē.

Mordentes per maliciosas detractiones.

Mugietes p suspiciosas ipartiōes. Conſimilit quo ad scholā. C Primo p piscib⁹ sūt mō rane. fuerūt. n. antiqui

studētēs curiosi rimātes r scrutātes: tā plie q theologie pſunda fluuioz more pisciū pſcrutantes. Job. 12. Volatilia celi idicabāt r narrabāt ea pisces maris. Diſtinguit. n. Magister Rodulphus Beluacēſis tria genera clericoz: sicut narrat Heraldus Labreñ. in plogo pmi ſpeculi ecclesie. Sunt. n.

Quidam superſeminati.

Quidam pannofi.

Quidā paſſati r maſſati. C Primo ptermiſſo gramaſice fundamēto ſupedificāt varias facultates ſuſpiciatiles non exiſtētes: ſtatimq; imaturi r imperfecti ad magiſterium feſtinātes: quibus illud Pliny congrue adaptatur. Sūmo ſole ſparſa ſemina ſe lōge celerius eſtundunt: r mutata ſpicas herbule in manibus ariſtis: ante meſſis tempus ſtaueſcūt: r ſimulatis oīno vacue fructibus emarceſcunt. Secūdi de ſingulis ſcientijs aliquid habent vbiq; peregrini: nuſq; manſuri: qui cū nihil exiſtant omnia ſe eſſe vident. Terty ſunt pauperes: qui ſit terature ſolidum fundamētū ceterarūq; facultatū edifiſcium conſtruunt interdum inconuulſum. Nec ille. Et tales fuerunt antiquitus piſces. i. ſtudentes. Jam vero loco piſcium ſurgunt rane.

Barrulantes.

Saltantes.

In luto morātes.

Aquam turbantes.

Barrulantes per exceſſiuam loquacitatē. **S**altantes per nimie expediōis velocitatē: quia nec plane nec continue nec ordinate addiſcunt: ſed anteq; ſciunt partes ſaliunt ad artes: r inde de libro ad librum ſe mouentes: que vtilia r diſſicilia ſunt trāſiliunt: r ſcholāſt

A
In pmitiua ecclesia erant boues multū perfecti

Primo

Rodulph⁹

B
Eria gnācle ricornū

cos gradus attingunt.
In luto etiam morantur per carnis desideria: et
 Aquā. i. sciam turbant per improprietatis ministeria.
Consequenter ponit in littera quo filij israel letaban-
 tur in deserto pro delizioso conuiuio cuiusdam noui ci-
 bi: quando videlicet ipsi desiderantibus vesci carnibus
 dñs dedit eis coturnices: sicut expositum fuit superius.
 ca. 16. Unde dicit sic (Nouissime autem viderunt nouā
 creaturam auium: non de nouo creatā: sed tunc de no-
 uo eis adductam. Dicit ergo (nouissime) vt distingua-
 triplex tempus: videlicet tempus moze in egypto: tem-
 pus exitus de eadem: et tempus pgressus in desertum. Et
 tunc in hoc nouissimo tēpore datum fuit eis conuiuiz
 istud: aliogn appareret falsum qd. s. dicit hic nouissime:
 qz ipsi filij israel tardius habuerunt coturnices qm man-
 na. Exod. 16. Vespere comedetis carnes et mane satura-
 bimini panibus. Sequitur. (Cum ducti concupiscētia
 postulauerunt escas epulationis) .i. escas delectabiles
 carniū quibus vsi fuerant in egypto: quorum deside-
 rio deus satisfecit. (In allocutione desideriorū) .i. de-
 siderium eorum qd est quedam allocutio apud deum:
 (descendit illis de mariotigometra) .i. id est coturnix.
 de quo supra. c. 16. in principio dictum est.

Lectio. CCIX.

Et vexationes peccatoribus superuenerunt
 non sine illis que ante facta erant argumen-
 tis per vim fluminum. Iuste enim patiebantur
 vim suas nequicias. Etenim detestabilio-
 rem inospitalitatem instituerunt. Alij qui-
 des ignotos non recipiebant aduenas. Alij
 autem bonos hospites in seruitute redige-
 bant: non solum hoc: sed et alius quidē erat
 respectus illorum: quoniam inuiti recipiebant
 extraneos. Qui autem cum letitia receperunt
 hos qui eisdem vsi erant institutis: sensissimis
 afflixerunt doloribus: percussi sunt autem ce-
 citate: sicut illi in foribus iusti cum subitaneis
 cooperti essent tenebris: vnusquisque ostij sui
 transitum querebant etc.

Narratio patrociniō scō hebre-
 is: et designata eorum
 leticia et exultatione: redit auctor ad ex-
 plicanduz de exterminio facto egyptus:
 ac eorum malicia ac preuaricatione. Et
 circa hoc tria facit.

Nam primo ponit eorum penā.
Secundo explicat pene iuste eam. ibi. (Iuste enim)
Et tertio ponit pena eorum. nota vel noua. ibi. (per-
 cussi sunt.) Circa primum dicit. (Et vexationes) .i. puni-
 tiones (superuenerunt peccatoribus) .i. egyptus p vim flu-
 minum in mari rubro nō (sine illis) argumētis. i. miris
 signis vel argumētationib: que pcesserūt in egypto ad
 eorum correctionē. Consequenter explicata pena subdit
 culpa que fuit pene iusta causa: et dicit sic. (Iuste enī pa-
 tiebant) illas vexationes siue punitiones (vim suas ne-
 quicias). Sicut autē hec negeia spālīter extra piām hospi-
 talitatem: quā duplī peccauerunt. Quidā hebreos in
 terra egypti non receperunt. Alij vō ipsos receperunt: s
 cum mala voluntate. Alij vō ipsos receperunt: sed postea
 receptos seruitute et alijs doloribus afflixerunt. Alij autē
 non solū ipsos nō receperunt: imo recipientes sensissimis

Expōlfe.

21

dolorib: cruciauerunt. Dicit igit sic. (Vñ dñm est qz in-
 ste puniebant: etenim detestabiliorē instituerunt in hospi-
 talitatem) ipsi egypti: qz inhospitales et crudeles erant
 nimis. qd patet sub differentia quadruplici. (Nam alij
 quidem ignotos non recipiebant aduenas) qui totali-
 ter erant inhumani. Alij vō ipsos receperunt: sed bonos
 hospites in seruitutem accipiebant: in luto et latere ipsos
 seruitute cogentes. Exodi primo. Tertio non solum hoc
 fecerunt: sed amarissime ipsos cruciauerunt: qz (et alius
 erat respectus illoz) .i. intentio ipsoz: qz nō solū fece-
 runt illiberaliter et inhumane in hoc qz vexauerunt bo-
 nos hospites seruitute: s; etiam in hoc qz malam habue-
 runt ad eos voluntates: ppter hoc solū qz fuerūt exēni.
 et ideo dicit. (Quoniam inuiti recipiebant extraneos.)
 Quarto hoc fuit in eis pessimū qz si erant aliq cū leti-
 tia receperunt peregrinos naturali compassione: illi tñ q
 nō receperūt tales grauissimis dolorib: afflixerunt. et ideo
 subdit. (Qui autē cū letitia receperunt) hebreos et alios
 peregrinos (hos) .i. recipientes (qz et eisdē institutis vsi
 erant) .i. ppter deū recipiēdo extraneos (sensissimis af-
 flexerunt dolorib:) et est sensus: qz illi qui statuerūt non
 recipiēdos hospites esse illi hos qz receperunt acriter pu-
 nierūt. Consequenter ponit conueniēs et pportiona-
 ta pena illoz: sicut enim sodomite hospitalet angelos in
 forma humana a loth receptos in hospitio: ignominio-
 se tractare volebant. et ideo merito puniti sunt cecitate et
 tenebris. Ita isti egypti non hospitaliter tractantes he-
 breos palpabili tenebris p tridui puniti fuerūt: sicut
 supra dñm est. ca. 17. et hoc est qd dicit (Percussi autem
 sunt) egypti. videlicet (cecitate et tenebris.) Exodi. 10. si-
 cut et illi. i. sodomite quos in detestatione nefandissimi
 vitij et abhomiabilis noie non curat. sicut nec dñs de
 diuine epulone: cui de noie subtrahēdo solū Laqarū reci-
 tare dignabat. Luce. 16. sic similiter de pmo (in forib:
 iusti) .i. loth cum. (subitaneis essent cooperti tenebris.)
 Heñ. 19. Vnusquisque trāsitu hospitij sui querebat. s. introi-
 tū ostij ipsius loth: nec iuenire poterāt. Heñ. 19. Percus-
 si sunt cecitate a minimo vsqz ad maximū: ita vt ostiū
 iuenire nō possent. Circa apud hospitalitatis est no-
 tanduz qz hospitalitas grata deo quattuor debet habere
 re conditiones. s.

- 1. Hylaritatem sine murmuratione.
  - 2. Securitatem sine turbatione.
  - 3. Saturitatem sine diminutione.
  - 4. Pietatem sine negociatione.
- Primo igit debz hospi-
 talitas habere hylaritatē sine murmuratiōe. i. Pet. 4.
 Hospitalis inuicem sine murmuratione. Hylarem. n.
 se ostenderet miles si rex ad suum manerū. i. hospitij
 declinare dignaretur. Sed rex noster xps toties hospi-
 tio nostro recipit quotiens qualiscūqz i ei noie recepta
 tur. vñ dicit Mat. 25. Hospes eram et nō collegistis me:
 et ideo cū magna hylaritate recipiēdi sūt hospites. Exē-
 plo abrae. Heñ. 18. Qui cū vidisset tres viros occurrit
 eis et adorauit i terra. Et similiter loth. Heñ. 19. Et disci-
 puli. Luce vlti. coegerunt xpm manere cū eis. vbi dicit
 glosa. qz hoc exēplo docemur qz peregrini nō sūt soluz
 ad hospitij vocādi. s; etiā trahēdi. Et dicitur hospitalitas
 habere securitatē sine turbatiōe. Defendebant enim an-
 tiqui? hoies hospites suos sub piculo suo: sicut narra-
 Policrato. li. 8. ca. 13. vbi dicit qz crūminis icurrebat notā
 quisquis p qnqz dies hosti. i. peregrino hūanitatē hos-
 pitij venegabat. Ob equitatē. n. hospitib: exhibēdas
 hostis antiqui? dicebatnr que nūc dicim? pegrini. Di-
 cit? hostis ab hostire qd est aquare s; papiā. cui qm qz
 fuerat inhumanus de iure antiquo iniquus erat. Aut
 Dolkot. 3 3

137

137

137

137

137

137

137

137

137

137

137

137

etiqz vo fultet eis huanus r pius: equo r iustus cenleba
 tur. Exeplu de Lotb. Hen. 19. Qui p hospitiu defende
 dis filias suas obtulit sodomitis qquis ex perturbatione
 animi: non sano tri vsus consilio hec dixisset. Un nec in
 hoc est imitandus: qz no sunt faciendā mala vt eueniat
 bona. Hoc tamē ideo dicit q mos erat fidelū hostes. i.
 hospites suos ab omni iniuria defendere: sicut magister
 in hystoriz suis dicit. Tertio debet hospitalitas ha
 bere saturitatē sine diminutiōe: vt omnia necessaria ho
 spiti ministrent. vnde cū leuita dixisset seni. Judicū. 19.
 Nulla re idigem nisi hospitio. Rñdit senex gabaonit
 ta ego sum: pbebo omnia que necessaria sunt tibi: tātuz
 queso in platea ne maneat. Exeplū etiā ad hoc in su
 namite habemus. 4. Regū. 4. que dixit viro suo. Ani
 maduerti q vir dei sanctus est iste qui transit per nos
 frequēter: faciamus ergo illi cenaculū paruum r ponā
 mus in eo lectulū r mensam r sellā r candelabru vt cū
 venerit ad nos maneat ibi. Istud est nōnullos q ser
 uiant hospitib suis pulchris verbis tñ: r de peiori po
 tu que hñt in domo ppinant illis. Quarto hospitali
 tas debet habere pietatez sine negociatione: vt pro di
 uino amore: non p numo vel lucro hospes admittatur:
 tales enim receperunt mercedē suā. ad Deb. 13. Charit
 tas fraternitatis maneat in vobis: r hospitalitatē nolite
 obliuisci. Ecōtra q recipit qtuor in se fuet. f.
 Ut sit contentus per acceptationem.
 Sit hospiti gratius per gratiaz actionem.
 Laueat in domo dñationem: nec nimis vexet amicū
 per frequentationem. Primo sit contentus p accepta
 tionē r gratanter accipiat que spontanee offerunt. Hāc
 charitatē xps docuit discipulos suos. Luce. 10. In eadē
 domo manete edentes r bibentes que apud illos sunt.
 vii dicit adam metricē. Luz tibi pbremus leto vultu qd
 habemus. Qd tibi sit gratis accipe sitqz satis. vii recl
 tat Seneca q socrates cuz hospites suos satis tenui ce
 na suscipere pararet: r amicus ei hoc improparet: respō
 dit. Si boni sint equanimiter ferent: si mali turbabun
 tur. Secundo sit hospiti suo gratius: sicut narrat Da
 res phrygius de bello troiano q Telephus impediuit
 sociū suū Achillez: ne regem Teucratem occideret me
 mor q cum patre suo Hercule olim apud teucrates ho
 spitatus fuisset. Item Seneca. lib. 4. de beneficijs narrat
 q miles ingratis hospiti stigmatibus isignitur. quere
 supra in cap. 16. lectiōe. 185. in fine. In libro ecclesiasticē
 hystorie narratur q cuz Hreg^o eps vrgente tpiis r pro
 celle angustia i alpbis in sanū appollinis diuertisset a
 sacerdote lz pphano ociosissime est receptus. Post cu
 ius digressum accessit sacerdos ex moze poscere consil
 ta r responsa: sed nulla responsio veniebat. Tunc iterū
 r iterum sacerdos victimas repetit: nihilominus semp
 silentiū permanebat. Cūqz sacerdos stupore estuaret:
 in somnis demon assistit dixit se nihil posse. Peractā
 ti causam ait. Per aduentuz Hregozij esse expulsū: r
 cum perquireret sacerdos quid tunc remedy daret ait.
 Non aliter sibi ingredi licere nisi Hregozius admitte
 ret. Quibus auditis sacerdos secutus est beatus Hrego
 riu: ad etiāqz perueniens rem pandit ex ordine huanita
 tis sue r hospitalitatē eū admonuit: qrelā expulsi numi
 nis exposuit: ademptam facultatem sui questus deplo
 rat: ac reddi sibi omnia ad pristinum statum deposcit.
 Scripsit Hrego. eplam in hec verba dicens. Hrego. Ap
 polini. Permitto te redire ad locum tuum r agere que
 consueuisti. Quaz cum sacerdos posuisset iuxta simula
 crum: affuit demon responsa dictis poscenti: quod iste
 admirans r dicens penes se q Hrego^o. maior erat isto

clausis ianuis phani adyt Hregozius r prostravit se ad
 pedes eius rogans vt illi se deo offerat cui^o virtute Hre
 gozias dys gentium imperabat. Qui cum instetisset ca
 tbecuminus fact^o est ab ipso: r postea baptisimū cōsecu
 tus intantū vite merito ac fidei v̄tute p̄fecit vt ip̄e b̄tō
 Hregozio in ep̄atu successerit. Laudanda est ergo hospi
 talitas sacerdotis infidelis: veneranda sanctitas ponti
 ficis mirifica: r pietas saluatoris sacerdotem iustifican
 tis cōmēdanda. Tertio caueat hospes nimiaz dñā
 tionez in domo vel familia sui hospitis. qnimo dño do
 mus obtēpare studeat diligēter. Est. n. nimis rep̄bēfl
 bile si ordinationē dñi dom^o hospes p̄sumeret reproba
 re: cuz teneat oia obseruare que dñs domus ordinauit.
 iuxta illud metricū. Cū facis ingressum studeas sic esse
 modestus. Ut post decessum de te sit rumor honestus.
 Quarto caueat nimiaz frequentationem. iuxta illud
 Prouer. 25. Subtrahē pedē de domo primū tui ne for
 te satiatus oderit te. Et eodem mō p̄pter eandē cām ca
 ueat magnā morā cū hospite suo cōtrahendā p̄pter fa
 miliaritatē nimiam: per quā in ipsius contemptuz facti
 lius cadere posset. Secūdo considerandū est q ho
 spitalitatis qtuor sunt emolumenta.
 Nam primo disponit ad dei cognitionem.
 Confert temporalium multiplicationem.
 Excludit diuinam vltionem.
 Meret dei r angeloz susceptionē. De p̄mo exeplū
 Luc. vlt. De duob^o discipulis q cognouerūt dñm in fra
 ctione panis. sic nōnūqz diuina cognitio alicui isundit oc
 cassione viri sancti in hospitio suscepti. De 2° patz. 32°
 Regū. 17. de vidua q helyā suscepit hospitio suo: cui fa
 rinula nō defecit nec lechitus olei minut^o est. De 3°
 pz. vt hñ Josue. 6. Sola raab meretrix viuat: eo q ex
 ploratores hospitio recepisset. De q̄rto Marti. 10.
 Qui vos recipit me recipit. r ad Deb. 13. Hospitalitatē
 nolite obliuisci: p hāc. n. quidā placuerūt angelis hospi
 tio receptis: sicut Abraā Hen. 19. Serf q qdaz sena
 tor: sibi castrū struxit pulcherrimū sup cui^o ianuas sic
 metricē scripsit. Decretum venit ne dormiat aut epule
 tur hic gens villana: sz achilles plato diana. Intēdēs
 p hoc ordinare q nullus ad illud castrū ad hospitiiū vl
 prandium recipere nisi eēt miles vel p̄bus aut dña no
 bilis. Cui xps apparuit in somnis r ait: me r meos a ca
 stro tuo conaris excludere p̄pter qd r te castro meo qd
 celū est debeo iuste p̄uare. Cū q̄ senator iudicialē acce
 pturus eēt iniam: iterposuit se supplicās m̄i dei: r obti
 nuit senatori vite sue plōgatiōez r p̄cepit sibi q vsib^o il
 lis sic dictatis delectis r hospitalitati deuote se daret: r di
 xit sibi sic. Muta decretū sanctorz suscipe cetū. Nudū
 Martinū Jacobum Lazarū Peregrinum.

Lectio. CCX.
 In se enim elementa duz conuertuntur: si
 cut in organo qualitatis sonus immutatur
 r omnia suum sonū custodiunt. Unde esti
 mari ex ipso certo vsu potest. Agrestia entz
 in aquatica conuertebantur r quecūqz erāt
 natātia in terra transibāt. Ignis in aqua va
 lebat supra virtutez suam: r aqua extingūē
 tis nature obliuiscēbatur: flamme econtra
 rio corruptibilium animalium non verane
 runt carnes coambulantuz nec dissoluebāt
 illam que facile dissoluebatur sicut glacies
 bonam escam.

Terio.

Recepti bo spilio dz quat tuoz fuare.

Primo.

Uersus.

Seneca.

Seco.

Seneca

Exemplum.

Terio

Uersus.

Quarto

D hospitalitas vilitas.

Exemplum.

Uersus.

Quales debeat ad hospitalitū recipi

Uersus

Reprobanda crudelitate in hostibus egyptiorum et ostensio quod vigne per illam inhumanitatem fuerunt percussitenebrarum cecitate. In ista parte redit auctor satis abrupte tractando de divina potestate in operando mirabilia per filios israel in transitu maris rubri et in itinere per desertum. Dixit enim superius in isto capitulo quod omnis creatura reflectebat se quodammodo applicato cursu nature ad obediendum divine voluntati circa gubernationem electorum suorum: illa eandem conclusionem tractat in lectione bodierna. Et circa hoc duo facit.

Quia primo declarat obedientiam creature: tam in elementis quam in elementis in generali.

Secundo applicat obedientiam illam ad res gestas in speciali ibi. (Ignis in aqua valebat). Circa primum duo facit. quia.

Primo ostendit quod ista elementa tunc recesserunt deo iubente a nature sue consuetudine: non tamen recesserunt a consonantia armoniace dispositionis.

Secundo declarat quomodo animalia inter se quodammodo nova vicissitudine suas proprietates coicauerunt ibi. (Agrestia enim).

Dicit ergo primo sic quod sicut organicator in quocumque instrumentum musico efficit armoniam ex diversa tensione et moderacione chordarum iuxta finem artis sue. et pro libito voluntatis sue facit eandem chordam modo reddere acutum sonum: modo grauem: et tamen semper seruaf bona armoniam et consonantiam delectabilis in operatione sua: eodem modo deus vult per voluntatem suam elementis et ceteris creaturis ad beneficia electorum et supplicia reproborum pro libito voluntatis sue: et tamen hoc non obstante consonantia armoniaca que est inter elementa non dissoluit. Dicit ergo per similitudinem. (Dum elementa vel se conuertunt). id est dum elementa suas virtutes mutant in se intermittunt. (sicut in organo) quocumque musicali qualitate sonus hypopalage. id est qualitas soni imutatur per voluntatem organiciantis et omnia elementa (suum sonum custodiunt) quo ad vlem modulationem: ita quod sicut non tollitur melodia per mutationem sonorum in diuersis chordis instrumenti. Ita nec in elementis tollit eorum proportio et armonia propter mirabiles operationes quas deus fecit per ea. Non enim deus condidit creaturam sibi huiusmodi: sed sue voluntati consentaneam. (vnde) id est de quo facto (est) mari ex ipso certo visu potest quod non ex suo nature: sed ex voluntate creatoris ista fiebant sicut in speciali statim declarat. (Agrestia enim) id est homines et alia animalia (in aquatica conuertebant) id est ad modum piscium aquaticorum in fundo maris ambulabant. (et quecumque erant natantia) vt rane (in terra transibant) hoc quantum ad animalia. Quantum vero ad elementa (ignis in aqua valebat supra virtutem) id est ignis mixtus cum gradine de celo veniebat nec ignis aquam nec aqua ignem impediabat. Exo. 9. vnde subdit. (Et aqua extinguetis nature obliuiscatur) id est non extinguebat ignem cum quo de celo veniebat: sicut expositum est ca. 16. Consequenter subdit effectus mirabiles diuine gubernationis in speciali quantum ad elementa.

De miraculorum pro eis ostensione.

De ideficiente sue bone voluntatis continuacione.

Quam autem ad primum dicit sic. (In omnibus enim magnificasti).

Magnificasti specialiter in hostium destructione et eorum liberatione. Per hoc enim factus est israel magnus in terra quod populos vicerunt: et eorum terras possederunt. Die 5. Magnificasti sunt et ditati: in crassati sunt et impinguati. (Et honorificasti) in miraculorum ostensione. Hoc enim mirabiliter cessit ad honorem populi illius: quod deus per eis tanta miracula facit. supra patuit de plagis egyptiacis: sicut etiam patuit de statione solis tempore Josue: et etiam de eiusdem regressu tempore ezechie: et de multis alijs propter que populus iudeorum honorabilis videbatur. vt in ps. 71. Honorabile nomen eorum coram illo etc. Et sequitur diuine affectionis in sublimando populum indeficiens continuatio et quantum ad ipsos et quantum ad locum. vnde dicit. (Non desperasti eos). v. 3. attendendo etiam cum tibi peccassent istos elementa flagellaueris: tamen eras assistens illis) in omni tempore: etiam in tempore tribulationis sicut in ps. 106. Clamauerunt ad dominum cum tribularentur et de necessitatibus eorum liberauit eos. et in omni loco. Actuum. 17. Non enim longe est abhinc quod nram. In ipso. n. viuimus mouemur et sumus. Circa illam clausulam. (Magnificasti populum tuum domine). Notandum est quod quantum ad gratiam peccatorum magnificat seipsum: et quadrupliciter deus magnificat suos electos. Magnificat enim seipsum quadrupliciter homines in hac vita videlicet.

Factatores pomposi.

Simulatores dolosi.

Perquisitores pecuniosi.

Et peccatores inuestrosi.

Primo ergo magnificat seipsum iactatores pomposi. Hi sunt qui sibi in mediose attribuit gratias quas non habent: vel quas habent nimis extollunt: hi sunt qui sibi commedatores conducunt vt de eis talia diuulgat quilia in ore proprio credibilia forte non eent: hi sunt qui spreto testimonio proprie scientie viuunt confidentes in amicis de sola excellentia laudis aliene. Factantia non est vitium laudis humane: sicut dicit Aug. 12. de ciuitate dei. ca. 8. sed est vitium anime per se amatis laudem humane: spreto testimonio proprie scientie. Tales sunt nonnulli milites et armigeri qui strenua facta de ipsis confingunt vt attribuant sibi metipsis que per alios gesta fuerunt. Tales etiam

Uel de hominibus qui per spem non ledebant postquam ser-

pentem enem insperissent. Uel de animalibus: vel de inuentis que non ledebantur per illos serpentes ignitos. Nec flamma dissoluebant (illa bona escam). Id est manna que cum facile dissoluebat sicut glacies ad calorem ignis sicut supra dictum est. ca. 16. Sed dubium est de eo quod superius dixit quod quecumque erant natantia in terra transibant. Vnde enim loquitur: et tamen non legitur quod pisces in terra transibant. Dicendum quod pisces erant mortui. Exo. 7. Pisces qui erant in fluuio mortui sunt: et per piscibus eructauit fluuius rana. Vnde non erant alia tunc natantia nisi rane.

Lectio.

CCXI.

In omnibus enim magnificasti populum tuum domine et honorasti et non desperasti in omni tempore et in omni loco assistens eis.

Quam autem ad primum libri a capitulo. 16. inclusit circa bonos quantum ad circula malos gubernationes. In hac finali clausula exurgit auctor in gratiarum actionem pro beneficijs miris iustis et magnis ostensis populo hebreorum. Regratia tur autem de tribus magnis beneficijs videlicet.

De inimicorum subiectione.

De miraculorum pro eis ostensione.

De ideficiente sue bone voluntatis continuacione.

Quam autem ad primum dicit sic. (In omnibus enim magnificasti).

Magnificasti specialiter in hostium destructione et eorum liberatione. Per hoc enim factus est israel magnus in terra quod populos vicerunt: et eorum terras possederunt. Die 5. Magnificasti sunt et ditati: in crassati sunt et impinguati. (Et honorificasti) in miraculorum ostensione. Hoc enim mirabiliter cessit ad honorem populi illius: quod deus per eis tanta miracula facit. supra patuit de plagis egyptiacis: sicut etiam patuit de statione solis tempore Josue: et etiam de eiusdem regressu tempore ezechie: et de multis alijs propter que populus iudeorum honorabilis videbatur. vt in ps. 71. Honorabile nomen eorum coram illo etc. Et sequitur diuine affectionis in sublimando populum indeficiens continuatio et quantum ad ipsos et quantum ad locum. vnde dicit. (Non desperasti eos). v. 3. attendendo etiam cum tibi peccassent istos elementa flagellaueris: tamen eras assistens illis) in omni tempore: etiam in tempore tribulationis sicut in ps. 106. Clamauerunt ad dominum cum tribularentur et de necessitatibus eorum liberauit eos. et in omni loco. Actuum. 17. Non enim longe est abhinc quod nram. In ipso. n. viuimus mouemur et sumus. Circa illam clausulam. (Magnificasti populum tuum domine). Notandum est quod quantum ad gratiam peccatorum magnificat seipsum: et quadrupliciter deus magnificat suos electos. Magnificat enim seipsum quadrupliciter homines in hac vita videlicet.

Factatores pomposi.

Simulatores dolosi.

Perquisitores pecuniosi.

Et peccatores inuestrosi.

Primo ergo magnificat seipsum iactatores pomposi. Hi sunt qui sibi in mediose attribuit gratias quas non habent: vel quas habent nimis extollunt: hi sunt qui sibi commedatores conducunt vt de eis talia diuulgat quilia in ore proprio credibilia forte non eent: hi sunt qui spreto testimonio proprie scientie viuunt confidentes in amicis de sola excellentia laudis aliene. Factantia non est vitium laudis humane: sicut dicit Aug. 12. de ciuitate dei. ca. 8. sed est vitium anime per se amatis laudem humane: spreto testimonio proprie scientie. Tales sunt nonnulli milites et armigeri qui strenua facta de ipsis confingunt vt attribuant sibi metipsis que per alios gesta fuerunt. Tales etiam

Uel de hominibus qui per spem non ledebant postquam ser-

Magnificat se quoniam gratia peccatorum.

Primo Ambrosio conduto.

Augustino

Ignis huiusmodi duplici materia.

sunt nonnulli pseudo pbi qui sibi arrogat & attribuunt la-
bores aliorum: quoniam tractatus: & copulationes studiosorum
quos vix intelligunt: in quibus nihil habent proprium nisi quod per
recitat talia quae fuerat ab auctoribus copulata: qualis fuit
ille Sidentius quem lepide deridet Martialis cocus epi-
grammaton lib. primo. Iste fidentius libros quos martia-
lis ediderat dum recentes erant surripuit & discipulis suis
legit: & tamen eos perfecte non intellexit. Reprehendens ergo
super hoc Martialis sic scribit. Quae recitas meus est
fidentine libellus. Sed male dum recitas incipit esse tuus.
Inter illud quod maiorat per rarefactionem: & illud quod ma-
iorat per augmentationem differentia est: quia illud quod rare-
fit acquirit maiorem quietatem & occupat maiorem locum quam prius:
& tamen non plus est in substantia de raro quam fuit in denso prius:
sicut ps. 4. physicorum cap. de vacuo: sed illud quod realiter
augmentat crescit tamen in substantia quam in quietate & ma-
ioris locum tenet & plus de substantia quam prius habuit: sicut
ps. 11. de aia: & primo de gratulone & corruptioe. Et isto modo
moraliter est de istis ambitiosis scholaribus per solas
commendationes laycorum nomen clericum sibi querunt & ac-
quirunt statum & locum maiorem per medosias iactantias licet
indigne: de perfectione tamen scientie non plus habent quam prius.
Aliiter autem est de adolescentibus solide & de his iactantie
vitium perhorrescunt. Hi enim sicut crescunt in honore
& status sublimitate: ita crescunt in valore & scientie aug-
mentatioe. Tales ergo iactatores male magnificant se
semetipsos. Ipsi enim sunt qui magis amant vocari rabi-
bi quam esse: magis amant apparere sapientes quam esse. Amant
honores: fugiunt labores: appetunt fastidium: & nesciunt
fundamentum: de quibus dicitur Matthei. 23. Dilatant phy-
lacteria sua & magnificant fimbrias etc. Et pro istis rogan-
dum est cum ps. xi. Disperdat dominus universa labia dolo-
sa & linguam magniloquam. Qui dixerunt linguam nostram ma-
gnificabimus: & iterum. Ut non apponat se habet ultra magni-
ficare super terram. **T**ertio se magnificant vitiose si-
mulatores dolosi: ut sunt adulatores qui magnificant
alios ut econverso magnificent eos. Nam per hoc quod alijs
adulantes eos magnificant: ab eis econtra magnificari
sperant. Unde iactatores & adulatores semper sunt amici
Est enim adulator quasi spectaculum superbi. Senes
quorum oculi incipiunt caligare habent instrumentum
quoddam quod vocatur spectaculum siue berillus quod tenent
inter oculum & litteram quam volunt legere: & tunc
statim littera que est in se valde gracilis apparet grossa
propter densitatem lapidis transparentis: qui est in illo
instrumento: per cuius medium transit littera ad oculum
hoc est multiplicat speciem suam. Isti modo contingit aliquando
quod homo qui parvus est & humilis parum reputat de se
ipso: sed si accedit vnus adulator attribuit sibi gratias & vir-
tutes mirabiles: quarum forsitan nullam habet: & si aliquam
habeat illam mendaciter extendit & ampliat: & statim pau-
per qui de se nihil estimat incipit qualem non est se reputare
sicut dicit Seneca in epla. 11. Incredible est quod magnos
viros dulcedo abducit ostensionis. & Alanus de plactu
nature dicit sic. Diuisi modi pestilentia percutiuntur prin-
cipum laterales palatini canes: adulatiois artifices: fa-
buli laudis: figuli falsitatis. Hi sunt qui magniloqua com-
mendationis tuba in diuitum auribus citbariunt: qui
mellite adulationis fauos foris emittunt: qui ut emun-
gant mueram: caput diuitis oleo adulatiois vngunt. Pre-
latorum auribus puluinarum laudem subiciunt: quod ab eorum
pallibus aut ficticiu puluerem excutiant: aut vestem so-
phistice deplumant in plumentum. & infra. Adulatores a vo-
luntate vultu: ab aere verbis: a mente lingua: ab intelle-
ctu loquelaz ample dissensionis intervallo dissimulant.

plerumque exterius placabiliter applaudendo collaudant:
quos iterius contradictoria derisione defraudant: foris
vultu applaudunt virgineo: intus scorpiois pungit acu-
leo: foris mellitos compluit imbres adulationis: intus
detractionis euomunt tepestates. hec ille. Contra istos
magnificatores dicitur Eccle. 10. Gloria diuitum honora-
torum & pauperum timor domini est. Noli despiciere hominem
iustum pauperem: & noli magnificare virum diuitem. pecca-
tozem. **T**ertio vitiosus se magnificant perquisitores
pecuniosi qui dilatant hoire sua peccata & arma & fa-
miliam multiplicant: & superuacuas habitationes edifi-
cant. Sic magnificatus fuit nabal de quo. i. Reg. 25. Do-
mo ille magnus nimis erat diues & durus: pessimus & ma-
liciosus. Talis aliquando fuit salomon qui dicebat. Ma-
gnificauit opera mea: edificauit mihi domos: & plantati
vineas: feci hortos & pomeria: & seui ea cuncti generis ar-
boribus. Eccle. 11. de ista magnitudine excusatur se ps. 130.
Neque inquit ambulauit in magnis. **Q**uarto vitiosus se
magnificant peccatores monstruosi. Naturaliter enim
quod in aliquo individuo magnitudo nimia reperit: & qua-
do in vno individuo diuersae species occurrunt: dicitur mon-
strum in natura: ut si vnus individuus esse in parte porci
& in parte bos: merito diceretur monstrum. Et quod species
ille magis distarent secundum perfectionem nature: tanto magis
vno nature eorum mirabilis appareret. Vnde turpius mon-
strum esset compositum ex boue & boie: quam compositum ex boue
& asino. Moraliter. Peccatores dicuntur multipliciter
monstruosi: quia vel ex excessiua magnitudine vnus pec-
cati vel ex aggregatione magnorum & grauium peccatorum
secundum speciem distinctorum: imo quasi contrariorum. Sunt enim quaedam
vitia que quibus non sunt tria. prope vnus tamen ut coniter ad di-
minutionem alterius augetur sicut superbia & luxuria
non sunt vitia contraria: quia non sunt eiusdem generis: tamen naturali-
ter luxuria habet ex sua feditate corrumpere superbiam. vnde
persone multum date lubricitati inueniunt coniter socia-
les & non multum superbe. Similiter superbia corrumpit luxu-
riam ex sua nobilitate. Sunt enim nonnulli ex indignatione
superbie luxurie feditate detestantes. Si igitur aliquis
inueniat: qui ex vna parte sit lubricissimus & immundissi-
mus: & ex alia parte superbissimus: talis dicitur monstruosus
reputari: utpote qui est homo per naturam. demon per superbiam:
& taurus per luxuriam. Et talis assimilatur minorum filio
pasyphes vxoris minois quem ipsa de tauro cepit ma-
rismo morante in bello: & iste minorum fuit semibus & se-
mivir vende propter verecundiam sui generis excogita-
uit Dedalus labyrinthum in quo minois vita finiuit. Ta-
lia etiam monstra modernis temporibus occidunt. Eodem
modo monstruosus peccator occidit debet civiliter ut vide-
licet vita civili puetur vel in labyrintho perpetuo ser-
uetur. De tali turpiter magnificato dicit dominus per propheta-
tam Esa. 10. Visitabo super fructum magnifici cordis re-
gis assur. Assur interpretatur arguens vel conuincens: & ta-
lis arguit vel conuincit a seipso. & Diere. 11. Arguet te ma-
licia tua & increpabit te. **S**ecundo nota quod de magnifi-
cat hominem multipliciter: videlicet.

Martialis.

Non ambitio-
nem.

Male studet
tes quod loca
soma: & bene
studetes que
runt scie aug-
mentacione.

Non s. milios
nisi ipse magi-
stros ingratos

B
Secundo

Adulatores est
speculum su-
perbi.

Adulatores
efficacia.

Seneca
Alanus

aut. magis

Tertio

Quarto,

L
Peccatores su-
multipliciter
monstruosi.

De magnifi-
cat hominem ml-
pliciter.
Primo.

Secundo

Tertio

- P**roducendo curiose. **P**rimo pductio hois
  - R**edimendo copiose. **R**edit hoiem magnu esse
  - I**ustificando gratiose. **I**ustificatio apud deu. Cum quadam
  - B**eatificando gloriose. **B**eatificatio enim curiositate pductus
- videat quod dixit deus. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Gen. 1. Job. 7. Quid est homo quia magnificatus est? **S**ecundo magnificat hominem redimendo copiose: ut merito christus dicere possit illud. i. Reg. 26. Magnificata est hodie anima tua in oculis meis. **T**ertio magnificat deus hominem iustificando gloriose. Arguit enim

magnus scium hois q̄ deus nō vult eum pdere: etiā si sit dignus pdi. ad Roma. 8. Quos aut̄ iustificauit illos & magnificauit. 2c. Quarto magnificat hominem p̄ miando gloriose: dando homini semetipsum. i. Regū. 26. Magnificetur anima mea in oculis domini: liberet me de omni angustia: q̄d nobis cōcedat qui sine fine viuit & regnat. Amen.

Explicit postilla fratris Roberti Dolkot ordinis p̄dicatoꝝ sacre theologie p̄fessoris sup̄ libro Sapientie. Incipit sermo eiusdem de studio sacre scripture.

S iusti meditabitur sapientiā.

Psalmus. 36. Omnis sapientia siue hūanitus adiuuenta siue diuinitus inspirata taz̄ in doctore q̄ in auditore habilitatem requirit idoneam: iuxta ipsius scientie qualitatem. Nullus enim q̄tumcūq; doctus naturali ingenio nisi habilitetur p̄ficiat ad quācūq; facultatem. Hinc est q̄ pueri ad mathematicam & ad logicam: adolecentes ad philosophicam: senes vel iam p̄uerti ad ethicam ap̄tiores creduntur: & hoc est q̄d dicit Aristot. i. ethi. c. 3. vbi dicit q̄ iuuenis non est p̄p̄rius auditor politice. & 6. ethi. ca. 6. dicit q̄ aliquis potest esse mathematicus dum est puer: & nullus potest esse philosophus vel sapiens dum est puer. Quāto igitur facultas aliqua dignior est & nobilior tanto ad ipsius acquirendam noticiam sincerior & p̄exigetur ap̄tudo & habilior dispositio in studente: & ideo cū sacra scriptura: que singulariter sapientia vocat̄: omnē transcendat scientiam secularem: vtpote,

- ¶ Citius materia nobilior.
- ¶ Citius forma facilior.
- ¶ Citius finis vtilior.
- ¶ Citius causa efficiens sublimior inueniē. Necesse est ergo volentes in sacra scriptura studere dispositiones cōuenientes h̄re. Non enim ad hoc sufficiunt
- ¶ Grammaticorum rudimenta.
- ¶ Rhetorum ornamenta.
- ¶ Dialecticorum documenta.
- ¶ Nec medicorum experimenta. Plus nāq; ad sacram scripturam intelligendam.
- ¶ Prodesse poterit deuota deprecatio q̄ profunda perscrutatio.
- ¶ Plus confert immaculata conuersatio q̄ intricata disputatio.
- ¶ Magis enī valet diuine bonitatis contemplatio q̄ mundane curiositatis occupatio.
- ¶ Multo plus valet mentalis suauitatis degustatio q̄ sermocinalis indagatio. Diuinus ergo tam sacratissime facultatis solus ille auditor reperit idoneus qui fuerit moraliter virtuosus. Et q̄ iusticia generalis ab Aristot. dicit̄ sapiētia. 5. ethi. c. 1. sacratissime theologie auditori ap̄proprietatur nomen iusti. (Os iusti meditabit̄ sapiam.) In quibus verbis informatur deuotus theologus vel catholicus q̄ sacre scripture noticia per occasionē quadruplicem impetratur.
- ¶ Per officiosam supplicationem.
- ¶ Per fructuosam conuersationem.
- ¶ Per seriosam considerationem.
- ¶ Per saurosam delectationem.
- ¶ Os significat officiosam supplicationem.
- ¶ Iustus fructuosam conuersationem.
- ¶ Meditatio seriosam considerationem.
- ¶ Sapia saurosam delectationem. (Os iusti meditabit̄ sapias.) ¶ Prima ḡ noticia sacre scripture est a deo at̄ trabenda per officiosam supplicationē: & q̄tum ad h̄ p̄-

mittit̄ os. ps. iis. Os meū aperui & attraxi sp̄m. i. de scrip̄tura sacra nō litteralem sed sp̄ialem sensum: q̄ littera occidit: sp̄s aut̄ viuificat. y. Coꝝ. 3. Sicut illi pulli aut̄ um facilius reficiunt̄ a matre qui in nido iacentes capi ta altius leuāt: & os sp̄ciosus dilatant: ita scholares deuoti qui in nido scripture iacentes tanto a x̄po vberior̄ noticia recreant̄ q̄to per orōnis instantiā deū deuotius deprecant̄: ipso dicente in ps. 80. Dilata os tuū & imple bo illud. & Luc. 21. Ego dabo vob̄ os & sap̄: cui nō poterunt resistere nec cōtradidere oēs aduersarij vestri: & hoc est q̄d dicit b̄tus Greg. i. mora. c. 27. Ea que p̄scrutari in nobis nitimur: sepe melius orādo q̄ inuestigando penetramus. Hinc est q̄ sicut scribit̄ Hieronymus ad metriadem virginem. Lectionē inquit frequenter interrūpat oratio: & aiām iugiter adherentē deo grata visitudo sancte occupationis accedant. Sic sct̄us Aug. in oibus cōiter libris suis cū perscrutatione & studio deuotam orationē admisit. Sic sct̄us Thomas de agno quotiēs perplexis difficultatibus angebat̄: deuotioni legitur se dedisse. Et sic suam scientiam plus deuotiōis subsidio q̄ inuestigationis studio dicit̄ acquisisse. Sic Paulus se recōmendat ephesys. ad Ephe. 6. Orātes sitis oī tēpore in sp̄ritu: vt detur mihi sermo in apertioe oris mei cum fiducia notū facere mysterijs euangeli. Os ḡ deuoti theologi ad h̄ q̄ digne scripture sacre difficultatem attrahat quadrupliciter se disponat.

- ¶ Separete a luto lubricie vilitatis.
- ¶ Expurgetur calculo celice sanctitatis.
- ¶ Libet̄ libro solide veritatis.
- ¶ Armet̄ gladio seueritatis. ¶ P̄rio ḡ os deuoti theologi separari d̄ a luto lubricie vilitatis. Dicit̄. is. ca. Si sepaueris p̄ciosus a vili quasi os meū eris. P̄ciosus a vili. i. aiām p̄ciosam a carnalibus desiderijs: vilius & lutosus. Sap. 15. Luto vilior vita illius. ¶ Secūdo debet expurgari calculo celice sanctitatis: iuxta illud Esa. 6. Volauit ad me vnus de seraphin: & in manu eius calculus: quē forcipe tulerat d̄ altari: & tetigit os meū: & dixit. Ecce tetigi hoc labia tua: & auferet̄ iniquitas tua: & pct̄m tuum mundabit̄. Moraliter. altare est sacra scriptura: calculus difficultis sensus ei: forcip̄ subtilis eiusdem facultatis extractio. ¶ Ad litteram angelici sp̄s deuote studentes illuminant & expurgant: ne in scripturis aberrant. ¶ Tertio os deuoti theologi cibari debet libro solide veritatis: de quo Apocal. 10. Accepi lib̄m de manu angeli: & deuorauī illum: & erat in ore meo tanq̄ mel dulce. Iste liber est scriptura sacra. que nō d̄ denti bus cōteri: sed potius deuorari: q̄ credi debet per fides integraliter & sumatim: & nō per rationē discuti minuta tim. & sic fit tanq̄ mel: imo plus q̄ mel dulce: iuxta illd̄ ps. iis. Quā dulcia faucib̄ meis eloquia tua super mel ori meo. ¶ Quarto debet os theologi armari gladio rigide seueritatis ad destruēd̄ hereses & errores vicia & malos mores. Esa. 49. Posuit os meū vt gladiū acutū: vt illi assimilet̄: de quo Apoca. 19. Vidi celū aptū & ecce equus albus & qui sedebat super illū vocabat̄ fidelis & verax: & ex ore eius p̄cedebat gladiū acutus vt in ip̄o p̄cutiat oēs gētes. & Apoc. 19. Pugnabo cū illis in gladio oris mei: sed dolēdū est de theologis his diebus: quoz os locutum est vanitatem: & dextera eoz̄ dextera iniquitatis. in ps. 143.
- ¶ In quoz̄ q̄buidā iuenitur os dissolutionis.
- ¶ In nōnullis os detractionis.
- ¶ In plerisq; os ambitionis.
- ¶ In multis os adulationis. ¶ Os dissolutionis h̄nt illi quoz̄ ois sermo turpilogo & scurrilitatib̄ admisceat̄. Lōtra quos Lolo. 3. Deponite turpē fmonē de ore vestro

Quarto

Explicit

Incipit

Aristo

Aristo

Aristo

Aristo

Aristo

Aristo

Aristo

Aristo

Aristo

Aristo

Aristo

Aristo

Aristo

Aristo

Aristo

Aristo

Grego

Hiero

Augustinus

S. Tho.

Quarto

Quarto

Quarto

Quarto

Quarto

Quarto

Quarto

Quarto

Quarto

Quarto

Quarto

Quarto

Quarto

Quarto

Quarto

Quarto

Quarto

Quarto

Quarto

Quid requirit ad auditores sacre scripture

Primo p̄cipaliter

Primo. Et alii theologi h̄nt quatuor ora

Sermo de studio sacre scriptu.

ad Eph. 4. **Os** sermo malus de ore vestro non pcedat. **Os** detractōis hnt illi q non cessant detrahere paup tati quā xpus docuit: castitate deridet quā xps sultu: pauperes paruipedūt qd xps legit. hi sunt pseudo ppybe te: de quoz ore nihil aliud nisi rare vane garrulitatis pcedūt. Apoca. 6. **Os** ambitiois hnt illi q sacre scriptu re noticiā ad hūanos honores ordināt: et ecclesiasticas dignitates ad officia pbēdas et grad^o in ecclesia pndos. Isti p se allegāt qd ter doctū est petro. pasce oues meas. Johan. 21. Et q episcopatuū desiderat bonū opus deside rat. i. Thimo. 3. Hi sunt viles hypocrite cū sola terrena desiderāt: de celestibus vo nō curant. iuxta illud ps. 71. Postuerūt in celū os suū: et lingua eoz trāsīuit in terra. Lingua. i. lingue itētio corrupta. **Os** adulatōis hnt il li q statu plati tenētes et in suis subditis scādalofo vidē tes cantant sp placebo. sed dirige nūq cantant de qbus verificat illud ps. 40. Dec via illoz scādalu ipsi: et po stea in ore suo cōplacebūt. **Secūdo** pncipalr sacra scri ptura est a theologo exercēda pfructuofaz puerfatiōez vt sit nō solū doctus in sci: s; iustus in vita. Os inq iu sti. Nō. n. auditores legis iusti sunt apud deū: sed facto res legis iustificabunt. Roma. 2. Distinguit. n. Aristo. 5. et hi. iusticiā quadruplicem. s.

Distributiua. **P**rio g deuotus moralis dz habe re iusticiā distributiua: vt qd sine si ctiōe didicit sine inuidia cōmmitet

Dñatiuam. **P**atētiā. **P**atētiā liberaliter instruēdo. Prouer. 10. Labia iusti erudiūt plurimos. **I**usticiā cōmutati uam dz habere vt neq qd p doctrine merito famā hūa nā intēdat p pmo. Math. 5. Attendite ne iusticiā ve strā faciatis corā hoibus. s. ppter tpale lucrū: s; ppetiū. Daniel. 12. Qui ad iusticiā erudiūt multos qsi stelle in ppetuas eternitates. **D**abeat et tercio iusticiā dñati uam: instinctus bestiales carnis opescēdo legib^o rōntē. Et hoc est qd docet plato in pbedone ante mediū. In b inquit manifestus est phs si absoluar aiām a corporis cōmuniōe differētis alys hoibus. Et cito post. Aia phi in honozat corp^o et fugit ab eo: qritq ipsa fm seipam fieri. Isti concordat cōmentator Auerois in plogo sexto phyficoz. vbi loquēs de inclinatioib^o carnis et corpis pas sioibus dicit sic. Studētēs inquit cū scierint vilitatez eaz expellent eas a se: z odiāt eas maxie odio: et sic erūt casti retinētes leges diuinas et obediētes tegibus nali bus. Dec cōmētator. ps. 48. Dñabunt eoz iusti in ma tutino. **D**abeat qrtō iusticiā paternā hūanitatē pa tris errantibus exhibendo. Sap. 12. Docuisti pplm tuū p talia: qm opz iusti et hūanū eē. **T**ertio pncipalr sa cra scriptura est a theologo pspiciēda p seriosam cōside rationē: qd notat cū infert. **M**editabit^o in ps. p. In lege dñi volūtas eius: et in lege ei^o meditabit^o die ac no cte. Ista meditatio.

Temperat corporis voluptatem.

Mitigat mūdi tēpestatem.

Predicat dei pietatem.

Excitat hois charitatē. **P**rimo dico qd hec medita tio tēperat corpis voluptatē. Eccle. 12. Sreqūēs medita tio carnis afflictio est. et hyero. Ama sciētā scripturaz et carnis vicia nō amabis. **S**ecūdo hec meditatio mūdi mitigat tēpestatē. vñ Hiero. sup eplām ad Eph. Si aliqd est qd in hac vita virū sapiētē teneat et inter pñtu ras et tentatiōes mūdi equo aio pmanere suadeat: illud p^m eē reoz meditatioē et sciam scripturariū. **T**ertio

hec meditatio pdicat dei pietatē. In ps. 62. In matuti nis meditabar in te qz fuisti adiutor meus. **Q**uarto ista meditatio excitat homis charitatē. in ps. 38. In me ditatioē mea exardescet ignis. Ista meditatio sacre scri pture nō debet esse transitoria: sicut de dialectica dixerunt quidā antiqui q est a limine salutanda: sed debet esse morosa et diuturna et cōtinua. Et eo feruentior q hō senior iuentis. Eccle. 14. Beat^o vir q i sapia morabit^o et q iusticiā meditabit^o. vñ Hiero. ad demetriadē virginē. Sacrarū scripturariū ardor nulla pñsus etate extingui te inflāmat. et Hregori^o. 20. morat. ca. i. Scriptura sacra paruulis hūili sermōe blandit: que nec sic clausa est: vt pauesci debeat: nec sic pz vt velescat: sed vsu fastidiū tol lit: et tanto diligit quāto plus meditat^o. **Q**uarto pnci paliter scriptura sacra est recolligenda cū saurozosa dele ctatiōe: et iō merito vocat sapientia quasi sapida sciētia: de qua loquens Hugo de sancto victore. lib 20 suo pmi mo de anima dicit sic. Nihil in hac vita dulcius senti tur: et nihil auidius sumitur. Nihil ita mentem ab amo re mundi separat: nihil sic animam contra tentationes roborat. nihil ita hominem excitat et adiuuat ad omne bonum sicut studium sacre scripture. Et in eodem volu mine lib 20. 3. dicit. In refectozio sacre scripture tres mē se: id est tres intellectus ponūtur: hystozialis. mysticus: et moralis. prima mensa simplicibus: secunda doctorū bus: tertia cōmūnis est vtriq; In prima est cibus gros sior. In secunda subtilior. In tertia dulcior. Prima con tinet saurozem exemplozum. Secunda vim gestozum. Tertia dulcedinem morum. et infra. In hac scriptura quicquid docetur: veritas. quicquid precipitur bonitas quicquid promittitur felicitas. Nam deus veritas est sine fallacia: bonitas sine malicia: felicitas sine miseria. hec Hugo. Est ergo ista scientia.

Inobfuscabilis in decore.

Inseparabilis in vigore.

Inappreciabilis in valore.

Interminabilis in honore. **P**rimo dico qd est inob fuscabilis in decore. Sapient. 6. Clara est et que nunqz marcescit sapientia. **S**ecundo insuperabilis in vigo re. Sapient. 5. Melior est sapientia qz vires. Et Sapiē. io. Omnipotentior est sapientia. **T**ertio est inappre ciabilis in valore. Prouerbio. 8. Melior est sapientia cunctis opibus preciosissimis. **Q**uarto interminabi lis in honore: quia Sapient. 6. Concupiscentia sapiētie deducet ad regnum perpetuum. Ad quod nos perdu cat qui sine fine viuit et regnat. Amen.

Opus preclarissimum magistri Roberti Holkot viri doctissimi ordinis fratrum pre dicatorum in Sapientie librum eterni pa tris sapientiam elucidantis.

Tenetis impressus mandato et expensis heredum Nobilis viri olim dñi Octavianū Scoti ciuis Abodoetiensis atq; patricij. Per pres byterum Bonetum Locatellū Bergomensē. Anno humanari verbi dei nono et quingentesimo supra millesimum. quarto Kalen. Aprilis.

Scbo.
Tertio.
Primo.
Secundo.
Primo.
Secundo.
Tertio.
Plato.
Comentator.
Quarto.
Tertio pncipaliter.
Meditatio in lege dñi q tuoz bona facit.
Primo.
Dico.
Secundo.
Tertio.

Quarto.
Dico.
Gregorio.
E.
Quarto pncipaliter.
Ego.
Dignitas sa cre scripture.
Quatuor s; rogati sacre scripture.
Primo.
Secundo.
Tertio.
Quarto.

Registrum

A
Robertus
Corruptibilium
anni vite huane
Dulcescunt
Donoz mundi

a
Opus
Primo
lioz est
mī mea.

b
stea serenitatē
quaq̄ moriemini.
cium displiceret:
cum figuris

c
ad q̄d eā
vno sed q̄d
tia vero
tes inficiary

d
peribus:
net in illo:
nem. Dic ponit
quādā obscurā

e
Uiso.
ri. Infelig
tentiam
tiosum: sed

f
cum istis
Ad Collofen.
cat. Beatus
ge r in primitias

g
Gratiam
propter diuersa
quo accidit
in gallico:

h
istam q̄stiones.
in seculo.
respiratio oīuz:

i
Arcbum
iustum est
nes fulguruz.
ibi esset
Prima est

k
nisi prius
Et de istis
scribit Aplo
natiuitates

l
imo quando
isse r folys
gradus extiterūt
ptus fueris:

m
Sicut
modi autem
luminis ad
perunt casum

n
Delicias
austro. In borea
Et Senec. 4.
Solidum

o
Primo
presenti r
Si dominus
tua. In ps. iis.

p
habitu inuentus
Sciendum
Phutifar
infideles r

q
r fuit ergo
gellatione
gentibus
vel creatis.

r
videlz iuste
mīnūq̄ se post.
te iurare
ctos. Quare

s
gotys que
vterq̄z fuit:
ta ad capiēdas
loz presentium

t
secundum
dit. Quoniaz
circa ludū
citur. Qui

v
dinibus.)
qz Eccli. io.
est sanum.
na in beneficio.

x
tur: quia se
Brego. sup
sire tentasset:
nunt infirmi

y
q nullo mō
Secundo
Scdm ē q

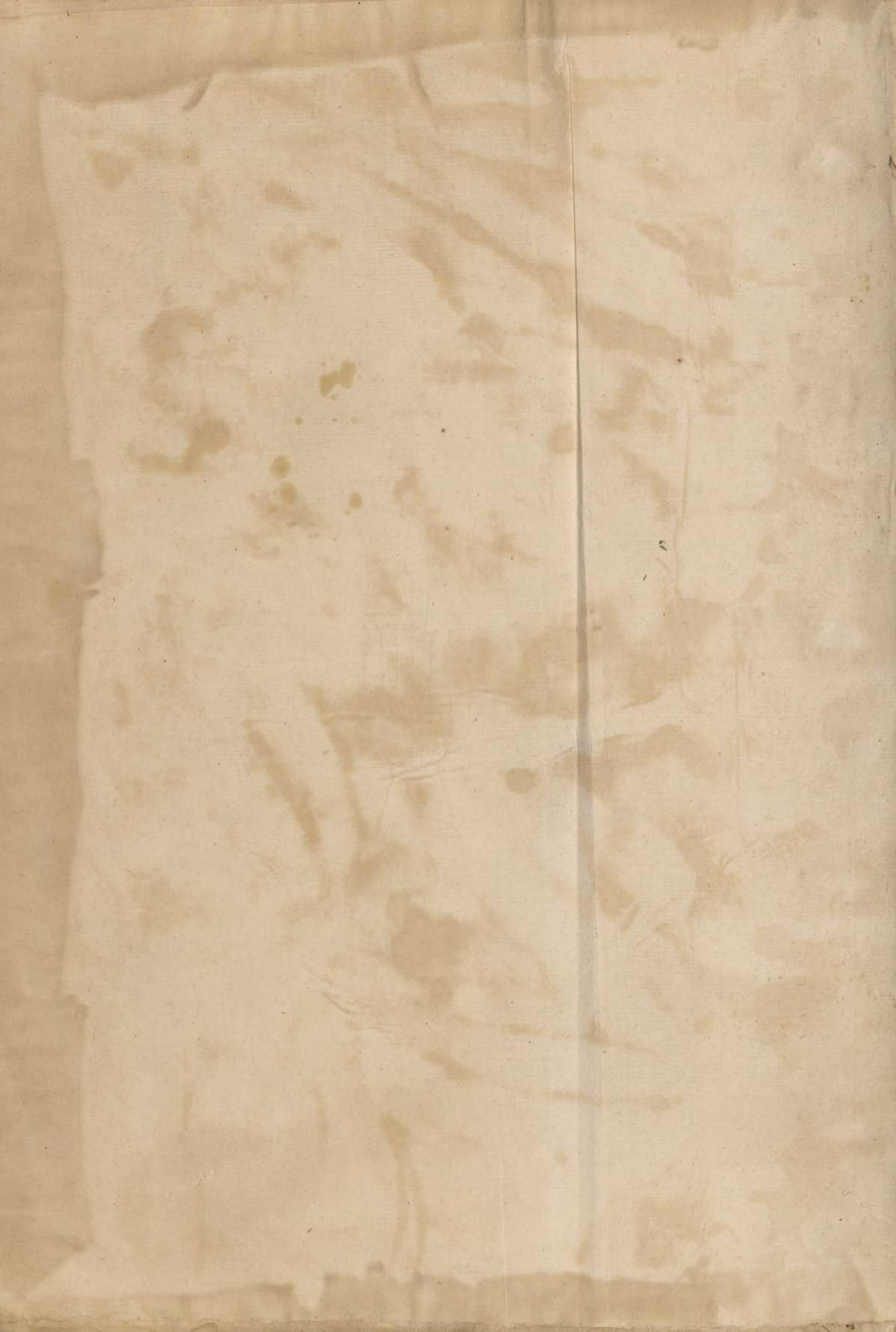
z
Lectio. CCVI.
gnā gubernatōez
cos gradus

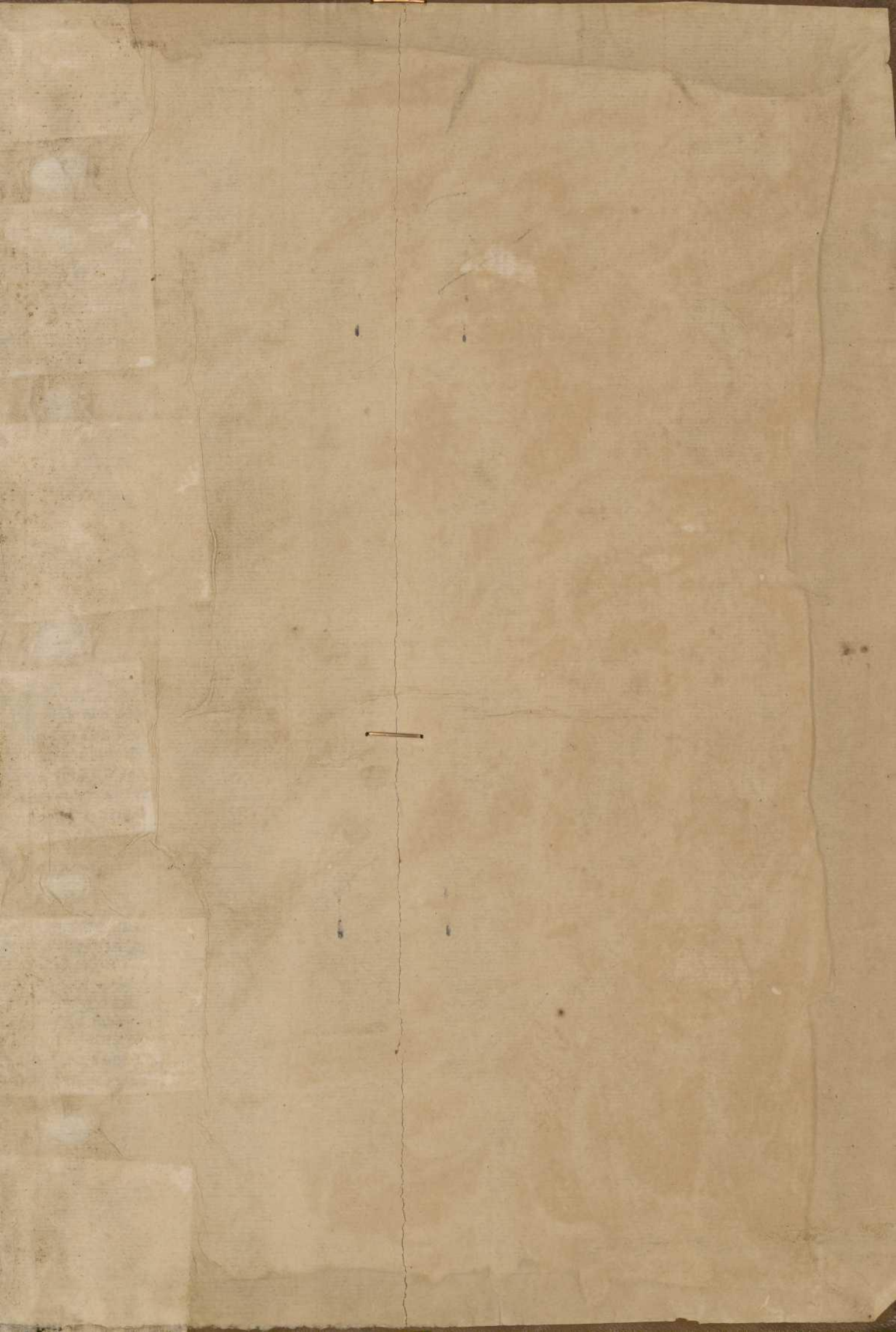
Finis.

HOLKO
IN
Librum
Sapientie

CAJA
2-7